

**Károli Gáspár Református Egyetem
Hittudományi Kar**

SZEMESZTERFÜZET

2016/2017. tanév

II. félév

Tartalomjegyzék

- I. Teológia osztatlan képzés, nappali munkarend – lelkész szakirány**
- II. Teológia osztatlan képzés, nappali munkarend – teológus szakirány**
- III. Református hittanoktató alapképzés (BA), nappali munkarend**
- IV. Hittanár-nevelő osztatlan tanárszak, egyszakos, nappali munkarend**
- V. Hittanár-nevelő osztatlan tanárszak, szakpáros, nappali munkarend**
- VI. Protestáns teológia osztatlan képzés, esti munkarend**
- VII. MA református hittanár-nevelő, levelező munkarend
(lelkész alapképzéssel)**
- VIII. MA református hittanár-nevelő, levelező munkarend
(hittanoktató alapképzéssel)**
- IX. Kötelezően választható tanegységek**
  - 1. Szemináriumok
  - 2. Szaknyelvi kurzusok
- X. Szabadon választható tanegységek**
  - 3. Értelmiségi tanegységek
  - 4. Idegen nyelvi blokk

I. Teológia osztatlan képzés, nappali munkarend

– lelkész szakirány

I. évfolyam:

HT ÓSZB011 – Héber nyelv 2

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Egeresi László Sándor	N: 60	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A héber nyelvtan morfológiájának második nagy blokkja.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Megszerzendő ismeretek: az igeragozás 2. és 3. nagy csoportjának megismerése, valamint az igealakok felismerésének begyakorlása. Emellett minden olyan gyök megtanulása, ami legalább x100 előfordul a Héber Bibliában. Ezzel egy bázisszókinccs épül ki az előző szemeszter lexikális anyagával együtt.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozatok (min. 4)
- olvasásból órai felelés folyamatosan
- valamint órai teljesítménnyel lehetőség van jelesek szerzésére

Kötelező irodalom:

- Dr. Egeresi László Sándor: A bibliai héber nyelv tankönyve, Bibliophilia, 2010.
- Tóth Kálmán (1998): *A héber nyelvtan elemi szabályai*. KRE-HTK, Bp.
- Karasszon Dezső (1994): *Héber gyakorlókönyv és bibliai arám nyelvtan*. KRE-HTK, Bp.
- az előadó által összeállított „handout”-ok

Ajánlott irodalom:

Elmélet nyelvtanok közül:

- Joüon, P. – Muraoka, T.(1993.): *A Grammar of Biblical Hebrew*, vol. I-II. Pontificio Istituto Biblico, Róma;
- Kautzsch, E. (szerk., 1988¹⁹): *Gesenius' Hebrew Grammar* Oxford: Clarendon Press, Oxford.

Gyakorlati nyelvtanok közül:

- Jenni, E. (1981): *Lehrbuch der hebräischen Sprache des Alten Testaments*. (Helbing & Lichtenhahn, Bázél);
- Seow, C.L.(1995² jav. kiadás): *A Grammar for Biblical Hebrew*. Abingdon Press, Nashville;
- Bergman, Nava (2005): *The Cambridge Biblical Hebrew Workbook*. Cambridge University Press, Cambridge.
- H-D. Neef, *Arbeitsbuch Hebräisch* (UTB 2429; Mohr Siebeck, 2006².)

HT ÚSZB031 – Görög nyelv 2

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves / Heti óraszám: F: 60; H: 4	Órarendi beosztás: 1. Szerda 10,00- 11,30 2. Csütörtök 8,15- 9,45	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: 1. Dr. Balla Péter 2. Pataki András Dávid				
Előadók fogadóórái: 1. Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (balla.peter@kre.hu) 2. Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (pataki.andras@kre.hu)	4 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: 2	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező			Értékelés módszere: zh/tesztek/szóbeli felelet

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az Újszövetség görög nyelven való tanulmányozásához szükséges tudnivalók elsajátítása. Az olvasási készség fejlesztése, az alapvető szókincs elsajátítása, a nyelv rendszerének és struktúrájának megismerése, ragozási táblázatok, nyelvtani szabályok megtanulása, a nyelvtani, mondattani ismeretek elmélyítése, tankönyvi olvasmányok és rövid bibliai szövegek megismerése, memoriterek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Nyelvtani (tankönyvi) anyagok, olvasmányok átvétele, valamint átfogó előadások, újszövetségi szakaszok olvasása görög nyelven.

A félév során a Varga Zsigmond-féle tankönyv szerint haladunk (olvasmányok, nyelvtani anyag, táblázatok, memoriterek). Több kisebb és nagyobb, átfogóbb írásbeli dolgozat megírására is sor kerül, amelyek teljesítése a félév végi gyakorlati jegy megszerzéséhez elengedhetetlen.

A tanegység teljesítésének nélkülözhetetlen része az órák rendszeres látogatása, sikeres lezárásának feltétele a félévközi rövid tesztek és a két összefoglaló zárthelyi dolgozat megírása.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Rövid tesztek minden héten
- Két összefoglaló zárthelyi dolgozat (a szorgalmi idő közepén és végén)
- Szóbeli feleletekre lehetőség a félév végén

Kötelező irodalom:

- Tankönyv (TK): Varga Zsigmond J. – Györi István: *Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv*, Sárospatak: SRTA (negyedik vagy ötödik kiadás).

Ajánlott irodalom:

- Nyelvtanok és nyelvkönyvek:

E. Bornemann – E. Risch: *Görög nyelvtan*, Székesfehérvár: Lexika Kiadó, 1999

Déri Balázs – Hanula Gergely: *Újszövetségi görög nyelvkönyv*, Bp.: Argumentum, 2000

Ernst G. Hoffmann – Heinrich von Siebenthal: *Griechische Grammatik zum Neuen Testament*, Riehen/Schweiz: Immanuel Verlag, 1990 (2. Auflage)

Eric G. Jay: *New Testament Greek: An Introductory Grammar*, London: SPCK, 1987 (orig. 1958)

John W. Wenham: *The Elements of New Testament Greek*, Cambridge: CUP, 1991 (orig.: 1965)

- Szótárak:

Györkösy Alajos – Kapitánffy István – Tegye Imre: *Ógörög-magyar szótár*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1990 (új kiadása: 2007)

Varga Zsigmond J.: *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Bp. Kálvin Kiadó, 1992

HT BTHB051 – Bibliaismeret 2

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József Gyula	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Pecsuk Ottó				
Előadók fogadóórái: megbeszélés szerint: opecsuk@yahoo.com	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliaismeret második félévi oktatásának célja az újszövetségi Szentírás könyveinek részletes, tartalmi megismertetése. Ennek során a hallgatóknak el kell sajátítaniuk az egyes bibliai könyvek tartalmi ismeretét, valamint a bibliai történetekkel, témákkal, eseményekkel és személyekkel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat. A tantárgy részét képezi a válogatott szemelvények szó szerinti megtanulása (memoriter) is. Ezeknek az ismereteknek az elsajátítását a félév során, minden órán az előző óra anyagából megírandó zárthelyi dolgozatokon ellenőrizzük. Az órákon elhangzó előadásokon a bibliai könyvekhez kapcsolódó háttérismereteket, kiegészítő információkat (kortörténet, vallástörténet, irodalmi vonások) is közöljük, az ún. *Bibliaismereti kézikönyv* alapján. Mind a teológiai tudomány művelésének, mind a lelkipásztori hivatásnak az alapja a bibliaismeret, a bibliai könyvekben való jártasság. Fontosságát mutatja, hogy erre a tantárgyra épül szinte minden további teológiai tárgy.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Bevezetés az Újszövetségbe, rövid kortörténet
2. Szinoptikus evangéliumok: Márk,
3. Szinoptikus evangéliumok: Máté,
4. Szinoptikus evangéliumok: Lukács
5. Az Apostolok Cselekedetei
6. János evangéliuma és a jánosi levelek
7. Bevezetés Pál leveleihez, a Római levél
8. A korinthusi levelezés
9. Pál egyéb levelei
10. A Zsidókhöz írt levél
11. Az egyetemes (katolikus) levelek
12. A Jelenések könyve
13. Korai extrakanonikus iratok (apokrifok, apostoli atyák)

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozatok minden órán (tartalmi kérdések, memoriterek, kifejtendő kérdések)
- Az Újszövetség könyveinek a félév menetét követő folyamatos és figyelmes olvasása, órai aktivitás

Kötelező irodalom:

- Biblia – Magyarázó jegyzetekkel. Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 1996
- Pecsuk Ottó (szerk.), Bibliaismereti kézikönyv. Budapest: Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 2004
- C. Westermann – G. Gloege, A Biblia titkai. Budapest: Kálvin Kiadó, 1997
- Burján Tamás - Pecsuk Ottó (szerk.), Bibliai iránytű. Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 2010
- kiadott órai segédanyag, órai jegyzetek

Ajánlott irodalom:

- Dér Katalin – Horváth Pál, *Bibliaismeret*. Budapest: Műszaki Könyvkiadó, 1999
- Herczeg Pál, *Érted is, amit olvasol?* Budapest: Ref. Sajtóosztály, 1991
- Szathmáry Sándor, *Bibliaismeret 2*. Budapest: Ref. Sajtóosztály, 1995

HT DOER011 – Hitvallásismeret 2

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Szabó István	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Heidelbergi Káté (HK) és a II. Helvét Hitvallás (HH) alapján bevezetés a bibliai és rendszeres teológiai gondolkodásba. A hitvallások struktúráját követve a hallgatók megismerkednek az alapvető tantételek klasszikus reformátori, valamint modern teológiai megközelítésével, problematikájával.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A Szentlélek és az egyház. HK 53-55. HH XVII-XVIII
2. Isten kegyelmi kiválasztása és a megigazulás, megszentelődés. HK 60-62.64. HH X.XV-XVI
3. A Sákramentumok: a szent keresztség. HK 65-66.68.69.71-72.74. HH XIX.XX
4. Az úri szent vacsora. HK 75-78.81. HH XXI.
5. A kulcsok hatalma HK 83-85.
6. A bűnbánat és megtérés HK 88-91.
7. Isten törvénye. HK 92-93. HH XII.
8. A Tízparancsolat: Az első kőtábla parancsolatai HK 94.96.99.101.103
9. A második kőtábla parancsolatai HK 104-105.108.110.112-114.
10. Az imádkozásról HK 116. HH XXIII.-XXVII.
11. A hitvallások különleges összefüggései

Évközi tanulmányi követelmények:

- A kijelölt kérdés-feleletek szó szerint, a fejezetek tartalmilag megtanulandók.

Kötelező irodalom:

- Szűcs Ferenc: *Hitvallásismeret*. Budapest, 1995
- *A Heidelbergi Káté – A Második Helvét Hitvallás*. Budapest, 1981

Ajánlott irodalom:

Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar **SZEMESZTERFÜZET 2014-2015. tanév II. félév**

- John N.D. Kelly: *Early Christian Creeds*. London, 1972
- Szent Ágoston: *A hit és hitvallás*. Kolozsvár, 1999
- Philip Melancthon: *Loci communes 1521*. Lateinisch-Deursch, Gütersloh, 1997
- *Luther Márton négy hitvallása*. Budapest, 1983.
- Zwingli Ulrik: *Commentarius vagyis az igaz és a hamis vallás magyarázata 1525*. Budapest, 1999
- Kálvin János: *A Genfi egyház kátéja 1545*. Pápa, 1907
- Kálvin János: *Tanítás a keresztyén vallásra 1559*. Rövidített formában. Budapest, 1986
- Heinrich Bullinger: *A keresztyén vallás summája 1556*. Szentendre, 1997.
- *Belga Hitvallás*. Kolozsvár, 1998.
- *Skót Hitvallás*. Kolozsvár, 1999.

- *Westminsteri Hitvallás*. Kolozsvár, 1999.
- *Ír Hitvallás*, Kolozsvár, 1999.
- *La Rochelle-i Hitvallás*, Kolozsvár, 2000.
- *Dordrecht Kánonok*, Kolozsvár, 2000.
- *Bekentnisse der Kirche. Bekenntnistexte aus zwantig Jahrhunderten*. Wuppertal, 1997
- *Reformierte Zeugnis huete. Eine Sammlung neuerer Bekenntnistexte aus de reformierten Tradition*. Hrg. Lukas Vischer. Neukirchen-Vluyn, 1988.

HT DOER013 – Dogmatika prolegomena

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Békési Sándor	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja a rendszeres teológiai terminológia elsajátítása, ismerkedés a teológia tudományos módszereivel, a rendszeres teológia fogalmával és eszközeivel, a református dogmatika alapelveivel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Dogma, Hitvallás, herezis fogalma TKSZ: 195-218, 119-123, 126-137; McGB: 144-147. BKD: 20-24.
2. Dogmatika fogalma és feladata. TKSZ: 219-222, 110-115, 137-155; BKD: 9-14.
3. Tudományos eszközök és módszerek a dogmatikában. TKSZ: 226-238; McGB: 135-142
4. A dogmatika felépítése és helye a teológiai tudományok között. TKSZ: 238-250;
5. A teológia forrásai: Értelem, tapasztalat és hagyomány kérdése. McGB: 176-191
6. Zh. a felsorolt anyagból, valamint a terminológia 6.6 anyagával bezárólag (292-302).
7. A kijelentés fenomenológiai és teológiai fogalma. Általános kijelentés. A vallás viszonya az abszolúthoz, a vallás fogalma. Különös kijelentés. TKSZ: 251-268. McGB: 394-405.
8. Az Ige hármas alakja és a Sola Scriptura elv. TKSZ 269-287, 70-94, 166-172, 174-179. McGB: 148-170.
9. Az Írás magyarázása és a hirdetett Ige. TKSZ 288-291, 95-109, 173-174, 179-181, McGB: 170-174, 181 183.
10. A kijelentésre válaszoló hit. BKD: 14-29. 8
11. Második zh. a felsorolt anyagból (7-10), valamint a terminológia 6,7-6.10 (302-310)

Évközi tanulmányi követelmények:

- 2 zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Török-Kocsis-Szűcs: *Dogmatikai prolegomena*. Budapest, 2000 (TKSZ)
- Alister McGrath: *Bevezetés a keresztyén teológiába*. Budapest, 1995 (McGB)
- Barth Károly: *Kis dogmatika* (Ford: Pilder Mária). Budapest, é.n., (BKD)

Ajánlott irodalom:

- Geréb Pál: *Barth Károly Dogmatikája*. Kolozsvár, 2006
- Tavasz Sándor: *Református keresztyén dogmatika*. Kolozsvár, 2006

HT FILR031 – Filozófiatörténet 1

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. órarend	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Kendeffy Gábor	N: 30		Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi		Értékelés módszere: Írásbeli beugró (szövegfelismerés) + szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja bevezetésszerűen megismertetni a hallgatókat késő ókori és középkori filozófia legfontosabb irányzataival, fogalmaival, előkészíteni a modern filozófia, valamint az egyes filozófiai részterületekkel (pl. vallásfilozófia, metafizika, logika) foglalkozó kurzusokat.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák: .

1-2. Platón

3-4. Arisztotelész

1. Sztoa

6-7. Újplatonizmus-Augustinus

8. Anselmus

9. Abaelardus

10-11. Aquinói Tamás

12. Descartes

Évközi tanulmányi követelmények: --

Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:**Kötelező irodalom:**

Kötelező irodalom

Platón, *Állam*, V. könyv 474d – 480a; VII. könyv 505a-519c, in: *Platón összes művei*, Budapest, Európa, 1984. II. 367-384.o.; 436-464.o.

Platón, „Timaios”, 27 c - 47 e, *Platón összes művei*, Bp. Európa, 1984. III. kötet 324-348.

Arisztotelész, *Nikomakhoszi Etika* Bp. 1987.; 1.-2.k. (5-53.o.)

Arisztotelész: „A lélekről”, II. könyv, in: *Arisztotelész, Lélekképzési írások* (ford. Steiger K.) Budapest, Akadémiai Kiadó, 2006, 35-64.

Cicero: *Az istenek természetéről*, Budapest, Helikon, 1985. 57-95. (II. könyv, 1./1-34/88.)

Epiktétosz: „A szabadságról”, in: *Sztoikus etikai antológia* (szerk. Steiger K.) Bp. 1983. 73-103.

Plótinosz, "A három eredendő valóságról". In: Plótinosz, *Az egyről, a szellemről és a lélekről*, Bp. 1986. 223-240 (= in: *Bevezetés a filozófiába. Szöveggyűjtemény.*/szerk. Steiger Kornél/)

Szent Ágoston, *Vallomások* (ford. Városi István), Budapest, Gondolat, 1982., 10-11. könyv

Anselmus: „Proszlogion”, in: Canterbury-i Szent Anzelm, Filozófiai és teológiai művek. Budapest, Osiris, 2001. 165-204.

Abaelardus, *Etika* /ford. Turgonyi Zoltán/ MTA Filozófiai Intézet, (Religio könyvek), Budapest 1989

Aquinói Tamás, *A teológia foglalatata*. I. rész, 1-3. kérdés; 12. kérdés, in: Aquinói Tamás, *Summa theologiae –A teológia foglalatata* (ford. Tudós-Takács J.), Budapest, Telosz Kiadó, 1994..

Aquinói Tamás, *A világ örökkévalóságáról*. Ford. Borbély G., Budapest, Jósöveg, 1998.

R. Descartes, *Elmélkedések az első filozófiáról*. Ford. Boros G. (Budapest: Atlantisz, 1994), I-III. könyv: (25-78.o).

Ajánlott irodalom:

Boros Gábor (szerk.) *Filozófia*, Akadémiai kiadó, 2007. (vonatkozó fejezetek)

HT GYKG033 – Homiletika I

Tantárgy felelőse: Dr Literáty Zoltán	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Literáty Zoltán	N: 15	Ld. órarend		
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A lelkész szakos hallgatók egyik legfontosabb feladata lesz az igehirdetés. Ennek elméletét tartalmazza a homiletika. Az első félévben praktikus homiletikával foglalkoznak, amelynek keretében megismerik a hallgatók a prédikáció készítésének szabályait és a felkészülés folyamatát. Erre az átcsoportosításra azért van szükség, mert a hallgatók karácsonykor már legációba mennek, és prédikálniuk kell. E stúdium segít abban, hogy elsajátítsák az alapvető ismereteket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Végigvesszük a prédikációra készülés alapszabályait sok példával szemlélítve.

Alapvető témakörök:

1. A készülés fontossága
2. A textus kiválasztása
3. A bibliafordítás fontossága
4. Meditáció
5. Alapvető exegetikai szabályok
6. Alapvető hermeneutikai szabályok
7. A prédikáció felépítése
8. A prédikáció formába öntése
9. A prédikáció a szószéken
10. Alapvető formai és tartalmi kritériumok

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Nagy István: Homiletika Budapest 2006

- Nagy István: Hogyan készüljünk a prédikációra? Nagykőrös 2004
- Ravasz László: A gyülekezeti istentisztelet elmélete Pápa 1915

Ajánlott irodalom:

- Boross Géza: Homiletika (teológiai jegyzet) Budapest 1988
- Czeglédy Sándor: Homiletika (teológiai jegyzet) Debrecen 1951
- Pásztor János: Homiletika Debrecen 1986
- Igehirdetők kézikönyve Budapest 1980
- Boross Géza: Homiletikai tanulmányai Református Egyház évfolyamaiban
- Barth: Homiletika Zürich 1966
- Fekete Károly: Homiletika Debrecen 1993
- Robinson: Igehirdetés igei módon Budapest é.n.
- Bohren: Predigtlehre München 1974
- Szőnyi György: Felkészülés a prédikációra Sárospatak 1992

HT GYKG066 – Beszédtechnika 2

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József Gyula	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Ld. órarend	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Lohnné Strigens Erika				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tiszta, jól érthető, kifejező és szép beszéd elsajátítása a helyes, nagy kapacitású rekeszlégzés kialakításával és begyakorlásával, a megfelelő, erőteljes hangadás elsajátításával, a szabályos beszédritmus megteremtésével, kiejtés - és kifejező gyakorlatokkal. A szólamegységek felismertetése, a szövegértelmezés jártasságának kialakítása, a hangsúlyviszonyok tanulmányozása, hanglejtés-variációk gyakoroltatása, váltások és fokozások megtanulása, a hangszíngyakorlatok, a szónoki eszköztár fejlesztése, retorikai alapok.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az egyéni sajátosságok figyelembevételével személyre szabott, differenciált beszédtechnikai fejlesztés. A verbális, nonverbális kommunikációs készségek további fejlesztése, a metakommunikációs jelzések jobb megértése, a beszédképesség, beszédfigyelem és beszédészlelés fejlesztése, a rekeszlégzés automatizálása, a hangtalan belégzés begyakorlása, a szünettartás tudatosítása, az egyenletes hangadáshoz szükséges kilégzés szabályozása. Az erőteljes mellhang és a pergő, tiszta szövegmondás kialakítása, pontos artikuláció. A hangkapcsolatok szabályos ejtésének begyakorlása, a gége kímélése a feszítés-, vagy erőlködésmentes hangadás elsajátítása, tudatosítása. Az önismeret fejlesztése, az önbizalom erősítése. A szónoki beszéd alapjai a gyakorlatban.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Órákon való aktív részvétel, gyakorlati feladatok megoldása, egy szabadon választott prózai és verses mű előadása.

Kötelező irodalom:

- Montágh Imre, Tiszta beszéd. Bp., 1999.

Ajánlott irodalom:

- Montágh Imre, Figyelem vagy fegyelem?! Az előadói magatartás. Kossuth. Bp., 1986.
- Montágh Imre, Mondjam vagy mutassam?! Móra. Bp., 1985.
- Montágh Imre, Gyermekszínházi beszédművelő könyve. Múzsák. Bp., 1984.
- Frint Tibor, Dr., A funkcionális dysphoniák irányelvei. Nemzeti Tankönyvkiadó. Bp., 1993.
- Frint Tibor, Dr., Hangrehabilitáció, hangterápia. Nemzeti Tankönyvkiadó. Bp., 1993.
- Hernádi Sándor, Íráspróbák, beszédturnák. MOZAIK. Szeged, 1993.
- Hernádi Sándor, Szórakoztató szóra készítő. Móra. Bp., 1987.
- Hernádi Sándor, Újfajta beszédművelő gyakorlatok. Nemzeti Tankönyvkiadó. Bp., 1995.
- Wacha Imre, A korszerű retorika alapjai (Bp. 1994. Szemimpex Kiadó)
- Wacha Imre, Beszédművelés gyakorlószövegek (Bp. 1997. MRT Oktatási Osztály)
- Wacha Imre, Beszéljünk a beszédéről! (Bp. 1978. Kossuth Kiadó)
- Wacha Imre, Nem csak szóból ért az ember. A nonverbális kommunikáció eszköztára. Tinta Könyvkiadó. Bp., 2011
- Thoroczky Miklósné, Hangfejlesztés / Beszédtechnika (Bp. 2003. Color Paletta Kiadó)
- Fischer Sándor, A beszéd művészete, Gondolat, Budapest, 1966.

HT GYKG069 – Retorika

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Literáty Zoltán	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A retorika a homiletika határtudománya. A beszéd keretrendszerét a kommunikáció hatékonysága szempontjából ismerni szükséges. Hogyan gondolkodjunk a beszédéről, erre tanít meg bennünket a retorika tudománya.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A retorika mint tantárgy a beszéd elméleti és részben pragmatikus ismereteit adja át a hallgatónak. A félév során megismerkednek a klasszikus, majd a humanizmus, végül pedig a modern kor retorika és homiletika közötti kölcsönhatásaival. Pragmatikus szempontból a modern szociálpszichológia eszköztárába is beletekintenek a hallgatónak, hogy kritikus vizsgálatnak vethessenek alá nyilvános beszédeket, reklámokat, egyéb a hatás szempontjából megszülető folyamatokat.

Évközi tanulmányi követelmények:

- irodalom feldolgozás
- zárthelyi dolgozatok
- órai munka

Kötelező irodalom:

- Adamik-Jászó-Aczél: Retorika, Osiris, 2005.
- Arisztotelész: Rétorika, Telos, 1999.
- Philipp Melanchthon: Az ifjúság tanulmányainak megjobbításáról, in Retorikák a reformáció korából, szerk. Imre Mihály, Debrecen, 2000. 19–31.p.

- Philipp Melanchthon: A retorika alapelemeinek két könyve, (ford. János István), in Imre Mihály (szerk.) Retorikák a reformáció korából, 49–86.p., Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen 2000.
- Szent Ágoston: A keresztény tanításról, (ford. Városi István), Szent István Társulat, Budapest, 1944.
- Ravasz László: A gyülekezeti igehirdetés elmélete, Pápa 1915.
- Ravasz Lászlótól válogatott tanulmányok
- Em Griffin: Meggyőztél, Harmat, Budapest 2004.

Ajánlott irodalom: -

HT HIMG069 – Egyházi ének és zenetörténet 2

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Papp Anette	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere: írásbeli és szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása legalább egy versszakkal kívülről (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).

Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekekre vonatkozó alapvető történeti, stílári, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

- ismerje meg református múltunk énekeskönyveit, azoknak anyagát, szerkezetét, szerkesztési elveit
- szerezzon alapvető ismereteket a 16. századi német korárról
- ismerje meg énekeskönyvünk humanista metrikus énekeit
- mélyítse el a genfi zsoltárról szerzett ismereteit
- szerezzon alapvető ismereteket a 16-17. század magyar illetve európai egyházzenetörténetéről

Tematika:

- A genfi zsoltár története Magyarországon
- A humanista metrikus énekek
- A 16. századi korások 1.Luther énekszerzői munkássága – a Luther nevéhez köthető tételek
- A 16. századi korások 2. egyéb 16. századi szerzők darabjai

Évközi tanulmányi követelmények:

A kijelölt énekek közül legalább 20 tétel felmondása március 13-ig. A további tételek felmondását legkésőbb a szorgalmi időszak végéig teljesíteni kell. A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárthelyi) vizsga.

Az öt félév alatt felmondandó zsoltárok:

Kívülről

5, 6, 8, 19, 23, 24, 25, 32, 33, 38, 42, 47, 51, 65, 66, 68, 74, 77, 80, 81, 84, 89, 90, 91, 92, 96, 97, 99, 105, 110, 114, 117, 121, 130, 134, 135, 136, 138, 140, 141, 146, 150.

Kottából

1, 2, 3, 9, 16, 22, 30, 34, 35, 40, 50, 61, 74, 101, 102, 107, 119, 125, 128, 133, 143.

A félév során felmondandó tételek listája:

Kívülről

legalább 8 zsoltár + 473 (140), 232 (74).

Dicséretekből: 225, 251, 196, 303, 400, 184, 234, 235, 483, 217, 296, 503, 390, 356, 239, 312, 275.

A katolikus énekeskönyvből (Éneklő Egyház): 213.

Az evangélikus énekeskönyvből: 43, 150, 214, 215, 257, 303.

Kottából

legalább 5 zsoltár.

dicséretekből: 209, 501, 415, 388, 420, 487, 267, 293, 298, 276, 313, 271, 470.

Kötelező irodalom:

Csomasz Tóth Kálmán: Szenci Molnár Albert és a magyar zenei írásbeliség. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 436-451.

Csomasz Tóth Kálmán: A négyszáz éves genfi zsoltár magyar tanulságai. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 481-490.

Csomasz Tóth Kálmán: Maróthi György zenei ismeretei és svájci kapcsolatai. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 452-461.

Csomasz Tóth Kálmán: Egyházi művelődésünk a magyar zenetudomány tükrében. *Theologiai Szemle* 4 (1961) 95-101. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 737-750.

Csomasz Tóth Kálmán: Szilvás-Ujfalvi Imre helye a zenetörténetben, in: *A Ráday Gyűjtemény évkönyve* II (1981), 57-73.

Csomasz Tóth Kálmán: A Luther-énekek dallamai Magyarországon. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 336-356.

Luther Márton: A muzsika dicsérete. *Zsoltár* I/3. (1994) 2-3.

Ajánlott irodalom:

Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950.

Csomasz Tóth Kálmán: *Dicsérvételek az Urat! - Tudnivalók énekeinkről*. Kálvi Kiadó, Budapest 1971.

Csomasz Tóth Kálmán: A protestáns egyházi népének a XVII-XVIII. században. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 491-519.

Csomasz Tóth Kálmán-Papp Géza: A magyar egyházi népének vázlatos története. IAH Bulletin 11. 6-31. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 778-797.

Csomasz Tóth Kálmán: Die Melodien des Lutherliedes in Ungarn. *Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 10 (1968), 11–36.

Dobszay László: *A magyar népének I.* Veszprém 1995.

Dobszay László: *A magyar egyházzene-történet forrásai.* Budapest, 1999. [Egyházzenei füzetek I/8. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]

Dürr, Alfred: *Das protestantische Kirchenlied im 16. und 17. Jahrhundert: Text-, musik- und theologiegeschichtliche Probleme.* Wiesbaden, Harrasowitz, 1986.

Ecsedi Zsuzsanna: *Luther-énekek a magyar evangélikus énekeskönyvekben.* Egyházzenedoktori disszertációk, III. MTA Támogatott Kutatóhelyek Irodája – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport, 2006.

Hahn, Gerald – Henkys, Jürgen (Hrsg.): *Handbuch zum Evangelischen Gesangbuch*, Band 3: Liederkunde. Göttingen (ab 2000 in Einzelheften)

Herbst, Wolfgang (Hrsg.): *Wer ist wer im Gesangbuch?* 2., durchgesehene und aktualisierte Auflage, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 2001.

Jenny, Markus: *Luther, Zwingli, Calvin in ihren Liedern.* Zürich, Theologischer Verlag 1983.

Mahrenholz, Christhard – Söhngen, Oskar – Schließke, Otto (Hrsg.): *Handbuch zum Evangelischen Kirchengesangbuch*, Band 3: Liederkunde. Göttingen 1990.

Moser, Hans Joachim: *Die Melodien der Lutherlieder, Welt des Gesangbuchs*, Heft 4., Hamburg und Leipzig, 1935.

Rößler, Martin: *Liedmacher im Gesangbuch. Liedgeschichte in Lebensbildern.* Calwer Verlag Stuttgart 2001.

Varjas Béla: A reformáció énekirodalma, in: *A magyar irodalom története 1600-ig.* A magyar irodalom története I. Szerkesztette: Klaniczay Tibor, Budapest 1964, 311–382.

Zahn, Johannes: *Die Melodien der deutschen evangelischen Kirchenlieder*, 6 Bände, Gütersloh, 1889-1893.

II. évfolyam

HT ÓSZB001 – ÓSZÖVETSÉGI SZIGORLAT (HÉBER NYELV, ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS, BIBLIAISMERET)

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

HT ÓSZB015 – ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS 2. (HÉBER NYELV, ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS, BIBLIAISMERET)

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István	30			
Előadók fogadóórái:	2kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve:	Típusa: kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az ószövetségi tudományosság rövid összefoglalása, először általános ismeretek a Héber Bibliáról, azután pedig speciális bevezetés az egyes könyvekhez. Az irodalomkritikai munkák alapos ismerete, ill. más, az Ószövetség vonatkozásában releváns ismeretek elsajátítása, az önálló exegetikai munkára való alkalmasság megszerzése, a szakirodalom megfelelő használatának módszerei képezik a fontosabb súlypontokat a kurzusban. A kurzus alkalmassá kell tegye a hallgatót az exegetikai előadások megértésére, föl kell készítenie az önálló exegetikai munka elkészítésére.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- J.A. Soggin, *Bevezetés az Ószövetségbe*, Budapest: Kálvin János Kiadó, 1999.
- N.K. Gottwald, *The Hebrew Bible*, Philadelphia: Fortress Press, 1987.
- Th.C. Vriezen/A.S. van der Woude, *Oudisraëlitische en vroegjodsche literatuur*, Kampen: Kok, 2000.
- E. Zenger (Hrsg.), *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart: Kohlhammer, 1998.
- Karasszon István, *Ószövetségi ismeretek vallástanárok számára*, Komárom, 2006.

Ajánlott irodalom: -

HT ÚSZB002 – Újszöv-i szigorlat (görög nyelv, bevezetés, bibliaismeret)

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves / Heti óraszám: F: -; H: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév: 4	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi		Értékelés módszere: Szóbeli felelet

Ez a szigorlat több tárgy számonkérése egy összevont szigorlat formájában, a szemeszter végén, a vizsgaidőszakban. A szigorlati vizsga anyaga az alábbi tanegységek tan- és vizsgaanyaga (lásd a jelen és a korábbi szemeszterfüzeteket):

1) Görög nyelv 1., 2., 3. és 4. (beleértve a négy félévben átvett bibliai szakaszok szóanyagát, nyelvtani anyagát, valamint a Varga Zsigmond-nyelvtankönyv teljes táblázati anyagát és a memoriterek is!)

2) Újszövetségi bevezetés 1. és 2.

3) Bibliaismeret 2. (tehát az újszövetségi rész)

A szigorlat értékelése a TVSZ vonatkozó előírásai szerint történik.

HT ÚSZB033 – Görög nyelv 4

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves / Heti óraszám: F: 30; H: 2	Órarendi beosztás: Csütörtök 10,00- 11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: 1. Dr. Balla Péter 2. Dr. Pap Ferenc				
Előadók fogadóórái: 1. Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (balla.peter@kre.hu) 2. Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (pap.ferenc@kre.hu)	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: 4	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező			Értékelés módszere: Zh/teszt/szóbeli felelet

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A már megszerzett nyelvi és nyelvtani ismereteket tovább mélyíteni. Az újszövetségi szövegeken túl a Septuaginta, az ókeresztyén irodalom nyelvezetébe is betekintést nyújtani. Az Újszövetség eredeti görög nyelven való önálló olvasására, (szótár segítségével való) fordítására felkészíteni. Alapszókincs továbbfejlesztése, memoriterek. Mondattani ismeretek tovább mélyítése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az **Efezus levél (Ef1-6)** fejezeteinek olvasása, nyelvi elemzése, a felmerülő nyelvtani jelenségek ismételése, ismeretének elmélyítése, újabb ismeretek elsajátítása (mi mindent lehet kifejezni a különböző esetekkel, igei akciókkal, igenevekkel, stb.). Újabb memoriterek.

Az **Efezus levél (Ef 1-6)** nyelvi elemzésével párhuzamosan a nyelvtan módszeres ismételése és rövid tesztek:

1. hét: főnévragozás, névmások, 2-5. hét: melléknevek, prepozíciók, igeragozás, 6-10. hét: mondat, a további hetek során mód van szóbeli feleletekre, valamint sor kerül írásbeli zárthelyi dolgozatokra. Az utolsó két héten jegylezáró feleletek.

**A gyakorlat elfogadásának nélkülözhetetlen része az órák rendszeres látogatása. (Lásd SZMSZ!)
 A szóbeli feleletekre a gyakorlati jegy megszerzése érdekében a szorgalmi időszak utolsó két
 hetében kerül sor. A szöveget a félév végi ZH alkalmával kell átadni a szaktanárnak**

Évközi tanulmányi követelmények:

- előre szótárzás a köv. órai anyaghoz
- tesztek, zh-k
- a jegylezáró felelethez mindenki hozza magával a kézzel írott kiszótározását a tanegység tárgyleírásában megadott újszövetségi fejezeteknek – ez a jegy megszerzésének feltétele

Kötelező irodalom:

- Kötelező jegyzetek, könyvek: **Tankönyv (TK):** Varga Zsigmond J. – Győri István: *Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv*, Sárospatak: SRTA (negyedik vagy ötödik kiadás).
- Az internetről letölthető **Görög nyelvi jelenségek** (Balla Péter önálló weblapján: <http://www.peterballa.eoldal.hu/>).

Ajánlott irodalom:

Déri Balázs – Hanula Gergely: *Újszövetségi görög nyelvkönyv*, Bp.: Argumentum, 2000
 E. Bornemann – E. Risch: *Görög nyelvtan*, Székesfehérvár: Lexika Kiadó, 1999
 Ernst G. Hoffmann – Heinrich von Siebenthal: *Griechische Grammatik zum Neuen Testament*, Riehen/Schweiz: Immanuel Verlag, 1990 (2. Auflage)
 John W. Wenham: *The Elements of New Testament Greek*, Cambridge: CUP, 1991 (orig.: 1965)
 Eric G. Jay: *New Testament Greek: An Introductory Grammar*, London: SPCK, 1987 (orig. 1958)
 Varga Zsigmond J.: *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Bp. Kálvin Kiadó, 1992
 Györkösy Alajos – Kapitánffy István – Tegye Imre: *Ógörög-magyar szótár*. Budapest: Akadémia Kiadó, 1990 (megjelent új kiadása is 2007-ben)
 J. Lust – E. Eynikel – K. Hauspie: *A Greek-English Lexicon of the Septuagint*, 2 vols, vol. 1: 1992, vol. 2: 1996, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft
 J. H. Moulton – Nigel Turner: *A Grammar of New Testament Greek*, 4 vols (latest impressions of the volumes: 1: 1983, 2: 1986, 3: 1980, 4: 1986), Edinburgh: T&T Clark
 J. Harold Greenlee: *A New Testament Greek Morpheme Lexicon*, Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1983
 Nigel Turner: *Grammatical Insights into the New Testament*, Edinburgh: T&T Clark, 1983 (orig. 1965)
 David Alan Black: *Linguistics for Students of New Testament Greek*, Grand Rapids, Mich.: Baker, 1988
 Újgörög nyelvtan: Manolis A. Triandaphyllidis, *Kleineneugriechische Grammatik*, Thessaloniki, 1996 – ennek van angol változata is.
 Az újgörög nyelvtani táblázatok is tartalmazza az alábbi szótár:
 Mohay András: *Újgörög-magyar kéziszótár*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1988 (változatlan utánnomás: 2007).

HT ÚSZB035 – Újszövetségi bevezetés 2

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves / Heti óraszám: F: 30; H: 2	Órarendi beosztás: Szerda 8:15-9:45	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Pataki András Dávid				
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév: 4	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi		Értékelés módszere: Szóbeli vizsga (kollokvium)

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tárgy feladata az Újszövetség lelkészi, vallásánári és hittanoktatói szolgálatban való használatához segítséget nyújtani. Alapvető információk elsajátítása a kéziratokról, kódexekről, a kánontörténetről, a bibliai szövegkritikai apparátus használatáról (ez utóbbi csak lelkész szakon). A könyvek tartalmi ismerete mellett a datálás, szerzőség, címzettség – az egyes iratok főbb sajátosságainak – megismerése, és az ehhez kapcsolódó tudományos feltevésekben, alternatív nézetekben való jártasság megszerzése, valamint hermeneutikai elvek elsajátítása is célja a tanegységnek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

„Különleges” (speciális) bevezetést az Újszövetség könyveihez a Római levéltől a Jelenések könyvéig. Pál élete, Pál levelei. „Újszövetségi apokrif” irodalom. Hermeneutikai szempontok. A főbb kutatói nézetek, alternatívák megismerése. Egyéni mérlegelési készség kialakítása.

Évközi tanulmányi követelmények:

A vizsgára állás feltétele: egy külön füzetbe, *kézírással elkészítendő* az Újszövetség minden könyvének tartalmi összefoglalása, *könyvenként és fejezetenként*, minden fejezetről legalább egy tartalmi tudnivalóval. Ezt a tartalmi kivonatot *a vizsga elején kell átadni* a vizsgáztató tanárnak. Ez természetesen *meg is tanulandó*, a vizsgán el kell tudni mondani *az Újszövetség minden fejezetéről legalább egy tartalmi tudnivalót!* (Az első félévben elkészített ilyen füzet a 2. félévben is használható – akár a bevezetéstaniilag fontos szakaszokra utalásokkal kiegészítve!)

Kötelező irodalom:

- Balla Péter: *Az újszövetségi iratok és kanonikus gyűjteményük kialakulásának története* (2005) átdolgozott, második kiadása: *Az újszövetségi iratok története (Bevezetéstani alternatívák)*. Budapest: Károli Egyetemi Kiadó, 2008.
- D.A. Carson – Douglas Moo: *Bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: KIA, 2007.
- Bruce M. Metzger – Bart D. Ehrman: *Az Újszövetség szövege: Hagyományozás, szövegromlás, helyreállítás*. Budapest: Harmat Kiadó, 2008.

Ajánlott irodalom:

- Újszövetségi bevezetések
- Achtemeier, Paul J. - Green, Joel B. - Thompson, Marianne Meye: *Introducing the New Testament: Its Literature and Theology*. 2001, Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Company
- Benyik György: *Az Újszövetségi Szentírás keletkezés- és kutatástörténete*. Második kötet: *Introductio specialis*, 1995, Szeged: JATEPress
- Broer, Ingo: *Einleitung in das Neue Testament*. 2 vols, vol. 1: 1998, vol. 2: 2001, Würzburg: Echter Verlag
- Brown, Raymond E.: *An Introduction to the New Testament*. 1997, New York: Doubleday
- Burkett, Delbert: *An Introduction to the New Testament and the Origins of Christianity*. 2002, Cambridge: Cambridge University Press
- Carson, D. A. - Moo, Douglas J. - Morris, Leon: *An Introduction to the New Testament*. 1992, Leicester: Inter-Varsity Press (IVP), and Grand Rapids, Mich.: Zondervan Publishing House
- Carson, D. A. - Moo, Douglas J.: *An Introduction to the New Testament*. Second edition. 2005, Grand Rapids, Mich.: Zondervan (ennek magyar fordítása kötelező tananyag)
- Childs, Brevard S.: *The New Testament as Canon: An Introduction*. 1984, London: SCM Press
- Conzelmann, Hans - Lindemann, Andreas: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. (UTB 52) 1988: 9. kiadás, 2000: 13., újból átdolgozott kiadás, 2004: átnézett kiadás, Tübingen: Mohr Siebeck
- deSilva, David A.: *An Introduction to the New Testament: Contexts, Methods and Ministry Formation*. 2004, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, Leicester: Apollos
- Ehrman, Bart D.: *The New Testament: A Historical Introduction to the Early Christian Writings*. 2004 (third edn, orig.: 2000), New York - Oxford: Oxford University Press
- Guthrie, Donald: *New Testament Introduction*. (Third Edition, revised, in one volume.) 1970, Leicester: Inter-Varsity Press
- Kümmel, Werner Georg: *Einleitung in das Neue Testament*. 1983: 21. kiadás, ezzel azonos szövegű kiadás: Berlin: Evangelische Verlagsanstalt, 1989; Heidelberg: Quelle & Meyer (Angol ford. H. C. Kee által, *Introduction to the New Testament*. 1975, Nashville: Abingdon Press.)

- Marshall, I. Howard - Travis, Stephen - Paul, Ian: *Exploring the New Testament*. Vol. 2: *A Guide to the Letters and Revelation*. 2002, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press
- Mauerhofer, Erich: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. 2 Bände (David Gysel átdolgozásában) 1995, Stuttgart: Hänssler
- Moffatt, James: *An Introduction to the Literature of the New Testament*. (Third and revised edition.) 1918, Edinburgh: T & T Clark
- Nagy István: *Az Újszövetség könyveinek ismertetése*. 1995, Nagykovács: KRE TFK
- Pröhle Károly: *Újszövetségi bevezetés*. 1979, Budapest: Evangélikus Teológiai Akadémia
- Roloff, Jürgen: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. 1977, Berlin: EVA, 1984, – *Neues Testament* címmel 1999-ben jelent meg a 7., teljesen átdolgozott kiadás.
- Roloff, Jürgen: *Einführung in das Neue Testament*. 1995, Stuttgart: Philipp Reclam
- Schenke, Hans-Martin - Fischer, Karl Martin: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. I.: Die Briefe des Paulus und Schriften des Paulinismus, 1978, II.: Die Evangelien und die anderen neutestamentlichen Schriften, 1979, Berlin: Evangelische Verlagsanstalt
- Schnelle, Udo: *Einleitung in das Neue Testament*. (UTB 1830) 1996: 2. kiadás, 2002: átdolgozott, 4. kiadás, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht
- Schweizer, Eduard: *Theologische Einleitung in das Neue Testament*. 1989, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht (Angol ford. O. C. Dean által, *A Theological Introduction to the New Testament*. 1991, Nashville: Abingdon Press; a magyar ford. megjelent 2004-ben a Kálvin Kiadónál.)
- Theissen, Gerd: *Das Neue Testament*. 2002, 2004: átnézett, 2. kiadás, München: C. H. Beck (Angol ford. John Bowden által, *Fortress Introduction to the New Testament*. 2003, Minneapolis: Fortress Press.)
- Varga Zsigmond J.: *Újszövetségi bevezetés*. Debrecen: Református Theológiai Akadémia: 1979, LUX: 2000 (új kiadás, szerk. Szathmáry Sándor)
- Vielhauer, Philipp: *Geschichte der urchristlichen Literatur: Einleitung in das Neue Testament, die Apokryphen und die Apostolischen Väter*. 1975, átnézett kiadás: 1978, ugyanez újra nyomtatva 1985-ben, Berlin - New York: Walter de Gruyter
- Wolde, G. (ed.): *Einleitung ins Neue Testament: Aus Schleiermacher's hand-schriftlichem Nachlasse und nachgeschriebenen Vorlesungen*. 1845, Berlin: bei G. Reimer
- Zahn, Theodor B.: *Introduction to the New Testament*. 3 vols. (transl. from the third German edition by J. M. Trout, et al.) 1909, Edinburgh: T & T Clark
- Forrásgyűjtemények:
Adamik Tamás (szerk.): *Apokrif iratok* c. sorozat kötetei (1996-1999, Budapest: Telosz)
Vanyó László (szerk.): *Ókeresztény írók* c. sorozat első négy kötete (1979-1983, Budapest: Szent István Társulat)
  - Monográfiák és újszövetségi lexikonok:
Bartha Tibor (szerk.): *Keresztény Bibliai Lexikon*. 1. kötet: 2000; 2. kötet: 2004, Budapest: Kálvin
Bruce, F. F.: *Paul: Apostle of the Heart Set Free*. 2000, Carlisle: Paternoster és Grand Rapids—Cambridge: Eerdmans (eredetileg 1977)
Cseri Kálmán: *Pál apostol*. 2011, Budapest: Kálvin Kiadó
Dunn, James D. G. (ed.): *The Cambridge Companion to St Paul*. 2003, Cambridge: University Press
Freedman, David Noel (ed.): *The Anchor Bible Dictionary 1-6*. 1992, New York: Doubleday
Hawthorne, Gerald F.—Martin, Ralph P. (ed.): *Dictionary of Paul and his Letters*. 1993, Downers Grove—Leicester: InterVarsity Press
Martin, Ralph P.—Davids, Peter H.: *Dictionary of the Later New Testament and Its Developments*. 1998, Downers Grove—Nottingham: InterVarsity Press
Schnelle, Udo: *Paulus: Leben und Denken*. 2003, Berlin: de Gruyter
Wick, Peter: *Pál: A kereszténység tanítója*. 2007, Budapest: Kálvin Kiadó
Az Apokrif irodalomhoz további ajánlott szakirodalom található Balla Péter: *Az újszövetségi iratok története* utolsó fejezetében.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József Gyula	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Ld. órarend	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Zsengellér József Gyula				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegység célja megismertetni a hallgatókkal Izrael történetének hellenisztikus és római kori történelmét. Azt a közeget, melyben az ószövetségi kánon kialakult, illetve amelyben az Újszövetség eseményei játszódtak. Ennek során betekintést nyerhetnek a hellenisztikus birodalmak, és a római birodalom működésébe, szellemi közegébe. Részletesen vizsgálhatják a zsidóságon belül kialakuló vallási irányvonalak eredőit és küzdelmeit. A korabeli szövegek megismerésével összehasonlíthatják a bibliai és nem bibliai szerzők szociológiai és politikai hátterét.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A hellenisztikus kor nagypolitikai eseményei
2. A hellenizmus és judaizmus találkozásának politikai hatásai
3. A makkabeus felkelés és a hamóneus királyság
4. A Római birodalom és Izrael
5. Heródes és utódai
6. A keresztyénség megjelenése
7. Az 1. zsidó háború és hatása zsidókra és keresztyénekre
8. A Bar-Kochba felkelés

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozat az első három témakörből

Kötelező irodalom:

- Karasszon István (1991) *Izrael története* (jegyzet) Budapest
- H. Jagersma (1991) *Izrael története 2.* Budapest

Ajánlott irodalom:

- H. H. Ben-Sasson (1969) *A History of the Jewish People*, London
- J. Allerhand (1987) *A zsidóság története*, Budapest
- E. Fergusson (1999) *A keresztyénség bölcsője* Budapest, Osiris
- S. Schwartz (2001) *Imperialism and Jewish Society, 200 B:C:E: to 640 C:E.* Princeton
- E. Haag (2003) *Das Hellenistische Zeitalter* Stuttgart, Kohlhammer

HT BTHB060 – TEOLÓGIAI HERMENEUTIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Kodácsy Tamás	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Ld. órarend	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Fabiny Tibor				
Előadók fogadóórái: fabiny_tibor@kre.hu	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve:	Típusa:	tavaszi		Értékelés módszere:

magyar	kötelező		IV.	
--------	----------	--	-----	--

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja, hogy a hallgatók megismerkedjenek a hermeneutika tudományának és művészetének, s ezen belül hangsúlyozottan a teológiai hermeneutika alapfogalmaival, kitekintve annak a filozófiai és az irodalmi hermeneutikával való kapcsolatára is.

Régi fogalmak és a szövegértelmezés modern irányzatainak bemutatásán túl történeti összefüggésben kívánja feltárni a hermeneutika lényeges kérdéseit. A kurzus segítséget ad a Szentírás, különösen is annak hatástörténetének mélyebb megismeréséhez. Tervezzük alkalmi vendégelőadó meghívását is.

A hallgatók vizsgát tesznek a kurzus anyagából. A vizsgára bocsátás feltétele a félév folyamán négy írásban beadott rövid referátum készítése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A kurzus és a követelmények ismertetése. A hermeneutika fogalma és területei. A hermeneutika helye a teológia tudományai között. Teológiai értelmezés.
2. A Biblia olvasása: a bölcs olvasás, a „visszafelé felé történő” olvasás stb.
3. A tipológia kérdése
4. A *sensus litteralis* kérdése
5. Ihlettség és a kánon
6. A Szentírás és a hagyomány kérdésének modelljei. A hatástörténet
7. Hermeneutika a keresztény ókorban és a középkorban
8. Hermeneutika a reformáció idején (Luther és Kálvin hermeneutikája)
9. Hermeneutika az orthodoxia, a felvilágosodás és a pietizmus idején
10. A filozófiai hermeneutika útja
11. Barth és Bultmann vitája. Ebeling és Ricoeur.
12. Konklúzió

Évközi tanulmányi követelmények:

- beadandó referátumok (4 db)

Kötelező irodalom:

- Fabiny Tibor, *Szótörténetek. Hermeneutikai, teológiai és irodalomtudományi tanulmányok.* Budapest, Luther Kiadó, 2009. Megadott részletek.
- Fabiny Tibor, *Szóra bírni az írást – újra.* HF 33, Budapest, HKK, 2010.
- Fabiny Tibor, *A keresztény hermeneutika kérdései és története.* I. Budapest, HKK, 1998.
- az elektronikus úton kiküldött anyagok

Hermeneutikai Füzetek (HF)

- HF 7. Ebeling, Isten és szó
- HF 8. Ulrich Luz, *Evangélium és hatástörténet*
- HF 10. Tőkés István, *Új hermeneutika*
- HF 15. Baker, *Két szövetség – egy Biblia*
- HF 19. Ulrich Körtner, *Az ihletett olvasó*
- HF 35. Horváth Orsolya. *A leleplező ige. Hermeneutikai helyzetek az Újszövetségben*
- HF 36. Richard Briggs: *A bölcs bibliaolvasás*
-

▪ Magyar Luther Könyvek (MLK)

- MLK 2. Luther M, Előszók a Biblia könyveihez
- MLK 6. Ebeling: *Luther. Bevezetés a reformátor gondolkodásába*

Ajánlott irodalom:

- *Amerika teológusa. Bevezetés Jonathan Edwards gondolkodásába,* Szerk. Fabiny Tibor és Tóth Sára, Budapest, KRE, 2008
- Briggs, Richard, „A bölcs bibliaolvasás a teológiai értelmezés kontextusában”, *Credo*, 2015/3
- Brown, R. (szerk.), „Hermeneutika” *Jeromos Bibliakommentár III.* Szent Jeromos Bibliatársulat, Budapest, 2003, 209-236.old.
- Bultmann, R. *Hit és megértés,* Budapest, L’harmattan, 2007
- Dér Katalin: *A Biblia olvasása.* Kairosz, 2008. (!)

- Fabiny Tibor (szerk.) *A hermeneutika elmélete*, Ikonológia és Műértelmezés 3. Szeged, JATEPress, 1998 (1987).
- Fabiny Tibor (szerk.) *A tipológiai szimbolizmus*, Ikonológia és Műértelmezés 4. Szeged, JATEPress, 1998 (1988).
- Gadamer, H.G. *Igazság és módszer*, Budapest, Gondolat, 1984.
- Gánóczy Sándor-Stefan S. SCHELD, *Kálvin hermeneutikája*, Budapest, Kálvin Kiadó, 1997.
- Hays, Richard, *Reading Backwards*, Baker, 2014, SPCK 2015
- Karner K., *Mítosz vagy evangélium*, Sopron, Keresztyén Igazság kiadása, 1943.
- Pápai Bibliikus Bizottság, *Szentírásmagyarázat az egyházban*, Budapest, Szent Jeromos Bibliatársulat, 2001. Hozzáférhető az interneten is
- Pecsuk Ottó (szerk.) *Bibliaismereti kézikönyv*, Budapest, Kálvin Kiadó, 2004.
- Ricoeur, Paul, Vallás, ateizmus, hit, *Egyház és világ II./20*. 1991. XI.20
- Takácsné Kovácsvázi Zelma, „Miért éppen Bultmann?“, *Lelkipásztor*, 1997/2, 45-47.
- Tőkés István: *A bibliai hermeneutika története*, Kolozsvár, 1985.

HT DOER020 – Dogmatörténet 2

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Ld. órarend	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Szűcs Ferenc				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az első félév folytatásaként bevezetés a keresztyén teológiai gondolkodásba a középkortól napjainkig.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Hit és tudás a skolasztikus teológiában: Anselmus- Abaelard- Aquinói Tamás teológiájának ismerete.
2. A késői skolasztika, a via antiqua és moderna, William Occam
3. A humanizmus, a keresztyén misztika, az előreformátori mozgalmak
4. A reformáció teológiája különös tekintettel az úrvacsora vitákra (Luther, Zwingli, Melancton, Kálvin).
5. A protestáns ortodoxia, viták a predestináció körül
6. A Felvilágosodás hatása a protestáns teológiára angol és német területen. Pietizmus, puritanizmus, Jonathan Edwards. A 19. századi német protestáns teológia (Schleiermacher, Rietschl, Harnack, Troeltsch)
7. A 20. század teológiai irányzatai (Barth, Bultmann, Tillich, Kuypers és a történelmi kálvinizmus)
8. A mai protestáns irányzatok

Évközi tanulmányi követelmények:

- Óralátogatás és a kiküldött előadás vázlat jegyzetelt kiegészítése.
- Kötelező olvasmány: Kálvin Institutio 2. fele

Kötelező irodalom:

- Jonathan Hill: *A keresztyén gondolkodás története* Atheneum, Budapest, 2000.
- Tony Lane, *A keresztyén gondolkodás rövid története*, Harmat-Kálvin, 2000.
- A. McGrath, *Bevezetés a keresztyén teológiába*, Osiris, Budapest
- Vanyó László (szerk.) *Ókeresztyén írók* sorozat kijelölt szövegei

- Kálvin János, *Tanítás a keresztyén vallásra*, MRE Zsinati Iroda, Budapest 1986. 1-151.o olvasmánynapló szerű kijegyzetelés
- Az előadásokhoz küldött szöveg, jegyzet

Ajánlott irodalom:

- A. von Harnack, *Dogmatörténet*, Szentendre
- Bengt Haeglund, *Geschichte der Theologie*, Berlin, E.V.
- Louis Berkhof, *The History of Christian Doctrines*, Grand Rapids, Mich. 1988.
- Bernhard Lohse, *A Short History of Christian Doctrine*, Fortress, Philadelphia, 1985.
- Órigenész, *Kelszosz ellen*, Kairosz, Budapest, 2008.
- Szent Ágoston, *Vallomásai*
- Szent Ágoston, *Isten városáról I-IV.*
- ill. a fentebbi szerzők egy-egy műve.

HT ETRR051 – Egyetemes egyháztörténet 2

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Lányi Gábor János	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja: A tantárgy megismerteti a hallgatókat a protestáns reformáció meghatározó személyiségeinek életével, tanításaival, evangéliumi felismeréseik máig ható hatásaival. Vizsgálatunk folyamán különleges szerepet kap a reformátorok műveinek elemzése, élettörténeti eseményeiknek teológiai felfogásukra gyakorolt hatása, illetve hogy ők hogyan gyakoroltak hatást a későbbi korokra, nem csupán teológia, hanem a jog, a politika, a gazdaság, a tudomány, de a mindennapi élet egyéb területein is. Különleges figyelmet kap Kálvin János élete, teológiája és a hozzá köthető reformátori irányvonal terjedése és fejlődése.

A tantárgy programja:

1. Bevezetés - keresztyénség az újkor hajnalán
2. Luther Márton élete
3. A lutheri reformáció története 1517-től 1555-ig
4. Ulrich Zwingli és Zürich reformációja
5. A helvét reformáció terjedése
6. Radikális reformáció, anabaptista mozgalmak
7. Kálvin János élete első genfi tartózkodásáig (1509-1536)
8. Genf reformációja
9. Kálvin János vitái, Kálvin teológiájának formálódása
10. Kálvintól a kálvinizmusig, Kálvin János teológiájának hatása
11. A francia reformáció
12. Angol és skót reformáció
13. Reformáció Németalföldön, Pfalzban, Kelet-Európában
14. Összefoglalás – a reformáció öröksége

Évközi tanulmányi követelmények: A szorgalmi időszakban két zárthelyi dolgozat évszámokból, fontos kifejezések és fogalmak definícióiból

Kötelező irodalom:

Cadier, Jean: *Kálvin - Egy ember Isten igájában*, Budapest, 1994
 Colijn, Jos: *Egyetemes egyháztörténet*, Iránytű Alapítvány, 2001
 Gabler, Ulrich: *Huldrych Zwingli*, Budapest: Kálvin Kiadó, 2008
 Heussi, Karl: *Az egyháztörténet kézikönyve*, Budapest: Osiris, 2000
 Révész I.-Segesváry L.: *Az egyháztörténelem alapvonalai*, Debrecen: 1936; reprint 1991

Ajánlott irodalom:

Adriányi Gábor: *Az egyháztörténet kézikönyve*, Budapest: Szent István Társulat, 2001
 Béza, Theodor: *Kálvin János élete*, Budapest: Kálvin Kiadó, 1998
 Chadwick, Owen: *A reformáció*, Budapest: Osiris, 1998
 Dienes Dénes: *A reformáció*, Sárospatak: Hernád Kiadó, 2008
 Erikson, Erik H.: *A fiatal Luther és más írások*, Budapest: Gondolat, 1991
 Fazakas Sándor, szerk.: *Kálvin időszerűsége*, Budapest: Kálvin Kiadó, 2009
 Fiala Endre: *Pápaság és nemzetállamok a késői középkorban és az újkor hajnalán*, Jászberény, 1937
 Fröhlich, Roland: *Egyháztörténet évszámokban*, Budapest: Jel, 2007
 Gánóczy Sándor-Stefan Scheld: *Kálvin hermeneutikája*, Budapest: Kálvin Kiadó, 1997
 Gritsch, Eric W.: *Isten udvari bolondja - Luther Márton korunk perspektívájából*, Budapest: Luther Kiadó, 2006
 Gyököcssy Endre: *A lelkigondozó Kálvin*, Budapest: 1996
 Johnson, Paul: *A kereszténység története*, Budapest: Európa, 2001
 Kálvin János: *A keresztyén vallás rendszere I-II.*, Budapest: Kálvin Kiadó, 2014
 Lane, Tony: *A keresztyén gondolkodás rövid története*, Budapest: Harmat-Kálvin, 2001
 Luther, Martin: *Asztali beszélgetések*, Budapest: Helikon, 1983
 McGrath, Alistair: *Bevezetés a keresztény teológiába*, Budapest: Osiris, 2003
 McGrath, Alister E.: *Kálvin*, Budapest: Osiris, 1996
 Pröhle Károly, szerk.: *Luther Márton négy hitvallása*, Budapest: Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya, 1983
 Pruzsinszky Pál: *Kálvin János, Pápa*, 1909
 Pruzsinszky Pál: *Kálvin levelei a nőkhöz*, Lorántffy Zsuzsanna Egyesület, 1909
 Révész Imre, *Kálvin élete és a kálvinizmus*, Debrecen, 1909
 Sebestyén Jenő: *A kálvinizmus és a kultúra*, Budapest: 1943
 Southern, R. W.: *A nyugati társadalom és az egyház a középkorban*, Budapest: Gondolat, 1987
 Spijker, Willem van: *Kálvin élete és teológiája*, Budapest: Kálvin Kiadó, 2003
 Szántó György Tibor: *Anglikán reformáció, angol forradalom*. Budapest: Európa Könyvkiadó, 2000
 Szántó Konrád: *Egyháztörténelem*, Budapest: Jel, 2007
 Tomlin, Graham: *Luther és kora*, Budapest: Scolar, 2003
 Warga Lajos: *A keresztyén egyház történelme*, Sárospatak, 1906
 Zwingli, Ulrich: *67 tétel*, Exodus Kiadó, 2006
 Zwingli, Ulrich: *Commentarius vagyis az igaz és a hamis vallás magyarázata*, Budapest: Kálvin János Társaság, 1999

HT ETRR054 – Magyar egyháztörténet 1

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója:	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

A magyarság keresztyénné válása folyamatának, szervezetének, kultúrájának megismerése. A reformáció okainak, előkészítő mozgalmaknak, irányzatoknak és magának a reformációnak és hatásának bemutatása az egyházi, társadalmi, tudományos, kulturális életre az európai reformáció összefüggésében. Továbbá tárgyalja a reformációra válaszul a római katolikus egyház európai újjáéledését, magyarországi küzdelmeit, a véres, majd, csendesebb erőszakot, melyben a protestánsok.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A keresztyénség és magyarság - a keresztyén egyház megszervezése és helyzete Magyarországon a középkor folyamán.
2. A magyarországi reformáció előzményei és gyökerei - a római katolikus egyház állapota - a ferences rendi obszervánsok, a huszitizmus a reneszánsz és a humanizmus Magyarországon, társadalmi, egyházi helyzetkép, a Dózsa-féle parasztháború, a Mohács utáni helyzet
3. A reformáció helyzete, terjedése a török hódoltságban, a királyi Magyarországon és Erdélyben.
4. A reformáció terjesztői és pártfogói, a „ius patronatus” fogalma, tartalma és jelentősége, hatása a reformáció terjesztésében-terjedésében. A teológiai-hitvallási irányok: a wittenbergi, Luther-Melanchthon-i irányzat, - Dévai Bíró Mátyás, Ozorai Imre, Gálszécsi István, Sztárai Mihály, Stöckel Lénárt, Bornemisza Péter, Huszár Gál, a Confessio Pentapolitana (1549, északkelet-magyarországi városok), Confessio Heptapolitana (1559, Garam-vidéki bányavárosok), Confessio Scepusiana (1569, szepesi városok).
5. A reformáció teológiai-hitvallási irányai II.: a helvét irány megjelenése, követői, hatása: Kálmáncsehi Sánta Márton, Szegedi Kis István, Méliusz Juhász Péter,
6. Az anabaptista, az antitrinitárius irányzat jelentkezése és elterjedése Erdélyben és Magyarországon, hitviták. Blandrata György, Dávid Ferenc, Heltai Gáspár, Egri Lukács, Arany Tamás, Válaszúti György...
7. A protestantizmus vallásügyi és közjogi helyzetének alakulása a reformáció századában a királyi Magyarországon és Erdélyben. 1568. - Tordai országgyűlés – tolerancia - A református egyházi szervezet és az egyházalkotmány kialakulása. (1567. Debreceni Zsinat) A templom és az iskola, - veteményeskert - jelentősebb református iskoláink, peregrináció, teológiai irodalom, bibliafordítások.
8. Az ellenreformáció - a római katolikus egyház megerősödése és támadása Habsburg támogatással - politikai és vallási küzdelmek, fegyveres ellenállás és megtorlások, a rendi függetlenségi mozgalmak, a jus patronatus hatása a vallásügyre. A magyar protestantizmus vallásügyi helyzete és a római katolikus restauráció a XVI-XVII. század fordulóján és a XVII. század első évtizedeiben: Rudolf, II. Mátyás és a Báthoryak kora, a Bocskai-szabadságharc oka, lefolyása, a bécsi béke (1606) és annak becikkelyezése, II. III. Ferdinánd és Pázmány Péter kora. Elárvult gyülekezetek - az első református presbitérium felállítása, Kanizsai Pálfi János.
9. Erdély aranykora - a protestantizmus helyzete Erdélyben a XVII. században, Bethlen Gábor, I. és II. Rákóczi György, Báthori Zsófi vallás- és művelődéspolitikája - az ortodoxia, a puritanizmus, presbiterianizmus, karteziánizmus, coccejanizmus küzdelmei, oktatás, peregrináció.
10. Hitvallók, egyház-országépítők: Lorántffy Zsuzsanna; - Tolnai Dali János, Geleji Katona István, Medgyesi Pál, Apáczai Csere János, Méliusz Juhász Péter, Károly Gáspár, Köleséri Sámuel, Dézsi Márton, Tofeusz Mihály, ...
11. A protestantizmus helyzete a török hódoltságban a XVII. században.
12. I. Lipót kora - a protestánsok vallásügyi helyzete a királyi Magyarországon, - a vasvári béke és következményei, a "véres ellenreformáció", a "gyászévtized"- a pozsonyi rendkívüli törvényszék - Thököly valláspolitikája és a szabadságharc, 1681-es soproni országgyűlés vallásügyi döntései, Buda visszafoglalása (1686)
13. Az 1687. évi pozsonyi országgyűlés, a "iure armorum" elv tartalma és vallásügyi jelentősége, a "neoaquis - tica commissio" a beolvasztás és a katolikus restauráció szolgálatában, az "Explanatio Leopoldina" és a "Diploma Leopoldinum" 1691 tartalma és jelentősége. Megmaradásunk - az "articularis helyek" és az "árva eklézsiák".

14. Rákóczi szabadságharc - II. Rákóczi Ferenc valláspolitikája; - Rákóczi vallásügyi rendeletei és a szécsényi országgyűlés (1705) vallásügyi végzései; - a szatmári béke vallásügyi vonatkozásai.

Évközi tanulmányi követelmények:

Óralátogatás, forráselemzés.

Kötelező irodalom:

- Bíró Sándor-Bucsay Mihály-Tóth Endre-Varga Zoltán: A magyar református egyház története Kossuth Könyvkiadó, Bp. 1949, 512. 19-177.
- Bucsay Mihály: A protestantizmus története Magyarországon 1521-1945, Gondolat, Bp. 1985. 9-143.
- Bucsay Mihály, A magyar református egyház története, I. II. korszak, Bp. Református Theológiai Akadémia Kurzustára, 1972/73. Bp.
- Bucsay Mihály, A Tarcali Zsinatok és a Tarcal-Tordai Hitvallás jelentősége Református Egyház, XVI. 1964. 149-152.
- Bucsay Mihály, A gyászévtized drámája és a résztvevők külföldi kapcsolatai, Theológiai Szemle, 1976, 179-183.
- Hörsik Richárd, Kálvin 16. századi magyarországi recepciója, 13-38, és
- Márkus Mihály, A presbiteri rendszer alakulása a 17. század közepéig, 38-49, és
- Fekete Csaba, A genfi zsolnárok elterjedése hazánkban, 185-243, Fazakas Sándor szerk., Kálvin időszerűsége, Tanulmányok Kálvin János teológiájának maradandó értékéről és magyarországi hatásáról, Budapest: Kálvin Kiadó, 2009. 410
- Révész Imre: Magyar református egyháztörténet I. 1520 tájától 1608-ig (Debrecen, 1938., Református Egyházi Könyvtár XX.);
- Horváth Erzsébet, A reformáció terjedésének okai Magyarországon, Történelmet írunk. Tisztelgő kötet Ladányi Sándor 75. születésnapja alkalmából, Horváth Erzsébet, Literáty Zoltán, szerk., KRE HTK, 2012.

Ajánlott irodalom:

- Almási Tibor, Draskóczy István..., A magyar történelem kronológiája, Pannonica, Bp. 2001. 284.
- Barta Gábor, Az erdélyi fejedelemség, Gondolat, Bp. 1984. 279.
- Benda Kálmán, Köpeczi Béla..., Comenius és a magyar művelődés, Magyar Comenius Társaság, Sárospatak, 1994. 190.
- Bitskey István, Hitviták tüzeiben, Gondolat, Bp. 1978. 249.
- Bitskey István, Pázmány Péter, Gondolat, Bp. 1986. 224.
- Debreceni Ember Pál, A magyarországi és erdélyi református egyház története, ford. Botos Péter, Sárospatak, 2009. 776.
- Dienes Dénes: A keresztyénség Magyarországon 1526 előtt, Sárospatak, 1992, 2. átdolg. kiad. 2001.
- DIENES Dénes, Az első püspökválasztás a Tiszáninneri Református Egyházkerületben Tanulmányok a Tiszáninneri Református Egyházkerület történetéből, Sárospatak, 1998..
- Fabiny Tibor, A Magyarországi Evangélikus Egyház rövid története, 2. kiadás, Budapest, 1997.
- Horváth Erzsébet, A Váradai Biblia, „Magvetés”, Katona Gyula, szerk., Békés (2008-2010), 2010. 40-46.
- Karácsonyi János, Magyarország egyháztörténete, Könyvértékesítő Vállalat, Bp. 1985. 416.
- Kocsi Csergő Bálint, Masnicius Tóbiás, Simonides János, A magyarországi gályarab prédikátorok emlékezete, ford. Bod Péter, Makkai László, Magyar Helikon, Budapest, 1976. 164.
- Kocsi Csergő Bálint, A gályarabok lelke, Szemelvények Kocsi Csergő Bálint „Narratio brevis...” éből, Debrecen, Az Igazság és Élet füzetei, 1967. 23.

HT GYKG013 – Homiletikai gyakorlat 2

Tantárgy felelőse: Dr. Kocsev Miklós	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	N: 20	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az előző két félévben elsajátított elméleti és gyakorlatra vonatkozó homiletikai ismertek birtokában önálló prédikáció készítése és elmondása szabadon választott textusok alapján.

A hallgatók által elkészített igehirdetéseket elő kell adni, és a csoport tagjai erre vonatkozóan szakszerű bírálatot fogalmaznak meg.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A gyakorlat célja, hogy a prédikáló egyház igehirdetéseinek színvonala megfelelő legyen, és a hallgatók minél jobb prédikátorokká váljanak. Ebben gyakorolják magukat több féléven keresztül. A hallgatóknak el kell oda jutniuk, hogy megismerjék a prédikáció tartalmára vonatkozatható minőségi követelményeket, ill. felismerjék a hibákat.

Előre megbeszélte sorrendben történik a prédikáció elkészítése, elmondása, amelyben minden hallgató egy-egy újszövetségi textus alapján készíti- és mondja el az igehirdetését.

Évközi tanulmányi követelmények:

- a megbeszélte rend szerint prédikációk készítése, elmondása, bírálata

Kötelező irodalom:

- Nagy István: Helyesen hasogatni az igazság beszédét, Nagykőrös 2002.

Ajánlott irodalom: -

HT GYKG021 – Liturgia 2

Tantárgy felelőse: Dr. Kocsev Miklós	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A lelkészszakos hallgatók megismerik a keresztyén felekezetek istentiszteletét és a Református Egyház istentiszteletének történetét.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Római katolikus mise felépítése és rendje.
2. Az ortodox liturgia
3. Az evangélikus istentisztelet
4. A neoprotestáns közösségek istentisztelete

5. A magyar református liturgiai irányzatok
6. A magyar református istentiszteleti rendtartások
7. A református liturgia megújításának kérdései

Évközi tanulmányi követelmények:

- az előadások látogatása és
- egy keresztyén felekezet istentiszteletéről készített írásbeli beszámoló

Kötelező irodalom:

- Református istentiszteleti rendtartások ismerete

Ajánlott irodalom:

- Boross Géza: A liturgia rövid vázlata Bp. 2000
- Pásztor János: Liturgia Komárom 2001
- Pásztor János: Kis ágenda Komárom 2004
- Pásztor János: Liturgiai irányzatok a MRE-ban Debrecen 2008
- Kozma Zsolt: Liturgia Kolozsvár 2000
- Kádár Ferenc: Liturgia Sárospatak 2013
- Hafenscher Károly: Liturgia. A keresztyén istentisztelet protestáns megközelítésben, ökumenikus szellemben. Luther Kiadó 2010.

HT GYKG035 – Homiletika III

Tantárgy felelőse: Dr. Kocsev Miklós	Félévesórászá m:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A homiletikai tudományok elméleti alapjaival ismerkednek meg a hallgatók. Az előkészületek után már az alapfogalmak ismeretében ez a cél elérhető.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- 1.A homiletikahelye a gyakorlati teológia rendszerében
- 2.A prédikáció isteni és emberi mű
- 3.A prédikáció és a kijelentés
- 4.A prédikáció és a Biblia
- 5.A prédikáció és a sákramentumok
- 6.A prédikáció és az istentisztelet
- 7.A prédikáció és a gyülekezet
- 8.A prédikáció hitvallásossága
- 9.A prédikáció időszerűsége
- 10.A prédikáció szemléletessége
- 11.A prédikáció célja
- 12.A prédikáció és a prédikátor
- 13.A prédikáció hallgatói

Évközi tanulmányi követelmények: -

Kötelező irodalom:

Nagy István: Homiletika, Budapest 2006
 Boross Géza: Homiletika (teológiai jegyzet)
 Boross Géza: Hogyan prédikáljunk ma?
 Ajánlott irodalom: Barth: Homiletika 1966
 Boross: Történelem a szószéken Budapest 1979
 Czeglédy: Homiletika Debrecen 1951
 Fekete: Homiletika Debrecen 1993
 Fitch: Mit mond a Biblia a prédikációról Budapest 2004
 Nikol: Dramatizált homiletika Budapest 2005
 Pásztor: Homiletika Debrecen 1986
 Stott: Hiszek ez igehirdetésben Budapest 1992

HT VPPG040 – Katechetika

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	N: 30	Ld.órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A katechetika tárgy a gyülekezetben folyó olyan pedagógiai tevékenységek elméleti és gyakorlatikérdéseit taglalja, amelyek az iskolai és iskola-rendszerű gyülekezeti hitoktatás feladatkörén kívül esnek. Ide tartoznak a gyermekmunka, a konfirmációi előkészítő, az ifjúsági munka és a felnőttoktatás legkülönbözőbb alkalmai. Ezeknek a feladatoknak a szakszerű ellátásához nyújt elméleti és gyakorlati ismereteket a kurzus. Ma gyülekezetpedagógiának nevezik ezt a gyakorlati részdiszciplínát.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A gyülekezet pedagógiai feladatai
2. Gyermek a családban (rendszeres szemlélet)
3. Kisgyermek kor
4. A „Godly play” módszertana, kreativitás, képzelőerő és a játék szerepe
5. Óvodai hittanfoglalkozás
6. Gyermek-istentisztelet, az ünnepek szerepe
7. Katechézis kisiskolás korban
8. Katechézis a felső tagozatos korosztályban
9. A konfirmáció története és aktuális problémái
10. Az ifjúság vallásossága, csoportmódszerek az ifjúsági munkában
11. A felnőttoktatás alkalmai a gyülekezetben, tanítványság
12. Összefoglalás, egyéni beszámoló

Évközi tanulmányi követelmények:

- a szorgalmi időszakban óravázlatok készítése megbeszélte szempontok alapján
- félév végén kollokvium a kötelező irodalom alapján

Kötelező irodalom:

- Órai jegyzet
- Fodorné Nagy Sarolta: A katechézis kommunikációs problémái, Budapest: Kálvin Kiadó, 1995.

- „Gyermekmunkás-segítő képzés” Tanfolyami háttéranyagok a képzés résztvevő számára, Budapest, RPI, 2014. (kézirat)
- Gyermek az egyházban – Magyar Református Nevelés XII. évfolyam 2. szám, Budapest, RPI, 2011.
- Pángyánszky Ágnes: Tanítás és tanulás felnőttkorban - Szemléletváltás a felnőttképzésben, Budapest, 2015.
- **Ajánlott irodalom:**
- Bodó S., ifj. Fekete Károly, Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyűjtemény, Debrecen, 1998.
- Kalevi Tamminen, Laulikki Vesa, Markku Pyysiainen: Hogyan tanítsunk hittant? Budapest: Teológiai Irodalmi Egyesület. 1998.
- Gyökössy Endre, Hogyan tartsunk gyermek-bibliaórát? Kis módszertan. Kálvin Kiadó, Budapest, 2001.
- Péterfia Gáborné: Karácsony Sándor pedagógiai és katekétikai elvei, Stúdium Kiadó, Kolozsvár, 2000
- Pukánszky Béla: A gyermekkor története, Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2001.
- Dr. Gyökössy Endre, Pszichokatechetikai problémák, Theológiai Szemle 1980, 39kk.
- Dr. Boross Géza, Katechetika (jegyzet)
- Imre Lajos, Katechetika, Budapest 1941.
- Enyedy Andor, A magyar református kátéirodalom, Budapest, 1928.
- Farkas Ignác, Katechetikai alapvetés, Csikesz Sándor emlékkönyv 3.
- Csikesz Sándor, A valláspedagógia igazi válsága, Csikesz Sándor emlékkönyv 3.
- Ch. Grethlein, Gemeindepädagogik, Berlin-New York, 1994.
- K. Wegenast/G. Lämmermann, Gemeindepädagogik, Stuttgart 1994.
- V. Elsenbast (Hg.), Handbuch für die Arbeit mit Konfirmandinnen und Konfirmanden, Gütersloh, 1998.
- F. Schweitzer, Die Suche nach eigenem Glauben, Gütersloh, 1996.
- G. Adam/ R. Lachmann (Hg.), Neues Gemeindepädagogisches Kompendium, Göttingen 2008.
- G. Adam (Hg.) Zukunftswerkstatt Konfirmandenarbeit, Münster 2009.
- Ablonczy M., Útaid Uram mutasd meg, 2005.
- Bölcsföldi András: Ifjúsági 6x6 – 36 ifiőrávázlat, Parakletos Könyvesház, Kiskunfélegyháza, 2007
- Bölcsföldi A., Tizenöt-let ifjúsági munkához, Parakletos Könyvesház, Kiskunfélegyházaháza

HT HIMG071 – Egyházi ének és zenetörténet 4

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Papp Anette	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása legalább egy versszakkal kívülről (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).

Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekekre vonatkozó alapvető történeti, stílári, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

1. A hallgató ismerje meg a kanció eredetű népekeinket valamint a 17. századi énekköltés darabjait.

Tematika:

1. Középkori kanció eredetű énekeink
  - Történeti bevezetés
  - A középkorban dokumentált kanciók
  - Középkori kanciók a magyar néphagyományban
  - Középkori kanciók a 16–17. századi énekeskönyvekből
  - Századunkban átültetett középkori kanciók
2. A 17. században keletkezett magyar eredetű repertoár
  - Történeti bevezetés
  - A 17. századi népének hagyományos rétege
  - A 17. századi népének „barokkos”rétege
3. A 17. századi korál Magyarországon
  - Történeti bevezetés
  - A 17. században magyar gyűjteményekben kottával dokumentált tételek
  - A 17. században magyar gyűjteményekben kotta nélkül dokumentált tételek
  - „A-A” indítású dúr darabok
  - „A-A” indítású moll darabok

Évközi tanulmányi követelmények:

A kijelölt énekek közül legalább 20 tétel felmondása március 13-ig. A további tételek felmondását legkésőbb a szorgalmi időszak végéig teljesíteni kell. A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása.

Az öt félév alatt felmondandó zsoltárok:

Kívülről

5, 6, 8, 19, 23, 24, 25, 32, 33, 38, 42, 47, 51, 65, 66, 68, 74, 77, 80, 81, 84, 89, 90, 91, 92, 96, 97, 99, 105, 110, 114, 117, 121, 130, 134, 135, 136, 138, 140, 141, 146, 150.

Kottából

1, 2, 3, 9, 16, 22, 30, 34, 35, 40, 50, 61, 74, 101, 102, 107, 119, 125, 128, 133, 143.

A félév során felmondandó tételek listája:

Kívülről:

185, 282, 352, 485, 358, 316, 328, 337, 371, 152, 171, 207, 215, 206, 436, 370, 315, 341, 195, 391, 340, 160, 200, 512, 434, 167, 272, 164, 165, 264, 294, 274, 270, 265.

A katolikus énekeskönyvből (Éneklő Egyház): 25, 28, 41, 111.

Az evangélikus énekeskönyvből: 129, 133, 136.

Kottából:

314, 354, 320, 419, 416, 278, 335, 159, 346, 406, 412, 350, 327, 342, 166, 489, 277, 357, 405, 295.

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

Csomasz Tóth Kálmán: *A 16. század magyar dallamai*. Akadémiai Kiadó, Budapest 1958.

Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950.

Csomasz Tóth Kálmán: *Dicsérjétek az Urat! - Tudnivalók énekeinkről*. Kálvi Kiadó, Budapest 1971.

Csomasz Tóth Kálmán-Papp Géza: A magyar egyházi népének vázlatos története. *IAH Bulletin* 11. 6-31. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás, Budapest 2003. 778-797.

Dobszay László: *A magyar népének I*. Veszprém 1995.

Dobszay László: *A magyar egyházzene-történet forrásai*. Budapest, 1999. [Egyházzenei füzetek I/8. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]

ÓSZB013 – HÉBER NYELV 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Egeresi László Sándor	N: 30	Ld. órarend	-----	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az ószövetségi tudományosság rövid összefoglalása, először általános ismeretek a Héber Bibliáról, azután pedig speciális bevezetés az egyes könyvekhez. Az irodalomkritikai munkák alapos ismerete, ill. más, az Ószövetség vonatkozásában releváns ismeretek elsajátítása, az önálló exegetikai munkára való alkalmasság megszerzése, a szakirodalom megfelelő használatának módszerei képezik a fontosabb súlypontokat a kurzusban. A kurzus alkalmassá kell tegye a hallgatót az exegetikai előadások megértésére, föl kell készítse az önálló exegetikai munka elkészítésére.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Kötelező irodalom:

- J.A. Soggin, *Bevezetés az Ószövetségbe*, Budapest: Kálvin János Kiadó, 1999.

Ajánlott irodalom:

- N.K. Gottwald, *The Hebrew Bible*, Philadelphia: Fortress Press, 1987.
- Th.C. Vriezen/A.S. van der Woude, *Oudisraëlitische en vroegjodsche literatuur*, Kampen: Kok, 2000.
- E. Zenger (Hrsg.), *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart: Kohlhammer, 1998.
- Karasszon István, *Ószövetségi ismeretek vallásstanárok számára*, Komárom, 2006.
- R. G. Kratz, *Die Komposition der erzählenden Bücher des Alten Testaments*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2000
- T. Römer/J-D. Macchi/C. Nihan (éds.), *Introduction à l'Ancien Testament*, Genève: Labor et Fides, 2004
- J.J. Collins, *Introduction to the Hebrew Bible*, Minneapolis: Fortress Press, 2004
- H-C. Schmitt, *Arbeitsbuch zum Alten Testament*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2007²

III. évfolyam:

HT ÓSZB017 – Ószövetségi írásmagyarázat 2

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István	N: 30	Ld.órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve:	Típusa:			Értékelés módszere:

magyar	Kötelező	tavaszi	VI.	
--------	----------	---------	-----	--

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

2Móz 5:6-11
2Móz 5:12-18
2Móz 5:19-3
2Móz 6:1-8
2Móz 6:9-19
2Móz 6:20-30
2Móz 7:1-13
2Móz 7:14-24
2Móz 7:26-8:11
2Móz 8:12-20
2Móz 8:21-9:7
2Móz 9:8-21

Évközi tanulmányi követelmények:

Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

B.C. Childs, *The Book of Exodus*, London: SCM Press, 1974
J.I. Durham, *Exodus*, Waco: Word Books, 1987
Fodor Ferenc, *Az Exodus 1-4 fejezeteinek magyarázata*, Komárom: CJTA, 2002
J.P. Hyatt, *Exodus*, London: Marshall, Morgan & Scott, 1971
M. Noth, *Das zweite Buch Mose*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1960
W.H. Schmidt, *Exodus*, Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1988kk.
G. Fohrer, *Überlieferung und Geschichte des Exodus*, Berlin-New York: W. de Gruyter, 1964
K. Schmid, *Erzväter und Exodus*, Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1999
J. Van Seters, *The Life of Moses*, Louisville: Westminster/John Knox Press

HT ÚSZB037 – Újszövetségi írásmagyarázat 2

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves / Heti óraszám: F: 30; H: 2	Órarendi beosztás: Kedd 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Balla Péter				
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (balla.peter@kre.hu)	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: 6	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező			Értékelés módszere: szóbeli felelet

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak lelkész és teológus szakon teljesítendőek, vallástanár és hittanoktató szakon magyar nyelvre épül a magyarázat.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez.

Az **Efezus levél (Ef 1-6)** fejezeteinek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész és teológus szakon. Hittanoktató és vallásanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

1. hét: Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom ismertetése, ajánlása

2-13. hét: Exegézis: **Efezus levél (Ef 1-6)**

14-15. hét: összefoglalás, kérdések, a kurzus lezárása

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel az előadásokon. Jelentkezés alapján kommentárról referátum tartására van lehetőség.
- Lelkész és teológus szakon: görög szószeret és olvasónapló készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján). A szószeretetet és az olvasónaplót a vizsga megkezdésekor kell a szaktanárnak átadni.
- Vallásanár és hittanoktató szakon: olvasónapló készítése (lásd Balla Péter honlapját). Az olvasónaplót a vizsga megkezdésekor kell a szaktanárnak átadni.

Kötelező irodalom:

Vizsgaanyag:

- 1) Órai anyag, valamint
- 2) Kálvin János: *A Galata, az efezusi, a filippi, a kolosséi és a thesszalonikai levelek magyarázata. Református Egyházi Könyvtár, Új folyam 10/1-10/2.* Kálvin Kiadó, Budapest, 2016.

Ajánlott irodalom:

Kommentárok magyar nyelven:

Geréb Zsolt: *Az efezusiakhoz írt levél magyarázata.* PTI, Erdélyi Református Egyházkerület, Kolozsvár, 2012.; J. Stott: *Az Efezusi levél.* Harmat Kiadó, Budapest, 1994.

Kommentárok német nyelven: J. Gnilka, H. Schlier, A. Lindmann, R. Schnackenburg kommentárjai.

Kommentárok angol nyelven: E. Best, A. T. Lincoln, Frank Thielman (BECNT), Clinton Arnold (Zondervan), Peter O'Brien (Pillar) kommentárjai, valamint az órákon ismertetendő kommentárok.

HT BTHB057 – Bibliai teológia 2 (Ősz.)

Tantárgy felelőse: Zsengellér József	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Ld. órarend	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Zsengellér József				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Bibliai teológia 1. tantárgy során megalapozott tudásanyag további tágítása. A kiadott szakirodalom alapján az Ószövetség egyes teológiai gondolatainak részletes megismerése, elemzése. Az Ószövetség teológiai gondolkodásmódjának és összefüggérendszerének megismerése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Nagy teológiai témák részletes elemzése:

1. Kiválasztás
2. Bűn és bűnbocsánat
3. Messiás és eszkhatológia

4. Ember és a nemiség
5. Szeretet és gyűlölet

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Claus Westermann (1993) *Az Ószövetség teológiájának vázlatja*. Budapest
- Hans W. Wolff (2001) *Az Ószövetség antropológiája*, Pápa-Budapest: PRTA-Harmat

Ajánlott irodalom:

- H. Gese (1977) *Biblische Theologie* München
- Tóth Kálmán: (1979): *Az Ószövetség biblikai teológiája* (jegyzet) Budapest
- B. S. Childs (1985) *Old Testament in a Canonical Context*, London, SCM
- R. Albertz (1992). *Religionsgeschichte Israels*. Göttingen, Vandenhoeck & Rupprecht/ Uő: *A History of Israelite Religion in the Old Testament* Louisville, Westminster John Knox Press
- W. Bruggemann (1997): *Theology of the Old Testament: Testimony, Dispute, Advocacy*. Minneapolis, Fortress Press
- E. S. Gerstemberger (2005) *Theologien des Alten Testaments*. Stuttgart, Kohlhammer

Ajánljuk továbbá az ószövetségi bibliai teológia kiterjedt irodalmából többek között: H.D. Preuss, W. Zimmerli, G. Von Rad, A.H.J. Gunneweg, O. Kaiser, R. Rendtorff, G. Fohrer, M. Noth, A. Alt, F. Crüsemann és mások német és angol nyelven megtalálható műveit.

HT DOER017 – Dogmatika 2

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
	N: 30	Ld.órarend	Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Szabó István				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus reformátori dogmatika felépítését figyelembe véve tárgyalja a teológia rendszerét. Módszerében segítségére van mind az írásmagyarázat, mind a filozófia. Rendszerezi a bibliai stúdiumok kutatásainak eredményeit. Alapvető eligazítást ad az egyház tanítása tekintetében, s egyúttal a bibliai könyvek tapasztalatai alapján képed ad az Isten, ember, világ összefüggéseiről, egyszóval a református keresztyén világról.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Szótériológia. Krisztus váltságműve értünk.
2. Az engedelmesség, szenvedés kereszt
3. A pokolra szállás, a feltámasztás, a mennybemenetel
4. Az ordo salutis, predestináció, vocatio, megigazulás és megszentelődés
5. Megtérés, újjászületés
6. A Szentlélek személye és munkája
7. Az egyház, krisztológiai alapja, látható és láthatatlan egyház, ismertető jegyei, szervezete és kormányzása
8. A kulcsok hatalma, a tan-és egyházfegyelem
9. Az egyház szolgálai, a kálvini négyes rend
10. A sakramentumok: keresztség és úrvacsoratanok

11. Eszkhatológia

Évközi tanulmányi követelmények:

- referátum

Kötelező irodalom:

- Barth Károly: Kis dogmatika. Budapest, é.n.
- Jan Milich Lochman: Az Apostoli Hitvallás. Budapest, 1995.
- Sebestyén Jenő: Református dogmatika. Gödöllő, 1994.
- Alister McGrath: Bevezetés a keresztény teológiába. Budapest, 1995.
- Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985.
- Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995.

Ajánlott irodalom:

- Paul Tillich. Rendszeres teológia. Budapest, 1996.
- Otto Weber: Grundlagen der Dogmatik. 1-2. Berlin, 1962.
- John Macquarrie: Principles of Christian Theology. New York, 1977.
- Millard J. Erickson: Christian Theology. Grand Rapids, 1994.
- Gerhard Ebeling: Dogmatik des christlichen Glaubens. II-III. Berlin, 1966.
- Szathmáry-Török-Kocsis: Eszkhatológia. Budapest, 2001.
- Oscar Cullmann: Az Újszövetség krisztológiája. Budapest, 1990.
- Louis Berkhof: Keresztény dogmatika. H. és é.n.

HT ETRR002 – Históriai szigorlat (egyetemes és magyar egyháztörténet)

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója:	N: -		Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

A vizsgáztatás a megadott tételek alapján történik. Lásd KRE HTK Dékáni Hivatal.

HT ETRR053 – Egyetemes egyháztörténet 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Óraszám: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Lányi Gábor János				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

A keresztyénség és az őt körülvevő világ soha korábban nem ment át olyan gyors és mélyreható változásokon, mint a 19-20. század felgyorsult világában. A vizsgált korszakban a keresztyénség fokozatosan került ki a nyugati társadalmak politikai, gazdasági és kulturális nyilvánosságából és vált ez egyes ember magánügyévé. Egyesek - személyek és egyházak egyaránt - betokozódással és tételeik megszilárdításával válaszoltak a modern kihívásokra, mások a kompromisszumok, de olykor a megalkuvások útját választották. A kurzus célja, hogy példát szolgáltasson mindkét hozzáállásra, megmutassa mikor és hogyan tudott a keresztyénség hűséges maradni Urához és küldetéséhez, mikor és hol maradt alul. Ennek megismerése rendkívül fontos korunk mélyebb megértéséhez, benne való szolgálatunk teljesebb végzéséhez.

A tantárgy programja:

1. A moderntől a posztmodernig - a vizsgált korszak általános történeti, társadalmi és kulturális folyamatainak bemutatása
2. Katolikus restauráció a 19. században (IX. Pius pápasága és az I. Vatikáni Zsinat. Az Ókatolikus Egyház)
3. Protestantizmus a 19. századi Németországban (Porosz Protestáns Unió, Kulturkampf)
4. Az új világ új vallásai (Utolsó Napok Szentjei, Jehova Tanúi, a pünkösdistá-karizmatikus, az evangelikál és a fundamentalista mozgalom)
5. Az egyházak és a szociális kérdés (XII. Leó és a Rerum Novarum, keresztényszocializmus)
6. A belmissziói mozgalmak kialakulása és története
7. Külmisszió a 19-20. században (William Carey, missziói egyesületek, David Livingstone, Albert Schweitzer)
8. A protestáns egyház Hollandiában a 19-20. században (Abraham Kuyper, neokálvinizmus)
9. Kirchenkampf (keresztyének a Harmadik Birodalomban, a német Hitvalló Egyház, a Barmeni Teológiai Nyilatkozat, Martin Niemöller, Dietrich Bonhoeffer)
10. Keresztyénség és kommunizmus (ortodox egyházak a 18-20. században)
11. A katolicizmus története a jelenkorig (A világháborúk pápái, II. Vatikáni Zsinat és öröksége)
12. Az ökumenikus mozgalom és a felekezeti világszövetségek története
13. A legújabb kihívások – Krisztus követése a posztmodern individualista, pluralista és relativista társadalmában

Évközi tanulmányi követelmények:

A szorgalmi időszakban két zárthelyi dolgozat évszámokból, fontos kifejezések és fogalmak definícióiból

Kötelező irodalom:

Colijn, Jos: *Egyetemes egyháztörténet*, Iránytű Alapítvány, 2001
Dienes Dénes, szerk.: *A Felvilágosodás és ami utána következett – Vezérfonal az egyháztörténet tanulmányozásához III.*, Sárospatak: Sárospataki Teológiai Műhely, 2013
Heussi, Karl: *Az egyháztörténet kézikönyve*, Budapest: Osiris, 2000

Ajánlott irodalom:

Adriányi Gábor: *Az egyháztörténet kézikönyve*, Budapest: Szent István Társulat, 2001
Bucsay Mihály: *A legújabb kor egyetemes egyháztörténete 1814-től napjainkig*, Budapest, 1969

- Csohány János: *A legújabb kor egyetemes egyháztörténete*, Debrecen, 1974
 Diós István, szerk: *A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai*, Budapest: Szent István Társulat, 2000
 Fröhlich, Roland: *Egyháztörténet évszámokban*, Budapest: Jel, 2007
 Gereben Ágnes: *Egyház az ateista államban*, Budapest: PolgArt, 2001
 Gereben Ágnes: *A bolsevik állam és az ortodox egyház: 1917-1920*, in: Valóság 44. évf. 3. sz. (2001), o. 71-91.
 Gereben Ágnes: *A szovjet egyházpolitika gyökerei: Az orosz ortodoxegyház 1925 után*, in: Magyar Szemle: Új folyam 10. évf. 11-12. sz. (2001), o. 37-55.
 Gereben Ágnes: *Szovjet egyházpolitikai fordulat 1943-ban: okok és előzmények*, in: Polgári szemle 9. évf. 3-6. sz. (2013), o. 256-274.
 Johnson, Paul: *A kereszténység története*, Budapest: Európa, 2001
 Lane, Tony: *A keresztény gondolkodás rövid története*, Budapest: Harmat-Kálvin, 2001
 Lányi Gábor: *Ébredés és Forradalom – A nagy ébredés és az amerikai polgári forradalom*, in Confessio 2009/1, 111-123. o.
 McGrath, Alistair: *Bevezetés a keresztény teológiába*, Budapest: Osiris, 2003
 Révész I.-Segesváry L.: *Az egyháztörténelem alapvonalai*, Debrecen: 1936; reprint 1991
 Szántó Konrád: *Egyháztörténelem*, Budapest: Jel, 2007
 Szántó Konrád: *A katolikus egyház története II.*, Budapest: Ecclesia, 1988
 Vályi Nagy Ervin: *Nyugati teológiai irányzatok századunkban*, Budapest: Református Zsinati Iroda, 1984
 Wiltgen, Ralph: *A Rajna a Tiberisbe ömlött: a második Vatikáni Zsinat története*, Budapest: Szent István Társulat, 2000

HT ETRR056 – Magyar egyháztörténet 3

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Horváth Erzsébet	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

A széttagoltan élő magyar reformátusok, megmaradásukért vívott harcaik, eredményeik bemutatása az adott korszak történelmi eseményeinek tükrében.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az egyház az I. világháború utáni vörös terror idején.
2. A Trianoni Békeszerződés és a szétszakított országban élő egyház veszteségei, nehézségei, helytállása a Horthy korszakban.
3. Az egyház belmissziója, ifjúsági egyesületek /Bethánia Egylet, Népfőiskola, ORSZ, ORJÓ, ORPSZ, ORLE, KIE, KLE, MEKDESZ, SDG, 1921, 1942-1943, 1945., Ichtüs/.
4. Egyházunk szerepe a magyar kultúrában, oktatásban, sajtóban /ORTE, KRE, DRHE,.../.
5. A magyar reformátusok válasza a társadalmi és a szociális kihívásokra.
6. A II. világháború egyházpolitikája, Jó Pásztor Misszió, Ravasz László, Bereczky Albert.
7. Helyreállítás, ébredés és a „fordulat éve”, az Egyezmény, perek, 1945-1948. /Ravasz László, Révész Imre, Karácsony Sándor, Victor János, Békefi Benő, Bereczky Albert Kiss Roland, Pap Béla, Pógyor István, Soós Géza,.../

8. Az ellenőrzött egyház: Rákosi diktatúra, ÁVÓ, ÁVH, ÁEH – a keskeny út teológiája, a templom falai közé zárt egyház élete, megmaradása.
9. Az 1956-os forradalom, Hitvalló Nyilatkozat, Országos Református Intézöbizottság, terror, Ravasz László, Kardos János, Pap Béla, Gulyás Lajos, Magócsi István, Herczeg Lajos.
10. Megmaradás a Kádári diktatúra idején, nyitási lehetőség a belmisszióban.
11. Egyházszervezeti változások a XX. században a magyar református egyházban.
12. A Magyarországi Református Egyház/MRE/ hazai- és külföldi kapcsolatai, részvétele egyházi testületekben.
13. Az MRE és az elszakított területek magyar reformátussága, - közös szervezetek, Magyar Református Egység- Fesztivál /2009. Debrecen/Zsinat, MRE Tanácskozó Zsinata, Generális Konvent./Hegedüs Loránt, Bölskei Gusztáv, Csiha Kálmán, Tóth Károly/.
14. Múltfeltárás, tisztánlátás, megbocsátás.

Évközi tanulmányi követelmények: óralátogatás, forráselemzés

Kötelező irodalom:

- BUCSAY Mihály, A protestantizmus története Magyarországon 1521-1945, Gondolat, Bp. 1985. 235-269.
- Barcza József, Dienes Dénes szerk., A Magyarországi Református Egyház története 1918-1990. Sárospatak, 1999. 1-240.
- Ladányi Sándor: Vázlatos történeti áttekintés a Magyarországi Református Egyház közelebbi múltjáról (Valóság, 1994/4).
- Horváth Erzsébet, Zsidómentő szolgálat a Magyarországi Református Egyházban, Confessio, 2012. 4. sz. 73-81.
- Horváth Erzsébet, A református iskolák államosítása Magyarországon (1945-1945), Bp. 2014. 11-170.o.
- Ladányi Sándor: Adalékok a Magyarországi Református Egyházban az 1956-57-es esztendőkhöz történetekhez. Dokumentumok a Református Megújulási Mozgalom és az Országos Intézöbizottság tevékenysége valamint a megtorlások történetéből. Kálvin Kiadó, Budapest, 2006.

Ajánlott irodalom:

- Almási Tibor, Draskóczy István..., A magyar történelem kronológiája, Pannonica, Bp. 2001. 284.
- Á. Varga László, Nagy Imre és kora I. II. Nagy Imre Alapítvány, 2003.
- Balla Bálint, Szöllösy Pál szerk. 50 év. 1956–2006. Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, Bern, 2006.
- Barcza József Bütösi János szerk., „Tebenned bízunk eleitől fogva...” A magyar reformátusság körképe, Magyar Református Világtalálkozó Alapítvány, Debrecen, 1991. 288.
- Bálint László, A kommunista párt öklei, Kárpátia Stúdió, Bp. 2014.302.
- Bolyki János, Ladányi Sándor, A református egyház, A magyar protestantizmus, A magyar protestantizmus 1918-1948.szerk. Lendvai L. Ferenc, Bp. 1987.
- Bogárdi Szabó István, Egyházvezetés és teológiai a Magyarországi Református Egyházban 1948 és 1989 között, Societas et Ecclesia 3. Debrecen, 1995, 197.
- Csizmadia Károly: Gulyás Lajos életútja és halála, Confessio, 1990. 3. sz.
- Egyházak a változó világban, Új forrás, 23. évf. 1991.május, 5. sz. 88.
- Gál Vilmos-Tar Attila Szilárd, Dokumentumok a XX. század történetéhez, Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 385.
- Gratz Gusztáv szerk. A bolsevizmus Magyarországon, Vadszölvő Kiadó Bp. 2003. 295.
- Gyarmati György, A Rákosi-korszak, Rendszerváltó fordulatok évtizede Magyarországon, 1945-1956., ÁBTL-Rubicon, Bp. 2013. 528.
- Kovács Bálint, A kecskeméti szolgálat évei 1942-1957, Emmaus Kiadó, Kecskemét, 2006. 135.
- Kő András-Nagy J. Lambert, Kossuth tér 1956. Teleki László Alapítvány, Bp. 2001. 336.
- Krauhulcsán Zsolt, A párt belügye, A politikai rendörség és az MSZMP a korai Kádár-korszakban (1956-1962), ÁBTL-L'Harmattan, Bp. 2013. 256.
- Horváth Erzsébet, Benda Kálmán és a Tatai Népföiskola, Studia Caroliensia, Bp.2001/3.
- Kónyai István, A magyar református egyház felsö vezetésének politikai ideológiája a Horthy-korszakban, Akadémia Kiadó, Bp. 1967. 243.

- Horváth Erzsébet, Bethesda az első magyar diakonissza kórház és a Filadelfia Diakonissza Egylet, Ministerio, Esztergom, 1998.
- Horváth Erzsébet, Az egyházi iskolák államosítása 1948 - erkölcsi vákuum, Szabó Előd szerk. "Isten fia magának egy kiválasztott gyülekezetet gyűjt egybe" Ünnepi kötet Dr. Márkus Mihály püspök, professzor 70. születésnapja tiszteletére. Pápa, Magvető, 2013. 75-88.
- Horváth Erzsébet, Az 1947-es támadás a vallásoktatás ellen, Kezdetben volt az ige, Peres Imre, szerk. Debrecen, 2011. 371-381.
- Horváth Erzsébet, Jézus Krisztus jó vitéze" Soós Géza, Hősök, mártírok, áldozatok a XX. századi magyar reformátusságból, Bp. 2011. 139.
- Horváth Erzsébet, Kardos János (1894-1959) főgondnoksága, Református Egyház 2007. 3. sz. 68-70.
- Horváth Erzsébet, Lenni, vagy nem lenni, ahogy lehet, Egyezmény az állam és az MRE között, Confessio, 2008/4. sz. 23-30.
- Horváth Erzsébet, A magyar református népfőiskola forrása – Sárospatak -, Magyar Népfőiskolai Collegium, 1996. 56.
- Horváth Erzsébet szerk. Megújulás, visszarendeződés (1956-57), Dokumentumok a Magyarországi Református Egyház Zsinati Levéltárában az 1956-1957-es esztendő történetének kutatásához, Kálvin Kiadó, Budapest, 2007.
- Horváth Erzsébet szerk. Megújulás, visszarendeződés (1957-58), Dokumentumok a Magyarországi Református Egyház Zsinati Levéltárában az 1957-1958-as esztendő történetének kutatásához, Kálvin Kiadó, Budapest, 2008.
- Horváth Erzsébet, A népfőiskola forrásánál, Emlékezz vissza az egész útra, 75 éves a magyar népfőiskola, MNC, 2011. 41-52.
- Horváth Erzsébet, Ravasz László és a zsidómentés, Theologiai Szemle, 2007/4. sz. 206-210.
- Horváth Erzsébet, A Református Egyház és a 43-as konferencia, Számvetés, MRE, Budapest, 2003. 39-57.
- Horváth Erzsébet, A Sárospataki Református Kollégium, mint a magyar népfőiskola mozgalom otthonteremtője, Doctrina et Pietatis. Debrecen-Sárospatak, 2002.
- Ladányi Sándor, Adalékok a Magyarországi Református Egyházban az 1956-57-es esztendőben történetekhez. Dokumentumok a Református Megújulási Mozgalom és az Országos Intézőbizottság tevékenysége valamint a megtorlások történetéből, Kálvin Kiadó, Budapest, 2006.
- Ladányi Sándor, "Őrségváltás - háttérzenével" - Kardos János megválasztott dunamelléki főgondnok hivatalba lépésének megakadályozása és Kiss Roland főgondnokká lételének körülményei, Confessio, 1991. 1. sz.
- Ladányi Sándor: A Református Megújulási Mozgalom - különös tekintettel Szabolcs-Szatmár megyei tevékenységére, Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle, 1995.
- Milotay István, Egy élet Magyarorszáért, Ami Horthy Emlékirataiból kimaradt, gede Testvérek Bt., Bp. 2001.312.
- Ordass Lajos, Válogatott írások, EPMSZ, Bern, 1982. 413.
- Ö. Kovács József, A paraszti társadalom felszámolása a kommunista diktatúrában ... 1945-1965, Korall, Bp. 2012. 574.
- Pap László: Tíz év és ami utána következett. 1945-1963. Adalékok a magyarországi református egyház XX. századi történetéhez, Bern-Budapest. 1992. EPMSZ. 424.
- Papp Vilmos, Negyvenegy prédikátor, I.II.III. Bp. 2008, 2009. 220.
- Pándy Bertalan, Meggyújtott gyertya, Egy felvidéki lelkipásztor életútja, Madách-Posonium, 2003. 260.
- Pölöskei Ferenc, Gergely Jenő, Izsák Lajos szerk. 20. századi magyar történelem 1900-1994. Korona Kiadó, Bp. 1997. 460.
- Szebeni Olivér, Kiszolgáltatottan, MBE, Bp. 2006. 279.
- Ravasz László, Emlékezéseim, MRE Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Bp. 1992. 427.
- Ravasz László, Válogatott írások 1945-1968, szerk. Bárczay Gyula, EPMSZ, Bern, 1988. 372.
- Simándi Irén, Magyarország a Szabad Európa Rádió hullámhosszán 1951-1956, Gondolat, Bp. 2005. 346.
- Tanulmányok a MRE 1867 és 1978 közötti történetéből, MRE Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Bp. 1983. 23-91, 271-641.
- Tenke Sándor szerk. Református ifjúsági egyesületek és mozgalma Magyarországon a XX. században Bp. 1993.

Zeidler Vilmos, A revíziós gondolat, Osiris, Bp. 2001. 256.
 Zombori István szerk., Az 1956-os forradalom hatása a környező országok egyházaira,
 Juhász Nyomda Kft. Bp. 2010. 237.

HT VPPG047 – Vallásdidaktika 2

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hit- és erkölcsstan tantárgy oktatásának didaktikai kérdéseit tárgyalja. Áttekintést nyújt azokról az általános didaktikai elméletekről, amelyek a vallásdidaktikára leginkább hatottak. Megismertet a vallásoktatás tantervi koncepcióival, bevezet a tanmenet készítésének feladatába és az óra-előkészítés mozzanataiba. Részletesen foglalkozik a különböző típusú tananyagok feldolgozásának elvi kérdéseivel és módszereivel. A vallásdidaktika II vallásdidaktika I. folytatásaként a hitvallás-ismereti, az etikai és az egyháztörténeti tananyag oktatásával didaktikai kérdések tárgyalása és leginkább használható módszerek bemutatása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az empátia és kapcsolódás fontossága a tanításban
2. A hálózatok szerepe a tanításban
3. A tanári kérdés mint eszköz
4. Nehéz esetek és fegyelmezés a hittanórán
5. A hitvallásismereti tananyag oktatásának didaktikája
6. A hitvallásismereti tananyag oktatásának módszertana
7. Az etikai tananyag oktatásának didaktikája
8. Az etikai tananyag oktatásának módszertana
9. Az egyháztörténeti tananyag oktatásának didaktikája
10. Az egyháztörténeti tananyag oktatásának módszertana

Évközi tanulmányi követelmények:

- projektbemutató 20 %
- zárthelyi dolgozat 80%

Kötelező irodalom:

- órai jegyzet
- Németh Dávid: Vallásdidaktika, A hit- és erkölcsstan tanítása az 5-12. osztályban, II. rész, kézirat
- K. Tamminen et al., Hogyan tanítsunk hittant, Bp. 1998
- Bodó S., ifj. Fekete Károly, Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyűjtemény, Debrecen, 1998.
- Németh Dávid/Kaszó Gyula (szerk.), Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény, Budapest, 2000
- G. Adam/F. Schweitzer (szerk.), Etikai oktatás az iskolában, Bp. 2005.
- Homor T. (szerk.), Az etikatanítás gyakorlata, Budapest 2003.
- Csepela Jánosné et al., A történelemtanítás gyakorlata, Budapest 2003.

Ajánlott irodalom:

- Dobos L., Játék a hittanórán, Abaliget 2002.
- H. Lehnhard (Hg.), Arbeitsbuch Religionsunterricht, Gütersloh 1996.

- F. Weidmann (Hg.), Didaktik des Religionsunterrichts, Donauwörth, 1997.
J. Frisch, Leitfaden Fachdidaktik Religion, Düsseldorf 1992.
- F. Oser/ W. Althof, Moralische Selbstbestimmung, Stuttgart 1992.
R. Lachmann – G. Adam – W. Ritter, Theologische Schlüsselbegriffe, Göttingen 1999
- G. Hilger et al., Religionsdidaktik, München, 2001.
- Religionsdidaktik. Jahrbuch der Religionspädagogik, Bd. 18., Neukirchner-Vluyn, 2002.
- G. Adam/R. Lachmann (Hg.), Methodisches Kompendium für den Religionsunterricht 1.-2., Göttingen, 2002.
- V. Pfeifer, Didaktik des Etikunterrichts, Stuttgart 2003.
- R. Mokrosch/ A. Regenbogen (Hg.), Werte-Erziehung und Schule, Göttingen 2009.

HT VPPG065 – Iskolai hitoktatási gyakorlat

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Thoma László	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegység célja az elméleti pedagógiai és katechetikai ismeretek gyakorlati alkalmazása, a metodikai felkészültség fejlesztése a gyakorlatban különösen is az iskolai hittanoktatási területre összpontosítva.

A tantárgy tervezett programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az óravázlat-készítés alapszabályai. A használandó módszerek és eszközök kiválasztásának modelljei, lehetőségei. A hallgatóknak lehetőségük lesz óvodai, általános iskola alsó- illetve felső tagozat, valamint középiskolás fiatalok között végzett hittanoktatói munkába betekinteni. Az adott foglalkozások témái az adott csoport tanmenetétől függően változóak, de a kurzus indulásakor ismeretesebbek lesznek a hallgatók számára.

Évközi tanulmányi követelmények:

- részvétel a kötelező megbeszéléseken (beleértve a hospitálást követő kiértékelő megbeszéléseket is) rendszeres hospitálás
- óravázlat-, ill. elemző bírálatkészítés
- egy hittanoktatási óra megtartása, ill. egy óraadás bírálata

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- A Kálvin Kiadó és a Református Pedagógiai Intézet gondozásában megjelent tankönyvsorozatok.
- Fodorné Nagy Sarolta: A katechézis kommunikációs problémái, Budapest, 1996.
- Tamminen, K. et al.: Hogyan tanítsunk hittant, Budapest 1998.

GYKG015 – Homiletikai gyakorlat 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Kocsev Miklós	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	N: 30			
Előadók fogadóórái:	2kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: prédikációírás

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A korábbi félévek homiletikai gyakorlatának megfelelően önálló prédikációt kell készíteni, ezt elmondani. A prédikációk témája a Tízparancsolat.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A lectio continua gyakorlása fontos, mert sajátos kálvinista írásmagyarázati elvről van szó. Az is lényeges, hogy a Decalogus üzenetét megértsék a hallgatók, és tudják azt megfogalmazni.

Évközi tanulmányi követelmények:

A Tízparancsolat egyes parancsairól készülnek el a prédikációk, amelyeket el kell mondani és a kijelölt bírálók, ill. az évfolyam megbeszélnek az elhangzott prédikációt.

Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

- Adorján József: Tízparancsolat
- Cseri Kálmán: Tízparancsolat
- Cseri Kálmán: A törvény betöltése
- Gyökössy Endre: Tízparancsolat
- Joó Sándor: Tízparancsolat
- Lochmann: A szabadság útjelzői
- Ravasz László: Tízparancsolat
- Szabó Imre: Tízparancsolat
- Lüthi: Isten tízparancsolata

IV. évfolyam:

HT ÓSZA001 – Exegetikai alapidolgozat 1 (Ősz)

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója:	N: -			
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VIII.	Értékelés módszere:

HT ÓSZB019 – Ószövetségi írásmagyarázat 4

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István	N: 30	Ld.órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VIII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja nem csupán az említett szakaszok magyarázata, hanem azok elhelyezése az ószövetségi teológiában éppúgy, mint az izraeli társadalomtörténetben. A kurzus során fontos lesz az egyes rendelkezések utóhatását is látni a későbbi vallástörténetben, ugyanakkor pedig a keresztyén is zsidó kegyességre gyakorolt hatását is láttatni kívánjuk.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az 5Móz magyarázata.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Tóth Kálmán magyarázata a *Jubileumi Kommentárban* (Budapest: Kálvin Kiadó, 1995)

Ajánlott irodalom:

- G. von Rad, *Das fünfte Buch Mose*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1968 (2. kiadás)
- M. Weinfeld, *Deuteronomy*, New York/London: Doubleday, 1991
- M. Rose, *5. Mose*, Zürich: TVZ, 1994
- E. Nielsen, *Deuteronomium*, Tübingen: J.C.B. Mohr (P. Siebeck), 1995
- T. Veijola, *Das 5. Buch Mose*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2004

HT ÚSZB039 – Újszövetségi írásmagyarázat 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves / Heti óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Balla Péter	F: 30; H: 2	Kedd 10,00-11,30	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (balla.peter@kre.hu)	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VIII.	Értékelés módszere: szószedet

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak lelkész és teológus szakon teljesítendő, vallástanár és hittanoktató szakon magyar nyelvre épül a magyarázat.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez.

Az **Efezus levél (Ef 1-6)** fejezeteinek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész és teológus szakon. Hittanoktató és vallásanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

1. hét: Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom ismertetése, ajánlása

2-13. hét: Exegézis: **Efezus levél (Ef 1-6)**

14-15. hét: összefoglalás, kérdések, a kurzus lezárása

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel az előadásokon. Jelentkezés alapján kommentárról referátum tartására van lehetőség.
- Lelkész és teológus szakon: görög szószedet és olvasónapló készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján). A szószedetet és az olvasónaplót a vizsga megkezdésekor kell a szaktanárnak átadni.
- Vallásanár és hittanoktató szakon: olvasónapló készítése (lásd Balla Péter honlapját). Az olvasónaplót a vizsga megkezdésekor kell a szaktanárnak átadni.

Kötelező irodalom:

Vizsgaanyag:

3) Órai anyag, valamint

4) Kálvin János: *A Galata, az efezusi, a filippi, a kolosséi és a thesszalonikai levelek magyarázata. Református Egyházi Könyvtár, Új folyam 10/1-10/2.* Kálvin Kiadó, Budapest, 2016.

Ajánlott irodalom:

Kommentárok magyar nyelven:

Geréb Zsolt: *Az efezusiakhoz írt levél magyarázata.* PTI, Erdélyi Református Egyházkerület, Kolozsvár, 2012.; J. Stott: *Az Efezusi levél.* Harmat Kiadó, Budapest, 1994.

Kommentárok német nyelven: J. Gnilka, H. Schlier, A. Lindmann, R. Schnackenburgenkommentárjai.

Kommentárok angol nyelven: E. Best, A. T. Lincoln, Frank Thielman (BECNT), Clinton Arnold (Zondervan), Peter O'Brien (Pillar) kommentárjai, valamint az órákon ismertetendő kommentárok.

ÚSZA002 – EXEGETIKAI ALAPDOLGOZAT 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: F: -; H: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév: 8	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: k	tavaszi		Értékelés módszere:

A hallgatók számára személyre szabottan kijelölt textusok a HTK II. em. hivatalos hirdetőtábláján (a Dékáni Hivatal előtt) további információkkal együtt megtalálhatók. Leadási határidő: a 2016/2017. tanév II. félévének terminusában megadott időpont

Néhány tudnivaló az újszövetségi alapvizsga dolgozat elkészítéséhez

Nem kell az egész újszövetségi könyvre vonatkozó bevezetéstani tudnivalókat felsorolni, hanem elég, ha az exegetálendő szakaszra vonatkozó esetleges bevezetéstani tudnivalókkal foglalkoznak röviden a dolgozat elején.

Teológus–lelkész szakirányon, református és protestáns teológus szakon ajánlott a saját fordítás készítése. Ha nem készítenek saját fordítást, akkor nevezzék meg, hogy melyik fordítást veszik alapul, és fűzzenek hozzá fordítási megjegyzéseket (pl. hol van más fordítási lehetőség, miért értenek egyet, esetleg miért fordítanának másként egy-egy konkrét kifejezést). Vegyék figyelembe a

lényegesebb szövegvariánsokat. Nem szükséges teljes nyelvtani preparációt készíteni, hanem csak az exegetikai következtetések vagy a fordítás szempontjából fontos szavak jelentését és nyelvtani alakját – korrekt nyelvtani meghatározással – kell megadni.

Tárgyalják az egyes perikópák szerkezeti felépítését (beleértve a kontextusban elfoglalt helyét, a perikópák „határait”), műfaját, esetleges tradíció- és redakciótörténetét, az eredeti olvasók helyzetét (ha az kikutatható) és röviden a szöveg kérügmaticus–teológiai mondanivalóját. Exegetálják a szöveget versenként, ill. gondolati egységenként sorban haladva. Kérek egy rövid bevezetést és befejezést is. A perikópahatárok kijelölése nem (feltétlenül) követi a magyar bibliakiadások szakaszhatárait.

Szótárak, fogalmi szókönyvek, lexikonok és részletes exegetikai magyar és idegen nyelvű kommentárok használata elvárt. A szakkönyvek használatának körét és mértékét a dolgozatírók igényessége, és az elérni kívánt érdemjegy szabja meg. Jeles (5) érdemjegyhez eléréséhez szükséges idegen nyelvű kommentár használata eredetiben és nem magyar nyelvű fordításban.

Az exegetikai alapolgozatot a tudományos munka általános szabályai szerint kell elkészíteni mind tartalmi, mind formai szempontból, a hivatkozott szakirodalom is alapvetően a tudományos szakirodalomból kerüljön ki. A hivatkozásokat folyamatosan lapalji lábjegyzetekben közöljék és ne végjegyzetek formájában.

A szó szerinti idézet idézőjelbe teendő, a lelőhely pontos megadásával. Ha csak gondolatokat vesznek át (nem szó szerint idézve), akkor is adják meg, hogy kire hivatkoznak (oldalszámmal). Külön bibliográfia is készítendő, a szerzők családnéve szerint, alfabetikus rendben.

A dolgozat ne legyen csupán idézetek egymásutánja, hanem legyen egyensúlyban a saját értékelés és a szakirodalom bemutatása. A beadás előtt nézzék át és javítsák át (ha kell, még egyszer nyomtassák ki) a dolgozatot, mert a formai hibák, helyesírási hibák esetlegesen nagy száma is jegyrontó tényező! Ügyeljének a görög szövegek, szavak pontos és szakszerű közlésére, valamint a magyar nyelvű szöveg nyelvi, nyelvtani és helyesírási pontos, hibátlan kidolgozására! A görög hehezet és hangsúly kézzel is kitehető – a lényeg, hogy hibátlan legyen. A bibliai könyvek rövidítésekor és a bibliai helyek megjelölésekor a protestáns új fordítású Biblia függelékében található rendszert használják. A dolgozat értékelése a TVSZ vonatkozó szakaszainak figyelembevételével történik.

A dolgozat ne legyen több 35 oldalnál (A4-es lapon, másfeles sorközrel, Times New Roman betűtípussal, 12-es betűmérettel gépelve, oldalszámozással, tartalomjegyzékkel és irodalomjegyzékkel ellátva), és ne legyen kevesebb 25 oldalnál, amibe nem számít bele a borító/fedlap, tartalomjegyzék, irodalomjegyzék. Vallástanár szakon a görög nyelvi variánsok tárgyalása nem elvárás, viszont röviden utaljanak a szakasz hittanórán tanítható fő mondanivalójára is.

A kijelölt határidőig egy fűzött példányt kell leadni a Dékáni Hivatalban, valamint e-mailen – egy később megadandó címre – kérjük a kinyomtatott, teljes fájlt doc vagy docx formátumban is.

Kérem, hasznosítsák az alábbi két rövid írás tartalmi és formai tudnivalóit: Balla P.: *Hogyan készítsünk exegézist?* és: *Tudományos dolgozat készítése*, melyek megtalálhatóak Balla Péter honlapján (<http://www.peterballa.eoldal.hu/>). Kérdéseikkel fordulhatnak hozzám is, valamint Dr. Pap Ferenc docenshez.

HT DOER018 – Etika 1

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Békési Sándor	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VIII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az etika változó korokon keresztül keresi a felvetődő kérdésekre adandó keresztyén válaszokat. Életszerűsége és időszerűsége készíti fel a hallgatókat, hogy helyt tudjanak állni és a keresztyén üzenet alapján cselekedetekre tudják váltani a megértett és megélt igazságot. Ebben a szemeszterben egyrészt az általános etikai kategóriák kerülnek szóba, másrészt pedig az etika történetének jelentősebb állomásaival ismerkedik meg a hallgató.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek:

1. Ethosz és etika
2. Kicsoda az ember? Teológiai antropológia
3. Evangélium és törvény
4. Lelkiismeret, erkölcsi felelősség és szabad akarat
5. Rendek, mandátumok és intézmények
6. *I. zárthelyi dolgozat*
7. A keresztyén ókor etikái
8. A skolasztika etikája
9. A reformáció etikája
10. A liberális teológiai etika
11. A 20. századi protestáns etika
12. *II. zárthelyi dolgozat*

Kötelező irodalom:

- Bonhoeffer, Dietrich: *Etika*. Ford. Visky S. Béla. Kolozsvár, 2015, Exit
- Szathmáry Sándor: *Teológiai Antropológia dióhéjban*. Budapest, 1990
- Szücs Ferenc: *Teológiai etika*. Budapest, 1993
- Török István: *Etika*. Kolozsvár, 1997
- Barth Károly: *Evangélium és törvény*. Budapest, 1997

Ajánlott irodalom:

- Anzenbacher, Arno: *Keresztyén társadalometika*. Budapest, 2001
- Bonhoeffer, Dietrich: *Követés*. Budapest, 2008, Luther
- Brunner, Emil: *Das Gebot und die Ordnungen*. 1978, Zürich, TVZ
- Brunner, Emil: *Der Mensch im Widerspruch*. 1985, Zürich, TVZ
- Frey, Christofer: *Die Ethik des Protestantismus von der Reformation bis zur Gegenwart*. Gütersloh, 1989
- Nyíri Tamás: *Alapvető etika*. Budapest, 1994
- Pinckaers, Servias: *A keresztyén erkölcssteológia forrásai*. Budapest, 2001
- Rae, Scott B.: *Erkölcsi döntések. Bevezetés az etikába*. Budapest, 2015, Harmat
- Weber, Helmut: *Általános erkölcssteológia*. Budapest, 2001

HT GYKG016 – Homiletikai gyakorlat 5

Tantárgy felelőse: Dr. Kocsev Miklós	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VIII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A lelkesítő szolgálat egyik legnehezebb, de sűrűn ismétlődő része a kazuális prédikáció készítése.

Ennek gyakorlása a tantárgy célja az előző félévekhez hasonló módon.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kazuális igehirdetés sokféle kihívást jelent a prédikátor számára. Ezek elméleti számbavétele mellett gyakoroljuk a kazuális prédikáció készítését. A VII. félévben csak a temetési prédikációval foglalkozunk, a VIII. félévben a többi kazuális alkalmat is sorra vesszük.

Évközi tanulmányi követelmények:

A hallgatók hospitálási gyakorlatokat végeznek a félév során a beosztás szerint.

A hallgatók 4 külső hospitálási gyakorlaton vesznek részt.

A hallgatók megbeszéltek szerint temetési prédikációt készítenek, különböző esetekre.

Ezek megbeszélése követi az elmondást.

Kötelező irodalom:

Bohren: Predigtlehre München 1974

Nagy István: A kazuáliák homiletikuma Budapest 2004

Joó Sándor: A húsvét homiletikuma Debrecen 1942

Ajánlott irodalom:

Barth: Homiletika 1966

Boross: Történelem a szószéken Budapest 1979

Czeglédy: Homiletika Debrecen 1951

Fekete: Homiletika Debrecen 1993

Fitch: Mit mond a Biblia a prédikációról? Budapest 2004

Gert Otto: Wie entsteht eine Predigt? München

Nikol: Dramatizált homiletika Budapest 2005

Pásztor: Homiletika Debrecen 1986

Schödelin: Die rechte Predigt München 1953

Schütz: Probleme der Predigt Göttingen 1981

Stott: Hiszek ez igehirdetésben Budapest 1992

Trillhaus: Einführung in die Predigtlehre Darmstadt 1983

HT VPPG043 – Poimenika

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Németh Dávid	N: 30	Ld.órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VIII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az előadás ismerteti a lelkigondozás fő koncepcióit. Áttekintést ad a legjellemzőbb lelkigondozói helyzetekről, valamint azokról a témákról, amelyek a lelkigondozói beszélgetésekben a leggyakrabban előfordulnak. Esetleírások szemléltetik az elmondottakat, és helyzetgyakorlatok segítségével szerezhetnek sajátélményt a hallgatók a különböző helyzetekkel kapcsolatban.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A lelkigondozás dimenziói
  - 1.1. Hétköznapi-diakóniai
  - 1.2. Kérügmatis
  - 1.3. Terápiás

- 1.4. Rituális
2. Piszteoterápiás lelkigondozás
  - 2.1. Definíció
  - 2.2. Elemei
  - 2.3 A lelkigondozói beszélgetés mozzanatai
  - 2.4. A piszteoanalízis folyamata
  - 2.5. A Biblia igazságainak megszólaltatása
  - 2.6. Meggyőződés-módosítás
3. A lelkigondozó kompetenciái
  - 3.1. Ön- és emberismereti kompetencia
  - 3.2. Kommunikációs és beszélgetésvezetési kompetencia
  - 3.3. Spirituális kompetencia
  - 3.4. Teológiai és hermeneutikai kompetencia
4. Élettémák a lelkigondozásban
  - 4.1. A kapcsolatok zavarai és gyógyításuk
  - 4.2. Identitásprobléma
  - 4.3. Az élet értelmének a kérdése
  - 4.4. Bűn és bűnbocsánat problémája
5. A lelkigondozás alkalmai
  - 5.1. Nevelési Problémák
  - 5.2. Az ifjúság lelkigondozása
  - 5.3. Házasság-lelkigondozás
  - 5.4. Öregek lelkigondozása
  - 5.5. Gyászolók lelkigondozása
  - 5.6. Betegek lelkigondozása
  - 5.7. Krízisben levők lelkigondozása

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozat (szakirodalom-ismeret)

Kötelező irodalom:

- H. Weiss, Lelkigondozás, szupervízió, pasztorálpszichológia, Kolozsvár 2011.
- Németh D., Isten munkája és az ember lehetőségei a lelkigondozásban, Bp. 1993.
- M. Klessmann (szerk), A klinikai lelkigondozás kézikönyve, Debrecen 2002.
- P. Bukowski, Hogyan vigyük be a Bibliát a beszélgetéseinkbe,
- E. Thurneysen, A lelkigondozás tana, Bp. 1951.
- Gyököcssy E., Életápolás, Bp. 1991.

Ajánlott irodalom:

- J. Ziemer, Seelsorgelehre, Göttingen 2004.
- K. Winkler, Seelsorge, Berlin etc. 2000.
- M. Josuttis, Segenskräfte, Gütersloh 2000.
- H.-U. Gehring, Seelsorge in der Mediengesellschaft, Neukirchen-Vluyn 2002.
- D. Nauer, Seelsorgekonzepte im Wuderstreit, Stuttgart 2001.
- D. Nauer, Seelsorge. Sorge um die Seele, Stuttgart 2007.
- E. Hauschildt, Alltagsseelsorge, Göttingen 1996.
- Ch. Morgenthaler, Systemische Seelsorge, Stuttgart 1999.
- T.H. Lohse, Villámbeszélgetések a lelkigondozásban és a tanácsadásban, Budapest 2009.
- U. Pohl-Patalong, Seelsorge zwischen Individuum und Gesellschaft, Stuttgart 1996.
- Ch. Schneider-Harpprecht (Hg.), Zukunftsperspektiven für Seelsorge und Beratung, Neukirchen-Vluyn 2000.

HT VPPG044 – Pásztorálpszichológia

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Németh Dávid	N: 30	Ld.órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VIII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A pasztorálpszichológia a gyakorlati teológia egyik alapidimenziója, amelynek ismerete segítséget nyújt a lelkipásztori gyakorlat tudatos reflektálásához. A tantárgy oktatásának célja, hogy a hallgatók megismerjék a pasztorálpszichológia főbb kutatási területeit, módszereit és eredményeit, és ezáltal elméleti megalapozást kapjanak a lelkigondozói helyzetek, ill. saját lelkigondozói viselkedésük (és attitűdjeik) reflektálásához. A pasztorálpszichológiai ismeretek elsajátítása elősegíti az önismeret, a kommunikációs képességek fejlődését és a – lelkigondozóval, valamint a terápiát végző és terápiás folyamatokat kísérő szakemberekkel való – együttműködés szintjének növekedését.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A pasztorálpszichológia tudománya
  - a) definíciója
  - b) enciklopédikus besorolása
  - c) kérdésfelvetései
  - d) teológiai alapjai
2. A közvetlen emberi kommunikáció
  - a) alapszabályai
  - b) kommunikációs négyzet
  - c) tranzakciók
3. A pszichoanalízis pasztorálpszichológiai jelentősége
  - a) S. Freud
  - b) a gyermekkori élmények jelentősége
  - c) a lelki élet konfliktusossága
  - d) énvédő mechanizmusok
  - e) terápia
  - f) valláslélektani megállapítások
  - g) tanulságok a lelkigondozás számára
4. A pasztorálpszichológia és a komplex pszichológia
  - a) C. G. Jungról
  - b) új libidóelmélet
  - c) a kollektív tudattalan felfedezése
  - d) tipológia
  - e) valláslélektani nézetek
  - f) teológiai kritika
5. A pasztorálpszichológia és a humanista pszichoterápia
  - a) a humanista pszichoterápia és C. R. Rogers
  - b) non-direktivitás
  - c) klienscentrikus szemlélet
  - d) átélésterápia
  - e) a beszélgetésvezetés szabályai
  - f) a beszélgetésvezetésben elkövethető hibák
  - g) kritikai megjegyzések
  - h) tanulságok a lelkigondozás számára
6. A pasztorálpszichológia és a logoterápia

- a) V. E. Frankl és a harmadik bécsi iskola
  - b) a szellemi dimenzió elsősége
  - c) az élet értelme
  - d) az értékek
  - e) logoterápiás módszerek
  - f) tanulságok a pasztorálpszichológia számára
7. A pasztorálpszichológia és a kognitív pszichoterápia
- a) A. Ellis racionális-emocionális viselkedésterápiája
    - irracionális meggyőződések
    - terápia
  - b) A. T. Beck kognitív pszichoterápiája
    - visszatérő gondolati hibák
    - kognitív átstrukturálás
  - c) Teológiai tanulságok
8. A test, a lélek és a szellem egysége
- a) bibliai szemléletmód
  - b) neuropszichológiai kutatások
  - c) antropológiai következtetések

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel

Kötelező irodalom:

- Baumgartner, Isidor: Pasztorálpszichológia, Budapest 2003.
- Hézszer Gábor: A pásztori pszichológia gyakorlati kézikönyve, Budapest 1995 (3. kiadás).
- Tringer László: A gyógyító beszélgetés, Budapest 1992.
- Lohse, Timm H.: Villámbeszélgetések a lelkigondozásban és a tanácsadásban, Budapest 2009.

Ajánlott irodalom:

- Baumgartner, Isidor: Pasztorálpszichológia, Budapest 2003.
- Bukowski, Peter: Hogyan vigyük be a Bibliát beszélgetéseinkbe? Budapest 1999.
- Hézszer Gábor: A pásztori pszichológia gyakorlati kézikönyve, Budapest 1995 (3. kiadás)
- Hézszer Gábor: Miért? Pasztorálpszichológiai tanulmányok, Budapest 1997.
- Klessmann, Michael: A klinikai lelkigondozás kézikönyve, Debrecen 2002.
- Klessmann, Michael: Pastoralpsychologie. Ein Lehrbuch, Neukirchen-Vluyn 2004.
- Lohse, Timm H.: Das Kurzgespräch in Seelsorge und Beratung. Eine Methodische Anleitung, Göttingen 2003.
- Lohse, Timm H.: Das Trainingsbuch zum Kurzgespräch. Ein Werkbuch für die seelsorgliche Praxis, Göttingen 2006.
- Piper, Hans-Christoph: A kommunikálás kialakulása a lelkigondozás és prédikálás terén, Debrecen 1999.
- Rebell, Walter: Psychologisches Grundwissen für Theologen. Ein Handbuch, München 1988.
- Schneider-Harpprecht, Christoph (Hg.): Zukunftsperspektiven für Seelsorge und Beratung, Neukirchen-Vluyn 2000.
- Szabó Lajos (Szerk.): A lelkigondozás órája, Budapest 2000.
- Tringer László: A gyógyító beszélgetés, Budapest 1992.
- Ziemer, Jürgen: Seelsorgelehre, 2. Aufl., Göttingen 2004.

V. évfolyam:

HT GYKG027 –Lelkipásztori (szakmai) gyakorlat I.

Tantárgy felelőse: Dr. Kocsev Miklós	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	N: 0	Ld.órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	6 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	X.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók felügyelt szakmai gyakorlati oktatásának célja a mindennapi gyülekezeti élethez kötődően a lelkipásztori munkával kapcsolatos ismeretek elsajátítása, ill. elmélyítése.

A hallgató a gyakorlat ideje alatt a gyülekezeti munka számos összetevőjével megismerkedve, a gyakorlatvezető felügyelete mellett több gyülekezeti csoporttal foglalkozva, alkalmazza is a megszerzett tudását.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Minden olyan ismeret és szakmai jártasság megszerzése, ami egy gyülekezet mindennapi életének szerves részeként megtapasztalható, egy adott gyakornoki helyen.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel

Kötelező irodalom:

Boross Géza: Pásztoráltheológia, Budapest 1997.

Ajánlott irodalom:

- Csiky Lajos: Lelkipásztorokodástan (Theologia Pastoralis), Budapest 1908.
- Josuttis, Manfred: Der Pfarrer ist anders. Aspekte einer zeitgenössischen Pastoraltheologie (2. Aufl.), München 1983.
- Josuttis, Manfred: Der Traum des Theologen. Aspekte einer zeitgenössischen Pastoraltheologie 2, München 1988.
- Shedd, William G. T.: Homiletics and Pastoral Theology, Eugene (Oregon) 2000.
- Szabó Lajos (szerk.): A közösségépítő lelkész - Gyakorlati teológiai kézikönyv lelkészeknek és nem lelkészeknek, Luther Kiadó, 2010.
- Szabó Lajos: Élet a gyülekezetben, Luther Kiadó 2011.

HT VPPG048 – Hitoktatás gyakorlat

Tantárgy felelőse: Dr. Siba Balázs	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	N: 120	Ld.órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	X.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az elméleti kérdések újragondolása, a gyakorlatra nézve hasznos ismeretek áttekintése és kiegészítése, megoldási lehetőségek közös kidolgozása, metodikai felkészültség fejlesztése a hallgatók saját hittanórávázlatainak kiértékelése nyomán.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:
Saját hittanórávázlatok készítése és kiértékelése, zárthelyi órávázlat-készítés.

Évközi tanulmányi követelmények:

Írásos házi dolgozat előre megadott szempontok alapján. A 4-5 oldalas dolgozatok leadásának határideje 2017. április 15.

Kötelező irodalom:

Ld Uzsalyiné Pécsi Rita: A nevelés az élet szolgálata 2. - A kisiskoláskor (6-10 évesek életfeladatai), Pécs, Kulcs a Muzsikához Kiadó, 2011.
„Gyermekmunkás-segítő képzés” Tanfolyami háttéranyagok a képzés résztvevő számára, Budapest, RPI, 2014. (kézirat)
Gyermekek az egyházban – Magyar Református Nevelés XII. évfolyam 2. szám, Budapest, RPI, 2011.

Ajánlott irodalom:

- A Kálvin Kiadó, és a Református Pedagógiai Intézet gondozásában megjelent tankönyvsorozatok.
- Adam, G./Lachmann, R.: Methodisches Kompendium für den Religionsunterricht, Bände 1-2, Göttingen 2002.
- Adam, G./Schweitzer, F. (Szerk.): Etikai nevelés az iskolában, Budapest 2005.
- Bagdy E./Telkes J.: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában, Budapest 1988.
- Berg, H. K.: Altes Testament unterrichten, München 1999.
- Grom, B.: Methoden für Religionsunterricht, Jugendarbeit und Erwachsenenbildung, Düsseldorf/Göttingen 1996.
- Niehl, F./Tömmes, A: 212 Methoden für den Religionsunterricht, München 1999.
- Tamminen, K. et al.: Hogyan tanítsunk hittant, Budapest 1998.

HT VPPG049 – Hitoktatási blokk

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	N: 90	2017. március 20-24.	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	X.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Ismerjék meg a hallgatók az egyénhez igazodó pedagógia fő sajátosságait, valamint az életkori szakaszok jellemző nevelési feladatait, problémáit. Ismerjék meg az egyén fejlődése szempontjából meghatározó nevelési szintereket, az iskolai hitoktatás és a gyülekezeti pedagógia munka tartalmi, módszertani sajátosságait. Fejlessze a közös munka során a hallgatók egyéni érzékenységét, pedagógiai szemléletmódját. Alapozza meg a hitoktatás alapkészségeit, fejlessze a hallgatók kommunikációs és kapcsolatteremtő képességét, empátiáját az érintett korosztályok felé.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az óvodai hittan feladatai. Kreatív módszerek a hitre nevelésben. Az iskolai hittan tevékenységformái a többszörös intelligencia fejlesztésének jegyében: játék, vers, mese, ének, zene, rajzolás, festés, mintázás, kézi munka, mozgás, a külső világ tevékeny megismerése; munka jellegű tevékenységek; a tevékenységekben megvalósuló tanulás. Az iskolai hittan funkciói, funkciózavarai. Az iskolai nevelés

Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar
SZEMESZTERFÜZET
2016-201-2

sajátosságai: tanulás, közösségi élet, kortárs csoportok, sajátos nevelési igényű tanulók a hittanórán. Személyközi kapcsolatok az iskolában: agresszió, konfliktusok, harmónia. A gyülekezeti közösség nevelőmunkája.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel

Időpont	márc. 20. hétfő	márc. 21. kedd	márc. 22. szerda	márc. 23. csütörtök	márc. 24. péntek
8.30-10.00		Gyermek-munka és gyermek-istentisztelet a gyülekezetben (Bölcsföldiné Türk Emese)	Hermeneutikai szempontok a bibliai történetek feldolgozása során (Thoma László)	Ötlettől a megvalósításig - kreativitás a hittanórán (Szabóné Zimányi Noémi)	A Kett-féle pedagógia a hittanórán (Sipos Edit)
10.00-10.30	Aktualitások az MRE katechézisében (Dr. Szászi Andrea)	szünet	szünet	szünet	szünet
10.30-12.00		Kisiskolások hittanoktatása (Bölcsföldiné Türk Emese)	A bibliai történetek üzenetének életkornak megfelelő feldolgozása (Thoma László)	Kézműves ötletek az imádságra neveléshez (Szabóné Zimányi Noémi)	A hit megélése és az alkotó közösség (Sipos Edit)
12.00-12.30	<i>áhítat</i>	<i>áhítat</i>	<i>áhítat</i>	<i>exhortáció</i>	<i>áhítat</i>
12.30-13.30	<i>ebédszünet</i>	<i>ebédszünet</i>	<i>ebédszünet</i>	<i>ebédszünet</i>	
13.30-15.00	Szupervíziós tevékenységkísérés (két csoportban Tóth János és Siba Balázs vezetésével)	Hittanoktatás az általános iskolában (Bölcsföldiné Türk Emese)	Tanári szereptisztázás: motiváció (Nagy Márta)	Ünnepi kreatív ötlettár hittanórához és gyermek-istentiszteletre (Szabóné Zimányi Noémi)	
15.00-15.15	szünet	szünet	szünet	szünet	
15.15-17.00	Szupervíziós tevékenységkísérés (két csoportban Tóth János és Siba Balázs vezetésével)	A kooperációra nevelés lehetőségei a hittanórán (Bölcsföldiné Türk Emese)	Tanári szereptisztázás: határtartás és kiegészítés (Nagy Márta)	A bibliológus alkalmazása a hittanórán (Szabóné Zimányi Noémi)	

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel.

Ajánlott irodalom:

Bagdy Emőke – Telkes József: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában, Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2000.

Sharon, B.: 99 hasznos jótanács ! - Fegyelmezés az osztályban, Budapest, ACSI Keresztény Alapítvány, 2008.

Blanco, Laura - Carbonell, Silvia: Erények és értékek, Budapest, Kálvin Kiadó, 2005.

Horne, Rick: Gúnyolódók és csúfolódók - Hogyan fékezhető meg a hatásuk az iskolában? Budapest, ACSI Keresztény Alapítvány, 2005.

HT VPPG067 – Ifjúsági munka

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:
--	---------------------	--------------------	--------------------------------

Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	N: -	Ld.órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	X.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja, hogy a hallgatók alkalmasak legyenek a csoportok közötti kapcsolattartásra, kapcsolatépítésre, a helyi ifjúsági igények felmérésére. Képesek fiatalokkal és kollégákkal együttműködésben csapatban dolgozni, közösségi aktivitás generálására, ifjúsági alkalmak vezetésére.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- a gyülekezeti ifjúság munkával kapcsolatos folyamatokban, fejlesztő programokban, projekteken való együttműködés, feladatvállalás;
- az ifjúsági folyamatok generálása, az ifjúság érzékenyítése, a fiatalok önkifejezési törekvéseinek támogatása;

Évközi tanulmányi követelmények:

A ifjúsági blokk után két héttel írásban benyújtott házi dolgozat előre megadott szempontok alapján az ifjúsági munka éves tervezéséről, 4-5 oldal terjedelemben.

Kötelező irodalom:

Burns, Jim: Ifjúságépítők - Ifjúsági vezetők kézikönyve, Debrecen, Új Reménység Alapítvány, 2005.
 Fields, Doug: Az ifjúsági munka első két éve - Személyes és gyakorlati útmutató a helyes kezdéshez, Debrecen, Új Remény Alapítvány, 2009.

Ajánlott irodalom:

St. Clair, Barry: Vezetés - Ifjúsági munkások felkészítése a fiatalok lelki érettségének elősegítésére, Budapest, Primo Kiadó, 1992.
 Uzsálné Pécsi Rita: A nevelés az élet szolgálatá 3. - A serdülőkor életfeladatai, Pécs, Kulcs a Muzsikához Kiadó, 2011.

HT VPPG068 – Ifjúsági és felnőttoktatási blokk

HT VPPG068 – Ifjúsági és felnőttoktatási blokk

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Thoma László Morva Ákos Kerekes Szabolcs Tóth János Dr. Siba Balázs	N: -	2017. április 24- 28.	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	X.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja olyan ifjúsági munkához fontos készségek fejlesztése, melynek során a hallgatók önismeretet és alapkészségeket szereznek az ifjúsági munka gyakorlati megvalósításához a gyülekezeti közösségben. Ismerik és használják az ifjúsági munkában alapvető, releváns szemléletet és

módszereket. Legyenek képesek intézményi, valamint egyéni, családi, csoportos szabadidős programok tervezésére, szervezésére, lebonyolítására.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- az ifjúsági munka módszereinek, eljárásainak alkalmazása;
- ifjúsági programok, rendezvények szervezése;
- a nem-formális tanulási környezetben alkalmazott módszerek használata;

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív órai részvétel.

Időpont	ápr. 24. hétfő	ápr. 25. kedd	ápr. 26. szerda	ápr. 27. csütörtök	ápr. 28. péntek
8.30-10.00		Keretezés: missziói szemlélet (Thoma László)	Vezetői önismeret (Thoma László)	Bibliodramatikus elemek használata az ifjúsági munkában (Thoma László)	Evangelizáció és közösséggé formálás - 12-16 éves fiatalok (Kerekes Szabolcs)
10.00-10.30	Ifjúsági munka	szünet	szünet	szünet	szünet
10.30-12.00	vidéki és kisvárosi gyülekezetben – (Morva Ákos)	Kontextualitás az ifjúsági munkában: kulturális és életkori kontextualitás jelentősége, jelenléte az ifjúsági munkában (Thoma László)	Munkatársi csapat létrehozása és vezetése (Thoma László)	Bibliodramatikus elemek használata az ifjúsági munkában (Thoma László)	Fiatal felnőttek közössége és legfontosabb témái - 18 éves kortól a házasságig (Kerekes Szabolcs)
12.00-12.30	<i>áhítat</i>	<i>áhítat</i>	<i>áhítat</i>	<i>exhortáció</i>	<i>áhítat</i>
12.30-13.30	<i>ebédszünet</i>	<i>ebédszünet</i>	<i>ebédszünet</i>	<i>ebédszünet</i>	
13.30-15.00	Szupervíziós tevékenységkísérés (két csoportban Tóth János és Siba Balázs vezetésével)	Az ifjúsági munka tervezése-elmélet, tervezési szempontok (Thoma László)	A konfirmáció, mint az ifjúsági munka része (Thoma László)	Bibliodramatikus elemek használata az ifjúsági munkában (Thoma László)	
15.00-15.15	szünet	szünet	szünet	szünet	
15.15-17.00	Szupervíziós tevékenységkísérés (két csoportban Tóth János és Siba Balázs vezetésével)	Az ifjúsági munka tervezése-elmélet, tervezési szempontok: gyakorlat (Thoma László)	Felnőtt fiatalok integrálása a gyülekezetbe (Thoma László)	Lehetőségek a fiatalok közötti munkában: Bibliatanulmányozási módszerek, alternatív lehetőségek: Kereszt kérdések, Alpha kurzus, stb. (Thoma László)	

Ajánlott irodalom:

Chambell, Ross: Dühöngő ifjak- Hogyan szelidíthetjük meg gyermekeink haragját? Budapest, Harmat, 2007.

Kerekes Szabolcs: Mátrix közösség - Ahol a születő kor istenkeresői otthonra találnak, Budapest, Harmat, 2010.

HT VPPG069 – Nyári tábor

Tantárgy felelőse: Dr. Kocsev Miklós	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:
---	------------------	--------------------	--------------------------------

Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar
SZEMESZTERFÜZET
2016-201-2

Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	N: -	Ld.órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	5 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	X.	Értékelés módszere:

HT VPPG072 – Gyülekezeti adminisztráció

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	N: 30	Ld.órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	X.	Értékelés módszere:

VI. évfolyam:

HT ÓSZB003 – Ószövetségi szigorlat 2. (ószöv. exegézis és bibliai teológia)

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István Dr. Egeresi László János	N: -	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	XII.	Értékelés módszere:

HT ÚSZB004 – Újszövetségi szigorlat 2. (újszöv. exegézis és bibliai teológia)

Tantárgy felelőse:	Féléves / Heti óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója:	F: -; H: -		Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	XII.	Értékelés módszere: Szóbeli felelet

Ez a szigorlat több tárgy számonkérése egy összevont szigorlat formájában, a szemeszter végén, a vizsgaidőszakban. A szigorlati vizsga anyaga az alábbi tanegységek tan- és vizsgaanyaga (lásd a jelen és a korábbi szemeszterfüzeteket) alapján a szaktanárok által összeállított tételsor:

1) Újszövetségi írásmagyarázat 1-6. (ÚSZB036, ÚSZB037, ÚSZB038, ÚSZB039, ÚSZB040, BSVS011)

2) Bibliai teológia 3. és 4. (Újszövetségi bibliai teológia; BTHB058, BTHB059)

A szigorlat értékelése a TVSZ vonatkozó előírásai szerint történik.

HT GYKG024 – Igehirdetési gyakorlat

Tantárgy felelőse: Dr. Kocsev Miklós	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Literáty Zoltán	N: -	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	7 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	XII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A gyülekezeti szolgálat, ill. az arra való felkészülés során központi szerepe van az igehirdetésnek, mint az örömmüzenet-közvetítés közösségi formájának. Emiatt fontos, hogy a gyakorlati lelkipásztori munkát megismerő hallgató lehetőséget kapjon saját igehirdetési gyakorlatának reflexiójára, homiletikai és retorikai gyakorlati tudásának elemzésére és fejlesztésére (nem utolsó sorban csoportmunkában).

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Csoportos igehirdetés-elemzés; önfeltáró reflektálás; video-munka, igehirdetés elkészítése zárthelyi dolgozat keretében.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Igehirdetési gyakorlat a gyülekezeti gyakorlati munka keretén belül.
- Aktív részvétel a kiscsoportos elemző munkában.
- Igehirdetés megírása zárthelyi dolgozat keretében.
  - Nagy István: Homiletika, Budapest 2006.
  - Nagy István: A kazuáliák homiletikuma, Nagykőrös 2004.
  - Nagy István: Hogyan készülünk a prédikációra? Nagykőrös 2004.

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- Adorján (Szerk.): Igehirdetők kézikönyve, Budapest 1980.
- Boross Géza: Homiletika 1994.
- Bukowski, Peter: Predigt wahrnehmen. Homiletische Perspektiven, 4. Aufl., Neukirchen-Vluyn 1999.
- Hézser Gábor: Pasztorálpszichológiai szempontok az istentisztelet útkereséséhez. Elméletek és gyakorlati lehetőségek, Budapest 2007.
- Nagy István: Homiletika, Budapest 2006.
- Nagy István: A kazuáliák homiletikuma, Nagykőrös 2004.
- Nagy István: Hogyan készülünk a prédikációra? Nagykőrös 2004.
- Plüss, David/Rahn, Michael (Szerk.): Beszéljünk az istentiszteletről! Feedback-módszerek gyűjteménye, Budapest 2010.
- Robinson, Haddon W.: Igehirdetés igei módon, Budapest 1993.

HT GYKG025 – Igehirdetési blokk

Tantárgy felelőse: Dr. Kocsev Miklós	Félévesórászá m: N: -	Órarendi beosztás: Ld. órarend	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Literáty Zoltán			Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	XII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az igényes igehirdetés előfeltétele a homiletikai tájékozottság. A tantárgy célja a homiletikai tudás gyakorlatban szerzett tapasztalatok segítségével és új elméletek megismerése által történő elemzése és szintetizálása; az igehirdetés neuralgikus pontjainak felismerése és elemzése; a kor kihívásaira adható válaszok keresése az igehirdetés és az igehirdetői gyakorlat szempontjából.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Homiletika és gyülekezeti lelkészség
2. A vasárnapi igehirdetés kérdései
3. A vasárnapi igehirdetés helye a gyülekezet életében
4. Igehirdetés (nehéz) ószövetségi textusok alapján
5. Igehirdetés (nehéz) újszövetségi textusok alapján
6. A kazuális igehirdetés problémái az egyház és a hallgatók szempontjából
7. A kazuális igehirdetés formai és tartalmi tényezőinek kapcsolata és hatásai
8. Speciális témák a szószéken
9. Az igehirdetési formák sokszínűsége

Évközi tanulmányi követelmények

Március 20-ig leadandó egy úrnapi és egy kazuális igehirdetés szövege. Lehetőleg mindkettő elmondott prédikáció legyen.

Igehirdetés oktatási egység – 2017. március 27-31.

Időpont	Március 27.hétfő	Március 28.kedd	Március 29.szerda	Március 30.csütörtök	Március 31.péntek
8.30-10.00	10.00 – 12.00 Kocsev Miklós	Cseri Kálmán: A vasárnapi igehirdetés	Szűcs Ferenc: Dogmatika- Hermeneutika- Igehirdetés kapcsolata	Hős Csaba: Nem kifejezetten teológiai témák a szószéken.	Kocsev Miklós (a hét lezárása)
10:00-10.30		Szünet	Szünet	Szünet	
10.30-12.00		Cseri Kálmán: A kazuális igehirdetés	Szűcs Ferenc: Igehirdetés ószövetségi textusok alapján.	Hős Csaba: Prédikátor lét kisfaluban	
12.00-12.30	<i>Áhítat</i>	<i>Áhítat</i>	<i>Áhítat</i>	<i>Exhortatio</i>	
12.30-	<i>Ebédszünet</i>	<i>Ebédszünet</i>	<i>Ebédszünet</i>	<i>Ebédszünet</i>	

13:00					
13:30-15:00	Tevékenységek-kísérés / szupervízió Siba Balázs & Kocsev Miklós	Steinbach József: A németnyelvű homiletika az ezredfordulón	Illés Dávid: Digitális média használata az igehirdetésben	14:00-16:00 Tatai István Igehirdetés újszövetségi textusok alapján.	
15:00-15:30	Szünet	Szünet	Szünet		
15:30-17:00	Tevékenységek-kísérés / szupervízió Siba Balázs & Kocsev Miklós	Literátý Zoltán: Narratív homiletika	Literátý Zoltán: A prédikátor személye		

HT GYKG026 – Vizsgaistentisztelet

Tantárgy felelőse: Dr. Kocsev Miklós	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	N: -	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	XII.	Értékelés módszere:

HT GYKG028 – Lelkipásztori (szakmai) gyakorlat 2

Tantárgy felelőse: Dr. Kocsev Miklós	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	N: -	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	10 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	XII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók felügyelt szakmai oktatásának célja a gyülekezeti munkával (többek között az egyházi adminisztrációval, az igehirdetéssel, a gyülekezetépítéssel és a lelkipásztori munka más területeivel) kapcsolatos gyakorlati ismeretek elsajátítása, ill. elmélyítése. A hallgató a gyakorlat ideje alatt a gyülekezeti munka számos súlypontjával megismerkedik és a gyakorlatvezető felügyelete mellett több gyülekezeti csoporttal foglalkozva és több téren alkalmazza tudását.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A szakmai gyakorlat helyszínéül szolgáló gyülekezet lelkipásztora írásban jellemzi a felügyelete alatt gyakorlatot végző hallgatót. A gyakorlati évet koordináló egyetemi oktató a hallgatóval folytatott gyakorlat-értékelő beszélgetés és az írásos jellemzés alapján ötfokú skálán értékeli a hallgató lelkipásztori (szakmai) gyakorlatát.

A hallgató jellemzésének mérvado szempontjai:

- 1) A hallgató egyénisége

- a) lelkiisége
  - b) kommunikációjának sajátosságai /kiállás, kapcsolatfelvétel, érdeklődés, empátia, nyelvezet stb./
- 2) A hallgató felkészültsége a rá bízott feladatok elvégzése terén
- a) felkészültsége teológiai ismeretek szempontjából
  - b) szorgalma és alaposága
  - c) gyakorlatiassága
- 3) A hallgató gyakorlatának és munkájának szakmai megítélése
- a) helytállása a különböző munkaterületeken (erősségek és fejlesztésre szoruló területek)
  - b) különleges alkalmasság, ill. alkalmatlanság bizonyos munka/munkák elvégzésére
  - c) személyiségének leginkább megfelelő lelkési feladatkör(ök)

Évközi tanulmányi követelmények:

- folyamatos szakmai gyülekezeti gyakorlat
- beszámoló és reflexió a gyakorlati munka során gyűjtött tapasztalatokról;
- egy vizsgaistentisztelet előkészítése

Kötelező irodalom:

- Boross Géza: Pásztoráltheológia, Budapest 1997.
- Csiky Lajos: Lelkipásztorkodástan (Theologia Pastoralis), Budapest
- Josuttis, Manfred: Der Pfarrer ist anders. Aspekte einer zeitgenössischen Pastoraltheologie (2. Aufl.), München 1983.
- Josuttis, Manfred: Der Traum des Theologen. Aspekte einer zeitgenössischen Pastoraltheologie 2, München 1988.
- Rössler, Dietrich: Grundriß der Praktischen Theologie, Berlin-New York 1986.

Ajánlott irodalom:

- Ld.: Segédanyagok

HT VPPG050 – Lelkigondozói gyakorlat

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás: Ld. órarend	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós				
Előadók fogadóórái:	7 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	XII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A lelkigondozás a lelkipásztori szolgálat egyik legszebb, de egyben talán legmegterhelőbb ága. A tanegység célja a lelkigondozás különböző területein és szituációiban szerzett pozitív és negatív tapasztalatok feldolgozása, az önismeret fejlesztése, a lelkipásztori munkával kapcsolatos egyéni problémák reflektálása és megbeszélése a beadott beszélgetés-feljegyzések elemzése nyomán.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A saját lelkigondozói gyakorlati munkából származó beszélgetés-feljegyzések kics csoportos és önálló elemzése, zárthelyi verbatim-elemzés.

Évközi tanulmányi követelmények:

- önálló lelkigondozói (gyülekezeti) gyakorlat
- önreflexió
- zárthelyi verbatim-elemzés

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- Baumgartner, I.: Pasztorálpszichológia, Bp. 2003.
- Bukowski, P.: Hogyan vigyük be a Bibliát beszélgetéseinkbe?, Bp. 1999.
- Cseri Péter: Segítségnyújtás a végeken, Bp. 2002.
- van der Geest, H.: Unter vier Augen, Zürich 1981.
- Hézszer G.: A pásztori pszichológia gyakorlati kézikönyve, Budapest 1990.
- Hézszer G.: Miért?, Bp. 1996.
- Klessmann, M.: A klinikai lelkigondozás kézikönyve, Debrecen 2002.
- Klessmann, M.: Pastoralpsychologie. Ein Lehrbuch, Neukirchen-Vluyn 2004.
- Klessmann, M.: Seelsorge. Begleitung, Begegnung, Lebensdeutung im Horizont des christlichen Glaubens. Ein Lehrbuch, Neukirchen-Vluyn 2008.
- Lohse, T. H.: Das Trainingsbuch zum Kurzgespräch. Ein Werkbuch für die seelsorgliche Praxis, Göttingen 2006.
- Piper, H.-Ch.: Beszélgetés-elemzések, Debrecen 1998.
- Rebell, W.: Psychologisches Grundwissen für Theologen. Ein Handbuch, München 1988.
- Szabó Lajos (szerk.): A lelkigondozás órája, Bp. 2000.
- Tringer L.: Gyógyító beszélgetés, Bp. 1992.
- Ziemer, J.: Seelsorgelehre, Göttingen 2000.

HT VPPG051 – Lelkigondozói blokk

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	N: -	2017. február 27 – március 3.	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	XII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A poimenikai ismeretek elsajátítása nagyban hozzájárulhat ahhoz, hogy a lelkipásztor lelkigondozói gyakorlata hosszú távú és eredményes legyen. A tanegység célja a lelkigondozás különböző területein és szituációiban szerzett pozitív és negatív tapasztalatok reflektálásának elősegítése új szempontok megismerése révén.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Gyászoló lelkigondozása; Gyász és gyülekezet, helyi szokások és hatásuk a lelkigondozásra; Beteg lelkigondozása a gyülekezeti lelkészségben; Családi problémák megközelítése a gyülekezeti lelkigondozásban; Függőségi problémák és megközelítésük lehetősége a gyülekezetben; Egyházidegen személyek lelkigondozása; Szupervízió a református egyházban?

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel és egy lelkigondozói beszélgetés-feljegyzés készítése megadott szempontok alapján. A feljegyzések alapjául szolgáló beszélgetéseknek különböző lelkigondozói szituációkhoz (betegekkel, idősekkel, gyászolókkal, házasságra készülő fiatalokkal stb. folytatott lelkigondozói beszélgetés) kell kötődniük.

Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar
SZEMESZTERFÜZET

Időpont	febr. 27. hétfő	febr. 28. kedd	márc. 1. szerda	márc. 2. csütörtök	márc. 3. péntek
8.30-10.00		Lelkigondozói beszélgetések és helyzetek elemzése (két csoportban Kocsev Miklós, Tóth János vezetésével)	Zámbó Hajnalka és Zámbó András: Házassági felkészítés	Hieble Erika: A gyász – egy lelkigondozói kérdéskör	Victorné Erdős Eszter: A függőségek problémaköre a lelkigondozás szemszögéből
10.00-10.30	Kocsev Miklós:	szünet	szünet	szünet	szünet
10.30-12.00	A rendszerszemléletű lelkigondozás alapelvei	Lelkigondozói beszélgetések és helyzetek elemzése (két csoportban Kocsev Miklós, Tóth János vezetésével)	Siba-Rohn Hilda: Keresztelői beszélgetések vezetése	Hieble Erika: Család, gyász és gyülekezet: helyi szokások és hatásuk a lelkigondozásra	Victorné Erdős Eszter: A függőbetegség megközelítése a lelkeszi munkában
12.00-12.30	<i>áhítat</i>	<i>áhítat</i>	<i>áhítat</i>	<i>exhortáció</i>	<i>áhítat</i>
12.30-13.30	<i>ebédszünet</i>	<i>ebédszünet</i>	<i>ebédszünet</i>	<i>ebédszünet</i>	
13.30-15.00	Szupervíziós tevékenységkísérés (két csoportban Kocsev Miklós és Siba Balázs vezetésével)	Lelkigondozói beszélgetések és helyzetek elemzése (két csoportban Kocsev Miklós, Tóth János vezetésével)	Szőke Etelka: A család lelkigondozói szemlélete és lelkigondozása	Kerekes Márton: Betegek lelkigondozása a gyülekezetben	
15.00-15.15	szünet	szünet	szünet	szünet	
15.15-17.00	Szupervíziós tevékenységkísérés (két csoportban Kocsev Miklós és Siba Balázs vezetésével)	Lelkigondozói beszélgetések és helyzetek elemzése (két csoportban Kocsev Miklós, Tóth János vezetésével)	Szőke Etelka: Házastársak lelkigondozása	Kerekes Márton: Lelkigondozás a betegágynál	

Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

Baumgartner, Isidor: Pasztorálpszichológia, Bp. 2003.

Bukowski, Peter: Hogyan vigyük be a Bibliát beszélgetéseinkbe?, Bp. 1999.

Hézsér Gábor: Miért?, Bp. 1996.

Lohse, Timm.H.: Villámbeszélgetések a lelkigondozásban és a tanácsadásban, Budapest 2009.

Ajánlott irodalom:

Cseri Péter: Segítségnyújtás a végeken, Bp. 2002.

van der Geest, H.: Unter vier Augen, Zürich 1981.

Hauschildt, Eberhad Alltagsseelsorge, Göttingen 1996.

Josuttis, Manfred: Segenskräfte, Gütersloh 2000.

Klessmann, Michael: A klinikai lelkigondozás kézikönyve, Debrecen 2002.

Klessmann, Michael: Selsorge. Begleitung, Begegnung, Lebensdeutung im Horizont des christlichen Glaubens. Ein Lehrbuch, Neukirchen-Vluyn 2008.

Morgenthaler, Christoph: Systemische Seelsorge, Stuttgart 1999.

Nauer, Doris: Seelsorgekonzepte im Widerstreit, Stuttgart 2001.

II. Teológia osztatlan képzés, nappali munkarend – teológus szakirány

III. évfolyam

HT ÓSZB017 – Ószövetségi írásmagyarázat 2

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld.órarend	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István	N: 30			
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

2Móz 5:6-11
2Móz 5:12-18
2Móz 5:19-3
2Móz 6:1-8
2Móz 6:9-19
2Móz 6:20-30
2Móz 7:1-13
2Móz 7:14-24
2Móz 7:26-8:11
2Móz 8:12-20
2Móz 8:21-9:7
2Móz 9:8-21

Évközi tanulmányi követelmények:

Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

B.C. Childs, *The Book of Exodus*, London: SCM Press, 1974
J.I. Durham, *Exodus*, Waco: Word Books, 1987
Fodor Ferenc, *Az Exodus 1-4 fejezeteinek magyarázata*, Komárom: CJTA, 2002
J.P. Hyatt, *Exodus*, London: Marshall, Morgan & Scott, 1971
M. Noth, *Das zweite Buch Mose*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1960
W.H. Schmidt, *Exodus*, Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1988kk.
G. Fohrer, *Überlieferung und Geschichte des Exodus*, Berlin-New York: W. de Gruyter, 1964
K. Schmid, *Erzväter und Exodus*, Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1999
J. Van Seters, *The Life of Moses*, Louisville: Westminster/John Knox Press

HT ÚSZB037 – Újszövetségi írásmagyarázat 2

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves / Heti óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv
---------------------------------------	----------------------------	--	--

Tantárgy előadója: Dr. Balla Péter	F: 30; H: 2			
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (balla.peter@kre.hu)	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: 6	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező			Értékelés módszere: szóbeli felelet

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak lelkész és teológus szakon teljesítendőek, vallástanár és hittanoktató szakon magyar nyelvre épül a magyarázat.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez.

Az **Efezus levél (Ef 1-6)** fejezeteinek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész és teológus szakon. Hittanoktató és vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

1. hét: Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom ismertetése, ajánlása

2-13. hét: Exegézis: **Efezus levél (Ef 1-6)**

14-15. hét: összefoglalás, kérdések, a kurzus lezárása

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel az előadásokon. Jelentkezés alapján kommentárról referátum tartására van lehetőség.
- Lelkész és teológus szakon: görög szószeret és olvasónapló készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján). A szószeretet és az olvasónaplót a vizsga megkezdésekor kell a szaktanárnak átadni.
- Vallástanár és hittanoktató szakon: olvasónapló készítése (lásd Balla Péter honlapját). Az olvasónaplót a vizsga megkezdésekor kell a szaktanárnak átadni.

Kötelező irodalom:

Vizsgaanyag:

5) Órai anyag, valamint

6) Kálvin János: *A Galata, az efezusi, a filippi, a kolosséi és a thesszalonikai levelek magyarázata. Református Egyházi Könyvtár, Új folyam 10/1-10/2.* Kálvin Kiadó, Budapest, 2016.

Ajánlott irodalom:

Kommentárok magyar nyelven:

Geréb Zsolt: *Az efezusiakhoz írt levél magyarázata.* PTI, Erdélyi Református Egyházkerület, Kolozsvár, 2012.; J. Stott: *Az Efezusi levél.* Harmat Kiadó, Budapest, 1994.

Kommentárok német nyelven: J. Gnülka, H. Schlier, A. Lindmann, R. Schnackenburg kommentárjai.

Kommentárok angol nyelven: E. Best, A. T. Lincoln, Frank Thielman (BECNT), Clinton Arnold (Zondervan), Peter O'Brien (Pillar) kommentárjai, valamint az órákon ismertető kommentárok.

HT BTHB057 – Bibliai teológia 2. (Ősz.)

Tantárgy felelőse: Zsengellér József	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Zsengellér József	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Bibliai teológia 1. tantárgy során megalapozott tudásanyag további tágítása. A kiadott szakirodalom alapján az Ószövetség egyes teológiai gondolatainak részletes megismerése, elemzése. Az Ószövetség teológiai gondolkodásmódjának és összefüggérendszerének megismerése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Nagy teológiai témák részletes elemzése:

6. Kiválasztás
7. Bűn és bűnbocsánat
8. Messiás és eszkatológia
9. Ember és a nemiség
10. Szeretet és gyűlölet

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Claus Westermann (1993) *Az Ószövetség teológiájának vázlatja*. Budapest
- Hans W. Wolff (2001) *Az Ószövetség antropológiája*, Pápa-Budapest: PRTA-Harmat

Ajánlott irodalom:

- H. Gese (1977) *Biblische Theologie* München
- Tóth Kálmán: (1979): *Az Ószövetség biblikai teológiája* (jegyzet) Budapest
- B. S. Childs (1985) *Old Testament in a Canonical Context*, London, SCM
- R. Albertz (1992). *Religionsgeschichte Israels*. Göttingen, Vandenhoeck & Rupprecht/ Uő: *A History of Israelite Religion in the Old Testament* Louisville, Westminster John Knox Press
- W. Bruggemann (1997): *Theology of the Old Testament: Testimony, Dispute, Advocacy*. Minneapolis, Fortress Press
- E. S. Gerstemberger (2005) *Theologien des Alten Testaments*. Stuttgart, Kohlhammer

Ajánljuk továbbá az ószövetségi bibliai teológia kiterjedt irodalmából többek között: H.D. Preuss, W. Zimmerli, G. Von Rad, A.H.J. Gunneweg, O. Kaiser, R. Rendtorff, G. Fohrer, M. Noth, A. Alt, F. Crüsemann és mások német és angol nyelven megtalálható műveit.

HT DOER017 – Dogmatika 2

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Szabó István	N: 30	Ld.órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve:	Típusa:			Értékelés módszere:

magyar	Kötelező	tavaszi	VI.	
--------	----------	---------	-----	--

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus reformátori dogmatika felépítését figyelembe véve tárgyalja a teológia rendszerét. Módszerében segítségére van mind az írásmagyarázat, mind a filozófia. Rendszerezi a bibliai stúdiumok kutatásainak eredményeit. Alapvető eligazítást ad az egyház tanítása tekintetében, s egyúttal a bibliai könyvek tapasztalatai alapján képed ad az Isten, ember, világ összefüggéseiről, egyszóval a református keresztyén világról.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Szótériológia. Krisztus váltságműve értünk.
2. Az engedelmesség, szenvedés kereszt
3. A pokolra szállás, a feltámasztás, a mennybemenetel
4. Az ordo salutis, predestináció, vocatio, megigazulás és megszentelődés
5. Megtérés, újjászületés
6. A Szentlélek személye és munkája
7. Az egyház, krisztológiai alapja, látható és láthatatlan egyház, ismertető jegyei, szervezete és kormányzása
8. A kulcsok hatalma, a tan-és egyházfegyelem
9. Az egyház szolgálói, a kálvini négyes rend
10. A sakramentumok: keresztség és úrvacsoratanok
11. Eszkhatológia

Évközi tanulmányi követelmények:

- referátum

Kötelező irodalom:

- Barth Károly: Kis dogmatika. Budapest, é.n.
- Jan Milich Lochman: Az Apostoli Hitvallás. Budapest, 1995.
- Sebestyén Jenő: Református dogmatika. Gödöllő, 1994.
- Alister McGrath: Bevezetés a keresztény teológiába. Budapest, 1995.
- Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985.
- Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995.

Ajánlott irodalom:

- Paul Tillich. Rendszeres teológia. Budapest, 1996.
- Otto Weber: Grundlagen der Dogmatik. 1-2. Berlin, 1962.
- John Macquarrie: Principles of Christian Theology. New York, 1977.
- Millard J. Erickson: Christian Theology. Grand Rapids, 1994.
- Gerhard Ebeling: Dogmatik des christlichen Glaubens. II-III. Berlin, 1966.
- Szathmáry-Török-Kocsis: Eszkhatológia. Budapest, 2001.
- Oscar Cullmann: Az Újszövetség krisztológiája. Budapest, 1990.
- Louis Berkhof: Keresztyén dogmatika. H. és é.n.

HT ETRR002 – Históriai szigorlat (egyetemes és magyar egyháztörténet)

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója:	N: -		Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa:	tavaszi		Értékelés módszere:

magyar	Kötelező		VI.	
--------	----------	--	-----	--

A vizsgáztatás a megadott tételek alapján történik. Lásd KRE HTK Dékáni Hivatal.

HT ETRR053 – Egyetemes egyháztörténet 4

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Ld.órarend	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Lányi Gábor János				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

A keresztyénség és az őt körülvevő világ soha korábban nem ment át olyan gyors és mélyreható változásokon, mint a 19-20. század felgyorsult világában. A vizsgált korszakban a keresztyénség fokozatosan került ki a nyugati társadalmak politikai, gazdasági és kulturális nyilvánosságából és vált ez egyes ember magánügyévé. Egyesek, személyek és egyházak egyaránt, betokozódással és tételeik megszilárdításával válaszoltak a modern kihívásokra, mások a kompromisszumok, de olykor a megalkuvások útját választották. A kurzus célja, hogy példát szolgáltatson mindkét hozzáállásra, megmutassa mikor és hogyan tudott a keresztyénség hűséges maradni Urához és küldetéséhez, mikor és hol maradt alul. Ennek megismerése rendkívül fontos korunk mélyebb megértéséhez, benne való szolgálatunk teljesebb végzéséhez.

A tantárgy programja:

1. A moderntől a posztmodernig - a vizsgált korszak általános történeti, társadalmi és kulturális folyamatainak bemutatása
2. A francia forradalom és az egyház
3. Katolikus restauráció a 19. században
4. A protestáns egyház és teológia a 19. századi Németországban
5. A keresztyén pluralizmus gyökerei az Egyesült Államokban (17-19. század)
6. A kuyperizmus - a protestáns egyház Hollandiában a 19-20. században
7. Az új világ új vallásai: Utolsó Napok Szentjei, Jehova Tanúai, a pünkösdisták-karizmatikus, az evangélikák és a fundamentalista mozgalom
8. Az egyházak és a szociális kérdés
9. Külmisszió és kultúrmisszió a 19-20. században
10. A belmissziói mozgalmak kialakulása és története
11. Kirchenkampf – keresztyének a Harmadik Birodalomban, a világháborúk pápai
12. Keresztyénség és kommunizmus - ortodox egyházak a 18-20. században
13. Aggiornamento – a II. Vatikáni Zsinat és a katolicizmus története a jelenkorig
14. Az ökumenikus mozgalom és a felekezeti világszövetségek története
15. A legújabb kihívások – Krisztus követése a posztmodern individualista, pluralista és relativista társadalmában

Évközi tanulmányi követelmények:

A szorgalmi időszakban két zárthelyi dolgozat évszámokból, fontos kifejezések és fogalmak definícióiból

Kötelező irodalom:

Bucsay Mihály: *A legújabb kor egyetemes egyháztörténete 1814-től napjainkig*, Budapest, 1969

Colijn, Jos: *Egyetemes egyháztörténet*, Iránytű Alapítvány, 2001
 Csohány János: *A legújabb kor egyetemes egyháztörténete*, Debrecen, 1974
 Heussi, Karl: *Az egyháztörténet kézikönyve*, Budapest: Osiris, 2000

Ajánlott irodalom:

Adriányi Gábor: *Az egyháztörténet kézikönyve*, Budapest: Szent István Társulat, 2001
 Diós István, szerk: *A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai*, Budapest: Szent István Társulat, 2000
 Fröhlich, Roland: *Egyháztörténet évszámokban*, Budapest: Jel, 2007
 Gereben Ágnes: *Egyház az ateista államban*, Budapest: PolgArt, 2001
 Gereben Ágnes: *A bolsevik állam és az ortodox egyház: 1917-1920*, in: Valóság 44. évf. 3. sz. (2001), o. 71-91.
 Gereben Ágnes: *A szovjet egyházpolitika gyökerei: Az orosz ortodoxegyház 1925 után*, in: Magyar Szemle: Új folyam 10. évf. 11-12. sz. (2001), o. 37-55.
 Gereben Ágnes: *Szovjet egyházpolitikai fordulat 1943-ban: okok és előzmények*, in: Polgári szemle 9. évf. 3-6. sz. (2013), o. 256-274.
 Johnson, Paul: *A kereszténység története*, Budapest: Európa, 2001
 Lane, Tony: *A keresztyén gondolkodás rövid története*, Budapest: Harmat-Kálvin, 2001
 Lányi Gábor: *Ébredés és Forradalom – A nagy ébredés és az amerikai polgári forradalom*, in Confessio 2009/1, 111-123. o.
 McGrath, Alistair: *Bevezetés a keresztény teológiába*, Budapest: Osiris, 2003
 Révész I.-Segesváry L.: *Az egyháztörténelem alapvonalai*, Debrecen: 1936; reprint 1991
 Szántó Konrád: *Egyháztörténelem*, Budapest: Jel, 2007
 Szántó Konrád: *A katolikus egyház története II.*, Budapest: Ecclesia, 1988
 Vályi Nagy Ervin: *Nyugati teológiai irányzatok századunkban*, Budapest: Református Zsinati Iroda, 1984
 Wiltgen, Ralph: *A Rajna a Tiberisbe ömlött: a második Vatikáni Zsinat története*, Budapest: Szent István Társulat, 2000

HT ETRR056 – Magyar egyháztörténet 3

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Horváth Erzsébet	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

A széttagoltan élő magyar reformátusok, megmaradásukért vívott harcaik, eredményeik bemutatása az adott korszak történelmi eseményeinek tükrében.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az egyház az I. világháború utáni vörös terror idején.
2. A Trianoni Békeszerződés és a szétszakított országban élő egyház veszteségei, nehézségei, helytállása a Horthy korszakban.
3. Az egyház belmissziója, ifjúsági egyesületek /Bethánia Egylet, Népfőiskola, ORSZ, ORJÓ, ORPSZ, ORLE, KIE, KLE, MEKDESZ, SDG, 1921, 1942-1943, 1945., Ichtüs/.
4. Egyházunk szerepe a magyar kultúrában, oktatásban, sajtóban /ORTE, KRE, DRHE,.../.
5. A magyar reformátusok válasza a társadalmi és a szociális kihívásokra.
6. A II. világháború egyházpolitikája, Jó Pásztor Misszió, Ravasz László, Bereczky Albert.

7. Helyreállítás, ébredés és a „fordulat éve”, az Egyezmény, perek, 1945-1948. /Ravasz László, Révész Imre, Karácsony Sándor, Victor János, Békefi Benő, Bereczky Albert Kiss Roland, Pap Béla, Pógyor István, Soós Géza, .../
8. Az ellenőrzött egyház: Rákosi diktatúra, ÁVÓ, ÁVH, AEH – a keskeny út teológiája, a templom falai közé zárt egyház élete, megmaradása.
9. Az 1956-os forradalom, Hitvalló Nyilatkozat, Országos Református Intézőbizottság, terror, Ravasz László, Kardos János, Pap Béla, Gulyás Lajos, Magócsi István, Herczeg Lajos.
10. Megmaradás a Kádári diktatúra idején, nyitási lehetőség a belmisszióban.
11. Egyházszervezeti változások a XX. században a magyar református egyházban.
12. A Magyarországi Református Egyház/MRE/ hazai- és külföldi kapcsolatai, részvétele egyházi testületekben.
13. Az MRE és az elszakított területek magyar reformátussága, - közös szervezetek, Magyar Református Egység- Fesztivál /2009. Debrecen/Zsinat, MRE Tanácskozó Zsinata, Generális Konvent./Hegedüs Loránt, Bölcskei Gusztáv, Csiha Kálmán, Tóth Károly/.
14. Múltfeltárás, tisztánlátás, megbocsátás.

Évközi tanulmányi követelmények: óralátogatás, forráselemzés

Kötelező irodalom:

- BUCSAY Mihály, A protestantizmus története Magyarországon 1521-1945, Gondolat, Bp. 1985. 235-269.
- Barcza József, Dienes Dénes szerk., A Magyarországi Református Egyház története 1918-1990. Sárospatak, 1999. 1-240.
- Ladányi Sándor: Vázlatos történeti áttekintés a Magyarországi Református Egyház közelebbi múltjáról (Valóság, 1994/4).
- Horváth Erzsébet, Zsidómentő szolgálat a Magyarországi Református Egyházban, Confessio, 2012. 4. sz. 73-81.
- Horváth Erzsébet, A református iskolák államosítása Magyarországon (1945-1945), Bp. 2014. 11-170.o.
- Ladányi Sándor: Adalékok a Magyarországi Református Egyházban az 1956-57-es esztendőkhöz történetekhez. Dokumentumok a Református Megújulási Mozgalom és az Országos Intézőbizottság tevékenysége valamint a megtorlások történetéből. Kálvin Kiadó, Budapest, 2006.

Ajánlott irodalom:

- Almási Tibor, Draskóczy István..., A magyar történelem kronológiája, Pannonica, Bp. 2001. 284.
- Á. Varga László, Nagy Imre és kora I. II. Nagy Imre Alapítvány, 2003.
- Balla Bálint, Szöllőssy Pál szerk. 50 év. 1956–2006. Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, Bern, 2006.
- Barcza József Bütösi János szerk., „Tebenned bízunk eleitől fogva...” A magyar reformátusság körképe, Magyar Református Világtalálkozó Alapítvány, Debrecen, 1991. 288.
- Bálint László, A kommunista párt öklei, Kárpátia Stúdió, Bp. 2014.302.
- Bolyki János, Ladányi Sándor, A református egyház, A magyar protestantizmus, A magyar protestantizmus 1918-1948.szerk. Lendvai L. Ferenc, Bp. 1987.
- Bogárdi Szabó István, Egyházvezetés és teológiai a Magyarországi Református Egyházban 1948 és 1989 között, Societas et Ecclesia 3. Debrecen, 1995, 197.
- Csizmadia Károly: Gulyás Lajos életútja és halála, Confessio, 1990. 3. sz.
- Egyházak a változó világban, Új forrás, 23. évf. 1991.május, 5. sz. 88.
- Gál Vilmos-Tar Attila Szilárd, Dokumentumok a XX. század történetéhez, Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 385.
- Gratz Gusztáv szerk. A bolsevizmus Magyarországon, Vadszőlő Kiadó Bp. 2003. 295.
- Gyarmati György, A Rákosi-korszak, Rendszerváltó fordulatok évtizede Magyarországon, 1945-1956., ÁBTL-Rubicon, Bp. 2013. 528.
- Kovács Bálint, A kecskeméti szolgálat évei 1942-1957, Emmaus Kiadó, Kecskemét, 2006. 135.
- Kő András-Nagy J. Lambert, Kossuth tér 1956. Teleki László Alapítvány, Bp. 2001. 336.
- Krahlucsán Zsolt, A párt belügye, A politikai rendőrség és az MSZMP a korai Kádár-korszakban (1956-1962), ÁBTL-L'Harmattan, Bp. 2013. 256.

- Horváth Erzsébet, Benda Kálmán és a Tatai Népfőiskola, *Studia Caroliensia*, Bp.2001/3.
- Kónyai István, A magyar református egyház felső vezetésének politikai ideológiája a Horthy-korszakban, Akadémia Kiadó, Bp. 1967. 243.
- Horváth Erzsébet, Bethesda az első magyar diakonissza kórház és a Filadelfia Diakonissza Egylet, Ministerio, Esztergom, 1998.
- Horváth Erzsébet, Az egyházi iskolák államosítása 1948 - erkölcsi vákuum, Szabó Előd szerk. "Isten fia magának egy kiválasztott gyülekezetet gyűjt egybe" Ünnepi kötet Dr. Márkus Mihály püspök, professzor 70. születésnapja tiszteletére. Pápa, Magvető, 2013. 75-88.
- Horváth Erzsébet, Az 1947-es támadás a vallásoktatás ellen, Kezdetben volt az ige, Peres Imre, szerk. Debrecen, 2011. 371-381.
- Horváth Erzsébet, Jézus Krisztus jó vitéze” Soós Géza, Hősök, mártírok, áldozatok a XX. századi magyar reformátusságból, Bp. 2011. 139.
- Horváth Erzsébet, Kardos János (1894-1959) főgondnoksága, *Református Egyház* 2007. 3. sz. 68-70.
- Horváth Erzsébet, Lenni, vagy nem lenni, ahogy lehet, Egyezmény az állam és az MRE között, *Confessio*, 2008/4. sz. 23-30.
- Horváth Erzsébet, A magyar református népfőiskola forrása – Sárospatak -, *Magyar Népfőiskolai Collegium*, 1996. 56.
- Horváth Erzsébet szerk. Megújulás, visszarendeződés (1956-57), *Dokumentumok a Magyarországi Református Egyház Zsinati Levéltárában az 1956-1957-es esztendő történetének kutatásához*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2007.
- Horváth Erzsébet szerk. Megújulás, visszarendeződés (1957-58), *Dokumentumok a Magyarországi Református Egyház Zsinati Levéltárában az 1957-1958-as esztendő történetének kutatásához*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2008.
- Horváth Erzsébet, A népfőiskola forrásánál, Emlékezz vissza az egész útra, 75 éves a magyar népfőiskola, MNC, 2011. 41-52.
- Horváth Erzsébet, Ravasz László és a zsidómentés, *Theologiai Szemle*, 2007/4. sz. 206-210.
- Horváth Erzsébet, A Református Egyház és a 43-as konferencia, *Számvetés*, MRE, Budapest, 2003. 39-57.
- Horváth Erzsébet, A Sárospataki Református Kollégium, mint a magyar népfőiskola mozgalom otthonteremtője, *Doctrina et Pietatis*. Debrecen-Sárospatak, 2002.
- Ladányi Sándor, Adalékok a Magyarországi Református Egyházban az 1956-57-es esztendőknél történetekhez. *Dokumentumok a Református Megújulási Mozgalom és az Országos Intézőbizottság tevékenysége valamint a megtorlások történetéből*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2006.
- Ladányi Sándor, "Örségváltás - háttérzenével" - Kardos János megválasztott dunamelléki főgondnok hivatalba lépésének megakadályozása és Kiss Roland főgondnokra lételének körülményei, *Confessio*, 1991. 1. sz.
- Ladányi Sándor: A Református Megújulási Mozgalom - különös tekintettel Szabolcs-Szatmár megyei tevékenységére, *Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle*, 1995.
- Milotay István, Egy élet Magyarorszáért, Ami Horthy Emlékirataiból kimaradt, *gede Testvérek Bt.*, Bp. 2001.312.
- Ordass Lajos, Válogatott írások, EPMSZ, Bern, 1982. 413.
- Ö. Kovács József, A paraszti társadalom felszámolása a kommunista diktatúrában ... 1945-1965, *Korall*, Bp. 2012. 574.
- Pap László: Tíz év és ami utána következett. 1945-1963. Adalékok a magyarországi református egyház XX. századi történetéhez, Bern-Budapest. 1992. EPMSZ. 424.
- Papp Vilmos, *Negyevenegy prédikátor*, I.II.III. Bp. 2008, 2009. 220.
- Pándy Bertalan, *Meggyújtott gyertya, Egy felvidéki lelkipásztor életútja*, Madách-Posonium, 2003. 260.
- Pölöskei Ferenc, Gergely Jenő, Izsák Lajos szerk. 20. századi magyar történelem 1900-1994. *Korona Kiadó*, Bp. 1997. 460.
- Szebeni Olivér, *Kiszolgáltatótan*, MBE, Bp. 2006. 279.
- Ravasz László, *Emlékezéseim*, MRE Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Bp. 1992. 427.
- Ravasz László, *Válogatott írások 1945-1968*, szerk. Bárczay Gyula, EPMSZ, Bern, 1988. 372.
- Simándi Irén, *Magyarország a Szabad Európa Rádió hullámhosszán 1951-1956*, *Gondolat*, Bp. 2005. 346.

Tanulmányok a MRE 1867 és 1978 közötti történetéből, MRE Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Bp. 1983. 23-91, 271-641.

Tenke Sándor szerk. Református ifjúsági egyesületek és mozgalma Magyarországon a XX. században Bp. 1993.

Zeidler Vilmos, A revíziós gondolat, Osiris, Bp. 2001. 256.

Zombori István szerk., Az 1956-os forradalom hatása a környező országok egyházaira,

Juhász Nyomda Kft. Bp. 2010. 237.

HT ETRR062 – Művelődéstörténet

Tantárgy felelőse: Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Kocsev Miklós	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

HT VPPG047 – Vallásdidaktika 2

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hit- és erkölcs tanterv tantárgy oktatásának didaktikai kérdéseit tárgyalja. Áttekintést nyújt azokról az általános didaktikai elméletekről, amelyek a vallásdidaktikára leginkább hatottak. Megismertet a vallásoktatás tantervi koncepcióival, bevezet a tanmenet készítésének feladatába és az óra-előkészítés mozzanataiba. Részletesen foglalkozik a különböző típusú tananyagok feldolgozásának elvi kérdéseivel és módszereivel. A vallásdidaktika II vallásdidaktika I. folytatásaként a hitvallás-ismereti, az etikai és az egyháztörténeti tananyag oktatásával didaktikai kérdések tárgyalása és leginkább használható módszerek bemutatása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

11. Az empátia és kapcsolódás fontossága a tanításban
12. A hálózatok szerepe a tanításban
13. A tanári kérdés mint eszköz
14. Nehéz esetek és fegyelmezés a hittanórán
15. A hitvallásismereti tananyag oktatásának didaktikája
16. A hitvallásismereti tananyag oktatásának módszertana
17. Az etikai tananyag oktatásának didaktikája
18. Az etikai tananyag oktatásának módszertana
19. Az egyháztörténeti tananyag oktatásának didaktikája
20. Az egyháztörténeti tananyag oktatásának módszertana

Évközi tanulmányi követelmények:

- projektbemutató 20 %
- zárthelyi dolgozat 80%

Kötelező irodalom:

- órai jegyzet
- Németh Dávid: Vallásdidaktika, A hit- és erkölcs tanítása az 5-12. osztályban, II. rész, kézirat
- K. Tamminen et al., Hogyan tanítsunk hittant, Bp. 1998
- Bodó S., ifj. Fekete Károly, Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyűjtemény, Debrecen, 1998.
- Németh Dávid/Kaszó Gyula (szerk.), Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény, Budapest, 2000
- G. Adam/F. Schweitzer (szerk.), Etikai oktatás az iskolában, Bp. 2005.
- Homor T. (szerk.), Az etikatanítás gyakorlata, Budapest 2003.
- Csepela Jánosné et al., A történelemtanítás gyakorlata, Budapest 2003.

Ajánlott irodalom:

- Dobos L., Játék a hittanórán, Abaliget 2002.
- H. Lehnhard (Hg.), Arbeitsbuch Religionsunterricht, Gütersloh 1996.
- F. Weidmann (Hg.), Didaktik des Religionsunterrichts, Donauwörth, 1997.
- J. Frisch, Leitfaden Fachdidaktik Religion, Düsseldorf 1992.
- F. Oser/ W. Althof, Moralische Selbstbestimmung, Stuttgart 1992.
- R. Lachmann – G. Adam – W. Ritter, Theologische Schlüsselbegriffe, Göttingen 1999
- G. Hilger et al., Religionsdidaktik, München, 2001.
- Religionsdidaktik. Jahrbuch der Religionspädagogik, Bd. 18., Neukirchner-Vluyn, 2002.
- G. Adam/R. Lachmann (Hg.), Methodisches Kompendium für den Religionsunterricht 1.-2., Göttingen, 2002.
- V. Pfeifer, Didaktik des Etikunterrichts, Stuttgart 2003.
- R. Mokrosch/ A. Regenbogen (Hg.), Werte-Erziehung und Schule, Göttingen 2009.
-

V. évfolyam

HT ÓSZB004 – Ószövetségi szigorlat 2. (ószöv., exegézis és bibliai teológia)

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István	N: -	Ld.órarend	Ld. mintatanterv	
	0 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	X.	Értékelés módszere:

HT ÚSZB004 – Újszövetségi szigorlat (újszöv. exegézis és bibliai teológia)

Tantárgy felelőse:	Féléves / Heti óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója:	F: -; H: -		Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	X.	Értékelés módszere: Szóbeli felelet

Ez a szigorlat több tárgy számonkérése egy összevont szigorlat formájában, a szemeszter végén, a vizsgaidőszakban. A szigorlati vizsga anyaga az alábbi tanegységek tan- és vizsgaanyaga (lásd a jelen és a korábbi szemeszterfüzeteket) alapján a szaktanárok által összeállított tételsor:

1) Újszövetségi írásmagyarázat 1-6. (ÚSZB036, ÚSZB037, ÚSZB038, ÚSZB039, ÚSZB040, BSVS011)

2) Bibliai teológia 3. és 4. (Újszövetségi bibliai teológia; BTHB058, BTHB059)

A szigorlat értékelése a TVSZ vonatkozó előírásai szerint történik.

HT ETRR060 – Egyházjog 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Órmoshegyi Zoltán	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	X.	Értékelés módszere:

HT BTHB067 – Hermeneutika 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Fabiny Tibor	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	V.	Értékelés módszere:

HT DOER023 – Teológiai esztétika (Theological aesthetics)

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Békési Sándor	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy annak ismeretét tartalmazza, miszerint az esztétika, a természeti és művészeti szép kérdése egyáltalán nem az egyházi gyakorlat függeléke csupán, mintegy mellőzendő, legjobb esetben adiaforon a nagy hitigazságok mellett, hanem teológia lényegi részét képezi. Azt bizonyítja, hogy az eddig a hallgatók által megismert fő teológiai artikulások, a teremtés, a szentháromság, a krisztológia, a szótérológia, a pneumatológia és az eszkhatológia végső soron a szép egyetemes forrásának, a legfőbb szépnél megnyilvánulásai. A kurzus célja tehát, hogy a kultúrát és azon belül az esztétikai ítéletet a hallgató majd élete és munkája során ne a teológiai felismerések nélkül, hanem azokkal szoros kapcsolatban fogalmazzza meg. Lelkipásztor és hittantanár mellett különösen ajánlott azon bölcsészhallgatók részére, akik későbbi munkájuk révén valamilyen módon esztétikai ítéletet alkotnak.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- 1) Az esztétika és a szép újraértékelése
- 2) Creatura: A teremtés mint a szépre utaló viszony
- 3) Cultura: Az istentisztelet mint a szépnél átélése
- 4) A kultúrának kairosza
- 5) A kultúrának kosmosza
- 6) A kultúrának drámája
- 7) Creativitas: Az új teremtés mint a szépnél elővételezése
- 8) A kreativitás transzcendenciája
- 9) A kreativitás evidenciája
- 10) A kreativitás immanenciája
- 11) A művészet: Az isteni megváltás mint a szépet hordozó tett
- 12) A művészet megnyilvánulásai

Évközi tanulmányi követelmények:

Az előadások anyagának és a megadott irodalom ismerete.

Az elsajátítandó irodalom:

Békési Sándor: *ERGON. A keresztyén esztétika teológiája*. Budapest, 2010, Mundus

III. Református hittanoktató alapképzés (BA), nappali munkarend

II. évfolyam:

HT ÓSZBH15 – ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS 1

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. órarend	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István	N: 30			
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az ószövetségi tudományosság rövid összefoglalása, először általános ismeretek a Héber Bibliáról, azután pedig speciális bevezetés az egyes könyvekhez. Az irodalomkritikai munkák alapos ismerete, ill. más, az Ószövetség vonatkozásában releváns ismeretek elsajátítása, az önálló exegetikai munkára való alkalmasság megszerzése, a szakirodalom megfelelő használatának módszerei képezik a fontosabb súlypontokat a kurzusban. A kurzus alkalmassá kell tegye a hallgatót az exegetikai előadások megértésére, föl kell készítenie az önálló exegetikai munka elkészítésére.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- J.A. Soggin, *Bevezetés az Ószövetségbe*, Budapest: Kálvin János Kiadó, 1999.
- N.K. Gottwald, *The Hebrew Bible*, Philadelphia: Fortress Press, 1987.
- Th.C. Vriezen/A.S. van der Woude, *Oudisraëlitische en vroegjoodsche literatuur*, Kampen: Kok, 2000.
- E. Zenger (Hrsg.), *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart: Kohlhammer, 1998.
- Karasszon István, *Ószövetségi ismeretek vallástanárok számára*, Komárom, 2006.

HT ÚSZBH35 – Újszövetségi bevezetés 2

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves / Heti óraszám: F: 30; H: 2	Órarendi beosztás: Szerda 8,15-9,45	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Pataki András Dávid				
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyveztetés alapján	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév: 4	Értékelés módja: Kollokvium

(pataki.andras@kre.hu)			
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga (kollokvium)

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tárgy feladata az Újszövetség lelkészi, vallásánári és hittanoktatói szolgálatban való használatához segítséget nyújtani. Alapvető információk elsajátítása a kéziratokról, kódexekről, a kánontörténetről, a bibliai szövegkritikai apparátus használatáról (ez utóbbi csak lelkész szakon). A könyvek tartalmi ismerete mellett a datálás, szerzőség, címzetek – az egyes iratok főbb sajátosságainak – megismerése, és az ehhez kapcsolódó tudományos feltevésekben, alternatív nézetekben való jártasság megszerzése, valamint hermeneutikai elvek elsajátítása is célja a tanegységnek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

„Különleges” (speciális) bevezetést az Újszövetség könyveihez a Római levéltől a Jelenések könyvéig. Pál élete, Pál levelei. „Újszövetségi apokrif” irodalom. Hermeneutikai szempontok. A főbb kutatói nézetek, alternatívák megismerése. Egyéni mérlegelési készség kialakítása.

Évközi tanulmányi követelmények:

A vizsgára állás feltétele: egy külön füzetbe, *kézírással elkészítendő* az Újszövetség minden könyvének tartalmi összefoglalása, *könyvenként és fejezetenként*, minden fejezetről legalább egy tartalmi tudnivalóval. Ezt a tartalmi kivonatot *a vizsga elején kell átadni* a vizsgáztató tanárnak. Ez természetesen *meg is tanulandó*, a vizsgán el kell tudni mondani *az Újszövetség minden fejezetéről legalább egy tartalmi tudnivalót!* (Az első félévben elkészített ilyen füzet a 2. félévben is használható – akár a bevezetéstani fontos szakaszokra utalásokkal kiegészítve!)

Kötelező irodalom:

- Balla Péter: *Az újszövetségi iratok és kanonikus gyűjteményük kialakulásának története* (2005) átdolgozott, második kiadása: *Az újszövetségi iratok története (Bevezetéstani alternatívák)*. Budapest: Károli Egyetemi Kiadó, 2008.
- D.A. Carson – Douglas Moo: *Bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: KIA, 2007.
- Bruce M. Metzger – Bart D. Ehrman: *Az Újszövetség szövege: Hagyományozás, szövegromlás, helyreállítás*. Budapest: Harmat Kiadó, 2008.

Ajánlott irodalom:

- Újszövetségi bevezetések
Achteimeier, Paul J. - Green, Joel B. - Thompson, Marianne Meye: *Introducing the New Testament: Its Literature and Theology*. 2001, Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Company
Benyik György: *Az Újszövetségi Szentírás keletkezés- és kutatástörténete*. Második kötet: *Introductio specialis*, 1995, Szeged: JATEPress
Broer, Ingo: *Einleitung in das Neue Testament*. 2 vols, vol. 1: 1998, vol. 2: 2001, Würzburg: Echter Verlag
Brown, Raymond E.: *An Introduction to the New Testament*. 1997, New York: Doubleday
Burkett, Delbert: *An Introduction to the New Testament and the Origins of Christianity*. 2002, Cambridge: Cambridge University Press
Carson, D. A. - Moo, Douglas J. - Morris, Leon: *An Introduction to the New Testament*. 1992, Leicester: Inter-Varsity Press (IVP), and Grand Rapids, Mich.: Zondervan Publishing House
Carson, D. A. - Moo, Douglas J.: *An Introduction to the New Testament*. Second edition. 2005, Grand Rapids, Mich.: Zondervan (ennek magyar fordítása kötelező tananyag)
Childs, Brevard S.: *The New Testament as Canon: An Introduction*. 1984, London: SCM Press
Conzelmann, Hans - Lindemann, Andreas: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. (UTB 52) 1988: 9. kiadás, 2000: 13., újból átdolgozott kiadás, 2004: átnézett kiadás, Tübingen: Mohr Siebeck
deSilva, David A.: *An Introduction to the New Testament: Contexts, Methods and Ministry Formation*. 2004, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, Leicester: Apollos

- Ehrman, Bart D.: *The New Testament: A Historical Introduction to the Early Christian Writings*. 2004 (third edn, orig.: 2000), New York - Oxford: Oxford University Press
- Guthrie, Donald: *New Testament Introduction*. (Third Edition, revised, in one volume.) 1970, Leicester: Inter-Varsity Press
- Kümmel, Werner Georg: *Einleitung in das Neue Testament*. 1983: 21. kiadás, ezzel azonos szövegű kiadás: Berlin: Evangelische Verlagsanstalt, 1989; Heidelberg: Quelle & Meyer (Angol ford. H. C. Kee által, *Introduction to the New Testament*. 1975, Nashville: Abingdon Press.)
- Marshall, I. Howard - Travis, Stephen - Paul, Ian: *Exploring the New Testament*. Vol. 2: *A Guide to the Letters and Revelation*. 2002, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press
- Mauerhofer, Erich: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. 2 Bände (David Gysel átdolgozásában) 1995, Stuttgart: Hänssler
- Moffatt, James: *An Introduction to the Literature of the New Testament*. (Third and revised edition.) 1918, Edinburgh: T & T Clark
- Nagy István: *Az Újszövetség könyveinek ismertetése*. 1995, Nagykőrös: KRE TFK
- Pröhle Károly: *Újszövetségi bevezetés*. 1979, Budapest: Evangélikus Teológiai Akadémia
- Roloff, Jürgen: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. 1977, Berlin: EVA, 1984, – *Neues Testament* címmel 1999-ben jelent meg a 7., teljesen átdolgozott kiadás.
- Roloff, Jürgen: *Einführung in das Neue Testament*. 1995, Stuttgart: Philipp Reclam
- Schenke, Hans-Martin - Fischer, Karl Martin: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. I.: Die Briefe des Paulus und Schriften des Paulinismus, 1978, II.: Die Evangelien und die anderen neutestamentlichen Schriften, 1979, Berlin: Evangelische Verlagsanstalt
- Schnelle, Udo: *Einleitung in das Neue Testament*. (UTB 1830) 1996: 2. kiadás, 2002: átdolgozott, 4. kiadás, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht
- Schweizer, Eduard: *Theologische Einleitung in das Neue Testament*. 1989, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht (Angol ford. O. C. Dean által, *A Theological Introduction to the New Testament*. 1991, Nashville: Abingdon Press; a magyar ford. megjelent 2004-ben a Kálvin Kiadónál.)
- Theissen, Gerd: *Das Neue Testament*. 2002, 2004: átnézett, 2. kiadás, München: C. H. Beck (Angol ford. John Bowden által, *Fortress Introduction to the New Testament*. 2003, Minneapolis: Fortress Press.)
- Varga Zsigmond J.: *Újszövetségi bevezetés*. Debrecen: Református Theológiai Akadémia: 1979, LUX: 2000 (új kiadás, szerk. Szathmáry Sándor)
- Vielhauer, Philipp: *Geschichte der urchristlichen Literatur: Einleitung in das Neue Testament, die Apokryphen und die Apostolischen Väter*. 1975, átnézett kiadás: 1978, ugyanez újra nyomtatva 1985-ben, Berlin - New York: Walter de Gruyter
- Wolde, G. (ed.): *Einleitung ins Neue Testament: Aus Schleiermacher's hand-schriftlichem Nachlasse und nachgeschriebenen Vorlesungen*. 1845, Berlin: bei G. Reimer
- Zahn, Theodor B.: *Introduction to the New Testament*. 3 vols. (transl. from the third German edition by J. M. Trout, et al.) 1909, Edinburgh: T & T Clark
- Forrásgyűjtemények:
Adamik Tamás (szerk.): *Apokrif iratok* c. sorozat kötetei (1996-1999, Budapest: Telosz)
Vanyó László (szerk.): *Ókeresztény írók* c. sorozat első négy kötete (1979-1983, Budapest: Szent István Társulat)
  - Monográfiák és újszövetségi lexikonok:
Bartha Tibor (szerk.): *Keresztény Bibliái Lexikon*. 1. kötet: 2000; 2. kötet: 2004, Budapest: Kálvin
Bruce, F. F.: *Paul: Apostle of the Heart Set Free*. 2000, Carlisle: Paternoster és Grand Rapids—
Cambridge: Eerdmans (eredetileg 1977)
Cseri Kálmán: *Pál apostol*. 2011, Budapest: Kálvin Kiadó
Dunn, James D. G. (ed.): *The Cambridge Companion to St Paul*. 2003, Cambridge: University Press
Freedman, David Noel (ed.): *The Anchor Bible Dictionary 1-6*. 1992, New York: Doubleday
Hawthorne, Gerald F.—Martin, Ralph P. (ed.): *Dictionary of Paul and his Letters*. 1993, Downers
Grove—Leicester: InterVarsity Press
Martin, Ralph P.—Davids, Peter H.: *Dictionary of the Later New Testament and Its
Developments*. 1998, Downers Grove—Nottingham: InterVarsity Press
Schnelle, Udo: *Paulus: Leben und Denken*. 2003, Berlin: de Gruyter
Wick, Peter: *Pál: A kereszténység tanítója*. 2007, Budapest: Kálvin Kiadó

Az Apokrif irodalomhoz további ajánlott szakirodalom található Balla Péter: *Az újszövetségi iratok története* utolsó fejezetében.

HT BTHBH01 – Bibliikus szigorlat 1. (őszöv. bevezetés, őszöv. bibliaismeret)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József Gyula	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás: Ld. órarend	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

HT BTHBH02 – Bibliikus szigorlat 2. (újszöv. bevezetés, újszöv. bibliaismeret)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József Gyula	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás: Ld. órarend	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

HT BTHBH55 – Bibliai kortörténet 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József Gyula	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Ld. órarend	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Zsengellér József Gyula				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegység célja megismertetni a hallgatókkal Izrael történetének hellenisztikus és római kori történelmét. Azt a közeget, melyben az ószövetségi kánon kialakult, illetve amelyben az Újszövetség eseményei játszódtak. Ennek során betekintést nyerhetnek a hellenisztikus birodalmak, és a római birodalom működésébe, szellemi közegébe. Részletesen vizsgálhatják a zsidóságon belül kialakuló vallási irányvonalak eredőit és küzdelmeit. A korabeli szövegek megismerésével összehasonlíthatják a bibliai és nem bibliai szerzők szociológiai és politikai hátterét.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

9. A hellenisztikus kor nagypolitikai eseményei
10. A hellenizmus és judaizmus találkozásának politikai hatásai
11. A makkabeus felkelés és a hamóneus királyság
12. A Római birodalom és Izrael
13. Heródes és utódai
14. A keresztyénség megjelenése
15. Az 1. zsidó háború és hatása zsidókra és keresztyénekre
16. A Bar-Kochba felkelés

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozat az első három témakörből

Kötelező irodalom:

- Karasszon István (1991) *Izrael története* (jegyzet) Budapest
- H. Jagersma (1991) *Izrael története 2.* Budapest

Ajánlott irodalom:

- H. H. Ben-Sasson (1969) *A History of the Jewish People*, London
- J. Allerhand (1987) *A zsidóság története*, Budapest
- E. Fergusson (1999) *A keresztyénség bölcsője* Budapest, Osiris
- S. Schwartz (2001) *Imperialism and Jewish Society, 200 B:C:E: to 640 C:E.* Princeton
- E. Haag (2003) *Das Hellenistische Zeitalter* Stuttgart, Kohlhammer

HT DOERH18 – Etika 1

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Ld. órarend	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Békési Sándor				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az etika változó korokon keresztül keresi a felvetődő kérdésekre adandó keresztyén válaszokat. Életszerűsége és időszerűsége készíti fel a hallgatókat, hogy helyt tudjanak állni és a keresztyén üzenet alapján cselekedetekre tudják váltani a megértett és megélt igazságot. Ebben a szemeszterben egyrészt az általános etikai kategóriák kerülnek szóba, másrészt pedig az etika történetének jelentősebb állomásaival ismerkedik meg a hallgató.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Ethosz és etika
2. Kicsoda az ember? Teológiai antropológia
3. Evangélium és törvény
4. Lelkiismeret, erkölcsi felelősség és szabad akarat
5. Rendek, mandátumok és intézmények
6. I. zárthelyi dolgozat
7. A keresztyén ókor etikái
8. A skolasztika etikája
9. A reformáció etikája
10. A liberális teológiai etika 122
11. A 20. századi protestáns
12. II. zárthelyi dolgozat

Évközi tanulmányi követelmények: -

Kötelező irodalom:

- Szűcs Ferenc: Teológiai etika. Budapest, 1993
- Török István: Etika. Kolozsvár, 1997
- Sebestyén Jenő: Református etika. Budapest, Gödöllő, 1993
- Szathmáry Sándor: Theológiai Antropológia dióhéjban. Budapest, 1990
- Barth Károly: Evangélium és törvény. Budapest, 1997

Ajánlott irodalom:

- Anzenbacher, Arno: Keresztény társadalometika. Budapest, 2001
- Bonhoeffer, Dietrich: Etika. Szentendre, 1999
- Frey, Christofer: Die Ethik des Protestantismus von der Reformation bis zur Gegenwart. Gütersloh, 1989
- Nyíri Tamás: Alapvető etika. Budapest, 1994
- Pinckaers, Servias: A keresztyén erkölcszociológia forrásai. Budapest, 2001
- Weber, Helmut: Általános erkölcszociológia. Budapest, 2001
- Weber, Helmut: Speciális erkölcszociológia. Budapest, 2001

HT ETRRH51 – Egyetemes egyháztörténet 2

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Lányi Gábor János	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja: A tantárgy megismerteti a hallgatókat a protestáns reformáció meghatározó személyiségeinek életével, tanításaival, evangéliumi felismeréseik máig ható hatásaival. Vizsgálatunk folyamán különleges szerepet kap a reformátorok műveinek elemzése, élettörténeti eseményeiknek teológiai felfogásukra gyakorolt hatása, illetve hogy ők hogyan gyakoroltak hatást a későbbi korokra, nem csupán teológia, hanem a jog, a politika, a gazdaság, a tudomány, de a mindennapi élet egyéb területein is. Különleges figyelmet kap Kálvin János élete, teológiája és a hozzá köthető reformátori irányvonal terjedése és fejlődése.

A tantárgy programja:

1. Bevezetés - keresztyénség az újkor hajnalán
2. Luther Márton élete
3. A lutheri reformáció története 1517-től 1555-ig
4. Ulrich Zwingli és Zürich reformációja
5. A helvét reformáció terjedése
6. Radikális reformáció, anabaptista mozgalmak
7. Kálvin János élete első genfi tartózkodásáig (1509-1536)
8. Genf reformációja
9. Kálvin János vitái, Kálvin teológiájának formálódása
10. Kálvintól a kálvinizmusig, Kálvin János teológiájának hatása
11. A francia reformáció
12. Angol és skót reformáció
13. Reformáció Németalföldön, Pfalzban, Kelet-Európában
14. Összefoglalás – a reformáció öröksége

Évközi tanulmányi követelmények: A szorgalmi időszakban két zárthelyi dolgozat évszámokból, fontos kifejezések és fogalmak definícióiból

Kötelező irodalom:

Cadier, Jean: *Kálvin - Egy ember Isten igájában*, Budapest, 1994
Colijn, Jos: *Egyetememes egyháztörténet*, Iránytű Alapítvány, 2001
Gabler, Ulrich: *Huldrych Zwingli*, Budapest: Kálvin Kiadó, 2008
Heussi, Karl: *Az egyháztörténet kézikönyve*, Budapest: Osiris, 2000
Révész I.-Segesváry L.: *Az egyháztörténelem alapvonalai*, Debrecen: 1936; reprint 1991

Ajánlott irodalom:

Adriányi Gábor: *Az egyháztörténet kézikönyve*, Budapest: Szent István Társulat, 2001
Béza, Theodor: *Kálvin János élete*, Budapest: Kálvin Kiadó, 1998
Chadwick, Owen: *A reformáció*, Budapest: Osiris, 1998
Dienes Dénes: *A reformáció*, Sárospatak: Hernád Kiadó, 2008
Erikson, Erik H.: *A fiatal Luther és más írások*, Budapest: Gondolat, 1991
Fazakas Sándor, szerk.: *Kálvin időszerűsége*, Budapest: Kálvin Kiadó, 2009
Fiala Endre: *Pápaság és nemzetállamok a késői középkorban és az újkor hajnalán*, Jászberény, 1937
Fröhlich, Roland: *Egyháztörténet évszámokban*, Budapest: Jel, 2007
Gánóczy Sándor-Stefan Scheld: *Kálvin hermeneutikája*, Budapest: Kálvin Kiadó, 1997
Gritsch, Eric W.: *Isten udvari bolondja - Luther Márton korunk perspektívájából*, Budapest: Luther Kiadó, 2006
Gyökössi Endre: *A lelkigondozó Kálvin*, Budapest: 1996
Johnson, Paul: *A keresztyénség története*, Budapest: Európa, 2001
Kálvin János: *A keresztyén vallás rendszere I-II.*, Budapest: Kálvin Kiadó, 2014
Lane, Tony: *A keresztyén gondolkodás rövid története*, Budapest: Harmat-Kálvin, 2001
Luther, Martin: *Asztali beszélgetések*, Budapest: Helikon, 1983
McGrath, Alistair: *Bevezetés a keresztyén teológiába*, Budapest: Osiris, 2003
McGrath, Alistair E.: *Kálvin*, Budapest: Osiris, 1996
Pröhle Károly, szerk.: *Luther Márton négy hitvallása*, Budapest: Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya, 1983
Pruzsinszky Pál: *Kálvin János*, Pápa, 1909

Pruzsinszky Pál.: *Kálvin levelei a nőkhöz*, Lorántffy Zsuzsanna Egyesület, 1909
 Révész Imre, *Kálvin élete és a kálvinizmus*, Debrecen, 1909
 Sebestyén Jenő: *A kálvinizmus és a kultúra*, Budapest: 1943
 Southern, R. W.: *A nyugati társadalom és az egyház a középkorban*, Budapest: Gondolat, 1987
 Spijker, Willem van: *Kálvin élete és teológiája*, Budapest: Kálvin Kiadó, 2003
 Szántó György Tibor: *Anglikán reformáció, angol forradalom*. Budapest: Európa Könyvkiadó, 2000
 Szántó Konrád: *Egyháztörténelem*, Budapest: Jel, 2007
 Tomlin, Graham: *Luther és kora*, Budapest: Scolar, 2003
 Warga Lajos: *A keresztyén egyház történelme*, Sárospatak, 1906
 Zwingli, Ulrich: *67 tétel*, Exodus Kiadó, 2006
 Zwingli, Ulrich: *Commentarius vagyis az igaz és a hamis vallás magyarázata*, Budapest: Kálvin János Társaság, 1999

HT ETRRH54 – Magyar egyháztörténet 1

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Horváth Erzsébet	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

A magyarság keresztyénné válása folyamatának, szervezetének, kultúrájának megismerése. A reformáció okainak, előkészítő mozgalmaknak, irányzatoknak és magának a reformációnak és hatásának bemutatása az egyházi, társadalmi, tudományos, kulturális életre az európai reformáció összefüggésében. Továbbá tárgyalja a reformációra válaszul a római katolikus egyház európai újjáéledését, magyarországi küzdelmeit, a véres, majd, csendesebb erőszakot, melyben a protestánsok.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A keresztyénség és magyarság - a keresztyén egyház megszervezése és helyzete Magyarországon a középkor folyamán.
2. A magyarországi reformáció előzményei és gyökerei - a római katolikus egyház állapota - a ferences rendi obszervánsok, a huszitizmus a reneszánsz és a humanizmus Magyarországon, társadalmi, egyházi helyzetkép, a Dózsa-féle parasztháború, a Mohács utáni helyzet
3. A reformáció helyzete, terjedése a török hódoltságban, a királyi Magyarországon és Erdélyben.
4. A reformáció terjesztői és pártfogói, a „ius patronatus” fogalma, tartalma és jelentősége, hatása a reformáció terjesztésében-terjedésében. A teológiai-hitvallási irányok: a wittenbergi, Luther-Melanchthon-i irányzat, - Dévai Bíró Mátyás, Ozorai Imre, Gálszécsi István, Sztárai Mihály, Stöckel Lénárt, Bornemisza Péter, Huszár Gál, a Confessio Pentapolitana (1549, északkelet-magyarországi városok), Confessio Heptapolitana (1559, Garam-vidéki bányavárosok), Confessio Scepusiana (1569, szepesi városok).
5. A reformáció teológiai-hitvallási irányai II.: a helvét irány megjelenése, követői, hatása: Kálmáncsehi Sánta Márton, Szegedi Kis István, Méliusz Juhász Péter,
6. Az anabaptista, az antitrinitárius irányzat jelentkezése és elterjedése Erdélyben és Magyarországon, hitviták. Blandrata György, Dávid Ferenc, Heltai Gáspár, Egri Lukács, Arany Tamás, Válaszúti György...
7. A protestantizmus vallásügyi és közjogi helyzetének alakulása a reformáció századában a királyi Magyarországon és Erdélyben. 1568. - Tordai országgyűlés – tolerancia - A református egyházi szervezet és az egyházalkotmány kialakulása. (1567. Debreceni Zsinat)

A templom és az iskola, - veteményeskert - jelentősebb református iskoláink, peregrináció, teológiai irodalom, bibliafordítások.

8. Az ellenreformáció - a római katolikus egyház megerősödése és támadása Habsburg támogatással - politikai és vallási küzdelmek, fegyveres ellenállás és megtorlások, a rendi függetlenségi mozgalmak, a jus patronatus hatása a vallásügyre. A magyar protestantizmus vallásügyi helyzete és a római katolikus restauráció a XVI-XVII. század fordulóján és a XVII. század első évtizedeiben: Rudolf, II. Mátyás és a Báthoryak kora, a Bocskai-szabadságharc oka, lefolyása, a bécsi béke (1606) és annak becikkelyezése, II. III. Ferdinánd és Pázmány Péter kora. Elárvult gyülekezetek - az első református presbitérium felállítása, Kanizsai Pálfi János.
9. Erdély aranykora - a protestantizmus helyzete Erdélyben a XVII. században, Bethlen Gábor, I. és II. Rákóczi György, Báthori Zsófi vallás- és művelődéspolitikája - az ortodoxia, a puritanizmus, presbiterianizmus, karteziánizmus, coccejanizmus küzdelmei, oktatás, peregrináció.
10. Hitvallók, egyház-országépítők: Lorántffy Zsuzsanna; - Tolnai Dali János, Geleji Katona István, Medgyesi Pál, Apáczai Csere János, Méliusz Juhász Péter, Károly Gáspár, Köleséri Sámuel, Dézsi Márton, Tofeusz Mihály, ...
11. A protestantizmus helyzete a török hódoltságban a XVII. században.
12. I. Lipót kora - a protestánsok vallásügyi helyzete a királyi Magyarországon, - a vasvári béke és következményei, a "véres ellenreformáció", a "gyászévtized"- a pozsonyi rendkívüli törvényszék - Thököly valláspolitikája és a szabadságharc, 1681-es soproni országgyűlés vallásügyi döntései, Buda visszafoglalása (1686)
13. Az 1687. évi pozsonyi országgyűlés, a "iure armorum" elv tartalma és vallásügyi jelentősége, a "neoaquis - tica commissio" a beolvasztás és a katolikus restauráció szolgálatában, az "Explanatio Leopoldina" és a "Diploma Leopoldinum" 1691 tartalma és jelentősége. Megmaradásunk - az "articularis helyek" és az "árva eklézsiák".
14. Rákóczi szabadságharc - II. Rákóczi Ferenc valláspolitikája; - Rákóczi vallásügyi rendeletei és a szécsényi országgyűlés (1705) vallásügyi végzései; - a szatmári béke vallásügyi vonatkozásai.

Évközi tanulmányi követelmények:

Óralátogatás, forráselemzés.

Kötelező irodalom:

- Bíró Sándor-Bucsay Mihály-Tóth Endre-Varga Zoltán: A magyar református egyház története Kossuth Könyvkiadó, Bp. 1949, 512. 19-177.
- Bucsay Mihály: A protestantizmus története Magyarországon 1521-1945, Gondolat, Bp. 1985. 9-143.
- Bucsay Mihály, A magyar református egyház története, I. II. korszak, Bp. Református Theológiai Akadémia Kurzustára, 1972/73. Bp.
- Bucsay Mihály, A Tarcali Zsinatok és a Tarcal-Tordai Hitvallás jelentősége Református Egyház, XVI. 1964. 149-152.
- Bucsay Mihály, A gyászévtized drámája és a résztvevők külföldi kapcsolatai, Theológiai Szemle, 1976, 179-183.
- Hörsik Richárd, Kálvin 16. századi magyarországi recepciója, 13-38, és
- Márkus Mihály, A presbiteri rendszer alakulása a 17. század közepéig, 38-49, és
- Fekete Csaba, A genfi zsolttárok elterjedése hazánkban, 185-243, Fazakas Sándor szerk., Kálvin időszerűsége, Tanulmányok Kálvin János teológiájának maradandó értékéről és magyarországi hatásáról, Budapest: Kálvin Kiadó, 2009. 410
- Révész Imre: Magyar református egyháztörténet I. 1520 tájától 1608-ig (Debrecen, 1938., Református Egyházi Könyvtár XX.);

- Horváth Erzsébet, A reformáció terjedésének okai Magyarországon, Történelmet írunk. Tisztelgő kötet Ladányi Sándor 75. születésnapja alkalmából, Horváth Erzsébet, Literáty Zoltán, szerk., KRE HTK, 2012.

Ajánlott irodalom:

- Almási Tibor, Draskóczy István...., A magyar történelem kronológiája, Pannonica, Bp. 2001. 284.
- Barta Gábor, Az erdélyi fejedelemség, Gondolat, Bp. 1984. 279.
- Benda Kálmán, Köpeczi Béla..., Comenius és a magyar művelődés, Magyar Comenius Társaság, Sárospatak, 1994. 190.
- Bitskey István, Hitviták tüzeiben, Gondolat, Bp. 1978. 249.
- Bitskey István, Pázmány Péter, Gondolat, Bp.1986. 224.
- Debreceni Ember Pál, A magyarországi és erdélyi református egyház története, ford. Botos Péter, Sárospatak, 2009. 776.
- Dienes Dénes: A keresztyénség Magyarországon 1526 előtt, Sárospatak, 1992, 2. átdolg. kiad. 2001.
- DIENES Dénes, Az első püspökválasztás a Tiszáninneri Református Egyházkerületben Tanulmányok a Tiszáninneri Református Egyházkerület történetéből, Sárospatak, 1998..
- Fabiny Tibor, A Magyarországi Evangélikus Egyház rövid története, 2. kiadás, Budapest, 1997.
- Horváth Erzsébet, A Váradi Biblia, „Magvetés”, Katona Gyula, szerk., Békés (2008-2010), 2010. 40-46.
- Karácsonyi János, Magyarország egyháztörténete, Könyvértékesítő Vállalat, Bp. 1985. 416.
- Kocsi Csergő Bálint, Masnicius Tóbiás, Simonides János, A magyarországi gályarab prédikátorok emlékezete, ford. Bod Péter, Makkai László, Magyar Helikon, Budapest, 1976. 164.
- Kocsi Csergő Bálint, A gályarabok lelke, Szemelvények Kocsi Csergő Bálint „Narratio brevis...”éből, Debrecen, Az Igazság és Élet füzetei, 1967. 23.

HT VPPGH41 – Katechetikai gyakorlat 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Siba Balázs	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Thoma László Róbert	N: 30	Ld. órarend	Ld. Mintatanterv!	
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegység célja az elméleti pedagógiai és katechetikai ismeretek gyakorlati alkalmazása, a metodikai felkészültség fejlesztése a gyakorlatban különösen is az iskolai hittanoktatási területre összpontosítva.

A tantárgy tervezett programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az óravázlat-készítés alapszabályai. A használandó módszerek és eszközök kiválasztásának modelljei, lehetőségei. A hallgatóknak lehetőségük lesz óvodai, általános iskola alsó- illetve felső tagozat, valamint középiskolás fiatalok között végzett hittanoktatói munkába betekinteni. Az adott foglalkozások témái az adott csoport tanmenetétől függően változóak, de a kurzus indulásakor ismeretesebbek lesznek a hallgatók számára.

Évközi tanulmányi követelmények:

- részvétel a kötelező megbeszéléseken (beleértve a hospitálást követő kiértékelő megbeszéléseket is) rendszeres hospitálás
- óravázlat-, ill. elemző bírálatkészítés
- egy hittanoktatási óra megtartása, ill. egy óraadás bírálata

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- A Kálvin Kiadó és a Református Pedagógiai Intézet gondozásában megjelent tankönyvsorozatok.
- Fodorné Nagy Sarolta: A katechézis kommunikációs problémái, Budapest, 1996.
- Tamminen, K. et al.: Hogyan tanítsunk hittant, Budapest 1998.

HT VPPGH45 - PÁSZTORÁLPSZCHOLÓGIAI GYAKORLAT

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Németh Dávid	N: 30	Ld. órarend	!	
Előadó fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere: Zh, a gyakorlat, az olvasónapló és a verbatim-elemzés

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A lelkipozitást, a lelkipásztori szolgálat egyik legszebb feladatát és lehetőségét nem lehet csupán elméletből megtanulni. A hallgatók – klinikai lelkipozitáló által felügyelt – kórházban végzett gyakorlatát kísérő tanegység célja a gyakorlati lelkipozitálás különböző szituációiban szerzett tapasztalatok feldolgozása, az ezzel kapcsolatos ismeretek reflektálása és bővítése, a hallgatók önismeretének és lelkipozitálói kompetenciájának fejlesztése a gyakorlatban szerzett tapasztalatok figyelembevételével. Ezen célok elérését a klinikai gyakorlat mellett a kiscsoportos feltáró-elemző munka hivatott elősegíteni.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Lelkipozitálás a kórházban.
2. A lelkipozitálói beszélgetés kezdete, íve és vége.
3. A verbatim és elemzése.
4. Lelkipozitálói beszélgetések elemzése

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozat megírása (anyaga: Tringer László: A gyógyító beszélgetés, Budapest 1992), olvasónapló készítése (anyaga: Lohse, Timm H.: Villámbeszélgetések, Budapest 2009).
  - Rendszeres lelkipozitálói beszélgetés-vezetés (/esetleg blokkosított/ kórházi gyakorlaton);
  - verbatim-készítés;
  - csoportos beszélgetés-elemzés;
- egyéni verbatim-elemzés.

Kötelező irodalom:

- Lohse, Timm H.: Villámbeszélgetések, Budapest 2009.
- Tringer László: A gyógyító beszélgetés, Budapest 1992.

Ajánlott irodalom:

- Bukowski, Peter: Hogyan vigyük be a Bibliát beszélgetéseinkbe? Budapest 1999.
- Hézsér Gábor: Miért? Pasztorálpszichológiai tanulmányok, Budapest 1997.
- Klessmann, Michael: A klinikai lelkipozítás kézikönyve, Debrecen 2002.
- Lohse, Timm H.: Das Trainingsbuch zum Kurzgespräch. Ein Werkbuch für die seelsorgliche Praxis, Göttingen 2006.
- Lohse, Timm H.: Villámbeszélgetések, Budapest 2009.
- Piper, Hans-Christoph: Beszélgetés-elemzések, Debrecen 1998.
- Szabó Lajos (Szerk.): A lelkipozítás órája, Budapest 2000.

HT VPPGH52 – KATECHETIKA 2

Tantárgy felelőse: Dr. Siba Balázs	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Szabóné Dr. László Lilla	N: 30	Ld. órarend	Ld. Mintatanterv!	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A gyülekezeti gyermek-katechézisben használható módszerek és a hozzájuk kapcsolódó didaktikai megfontolások elsajátítása, különös figyelemmel az általános iskolai hitoktatás gyakorlatára, és a Református Pedagógiai Intézet által kiadott új hittankönyv-család használatára.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus módszertani előadások, egyéni gyűjtőmunka, csoportos műhelymunka és mikro-tanítás formájában ad lehetőséget a gyermekek körében végzett katechetikai munka különböző elemei és műfajai elsajátítására.

1. Történetmesélés, kreatív írás.
2. Imádság, csend, meditáció.
3. Szemléltetés, képek, belső képek, ábrázolás, rajz.
4. Zene, ének, zenélés.
5. Játék, mozgás, tánc.
6. Számonkérés módjai.
7. Ünnepek katechézise.
8. Bábpedagógia a hitoktatásban.
9. Drámapedagógia a hitoktatásban.
10. Gyermekteológia a hitoktatásban.
11. Nehéz témák a hitoktatásban.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Házipolgozat.
- Mikro-tanítás
- Zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Dr. Jakab-Szászi Andrea (szerk.): *A Magyarországi Református Egyház hit- és erkölcsstan karantanterve*. Református Pedagógiai Intézet, Budapest, 2012.
- Dr. Gyökössy Endre: *Hogyan tartunk gyermek-bibliórát?* Kálvin Kiadó, Budapest, 2004.
- Magyar Református Nevelés, 2011/2., *Gyermekek az egyházban*.
- Magyar Református Nevelés, 2010/1., *Fiatalok az egyházban*.

- Szabóné László Lilla: *Gyermek-halál-gyász*. In Magyar Református Nevelés, 2012/1, 28-36.
- Szabóné László Lilla: *Missziói paradigmaváltás a gyermekek körében*. In Magyar Refomrátus Nevelés, 2012/3, 64-72.

Ajánlott irodalom:

- Merlene D. LeFever: *Ötletgazdag tanítási módszerek*. Baptista Kiadó, Budapest, 1994.
- Szénási Sándor: *Ünnepeink. A református egyházi év*. Kálvin Kiadó, Budapest, 1999.
- Gerhard Marcel Martin: *Bibliodráma, gyakorlat és elmélet*. Budapest, Egyházforum-MagyarBibliodráma Egyesület 2003
- *Drámagyakorlatok a bibliatanításban*, Budapest, REMA, 2006.
- *Horogötletek a bibliatanításban*, Budapest, REMA, 2011.

HT VPPGH58 - ÖNISMERETI GYAKORLAT (PEDAGÓGUS SZEMÉLYISÉG)

Tantárgy felelőse: Tóth János	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	N: 30	Ld. órarend	Ld. Mintatanterv!	
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere: Órai munka és reflexiós napló alapján

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A vallásánári pályára készülő hallgatók számára lehetőséget biztosítani önmaguk jobb megismerésére. Személyiségük jobb megismerése segítheti az eredményesebb szakmai fejlődés és munka egyensúlyát. További segítséget jelenthet a hivatás gyakorlása kapcsán a saját belső harmónia, valamint egy adott másokkal, így pl. a kollégákkal való kapcsolatban a saját személyes és szakmai szempontok kibontakoztatására.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A motiváció
2. Az identitás
3. Életrajzunk meghatározó eseményei – biográfiai munka
4. Kommunikációnk jellemzői
5. Problémás helyzetekben tanúsított viselkedésünk
6. Személyes értékrendünk alakulása
7. Kapcsolatban másokkal
8. Erőforrásaink és tartalékai

Évközi tanulmányi követelmények:

- Az önismereti csoportban való aktív részvétel.
- Az ön-reflexív készség erősítése.

Kötelező irodalom:

- Schulz Von Thun, F.: *A kommunikáció zavarai és feloldásuk*. Háttér Kiadó, Budapest, 2012.
- Siba Balázs – Siba-Rohn Hilda: *Élettérkép – Az élettörténeti munka elmélete és gyakorlata*. Kálvin Kiadó, Budapest, 2013.

Ajánlott irodalom:

- Várkonyi Zsuzsa: *Tanulom magam*, Balatonfenyves 2000.
- Maarit Johnson: *Önbecsülés és alkalmazkodás*, Budapest, 2008.

- Gyökössy Endre: Magunkról magunknak, Budapest, 1989
- Berne, Eric: Emberi játszmák, Budapest, 1984.
- Carl Rogers: Valakivé válni, Budapest, 2008.
- Rudas János: Delfi örökösei. Önismereti csoportok: elmélet, módszer, gyakorlat, 1990.

HT HIMGH71 – Egyházi ének és zenetörténet 4

Tantárgy felelőse:	Féléves / Heti óraszám: F: 30; H: 2	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: dr. Papp Anette				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: 4	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező			Értékelés módszere: szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása legalább egy versszakkal kívülről (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).

Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekre vonatkozó alapvető történeti, stiláris, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

1. A hallgató ismerje meg a kanció eredetű népeleinket valamint a 17. századi énekköltés darabjait.

Tematika:

4. Középkori kanció eredetű énekeink
  - Történeti bevezetés
  - A középkorban dokumentált kanciók
  - Középkori kanciók a magyar néphagyományban
  - Középkori kanciók a 16–17. századi énekeskönyvekből
  - Századunkban átültetett középkori kanciók
5. A 17. században keletkezett magyar eredetű repertoár
  - Történeti bevezetés
  - A 17. századi népének hagyományos rétege
  - A 17. századi népének „barokkos” rétege
6. A 17. századi korál Magyarországon
  - Történeti bevezetés
  - A 17. században magyar gyűjteményekben kottával dokumentált tételek
  - A 17. században magyar gyűjteményekben kotta nélkül dokumentált tételek
  - „A-A” indítású dūr darabok
  - „A-A” indítású moll darabok

Évközi tanulmányi követelmények:

A kijelölt énekek közül legalább 20 tétel felmondása március 13-ig. A további tételek felmondását legkésőbb a szorgalmi időszak végéig teljesíteni kell. A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása.

Az öt félév alatt felmondandó zsoltárok:

Kívülről

5, 6, 8, 19, 23, 24, 25, 32, 33, 38, 42, 47, 51, 65, 66, 68, 74, 77, 80, 81, 84, 89, 90, 91, 92, 96, 97, 99, 105, 110, 114, 117, 121, 130, 134, 135, 136, 138, 140, 141, 146, 150.

Kottából

1, 2, 3, 9, 16, 22, 30, 34, 35, 40, 50, 61, 74, 101, 102, 107, 119, 125, 128, 133, 143.

A félév során felmondandó tételek listája:

Kívülről:

185, 282, 352, 485, 358, 316, 328, 337, 371, 152, 171, 207, 215, 206, 436, 370, 315, 341, 195, 391, 340, 160, 200, 512, 434, 167, 272, 164, 165, 264, 294, 274, 270, 265.

A katolikus énekeskönyvből (Éneklő Egyház): 25, 28, 41, 111.

Az evangélikus énekeskönyvből: 129, 133, 136.

Kottából:

314, 354, 320, 419, 416, 278, 335, 159, 346, 406, 412, 350, 327, 342, 166, 489, 277, 357, 405, 295.

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

Csomasz Tóth Kálmán: *A 16. század magyar dallamai*. Akadémiai Kiadó, Budapest 1958.

Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950.

Csomasz Tóth Kálmán: *Dicsérvétek az Urat! - Tudnivalók énekeinkről*. Kálvi Kiadó, Budapest 1971.

Csomasz Tóth Kálmán-Papp Géza: *A magyar egyházi népének vázlatos története*. *IAH Bulletin* 11. 6-31. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*, Budapest 2003. 778-797.

Dobszay László: *A magyar népének I*. Veszprém 1995.

Dobszay László: *A magyar egyházzene-történet forrásai*. Budapest, 1999. [Egyházzenei füzetek I/8. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]

III. évfolyam:

HT ÓSZBH17 – Ószövetségi írásmagyarázat 2

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:
--	---------------------	--------------------	--------------------------------

Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István	N: 30	Ld.órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

2Móz 5:6-11
 2Móz 5:12-18
 2Móz 5:19-3
 2Móz 6:1-8
 2Móz 6:9-19
 2Móz 6:20-30
 2Móz 7:1-13
 2Móz 7:14-24
 2Móz 7:26-8:11
 2Móz 8:12-20
 2Móz 8:21-9:7
 2Móz 9:8-21

Évközi tanulmányi követelmények:

Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

B.C. Childs, *The Book of Exodus*, London: SCM Press, 1974
 J.I. Durham, *Exodus*, Waco: Word Books, 1987
 Fodor Ferenc, *Az Exodus 1-4 fejezeteinek magyarázata*, Komárom: CJTA, 2002
 J.P. Hyatt, *Exodus*, London: Marshall, Morgan & Scott, 1971
 M. Noth, *Das zweite Buch Mose*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1960
 W.H. Schmidt, *Exodus*, Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1988kk.
 G. Fohrer, *Überlieferung und Geschichte des Exodus*, Berlin-New York: W. de Gruyter, 1964
 K. Schmid, *Erzväter und Exodus*, Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1999
 J. Van Seters, *The Life of Moses*, Louisville: Westminster/John Knox Press

HT ÚSZBH37 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 2

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Pap Ferenc	N: 30			
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (pap.ferenc@kre.hu)	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: 6	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és

szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetési stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a lelkész és teológus szakon teljesítendőek, a hittanoktató és vallásanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész és teológus szakon. Hittanoktató és vallásanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

1. hét: Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom

2-13. hét: Exegézis: **Lk 15-19**

14-15. hét: összefoglalás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel az előadásokon
- Lelkész és teológus szakon: görög szöveget készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján; a szöveget a vizsga megkezdésekor adandó át a vizsgáztató tanárnak)
- Hittanoktató és vallásanár szakon: írásbeli exegézis készítése a szaktanár által meghatározott perikópáról és tartalmi-formai kritériumok szerint (katechetikai kitekintéssel; leadási határidő: a szorgalmi időszak utolsó előtti hete)

Kötelező irodalom:

- Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998.
- Kommentárok magyar és idegen nyelven
- A Magyarországi Református Egyház hit- és erkölcsstan kerettanterve (1-8. évfolyam) http://rpi.reformatus.hu/hatteranyagok/Kerettanterv_1-8_2012.pdf
- Hittankönyvek, tanári segédletek <http://refpedi.hu/content/%C3%A11tal%C3%A11nos-iskola>

Ajánlott irodalom:

- Kommentárok magyar és idegen nyelven

HT ETRRH02 – Históriai szigorlat (egyetemes és magyar egyháztörténet)

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója:	N: -			
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

A vizsgáztatás a megadott tételek alapján történik. Lásd KRE HTK Dékáni Hivatal.

HT ETRRH56 – Magyar egyháztörténet 3

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:
--	---------------------	-----------------------	--------------------------------

Tantárgy előadója: Dr. Horváth Erzsébet	N. 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az egyház az I. világháború utáni vörös terror idején.
2. A Trianoni Békeszerződés és a szétszakítottágban élő egyház veszteségei, nehézségei, helytállása a Horthy korszakban.
3. Az egyház belmissziója, ifjúsági egyesületek /Bethánia Egylet, Népfőiskola, ORSZ, ORJÓ, ORPSZ, ORLE, KIE, KLE, MEKDESZ, SDG, 1921, 1942-1943, 1945., Ichtüs/.
4. Egyházunk szerepe a magyar kultúrában, oktatásban, sajtóban /ORTE, KRE, DRHE,.../.
5. A magyar reformátusok válasza a társadalmi és a szociális kihívásokra.
6. A II. világháború egyházpolitikája, Jó Pásztor Misszió, Ravasz László, Bereczky Albert.
7. Helyreállítás, ébredés és a „fordulat éve”, az Egyezmény, perek, 1945-1948. /Ravasz László, Révész Imre, Karácsony Sándor, Victor János, Békefi Benő, Bereczky Albert Kiss Roland, Pap Béla, Pógyor István, Soós Géza.
8. Az ellenőrzött egyház: Rákosi diktatúra, ÁVÓ, ÁVH, ÁEH – a keskeny út teológiája, a templom falai közé zárt egyház élete, megmaradása.
9. Az 1956-os forradalom, Hitvalló Nyilatkozat, Országos Református Intézőbizottság, terror, Ravasz László, Kardos János, Pap Béla, Gulyás Lajos, Magócsi István, Herczeg Lajos.
10. Megmaradás a Kádári diktatúra idején, nyitási lehetőség a belmisszióban.
11. Egyházszervezeti változások a XX. században a magyar református egyházban.
12. A Magyarországi Református Egyház/MRE/ hazai- és külföldi kapcsolatai, részvétele egyházi testületekben.
13. Az MRE és az elszakított területek magyar reformátussága, - közös szervezetek, Magyar Református Egység- Fesztivál /2009. Debrecen/Zsinat, MRE Tanácskozó Zsinata, Generális Konvent./Hegedüs Loránt, Bölcskei Gusztáv, Csiha Kálmán, Tóth Károly/.
14. Múltfeltárás, tisztánlátás, megbocsátás.

Évközi tanulmányi követelmények:

Óralátogatás, forráselemzés

Kötelező irodalom:

- BUCSAY Mihály, A protestantizmus története Magyarországon 1521-1945, Gondolat, Bp. 1985. 235-269.
- Barcza József, Dienes Dénes szerk., A Magyarországi Református Egyház története 1918-1990. Sárospatak, 1999. 1-240.
- Ladányi Sándor: Vázlatos történeti áttekintés a Magyarországi Református Egyház közelebbi múltjáról (Valóság, 1994/4).
- Horváth Erzsébet, Zsidómentő szolgálat a Magyarországi Református Egyházban, .
- Confessio, 2012. 4. sz. 73-81.
- Horváth Erzsébet, A református iskolák államosítása Magyarországon (1945-1945), Bp. 2014. 11-170.o.
- Ladányi Sándor: Adalékok a Magyarországi Református Egyházban az 1956-57-es esztendőkhöz történetekhez. Dokumentumok a Református Megújulási Mozgalom és az Országos Intézőbizottság tevékenysége valamint a megtorlások történetéből. Kálvin Kiadó, Budapest, 2006.

Ajánlott irodalom:

- Almási Tibor, Draskóczy István...., A magyar történelem kronológiája, Pannonica, Bp. 2001. 284.
- Á. Varga László, Nagy Imre és kora I. II. Nagy Imre Alapítvány, 2003.

- Balla Bálint, Szöllőssy Pál szerk. 50 év. 1956–2006. Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, Bern, 2006.
- Barcza József Bütösi János szerk., „Tebenned bízunk eleitől fogva...” A magyar reformátusság körképe, Magyar Református Világtalálkozó Alapítvány, Debrecen, 1991. 288.
- Bálint László, A kommunista párt öklei, Kárpátia Stúdió, Bp. 2014.302.
- Bolyki János, Ladányi Sándor, A református egyház, A magyar protestantizmus, A magyar protestantizmus 1918-1948.szerk. Lendvai L. Ferenc, Bp. 1987.
- Bogárdi Szabó István, Egyházvezetés és teológiai a Magyarországi Református Egyházban 1948 és 1989 között, Societas et Ecclesia 3. Debrecen, 1995, 197.
- Csizmadia Károly: Gulyás Lajos életútja és halála, Confessio, 1990. 3. sz.
- Egyházak a változó világban, Új forrás, 23. évf. 1991.május, 5. sz. 88.
- Gál Vilmos-Tar Attila Szilárd, Dokumentumok a XX. század történetéhez, Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 385.
- Gratz Gusztáv szerk. A bolsevizmus Magyarországon, Vadszőlő Kiadó Bp. 2003. 295.
- Gyarmati György, A Rákosi-korszak, Rendszerváltó fordulatok évtizede Magyarországon, 1945-1956., ÁBTL-Rubicon, Bp. 2013. 528.
- Kovács Bálint, A kecskeméti szolgálat évei 1942-1957, Emmaus Kiadó, Kecskemét, 2006. 135.
- Kő András-Nagy J. Lambert, Kossuth tér 1956. Teleki László Alapítvány, Bp. 2001. 336.
- Krahulcsán Zsolt, A párt belügye, A politikai rendőrség és az MSZMP a korai Kádár-korszakban (1956-1962), ÁBTL-L'Harmattan, Bp. 2013. 256.
- Horváth Erzsébet, Benda Kálmán és a Tatai Népfőiskola, Studia Caroliensia, Bp.2001/3.
- Kónyai István, A magyar református egyház felső vezetésének politikai ideológiája a Horthy-korszakban, Akadémia Kiadó, Bp. 1967. 243.
- Horváth Erzsébet, Bethesda az első magyar diakonissza kórház és a Filadelfia Diakonissza Egylet, Ministerio, Esztergom, 1998.
- Horváth Erzsébet, Az egyházi iskolák államosítása 1948 - erkölcsi vákuum, Szabó Előd szerk."Isten fia magának egy kiválasztott gyülekezetet gyűjt egybe" Ünnepi kötet Dr. Márkus Mihály püspök, professzor 70. születésnapja tiszteletére. Pápa, Magvető, 2013. 75-88.
- Horváth Erzsébet, Az 1947-es támadás a vallásoktatás ellen, Kezdetben volt az ige, Peres Imre, szerk. Debrecen, 2011. 371-381.
- Horváth Erzsébet, Jézus Krisztus jó vitéze” Soós Géza, Hősök, mártírok, áldozatok a XX. századi magyar reformátusságból, Bp. 2011. 139.
- Horváth Erzsébet, Kardos János (1894-1959) főgondnoksága, Református Egyház 2007. 3. sz. 68-70.
- Horváth Erzsébet, Lenni, vagy nem lenni, ahogy lehet, Egyezmény az állam és az MRE között, Confessio, 2008/4. sz. 23-30.
- Horváth Erzsébet, A magyar református népfőiskola forrása – Sárospatak -, Magyar Népfőiskolai Collegium, 1996. 56.
- Horváth Erzsébet szerk. Megújulás, visszarendeződés (1956-57), Dokumentumok a Magyarországi Református Egyház Zsinati Levéltárában az 1956-1957-es esztendő történetének kutatásához, Kálvin Kiadó, Budapest, 2007.
- Horváth Erzsébet szerk. Megújulás, visszarendeződés (1957-58), Dokumentumok a Magyarországi Református Egyház Zsinati Levéltárában az 1957-1958-as esztendő történetének kutatásához, Kálvin Kiadó, Budapest, 2008.
- Horváth Erzsébet, A népfőiskola forrásánál, Emlékezz vissza az egész útra, 75 éves a magyar népfőiskola, MNC, 2011. 41-52.
- Horváth Erzsébet, Ravasz László és a zsidómentés, Theologiai Szemle, 2007/4. sz. 206-210.
- Horváth Erzsébet, A Református Egyház és a 43-as konferencia, Számvetés, MRE, Budapest, 2003. 39-57.
- Horváth Erzsébet, A Sárospataki Református Kollégium, mint a magyar népfőiskola mozgalom otthoneremtője, Doctrina et Pietatis. Debrecen-Sárospatak, 2002.

HT VPPGH59 – Egyéni gyülekezeti katechetikai gyakorlat

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Németh Dávid	N: 60	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók felügyelt gyakorlati oktatásának célja a gyülekezet-pedagógiai és katechetikai ismeretek újragondolása és kiegészítése, valamint a metodikai felkészültség fejlesztése a konkrét gyülekezeti munkában szerzett tapasztalatok segítségével. A hallgató a gyakorlat ideje alatt a gyülekezeti katechézis számos súlypontjával megismerkedik és a gyakorlatvezető felügyelete mellett több gyülekezeti csoporttal foglalkozva alkalmazza katechetikai tudását.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A hallgató megismeri a gyülekezet életének valláspedagógiai aktivitásait (gyermekistentiszelet, családi istentiszelet, konfirmációi előkészítő, ifjúsági munka), gyakorlatot szerez ezek tervezésében és vezetésében. Megismeri a bennük zajló pedagógiai folyamatokat, átlátja és kezelni tudja a nevelési-oktatási feladatokat és célokat, képessé válik felelős döntéshozásra e feladatkörökben.

Évközi tanulmányi követelmények:

Gyülekezeti lelkész/ gyülekezeti katechetikai munkatárs felügyelete alatt, de teljes felelősséggel végzett katechetikai munka.
Munkanapló készítése.

Irodalom:

A Magyarországi Református Egyház, a Református Pedagógiai Intézet által kiadott tankönyvek és segédletek, valamint az Igazság és Élet c. folyóiratban megjelenő segédanyagok.

HT VPPGH60 – Gyakorló iskolai gyakorlat

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Németh Dávid	N: 90	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	7 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A pedagógiai gyakorlat célja, hogy a hallgató szakmailag megfelelően felkészült iskolai vezetőtanár vezetése alatt és felügyelete mellett kiegészítse elméleti pedagógiai ismereteit és – a szakmódszertani hospitálások, a konzultációs megbeszélések és a bevezető tanítás által – nyerjen tapasztalatokat ismeretei gyakorlatba történő átültetése terén. A gyakorlat vizsgabizottság jelenlétében vizsgatanítással zárul.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A hallgató képessé válik a tankönyvek és tanári segédletek használatára, a vezetőtanárral konzultálva és konkrét órák megtartásával megismeri az óraelőkészítés folyamatát és az azzal járó tanári feladatokat. Gyakorlati tapasztalatokat szerez didaktikai folyamatok tervezésében, szervezésében és levezetésében.

Évközi tanulmányi követelmények:

hospitálás, 15 óra megtartása (beleértve a vizsgatanítást)

Irodalom:

Református Pedagógiai Intézet gondozásában megjelent tankönyvek, munkafüzetek és tanári segédletek

Bagdy E./Telkes J.: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában, Budapest 1988.

Rudas J.: Delfi örökösei, Budapest 1990

Tamminen, K. et al.: Hogyan tanítsunk hittant, Budapest 1998

IV. Hittanár-nevelő osztatlan tanárszak, egyszakos, nappali munkarend

I. évfolyam

HT BTHBV51– Bibliaismeret 2

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József Gyula	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Pecsuk Ottó				
Előadók fogadóórái: megbeszélés szerint: opecsuk@yahoo.com	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliaismeret második félévi oktatásának célja az újszövetségi Szentírás könyveinek részletes, tartalmi megismertetése. Ennek során a hallgatóknak el kell sajátítaniuk az egyes bibliai könyvek tartalmi ismeretét, valamint a bibliai történetekkel, témákkal, eseményekkel és személyekkel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat. A tantárgy részét képezi a válogatott szemelvények szó szerinti megtanulása (memoriter) is. Ezeknek az ismereteknek az elsajátítását a félév során, minden órán az előző óra anyagából megírandó zárthelyi dolgozatokon ellenőrizzük. Az órákon elhangzó előadásokon a bibliai könyvekhez kapcsolódó háttérismereteket, kiegészítő információkat (kortörténet, vallástörténet, irodalmi vonások) is közöljük, az ún. *Bibliaismereti kézikönyv* alapján. Mind a teológiai tudomány művelésének, mind a lelkipásztori hivatásnak az alapja a bibliaismeret, a bibliai könyvekben való jártasság. Fontosságát mutatja, hogy erre a tantárgyra épül szinte minden további teológiai tárgy.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Bevezetés az Újszövetségbe, rövid kortörténet
2. Szinoptikus evangéliumok: Márk,
3. Szinoptikus evangéliumok: Máté,
4. Szinoptikus evangéliumok: Lukács
5. Az Apostolok Cselekedetei

6. János evangéliuma és a jánosi levelek
7. Bevezetés Pál leveleihez, a Római levél
8. A korinthusi levelezés
9. Pál egyéb levelei
10. A Zsidókhoz írt levél
11. Az egyetemes (katolikus) levelek
12. A Jelenések könyve
13. Korai extrakanonikus iratok (apokrifok, apostoli atyák)

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozatok minden órán (tartalmi kérdések, memoriterek, kifejtendő kérdések)
- Az Újszövetség könyveinek a félév menetét követő folyamatos és figyelmes olvasása, órai aktivitás

Kötelező irodalom:

- Biblia – Magyarázó jegyzetekkel. Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 1996
- Pecsuk Ottó (szerk.), *Bibliaismereti kézikönyv*. Budapest: Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 2004
- C. Westermann – G. Gloege, *A Biblia titkai*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1997
- Burján Tamás - Pecsuk Ottó (szerk.), *Bibliai iránytű*. Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 2010
- kiadott órai segédanyag, órai jegyzetek

Ajánlott irodalom:

- Dér Katalin – Horváth Pál, *Bibliaismeret*. Budapest: Műszaki Könyvkiadó, 1999
- Herczeg Pál, *Érted is, amit olvasol?* Budapest: Ref. Sajtóosztály, 1991
- Szathmáry Sándor, *Bibliaismeret 2*. Budapest: Ref. Sajtóosztály, 1995

HT DOERV11 – Hitvallásismeret 2

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Szabó István	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Heidelbergi Káté (HK) és a II. Helvét Hitvallás (HH) alapján bevezetés a bibliai és rendszeres teológiai gondolkodásba. A hitvallások struktúráját követve a hallgatók megismerkednek az alapvető tantételek klasszikus reformátori, valamint modern teológiai megközelítésével, problematikájával.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A Szentlélek és az egyház. HK 53-55. HH XVII-XVIII
2. Isten kegyelmi kiválasztása és a megigazulás, megszentelődés. HK 60-62.64. HH X.XV-XVI
3. A Sákramentumok: a szent keresztség. HK 65-66.68.69.71-72.74. HH XIX.XX
4. Az úri szent vacsora. HK 75-78.81. HH XXI.
5. A kulcsok hatalma HK 83-85.
6. A bűnbánat és megtérés HK 88-91.
7. Isten törvénye. HK 92-93. HH XII.
8. A Tízparancsolat: Az első kőtábla parancsolatai HK 94.96.99.101.103
9. A második kőtábla parancsolatai HK 104-105.108.110.112-114.
10. Az imádkozásról HK 116. HH XXIII.-XXVII.

11. A hitvallások különleges összefüggései

Évközi tanulmányi követelmények:

- A kijelölt kérdés-feleletek szó szerint, a fejezetek tartalmilag megtanulandók.

Kötelező irodalom:

- Szűcs Ferenc: *Hitvallásismeret*. Budapest, 1995
- *A Heidelbergi Káté – A Második Helvét Hitvallás*. Budapest, 1981

Ajánlott irodalom:

Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar **SZEMESZTERFÜZET 2014-2015. tanév II. félév**

- John N.D. Kelly: *Early Christian Creeds*. London, 1972
- Szent Ágoston: *A hit és hitvallás*. Kolozsvár, 1999
- Philip Melancthon: *Loci communes 1521*. Lateinisch-Deursch, Gütersloh, 1997
- *Luther Márton négy hitvallása*. Budapest, 1983.
- Zwingli Ulrik: *Commentarius vagyis az igaz és a hamis vallás magyarázata 1525*. Budapest, 1999
- Kálvin János: *A Genfi egyház kátéja 1545*. Pápa, 1907
- Kálvin János: *Tanítás a keresztyén vallásra 1559*. Rövidített formában. Budapest, 1986
- Heinrich Bullinger: *A keresztyén vallás summája 1556*. Szentendre, 1997.
- *Belga Hitvallás*. Kolozsvár, 1998.
- *Skót Hitvallás*. Kolozsvár, 1999.
- *Westminsteri Hitvallás*. Kolozsvár, 1999.
- *Ír Hitvallás*, Kolozsvár, 1999.
- *La Rochelle-i Hitvallás*, Kolozsvár, 2000.
- *Dordrecht Kánonok*, Kolozsvár, 2000.
- *Bekentnisse der Kirche. Bekenntnistexte aus zwantig Jahrhunderten*. Wuppertal, 1997
- *Reformierte Zeugnis huete. Eine Sammlung neuerer Bekenntnistexte aus de reformierten Tradition*. Hrg. Lukas Vischer. Neukirchen-Vluyn, 1988.

HT DOERV28 – Felekezetiismeret – Szimbolika

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: László Emőke	N: 30	Szerda: 13:30 órától	Ld. Mintatanterv!	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható	tavaszi	II.	Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja megismertetni a hallgatókkal a református egyházon kívül a különböző keresztyén felekezetek sajátosságait: kialakulásuknak történetét, a magyar történelemben betöltött szerepüket és helyüket, teológiai alaptanításukat, ünnepeiket és istentiszteletüket, liturgiájukat, szervezeti felépítésüket, jellegzetes egyházművészetüket, amennyiben van, szerzetesrendjeiket, illetve szolgálatuknak legjellemzőbb területeit.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Monofizita és Keleti ortodox egyházak
2. A Római Katolikus Egyház; Ókatolikus Egyház.

3. A szerzetesrendek
4. Anglikán Egyház
5. Evangélikus Egyház
6. Unitárius Egyház
7. Magyarországi kisegyházak: Baptista Egyház
8. Metodista Egyház
9. Pünkösdi Egyház
10. Hetednap Adventista Egyház

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel.
- Az előadáson elhangzottak és a megadott irodalom alapján történő számonkérés a félév befejeztével.

Kötelező irodalom:

- Az előadó valamennyi alkalommal a megfelelő témában irodalommal látja el a hallgatókat.

Ajánlott irodalom:

HT DOERV13 – Dogmatika prolegomena

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Békési Sándor	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja a rendszeres teológiai terminológia elsajátítása, ismerkedés a teológia tudományos módszereivel, a rendszeres teológia fogalmával és eszközeivel, a református dogmatika alapelveivel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Dogma, Hitvallás, herezis fogalma TKSZ: 195-218, 119-123, 126-137; McGB: 144-147. BKD: 20-24.
2. Dogmatika fogalma és feladata. TKSZ: 219-222, 110-115, 137-155; BKD: 9-14.
3. Tudományos eszközök és módszerek a dogmatikában. TKSZ: 226-238; McGB: 135-142
4. A dogmatika felépítése és helye a teológiai tudományok között. TKSZ: 238-250;
5. A teológia forrásai: Értelem, tapasztalat és hagyomány kérdése. McGB: 176-191
6. Zh. a felsorolt anyagból, valamint a terminológia 6.6 anyagával bezárólag (292-302).
7. A kijelentés fenomenológiai és teológiai fogalma. Általános kijelentés. A vallás viszonya az abszolúthoz, a vallás fogalma. Különös kijelentés. TKSZ: 251-268. McGB: 394-405.
8. Az Ige hármas alakja és a Sola Scriptura elv. TKSZ 269-287, 70-94, 166-172, 174-179. McGB: 148-170.
9. Az Írás magyarázása és a hirdetett Ige. TKSZ 288-291, 95-109, 173-174, 179-181, McGB: 170-174, 181-183.
10. A kijelentésre válaszoló hit. BKD: 14-29. 8
11. Második zh. a felsorolt anyagból (7-10), valamint a terminológia 6,7-6.10 (302-310)

Évközi tanulmányi követelmények:

- 2 zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Török-Kocsis-Szűcs: *Dogmatikai prolegomena*. Budapest, 2000 (TKSZ)
- Alister McGrath: *Bevezetés a keresztyén teológiába*. Budapest, 1995 (McGB)
- Barth Károly: *Kis dogmatika* (Ford: Pilder Mária). Budapest, é.n., (BKD)

Ajánlott irodalom:

- Geréb Pál: *Barth Károly Dogmatikája*. Kolozsvár, 2006
- Tavasz Sándor: *Református keresztyén dogmatika*. Kolozsvár, 2006

HT HIMGV69 – Egyházi ének és zenetörténet 2

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Papp Anette	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere: írásbeli és szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása legalább egy versszakkal kívülről (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).

Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekekre vonatkozó alapvető történeti, stiláris, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

- ismerje meg református múltunk énekeskönyveit, azoknak anyagát, szerkezetét, szerkesztési elveit
- szerezzen alapvető ismereteket a 16. századi német korálról
- ismerje meg énekeskönyvünk humanista metrikus énekeit
- mélyítse el a genfi zsolnárról szerzett ismereteit
- szerezzen alapvető ismereteket a 16-17. század magyar illetve európai egyházzenetörténetéről

Tematika:

- A genfi zsolnár története Magyarországon
- A humanista metrikus énekek
- A 16. századi korálok 1. Luther énekszerzői munkássága – a Luther nevéhez köthető tételek
- A 16. századi korálok 2. egyéb 16. századi szerzők darabjai

Évközi tanulmányi követelmények:

A kijelölt énekek közül legalább 20 tétel felmondása március 13-ig. A további tételek felmondását legkésőbb a szorgalmi időszak végéig teljesíteni kell. A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárthelyi) vizsga.

Az öt félév alatt felmondandó zsoltárok:

Kívülről

5, 6, 8, 19, 23, 24, 25, 32, 33, 38, 42, 47, 51, 65, 66, 68, 74, 77, 80, 81, 84, 89, 90, 91, 92, 96, 97, 99, 105, 110, 114, 117, 121, 130, 134, 135, 136, 138, 140, 141, 146, 150.

Kottából

1, 2, 3, 9, 16, 22, 30, 34, 35, 40, 50, 61, 74, 101, 102, 107, 119, 125, 128, 133, 143.

A félév során felmondandó tételek listája:

Kívülről

legalább 8 zsoltár + 473 (140), 232 (74).

Dicséretekből: 225, 251, 196, 303, 400, 184, 234, 235, 483, 217, 296, 503, 390, 356, 239, 312, 275.

A katolikus énekeskönyvből (Éneklő Egyház): 213.

Az evangélikus énekeskönyvből: 43, 150, 214, 215, 257, 303.

Kottából

legalább 5 zsoltár.

dicséretekből: 209, 501, 415, 388, 420, 487, 267, 293, 298, 276, 313, 271, 470.

Kötelező irodalom:

Csomasz Tóth Kálmán: Szenci Molnár Albert és a magyar zenei írásbeliség. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 436-451.

Csomasz Tóth Kálmán: A négyszáz éves genfi zsoltár magyar tanulságai. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 481-490.

Csomasz Tóth Kálmán: Maróthi György zenei ismeretei és svájci kapcsolatai. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 452-461.

Csomasz Tóth Kálmán: Egyházi művelődésünk a magyar zenetudomány tükrében. *Theologiai Szemle* 4 (1961) 95-101. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 737-750.

Csomasz Tóth Kálmán: Szilvás-Ujfalvi Imre helye a zenetörténetben, in: *A Ráday Gyűjtemény évkönyve* II (1981), 57-73.

Csomasz Tóth Kálmán: A Luther-énekek dallamai Magyarországon. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 336-356.

Luther Márton: A muzsika dicsérete. *Zsoltár* I/3. (1994) 2-3.

Ajánlott irodalom:

Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950.

Csomasz Tóth Kálmán: *Dicsérvétek az Urat! - Tudnivalók énekeinkről*. Kálvi Kiadó, Budapest 1971.

Csomasz Tóth Kálmán: A protestáns egyházi népének a XVII-XVIII. században. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 491-519.

Csomasz Tóth Kálmán-Papp Géza: A magyar egyházi népének vázlatos története. IAH Bulletin 11. 6-31. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 778-797.

Csomasz Tóth Kálmán: Die Melodien des Lutherliedes in Ungarn. Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae, 10 (1968), 11–36.

Dobszay László: *A magyar népének I.* Veszprém 1995.

Dobszay László: *A magyar egyházzene-történet forrásai.* Budapest, 1999. [Egyházzenei füzetek I/8. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]

Dürr, Alfred: *Das protestantische Kirchenlied im 16. und 17. Jahrhundert: Text-, musik- und theologiegeschichtliche Probleme.* Wiesbaden, Harrasowitz, 1986.

Ecsedi Zsuzsanna: *Luther-énekek a magyar evangélikus énekeskönyvekben.* Egyházzenedoktori disszertációk, III. MTA Támogatott Kutatóhelyek Irodája – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport, 2006.

Hahn, Gerald – Henkys, Jürgen (Hrsg.): *Handbuch zum Evangelischen Gesangbuch*, Band 3: Liederkunde. Göttingen (ab 2000 in Einzelheften)

Herbst, Wolfgang (Hrsg.): *Wer ist wer im Gesangbuch?* 2., durchgesehene und aktualisierte Auflage, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 2001.

Jenny, Markus: *Luther, Zwingli, Calvin in ihren Liedern.* Zürich, Theologischer Verlag 1983.

Mahrenholz, Christhard – Söhngen, Oskar – Schließke, Otto (Hrsg.): *Handbuch zum Evangelischen Kirchengesangbuch*, Band 3: Liederkunde. Göttingen 1990.

Moser, Hans Joachim: *Die Melodien der Lutherlieder, Welt des Gesangbuchs*, Heft 4., Hamburg und Leipzig, 1935.

Rößler, Martin: *Liedmacher im Gesangbuch. Liedgeschichte in Lebensbildern.* Calwer Verlag Stuttgart 2001.

Varjas Béla: A reformáció énekirodalma, in: *A magyar irodalom története 1600-ig.* A magyar irodalom története I. Szerkesztette: Klaniczay Tibor, Budapest 1964, 311–382.

Zahn, Johannes: *Die Melodien der deutschen evangelischen Kirchenlieder*, 6 Bände, Gütersloh, 1889-1893.

HT FILRV31 – Filozófiatörténet 1

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:
--	---------------------	--------------------	--------------------------------

Tantárgy előadója: Dr. Kendeffy Gábor	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi		Értékelés módszere: Írásbeli beugró (szövegfelismerés) + szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja bevezetésszerűen megismertetni a hallgatókat késő ókori és középkori filozófia legfontosabb irányzataival, fogalmaival, előkészíteni a modern filozófia, valamint az egyes filozófiai részterületekkel (pl. vallásfilozófia, metafizika, logika) foglalkozó kurzusokat.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- 1-2. Platón
- 3-4. Arisztotelész
  - Sztoa
- 6-7. Újplatonizmus-Augustinus
8. Anselmus
9. Abaelardus
- 10-11. Aquinói Tamás
12. Descartes

Évközi tanulmányi követelmények:--

Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

Kötelező irodalom:

- Platón, Állam, V. könyv 474d – 480a; VII. könyv 505a-519c, in: Platón összes művei, Budapest, Európa, 1984. II. 367-384.o.; 436-464.o.
- Platón, „Timaios”, 27 c - 47 e, Platón összes művei, Bp. Európa, 1984. III. kötet 324-348.
- Arisztotelész, Nikomakhoszi Etika Bp. 1987.; 1.-2.k. (5-53.o.)
- Arisztotelész: „A lélekről”, II. könyv, in: Arisztotelész, Lélekképzőfilozófiai írások (ford. Steiger K.) Budapest, Akadémiai Kiadó, 2006, 35-64.
- Cicero: Az istenek természetéről, Budapest, Helikon, 1985. 57-95. (II. könyv, 1./1-34/88.)
- Epiktétosz: „A szabadságról”, in: Sztoikus etikai antológia (szerk. Steiger K.) Bp. 1983. 73-103.
- Plótinosz, "A három eredendő valóságról". In: Plótinosz, Az egyről, a szellemről és a lélekről, Bp. 1986. 223-240 (= in: Bevezetés a filozófiába. Szöveggyűjtemény./szerk. Steiger Kornél/)
- Szent Ágoston, Vallomások (ford. Városi István), Budapest, Gondolat, 1982., 10-11. könyv
- Anselmus: „Proszlogion”, in: Canterbury-i Szent Anselm, Filozófiai és teológiai művek. Budapest, Osiris, 2001. 165-204.
- Abaelardus, Etika /ford. Turgonyi Zoltán/ MTA Filozófiai Intézet, (Religio könyvek), Budapest 1989
- Aquinói Tamás, A teológia foglalatja. I. rész, 1-3. kérdés; 12. kérdés, in: Aquinói Tamás, Summa theologiae –A teológia foglalatja (ford. Tudós-Takács J.), Budapest, Telosz Kiadó, 1994..
- Aquinói Tamás, A világ örökkévalóságáról. Ford. Borbély G., Budapest, József, 1998.
- R. Descartes, Elmélkedések az első filozófiáról. Ford. Boros G. (Budapest: Atlantisz, 1994), I-III. könyv: (25-78.o).

Ajánlott irodalom:

Boros Gábor (szerk.) Filozófia, Akadémiai kiadó, 2007. (vonatkozó fejezetek)

HT GYKGV66 – Beszédtechnika 2

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József Gyula	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Ld. órarend	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Lohnné Strigens Erika				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tiszta, jól érthető, kifejező és szép beszéd elsajátítása a helyes, nagy kapacitású rekeszlégzés kialakításával és begyakorlásával, a megfelelő, erőteljes hangadás elsajátításával, a szabályos beszédritmus megteremtésével, kiejtés - és kifejező gyakorlatokkal. A szólamegységek felismertetése, a szövegértelmezés jártasságának kialakítása, a hangsúlyviszonyok tanulmányozása, hanglejtés-variációk gyakoroltatása, váltások és fokozások megtanulása, a hangszíngyakorlatok, a szónoki eszköztár fejlesztése, retorikai alapok.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az egyéni sajátosságok figyelembevételével személyre szabott, differenciált beszédtechnikai fejlesztés. A verbális, nonverbális kommunikációs készségek további fejlesztése, a metakommunikációs jelzések jobb megértése, a beszédkészség, beszédfigyelem és beszédészlelés fejlesztése, a rekeszlégzés automatizálása, a hangtalan belégzés begyakorlása, a szünettartás tudatosítása, az egyenletes hangadáshoz szükséges kilégzés szabályozása. Az erőteljes mellhang és a pergő, tiszta szövegmondás kialakítása, pontos artikuláció. A hangkapcsolatok szabályos ejtésének begyakorlása, a gége kímélése a feszítés-, vagy erőlködésmentes hangadás elsajátítása, tudatosítása. Az önismeret fejlesztése, az önbizalom erősítése. A szónoki beszéd alapjai a gyakorlatban.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Órákon való aktív részvétel, gyakorlati feladatok megoldása, egy szabadon választott prózai és verses mű előadása.

Kötelező irodalom:

- Montágh Imre, Tiszta beszéd. Bp., 1999.

Ajánlott irodalom:

- Montágh Imre, Figyelem vagy fegyelem?! Az előadói magatartás. Kossuth. Bp., 1986.
- Montágh Imre, Mondjam vagy mutassam?! Móra. Bp., 1985.
- Montágh Imre, Gyermekszínházi beszédművelő könyve. Múzsák. Bp., 1984.
- Frint Tibor, Dr., A funkcionális dysphoniák irányelvei. Nemzeti Tankönyvkiadó. Bp., 1993.
- Frint Tibor, Dr., Hangrehabilitáció, hangterápia. Nemzeti Tankönyvkiadó. Bp., 1993.
- Hernádi Sándor, Íráspróbák, beszédturnák. MOZAIK. Szeged, 1993.
- Hernádi Sándor, Szórakoztató szóra készítő. Móra. Bp., 1987.
- Hernádi Sándor, Újfajta beszédművelő gyakorlatok. Nemzeti Tankönyvkiadó. Bp., 1995.
- Wacha Imre, A korszerű retorika alapjai (Bp. 1994. Szemimpex Kiadó)
- Wacha Imre, Beszédművelés gyakorlószövegek (Bp. 1997. MRT Oktatási Osztály)
- Wacha Imre, Beszéljünk a beszédéről! (Bp. 1978. Kossuth Kiadó)

- Wacha Imre, Nem csak szóból ért az ember. A nonverbális kommunikáció eszköztára. Tinta
- Könyvkiadó. Bp., 2011
- Thoroczky Miklósné, Hangfejlesztés / Beszédtechnika (Bp. 2003. Color Paletta Kiadó)
- Fischer Sándor, A beszéd művészete, Gondolat, Budapest, 1966.

HT VPPGV40 – Katechetika

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	N: 30	Ld.órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

Atantárgy szakmaitartalma elsajátításának célja:

A katechetikátárgy gyülekezetben folyó olyan pedagógiai tevékenységek elméleti és gyakorlati kérdéseit taglalja, amelyek az iskolai és iskola-rendszerű gyülekezetek hitoktatás feladat körén kívül esnek. Idetartoznak a gyermekmunka, a konfirmáció előkészítő, az ifjúságmunka és felnőttoktatás legkülönbözőbb alkalmi. Ezeknek a feladatoknak az akarszerű ellátásához nyújt elméleti és gyakorlati ismereteket a kurzus. Ma gyülekezetpedagógiának nevezik a gyakorlati rész diszciplinát.

Atantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

13. A gyülekezet pedagógiai feladatai
14. Gyermek a családban (rendszer szemlélet)
15. Kisgyermek kor
16. A „Godly play” módszertana, kreativitás, képzelőerő és a játék szerepe
17. Óvodai hittanfoglalkozás
18. Gyermek-istentisztelet, az ünnepek szerepe
19. Katechézis kisiskolás korban
20. Katechézis a felső tagozatos korosztályban
21. A konfirmáció története és aktuális problémái
22. Az ifjúság vallásossága, csoportmódszerek az ifjúsági munkában
23. A felnőttoktatás alkalmi a gyülekezetben, tanítványság
24. Összefoglalás, egyéni beszámoló

Évközi tanulmányi követelmények:

- a szorgalmi időszakban óravázlatok készítése megbeszélte szempontok alapján
- félév végén kollokvium a kötelező irodalom alapján

Kötelező irodalom:

- Órai jegyzet
- Fodorné Nagy Sarolta: A katechézis kommunikációs problémái, Budapest: Kálvin Kiadó, 1995.
- Bodó S., ifj. Fekete Károly, Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyűjtemény, Debrecen, 1998.
- „Gyermekmunkás-segítő képzés” Tanfolyami háttéranyagok a képzés résztvevő számára, Budapest, RPI, 2014. (kézirat)
- Gyermekek az egyházban – Magyar Református Nevelés XII. évfolyam 2. szám, Budapest, RPI, 2011.
- Hodossy Sándor disszertációja a felnőttképzésről
- Kalevi Tamminen, Laulikki Vesa, Markku Pyysiäinen: Hogyan tanítsunk hittant? Budapest: Teológiai Irodalmi Egyesület. 1998.
- Gyökössy Endre, Hogyan tartsunk gyermek-bibliaórát? Kis módszertan. Kálvin Kiadó, Budapest,

2001.

- Péterfia Gáborné: Karácsony Sándor pedagógiai és katekétikai elvei, Stúdium Kiadó, Kolozsvár, 2000
- Pukánszky Béla: A gyermekkor története, Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2001

Ajánlottirodalom:

- Dr. Gyökössi Endre, Pszichokatechetikai problémák, Theológiai Szemle 1980, 39kk.
- Dr. Boross Géza, Katechetika (jegyzet)
- Imre Lajos, Katechetika, Budapest 1941.
- Enyedy Andor, Magyar református katechéria, Budapest, 1928.
- Farkas Ignác, Katechetika alapvetés, Csikesz Sándor emlékkönyv 3.
- Csikesz Sándor, Avalláspedagógia igazválsága, Csikesz Sándor emlékkönyv 3.
- Ch. Grethlein, Gemeindepädagogik, Berlin-New York, 1994.
- K. Wegenast/G. Lämmermann, Gemeindepädagogik, Stuttgart 1994.
- V. Elsenbast (Hg.), Handbuch für die Arbeit mit Konfirmandinnen und Konfirmanden, Gütersloh, 1998.
- F. Schweitzer, Die Suche nach eigenem Glauben, Gütersloh, 1996.
- G. Adam/R. Lachmann (Hg.), Neues Gemeindepädagogisches Kompendium, Göttingen 2008.
- G. Adam (Hg.) Zukunftswerkstatt Konfirmandenarbeit, Münster 2009.
- Ablonczy M., Útaid Urammutasd meg, 2005.
- Bölcsföldi András: Ifjúsági 6x6–36 órás vázlat, Parakletos Könyvesház, Kiskunfélegyháza, 2007
- Bölcsföldi A., Tizenöt-letifjúságimunkához, Parakletos Könyvesház, Kiskunfélegyháza

HT VPPGV77 – SZEMÉLYISÉGLÉLEKTAN (A SZEMÉLYISÉG ALAKULÁSA)

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója:	N: 30	Ld. órarend	Ld. Mintatanterv!	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus előadás, melynek során az ismeretszerzés középpontjában a személyiséglélektan főbb gondolatrendszerei, típus-, vonás- elméletei, biológiai, analitikus, kognitív és organizmikus, az egzisztencialista valamint a rendszerszemléleti-kommunikációs, tranzakciós és transzperszonális paradigmára épülő modellek állnak. A hangsúlyt az egyes elméleti megközelítésekben az ember egészséges és patológiás fejlődésében szerepet játszó tényezők bemutatására fektetjük. Célja a személyiség fejlődésének megismerése a személyiséglélektan alapvető elméleteinek, irányzatainak tükrében, melyek az emberi magatartás megértésének lehetséges útjaként, a teljes személyiség funkcionális vizsgálatára irányulnak.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A személyiségelmélet természete, kultúrközege.
2. Korai (Hippokratész, Galenus, korai fiziológusok) és 20. századi típuselméletek (Kretschmer, Sheldon, Jung), vonáselméletek (Allport, Eysenck és Cattell).
3. Biológiai elméletek (Claridge, Gray és Cloninger).
4. Freud pszichoanalízise; Jung analitikus pszichológia; Adlerindividuuálszichológia
5. Erikson pszichoszociális epigenetikus modellje.
6. Murray a szükségletek dinamikájára épülő személyiségelmélet.
7. Fromm „dialektikus humanista” és humánspecifikus szükségletmodellje.
8. Sullivan „interperszonális” személyiségelmélete.
9. Skinner a személyiség behaviorista, tanulásméleti magyarázata.
10. Szociális tanulás, szocializáció, utánzás, modellkövetés (Bandura, Miller, Mowrer stb.).
11. Kognitív lélektani elgondolások. Kelly személyes konstrukciókon alapuló elmélete.
12. „Organizmikus” modell. A mezőelmélet (Lewin).
13. A humanisztikus lélektan, Rogers személyközpontú megközelítése. A modell alkalmazásának lehetőségei az iskolai kapcsolatokban. Dinamikai rendszerelvű kommunikációs modell (JürgWilli), tranzakcióanalízis (Berne); Transzperszonális pszichológia (V. E. Frankl).

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Atkinson – Hilgard – Smith –Nolen (1995, szerk.): Pszichológia. Osiris-Századvég Kiadó, Budapest.
- Carver, C. S. – Scheier, M. F. (1998): Személyiségpszichológia 4., 13 fejezet, Osiris Kiadó, Budapest.
- Mirnics Zsuzsanna (2006): A személyiség építőkövei. Egyetemi jegyzet, HEFOP, Budapest.

Ajánlott irodalom:

- Szakács Ferenc – Kulcsár Zsuzsanna (1996, szerk.): Személyiséglélektani szöveggyűjtemény. Elméleti irányzatok II. Tankönyvkiadó, Budapest.

HT VPPGH79 – NEVELÉSFILÓZÓFIA

(A KERESZTYÉN NEVELÉS ALAPJAI ÉS AZ EGYHÁZI ISKOLÁK TÖRTÉNETE)

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Simonfi Zsuzsanna	N: 30	Ld. órarend	Ld. Mintatanterv!	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus a nevelés és oktatás ma is aktuális kérdéseinek, problémáinak történeti szempontú elemzésével a hallgatók kritikai gondolkodásának fejlődéséhez és történeti ismeretinek bővüléséhez járul hozzá. A tantárgy célja, hogy a hallgatók képesek legyenek a különböző korok nevelési eszményeinek, módszereinek, az oktatás helyzetének, fejlődésének, problémáinak kritikus, történeti szempontokat figyelembe vevő elemzésére, értelmezésére. A kurzus az emberi társadalom fejlődéstörténetének egymást követő korszakaiban követi nyomon a mai oktatásügy és pedagógia problémáinak változását, történeti megjelenését és aktuális elemzését. Az ezekkel való megismerkedés egyrészt elősegíti a hallgatók történeti szemléletmódjának, kritikai gondolkodásának fejlődését, másrészt arra ösztönzi őket, hogy saját neveléscéljuk kialakulása, kialakítása során is igényeljék a reflektív viszonyulást. A tantárgy célja továbbá, hogy a tanár szakos hallgatókat hozzásegítse a tanárképzés más tárgyaiban is megjelenő fogalmak és szakkifejezések pontos, szakszerű használatára.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az ókori nevelés eszményeinek és intézményeinek változásai. Folyamvölgyi kultúrák, írnokképzés. Arisztotelész, Platón, Szókratész felfogása a nevelésről. Iskoláztatás az ókori Görögországban és Rómában.
2. Középkor: Szent Ágoston gyermekképe. Klerikus nevelés, az iskoláztatás kezdetei, iskolatípusok. A középkori egyetemek, a műveltség rendszere. Világi nevelés a középkorban: céhek, lovagok. A magyar iskolák születése.
3. Reneszánsz embereszmény – reneszánsz nevelés. Humanista gondolkodók a nevelésről. A városi iskolák kialakulása. Reformáció és reneszánsz kapcsolata. A világi értelmiség kialakulása.
4. A reformáció nevelésügye. Luther, Kálvin, Melancthon. A református kollégiumi rendszer. Új iskolatípusok. A wittenbergi tanrendszer. Református kollégiumok Magyarországon. Comenius és Apáczai Csere János. Az ellenreformáció nevelésügye. Jezsuita oktatás. Ratio Studiorum. Pázmány Péter, nagyszombati egyetem.
5. Korai felvilágosodás: Locke, Bacon, Helvetius. A felvilágosodás hatása a neveléstudományra és az iskolaügyre. A pedagógia tudománnyá válása. Herbart. Rousseau felfogása a gyermekről. Emil. Rousseau hatása a pedagógiai gondolkodásra. Pestalozzi.
6. A modern európai közoktatási rendszerek kialakulása. A magyar oktatásügy alakulása a reformációtól az Eötvös-féle népiskolai törvényig. A Ratio Educationis.
7. A XIX. század legfontosabb gondolatai a nevelésről. A reformpedagógia filozófiai gyökerei. Dewey, Waldorf, Freinet, Montessori, Jenaplan. Magyar reformpedagógiai kezdeményezések.
8. Az elméleti pedagógia legfontosabb irányzatai a XX. században. A szellemtudomány, a kultúrpedagógia és a neokantianusok hatása a pedagógiára. Szociológiai és pszichológiai elméletek hatásai.
9. A magyar pedagógia és iskolaügy alakulása 1848-tól 1945-ig. Eötvös József, Klebelsberg, Fináczy, Prohászka, Imre Sándor. Oktatási törvények.
10. A magyar oktatásügy alakulása 1945-től 1989-ig. Oktatási törvények. A posztmodern ember születése – nevelési kérdések és problémák az ezredfordulón. Az egyházak szerepe a mai oktatásügyben.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel a foglalkozások 85%-án

Kötelező irodalom:

- Sanda István Dániel – Simonfi Zsuzsanna (2011): *Nevelés a szakralitás dimenziójában*. Gondolat Kiadó, Budapest.
- H. Richard Niebuhr (2006): *Krisztus és a kultúra*. Harmat Kiadó – Sárospataki keresztyén Filozófiaintézet. Budapest-Sárospatak.
- Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2002): *Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2004): *Neveléstörténet*. Szöveggyűjtemény. Osiris Kiadó, Budapest.

Ajánlott irodalom:

- Karácsony Sándor (2000): *Kik vagyunk és mit akarunk?* SDG Füzetek. Budapest.
- Balogh László (1996, szerk.): *1000 éves a magyar iskola*. Korona Kiadó, Budapest.
- <http://www.ppk.elte.hu/reformpedagogia/>
- Németh András – Skiera, E. (2000): *Reformpedagógia és az iskola reformja*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Németh András – Pukánszky Béla (2004): *A pedagógia problémátörténete*. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Németh András – Boreczky Ágnes (1997): *Nevelés, gyermek, iskola*. Eötvös József Kiadó, Budapest.
- Pukánszky Béla (2001): *A gyermekkor története*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.

V.Hittanár-nevelő osztatlan tanárszak, szakpáros, nappali munkarend

I. évfolyam

HT BTHBV51 – Bibliaismeret 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József Gyula	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Ld. órarend	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Pecsuk Ottó				
Előadók fogadóórái: megbeszélés szerint: opecsuk@yahoo.com	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliaismeret második félévi oktatásának célja az újszövetségi Szentírás könyveinek részletes, tartalmi megismertetése. Ennek során a hallgatóknak el kell sajátítaniuk az egyes bibliai könyvek tartalmi ismeretét, valamint a bibliai történetekkel, témákkal, eseményekkel és személyekkel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat. A tantárgy részét képezi a válogatott szemelvények szó szerinti megtanulása (memoriter) is. Ezeknek az ismereteknek az elsajátítását a félév során, minden órán az előző óra anyagából megírandó zárthelyi dolgozatokon ellenőrizzük. Az órákon elhangzó előadásokon a bibliai könyvekhez kapcsolódó háttérismereteket, kiegészítő információkat (kortörténet, vallástörténet, irodalmi vonások) is közöljük, az ún. *Bibliaismereti kézikönyv* alapján. Mind a teológiai tudomány művelésének, mind a lelkipásztori hivatásnak az alapja a bibliaismeret, a bibliai

könyvekben való jártasság. Fontosságát mutatja, hogy erre a tantárgyra épül szinte minden további teológiai tárgy.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Bevezetés az Újszövetségbe, rövid kortörténet
2. Szinoptikus evangéliumok: Márk,
3. Szinoptikus evangéliumok: Máté,
4. Szinoptikus evangéliumok: Lukács
5. Az Apostolok Cselekedetei
6. János evangéliuma és a jánosi levelek
7. Bevezetés Pál leveleihez, a Római levél
8. A korinthusi levelezés
9. Pál egyéb levelei
10. A Zsidókhöz írt levél
11. Az egyetemes (katolikus) levelek
12. A Jelenések könyve
13. Korai extrakanonikus iratok (apokrifok, apostoli atyák)

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozatok minden órán (tartalmi kérdések, memoriterek, kifejtendő kérdések)
- Az Újszövetség könyveinek a félév menetét követő folyamatos és figyelmes olvasása, órai aktivitás

Kötelező irodalom:

- Biblia – Magyarázó jegyzetekkel. Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 1996
- Pecsuk Ottó (szerk.), Bibliaismereti kézikönyv. Budapest: Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 2004
- C. Westermann – G. Gloege, A Biblia titkai. Budapest: Kálvin Kiadó, 1997
- Burján Tamás - Pecsuk Ottó (szerk.), Bibliái iránytű. Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 2010
- kiadott órai segédanyag, órai jegyzetek

Ajánlott irodalom:

- Dér Katalin – Horváth Pál, *Bibliaismeret*. Budapest: Műszaki Könyvkiadó, 1999
- Herczeg Pál, *Érted is, amit olvasol?* Budapest: Ref. Sajtóosztály, 1991
- Szathmáry Sándor, *Bibliaismeret 2*. Budapest: Ref. Sajtóosztály, 1995

HT DOERV11 – Hitvallásismeret 2

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Szabó István	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Heidelbergi Káté (HK) és a II. Helvét Hitvallás (HH) alapján bevezetés a bibliai és rendszeres teológiai gondolkodásba. A hitvallások struktúráját követve a hallgatók megismerkednek az alapvető tantételek klasszikus reformátori, valamint modern teológiai megközelítésével, problematikájával.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A Szentlélek és az egyház. HK 53-55. HH XVII-XVIII
2. Isten kegyelmi kiválasztása és a megigazulás, megszentelődés. HK 60-62.64. HH X.XV-XVI
3. A Sákramentumok: a szent keresztség. HK 65-66.68.69.71-72.74. HH XIX.XX
4. Az úri szent vacsora. HK 75-78.81. HH XXI.
5. A kulcsok hatalma HK 83-85.
6. A bűnbánat és megtérés HK 88-91.
7. Isten törvénye. HK 92-93. HH XII.
8. A Tízparancsolat: Az első kötébla parancsolatai HK 94.96.99.101.103
9. A második kötébla parancsolatai HK 104-105.108.110.112-114.
10. Az imádkozásról HK 116. HH XXIII.-XXVII.
11. A hitvallások különleges összefüggései

Évközi tanulmányi követelmények:

- A kijelölt kérdés-feleletek szó szerint, a fejezetek tartalmilag megtanulandók.

Kötelező irodalom:

- Szücs Ferenc: *Hitvallásismeret*. Budapest, 1995
- *A Heidelbergi Káté – A Második Helvét Hitvallás*. Budapest, 1981

Ajánlott irodalom: Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar **SZEMESZTERFÜZET 2014-2015. tanév II. félév**

- John N.D. Kelly: *Early Christian Creeds*. London, 1972
- Szent Ágoston: *A hit és hitvallás*. Kolozsvár, 1999
- Philip Melancton: *Loci communes 1521*. Lateinisch-Deursch, Gütersloh, 1997
- *Luther Márton négy hitvallása*. Budapest, 1983.
- Zwingli Ulrik: *Commentarius vagyis az igaz és a hamis vallás magyarázata 1525*. Budapest, 1999
- Kálvin János: *A Genfi egyház kátéja 1545*. Pápa, 1907
- Kálvin János: *Tanítás a keresztyén vallásra 1559*. Rövidített formában. Budapest, 1986
- Heinrich Bullinger: *A keresztyén vallás summája 1556*. Szentendre, 1997.
- *Belga Hitvallás*. Kolozsvár, 1998.
- *Skót Hitvallás*. Kolozsvár, 1999.
- *Westminsteri Hitvallás*. Kolozsvár, 1999.
- *Ír Hitvallás*, Kolozsvár, 1999.
- *La Rochelle-i Hitvallás*, Kolozsvár, 2000.
- *Dordrecht-i Kánonok*, Kolozsvár, 2000.
- *Bekentnisse der Kirche. Bekentnistexte aus zwantig Jahrhunderten*. Wuppertal, 1997
- *Reformierte Zeugnis huete. Eine Sammlung neuerer Bekentnistexte aus de reformierten Tradition*. Hrg. Lukas Vischer. Neukirchen-Vluyn, 1988.

HT DOERV13 – Dogmatika prolegomena

Tantárgy felelőse: Dr. Szücs Ferenc	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Békési Sándor	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja a rendszeres teológiai terminológia elsajátítása, ismerkedés a teológia tudományos módszereivel, a rendszeres teológia fogalmával és eszközeivel, a református dogmatika alapelveivel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Dogma, Hitvallás, herezis fogalma TKSZ: 195-218, 119-123, 126-137; McGB: 144-147. BKD: 20-24.
2. Dogmatika fogalma és feladata. TKSZ: 219-222, 110-115, 137-155; BKD: 9-14.
3. Tudományos eszközök és módszerek a dogmatikában. TKSZ: 226-238; McGB: 135-142
4. A dogmatika felépítése és helye a teológiai tudományok között. TKSZ: 238-250;
5. A teológia forrásai: Értelem, tapasztalat és hagyomány kérdése. McGB: 176-191
6. Zh. a felsorolt anyagból, valamint a terminológia 6.6 anyagával bezárólag (292-302).
7. A kijelentés fenomenológiai és teológiai fogalma. Általános kijelentés. A vallás viszonya az abszolúthoz, a vallás fogalma. Különös kijelentés. TKSZ: 251-268. McGB: 394-405.
8. Az Ige hármasképe és a Sola Scriptura elv. TKSZ 269-287, 70-94, 166-172, 174-179. McGB: 148-170.
9. Az Írás magyarázása és a hirdetett Ige. TKSZ 288-291, 95-109, 173-174, 179-181, McGB: 170-174, 181-183.
10. A kijelentésre válaszoló hit. BKD: 14-29.
11. Második zh. a felsorolt anyagból (7-10), valamint a terminológia 6,7-6.10 (302-310)

Évközi tanulmányi követelmények:

- 2 zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Török-Kocsis-Szűcs: *Dogmatikai prolegomena*. Budapest, 2000 (TKSZ)
- Alister McGrath: *Bevezetés a keresztyén teológiába*. Budapest, 1995 (McGB)
- Barth Károly: *Kis dogmatika* (Ford: Pilder Mária). Budapest, é.n., (BKD)

Ajánlott irodalom:

- Geréb Pál: *Barth Károly Dogmatikája*. Kolozsvár, 2006
- Tavasz Sándor: *Református keresztyén dogmatika*. Kolozsvár, 2006

HT VPPGV40 – Katechetika 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	N: 30	Ld.órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

Atantárgy szakmaitartalma elsajátításának célja:

Akatechetikatárgygyülekezetben folyó olyan pedagógiai tevékenységek elméleti és gyakorlati kérdéseit taglalja, amelyek az iskolai és iskola-rendszerű gyülekezetek hitoktatás feladat körén kívül esnek. Idetartoznak a gyermekmunka, a konfirmáció előkészítő, az ifjúságmunka és a felnőttoktatás legkülönbözőbb alkalmi. Ezeknek a feladatoknak az akadémiai felállításához nyújt elméleti és gyakorlati ismereteket a kurzus. Ma gyülekezetpedagógiának nevezzük ezt a gyakorlati részdiszciplínát.

Atantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

25. A gyülekezet pedagógiai feladatai
26. Gyermek a családban (rendszeres szemlélet)
27. Kisgyermek kor
28. A „Godly play” módszertana, kreativitás, képzelőerő és a játék szerepe
29. Óvodai hittanfoglalkozás

30. Gyermek-istentisztelet, az ünnepek szerepe
31. Katechézis kisiskolás korban
32. Katechézis a felső tagozatos korosztályban
33. A konfirmáció története és aktuális problémái
34. Az ifjúság vallásossága, csoportmódszerek az ifjúsági munkában
35. A felnőttoktatás alkalmi a gyülekezetben, tanítványság
36. Összefoglalás, egyéni beszámoló

Évközi tanulmánykövetelmények:

- a szorgalmi időszakban órávázlatok készítése megbeszélte szempontok alapján
- félév végén kollokvium a kötelező irodalom alapján

Kötelező irodalom:

- Órai jegyzet
- Fodorné Nagy Sarolta: A katechézis kommunikációs problémái, Budapest: Kálvin Kiadó, 1995.
- Bodó S., ifj. Fekete Károly, Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyűjtemény, Debrecen, 1998.
- „Gyermekmunkás-segítő képzés” Tanfolyami háttéranyagok a képzés résztvevő számára, Budapest, RPI, 2014. (kézirat)
- Gyermekek az egyházban – Magyar Református Nevelés XII. évfolyam 2. szám, Budapest, RPI, 2011.
- Hodossy Sándor disszertációja a felnőttképzésről
- Kalevi Tamminen, Laulikki Vesa, Markku Pyysiainen: Hogyan tanítsunk hittant? Budapest: Teológiai Irodalmi Egyesület. 1998.
- Gyökössy Endre, Hogyan tartunk gyermek-bibliaórát? Kis módszertan. Kálvin Kiadó, Budapest, 2001.
- Péterfia Gáborné: Karácsony Sándor pedagógiai és katekétikai elvei, Stúdium Kiadó, Kolozsvár, 2000
- Pukánszky Béla: A gyermekkor története, Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2001

Ajánlottirodalom:

- Dr. Gyökössy Endre, Pszichokatechetikai problémák, Theológiai Szemle 1980, 39kk.
- Dr. Boross Géza, Katechetika (jegyzet)
- Imre Lajos, Katechetika, Budapest 1941.
- Enyedy Andor, Magyar református katechetika, Budapest, 1928.
- Farkas Ignác, Katechetika alapvetés, Csikesz Sándor emlékkönyv 3.
- Csikesz Sándor, Avalláspedagógia igazválsága, Csikesz Sándor emlékkönyv 3.
- Ch. Grethlein, Gemeindepädagogik, Berlin-New York, 1994.
- K. Wegenast/G. Lämmermann, Gemeindepädagogik, Stuttgart 1994.
- V. Elsenbast (Hg.), Handbuch für die Arbeit mit Konfirmandinnen und Konfirmanden, Gütersloh, 1998.
- F. Schweitzer, Die Suche nach eigenem Glauben, Gütersloh, 1996.
- G. Adam/R. Lachmann (Hg.), Neues Gemeindepädagogisches Kompendium, Göttingen 2008.
- G. Adam (Hg.) Zukunftswerkstatt Konfirmandenarbeit, Münster 2009.
- Ablonczy M., Útaid Urammutasd meg, 2005.
- Bölcsföldi András: Ifjúsági 6x6–36 órás órávázlat, Parakletos Könyvesház, Kiskunfélegyháza, 2007
- Bölcsföldi A., Tizenöt-letifjúságimunkához, Parakletos Könyvesház, Kiskunfélegyháza

HT VPPGV52 – KATECHETIKA 2

Tantárgy felelőse: Dr. Siba Balázs	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:
---------------------------------------	---------------------	--------------------	--------------------------------

Tantárgy előadója: Szabóné László Lilla	N: 30	Ld. órarend	Ld. Mintatanterv!	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	II..	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A gyülekezeti gyermek-katechézisben használható módszerek és a hozzájuk kapcsolódó didaktikai megfontolások elsajátítása, különös figyelemmel az általános iskolai hitoktatás gyakorlatára, és a Református Pedagógiai Intézet által kiadott új hittankönyv-család használatára.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus módszertani előadások, egyéni gyűjtőmunka, csoportos műhelymunka és mikro-tanítás formájában ad lehetőséget a gyermekek körében végzett katechetikai munka különböző elemei és műfajai elsajátítására.

12. Történetmesélés, kreatív írás.
13. Imádság, csend, meditáció.
14. Szemléltetés, képek, belső képek, ábrázolás, rajz.
15. Zene, ének, zenélés.
16. Játék, mozgás, tánc.
17. Számonkérés módjai.
18. Ünnepek katechézise.
19. Bábpedagógia a hitoktatásban.
20. Drámapedagógia a hitoktatásban.
21. Gyermekteológia a hitoktatásban.
22. Nehéz témák a hitoktatásban.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Házipolgozat.
- Mikro-tanítás
- Zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Dr. Jakab-Szászi Andrea (szerk.): *A Magyarországi Református Egyház hit- és erkölcsstan karantanterve*. Református Pedagógiai Intézet, Budapest, 2012.
- Dr. Gyökössi Endre: *Hogyan tartsunk gyermek-bibliaórát?* Kálvin Kiadó, Budapest, 2004.
- Magyar Református Nevelés, 2011/2., *Gyermekek az egyházban*.
- Magyar Református Nevelés, 2010/1., *Fiatalok az egyházban*.
- Szabóné László Lilla: *Gyermek-halál-gyász*. In Magyar Református Nevelés, 2012/1, 28-36.
- Szabóné László Lilla: *Missziói paradigmaváltás a gyermekek körében*. In Magyar Református Nevelés, 2012/3, 64-72.

Ajánlott irodalom:

- Merlene D. LeFever: *Ötletgazdag tanítási módszerek*. Baptista Kiadó, Budapest, 1994.
- Szénási Sándor: *Ünnepeink. A református egyházi év*. Kálvin Kiadó, Budapest, 1999.
- Gerhard Marcel Martin: *Bibliodráma, gyakorlat és elmélet*. Budapest, Egyházforum-MagyarBibliodráma Egyesület 2003
- *Drámagyakorlatok a bibliatanításban*, Budapest, REMA, 2006.
- *Horogötletek a bibliatanításban*, Budapest, REMA, 2011.

HT HIMGV69 – Egyházi ének és zenetörténet 2

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:
---------------------------------------	---------------------	--------------------	--------------------------------

Tantárgy előadója: Dr. Papp Anette	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi		Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása legalább egy versszakkal kívülről (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).

Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekekre vonatkozó alapvető történeti, stiláris, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

- ismerje meg református múltunk énekeskönyveit, azoknak anyagát, szerkezetét, szerkesztési elveit
- szerezzen alapvető ismereteket a 16. századi német korálról
- ismerje meg énekeskönyvünk humanista metrikus énekeit
- mélyítse el a genfi zsoltárról szerzett ismereteit
- szerezzen alapvető ismereteket a 16-17. század magyar illetve európai egyházzene történetéről

Tematika:

- A genfi zsoltár története Magyarországon
- A humanista metrikus énekek
- A 16. századi korálok 1.Luther énekszerzői munkássága – a Luther nevéhez köthető tételek
- A 16. századi korálok 2. egyéb 16. századi szerzők darabjai

Évközi tanulmányi követelmények:

A kijelölt énekek közül legalább 20 tétel felmondása március 11-ig. A további tételek felmondását legkésőbb a szorgalmi időszak végéig teljesíteni kell. A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárthelyi) vizsga.

Az öt félév alatt felmondandó zsoltárok:

Kívülről:

5, 6, 8, 19, 23, 24, 25, 32, 33, 38, 42, 47, 51, 65, 66, 68, 74, 77, 80, 81, 84, 89, 90, 91, 92, 96, 97, 99, 105, 110, 114, 117, 121, 130, 134, 135, 136, 138, 140, 141, 146, 150.

Kottából

1, 2, 3, 9, 16, 22, 30, 34, 35, 40, 50, 61, 74, 101, 102, 107, 119, 125, 128, 133, 143.

A félév során felmondandó tételek listája:

Kívülről

legalább 8 zsoltár + 473 (140), 232 (74).

Dicséretekből: 225, 251, 196, 303, 400, 184, 234, 235, 483, 217, 296, 503, 390, 356, 239, 312, 275.

A katolikus énekeskönyvből (Éneklő Egyház): 213.

Az evangélikus énekeskönyvből: 43, 150, 214, 215, 257, 303.

Kottából:

legalább 5 zsoltár.

dicséretekből: 209, 501, 415, 388, 420, 487, 267, 293, 298, 276, 313, 271, 470.

Kötelező irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: Szenci Molnár Albert és a magyar zenei írásbeliség. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 436-451.
- Csomasz Tóth Kálmán: A négyszáz éves genfi zsoltár magyar tanulságai. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 481-490.
- Csomasz Tóth Kálmán: Maróthi György zenei ismeretei és svájci kapcsolatai. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 452-461.
- Csomasz Tóth Kálmán: Egyházi művelődésünk a magyar zenetudomány tükrében. *Theologiai Szemle 4 (1961)* 95-101. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 737-750.
- Csomasz Tóth Kálmán: Szilvás-Ujfalvi Imre helye a zenetörténetben, in: *A Ráday Gyűjtemény évkönyve II (1981)*, 57-73.
- Csomasz Tóth Kálmán: A Luther-énekek dallamai Magyarországon. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 336-356.
- Luther Márton: A muzsika dicsérete. *Zsoltár I/3.* (1994) 2-3.

Ajánlott irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950.
- Csomasz Tóth Kálmán: *Dicsérvételek az Urat! - Tudnivalók énekeinkről*. Kálvi Kiadó, Budapest 1971.
- Csomasz Tóth Kálmán: A protestáns egyházi népének a XVII-XVIII. században. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 491-519.
- Csomasz Tóth Kálmán-Papp Géza: A magyar egyházi népének vázlatos története. *IAH Bulletin* 11. 6-31. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 778-797.
- Csomasz Tóth Kálmán: Die Melodien des Lutherliedes in Ungarn. *Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 10 (1968), 11-36.
- Dobszay László: *A magyar népének I*. Veszprém 1995.
- Dobszay László: *A magyar egyházzenei történet forrásai*. Budapest, 1999. [Egyházzenei füzetek I/8. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]
- Dürr, Alfred: *Das protestantische Kirchenlied im 16. und 17. Jahrhundert: Text-, musik- und theologiegeschichtliche Probleme*. Wiesbaden, Harrasowitz, 1986.
- Ecsedi Zsuzsanna: *Luther-énekek a magyar evangélikus énekeskönyvekben*. Egyházzenedoktori disszertációk, III. MTA Támogatott Kutatóhelyek Irodája – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport, 2006.
- Hahn, Gerald – Henkys, Jürgen (Hrsg.): *Handbuch zum Evangelischen Gesangbuch*, Band 3: Liederkunde. Göttingen (ab 2000 in Einzelheften)
- Herbst, Wolfgang (Hrsg.): *Wer ist wer im Gesangbuch? 2.*, durchgesehene und aktualisierte Auflage, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 2001.
- Jenny, Markus: *Luther, Zwingli, Calvin in ihren Liedern*. Zürich, Theologischer Verlag 1983.
- Mahrenholz, Christhard – Söhngen, Oskar – Schließke, Otto (Hrsg.): *Handbuch zum Evangelischen Kirchengesangbuch*, Band 3: Liederkunde. Göttingen 1990.
- Moser, Hans Joachim: *Die Melodien der Lutherlieder, Welt des Gesangbuchs*, Heft 4., Hamburg und Leipzig, 1935.

- Rößler, Martin: *Liedmacher im Gesangbuch. Liedgeschichte in Lebensbildern*. Calwer Verlag Stuttgart 2001.
- Varjas Béla: A reformáció énekirodalma, in: *A magyar irodalom története 1600-ig*. A magyar irodalom története I. Szerkesztette: Klaniczay Tibor, Budapest 1964, 311–382.
- Zahn, Johannes: *Die Melodien der deutschen evangelischen Kirchenlieder*, 6 Bände, Gütersloh, 1889-1893.

II. évfolyam

HT ÓSZBV15 – ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS 2

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv!	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az ószövetségi tudományosság rövid összefoglalása, először általános ismeretek a Héber Bibliáról, azután pedig speciális bevezetés az egyes könyvekhez. Az irodalomkritikai munkák alapos ismerete, ill. más, az Ószövetség vonatkozásában releváns ismeretek elsajátítása, az önálló exegetikai munkára való alkalmasság megszerzése, a szakirodalom megfelelő használatának módszerei képezik a fontosabb súlypontokat a kurzusban. A kurzus alkalmassá kell tegye a hallgatót az exegetikai előadások megértésére, föl kell készítse az önálló exegetikai munka elkészítésére.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- J.A. Soggin, *Bevezetés az Ószövetségbe*, Budapest: Kálvin János Kiadó, 1999.
- N.K. Gottwald, *The Hebrew Bible*, Philadelphia: Fortress Press, 1987.
- Th.C. Vriezen/A.S. van der Woude, *Oudisraëlitische en vroegjodsche literatuur*, Kampen: Kok, 2000.
- E. Zenger (Hrsg.), *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart: Kohlhammer, 1998.
- Karasszon István, *Ószövetségi ismeretek vallástanárok számára*, Komárom, 2006.

HT ÚSZBV35 – Újszövetségi bevezetés 2

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves / Heti óraszám: F: 30; H: 2	Órarendi beosztás: Kedd 8:00 -9:30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Nagy József				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés	Ajánlott	Értékelés módja:

Előzetes e-mailes egyeztetés alapján		féléve:	félév: 4	Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi		Értékelés módszere: Szóbeli vizsga (kollokvium)

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tárgy feladata az Újszövetség lelkési, vallásánári és hittanoktatói szolgálatban való használatához segítséget nyújtani. Alapvető információk elsajátítása a kéziratokról, kódexekről, a kánontörténetről, a bibliai szövegkritikai apparátus használatáról (ez utóbbi csak lelkész szakon). A könyvek tartalmi ismerete mellett a datálás, szerzőség, címzetek – az egyes iratok főbb sajátosságainak – megismerése, és az ehhez kapcsolódó tudományos feltevésekben, alternatív nézetekben való jártasság megszerzése, valamint hermeneutikai elvek elsajátítása is célja a tanegységnek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

„Különleges” (speciális) bevezetést az Újszövetség könyveihez a Római levéltől a Jelenések könyvéig. Pál élete, Pál levelei. „Újszövetségi apokrif” irodalom. Hermeneutikai szempontok. A főbb kutatói nézetek, alternatívák megismerése. Egyéni mérlegelési készség kialakítása.

Évközi tanulmányi követelmények:

A vizsgára állás feltétele: egy külön füzetbe, *kézírással elkészítendő* az Újszövetség minden könyvének tartalmi összefoglalása, *könyvenként és fejezetenként*, minden fejezetről legalább egy tartalmi tudnivalóval. Ezt a tartalmi kivonatot *a vizsga elején kell átadni* a vizsgáztató tanárnak. Ez természetesen *meg is tanulandó*, a vizsgán el kell tudni mondani *az Újszövetség minden fejezetéről legalább egy tartalmi tudnivalót!* (Az első félévben elkészített ilyen füzet a 2. félévben is használható – akár a bevezetéstaniilag fontos szakaszokra utalásokkal kiegészítve!)

Kötelező irodalom:

- Balla Péter: *Az újszövetségi iratok és kanonikus gyűjteményük kialakulásának története* (2005) átdolgozott, második kiadása: *Az újszövetségi iratok története (Bevezetéstani alternatívák)*. Budapest: Károli Egyetemi Kiadó, 2008.
- D.A. Carson – Douglas Moo: *Bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: KIA, 2007.
- Bruce M. Metzger – Bart D. Ehrman: *Az Újszövetség szövege: Hagyományozás, szövegromlás, helyreállítás*. Budapest: Harmat Kiadó, 2008.

Ajánlott irodalom:

- Újszövetségi bevezetések
Achteimer, Paul J. - Green, Joel B. - Thompson, Marianne Meye: *Introducing the New Testament: Its Literature and Theology*. 2001, Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Company
Benyik György: *Az Újszövetségi Szentírás keletkezés- és kutatástörténete*. Második kötet: *Introductio specialis*, 1995, Szeged: JATEPress
Broer, Ingo: *Einleitung in das Neue Testament*. 2 vols, vol. 1: 1998, vol. 2: 2001, Würzburg: Echter Verlag
Brown, Raymond E.: *An Introduction to the New Testament*. 1997, New York: Doubleday
Burkett, Delbert: *An Introduction to the New Testament and the Origins of Christianity*. 2002, Cambridge: Cambridge University Press
Carson, D. A. - Moo, Douglas J. - Morris, Leon: *An Introduction to the New Testament*. 1992, Leicester: Inter-Varsity Press (IVP), and Grand Rapids, Mich.: Zondervan Publishing House
Carson, D. A. - Moo, Douglas J.: *An Introduction to the New Testament*. Second edition. 2005, Grand Rapids, Mich.: Zondervan (ennek magyar fordítása kötelező tananyag)
Childs, Brevard S.: *The New Testament as Canon: An Introduction*. 1984, London: SCM Press
Conzelmann, Hans - Lindemann, Andreas: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. (UTB 52) 1988: 9. kiadás, 2000: 13., újból átdolgozott kiadás, 2004: átnézett kiadás, Tübingen: Mohr Siebeck
deSilva, David A.: *An Introduction to the New Testament: Contexts, Methods and Ministry Formation*. 2004, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, Leicester: Apollos

- Ehrman, Bart D.: *The New Testament: A Historical Introduction to the Early Christian Writings*. 2004 (third edn, orig.: 2000), New York - Oxford: Oxford University Press
- Guthrie, Donald: *New Testament Introduction*. (Third Edition, revised, in one volume.) 1970, Leicester: Inter-Varsity Press
- Kümmel, Werner Georg: *Einleitung in das Neue Testament*. 1983: 21. kiadás, ezzel azonos szövegű kiadás: Berlin: Evangelische Verlagsanstalt, 1989; Heidelberg: Quelle & Meyer (Angol ford. H. C. Kee által, *Introduction to the New Testament*. 1975, Nashville: Abingdon Press.)
- Marshall, I. Howard - Travis, Stephen - Paul, Ian: *Exploring the New Testament*. Vol. 2: *A Guide to the Letters and Revelation*. 2002, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press
- Mauerhofer, Erich: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. 2 Bände (David Gysel átdolgozásában) 1995, Stuttgart: Hänssler
- Moffatt, James: *An Introduction to the Literature of the New Testament*. (Third and revised edition.) 1918, Edinburgh: T & T Clark
- Nagy István: *Az Újszövetség könyveinek ismertetése*. 1995, Nagykőrös: KRE TFK
- Pröhle Károly: *Újszövetségi bevezetés*. 1979, Budapest: Evangélikus Teológiai Akadémia
- Roloff, Jürgen: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. 1977, Berlin: EVA, 1984, – *Neues Testament* címmel 1999-ben jelent meg a 7., teljesen átdolgozott kiadás.
- Roloff, Jürgen: *Einführung in das Neue Testament*. 1995, Stuttgart: Philipp Reclam
- Schenke, Hans-Martin - Fischer, Karl Martin: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. I.: Die Briefe des Paulus und Schriften des Paulinismus, 1978, II.: Die Evangelien und die anderen neutestamentlichen Schriften, 1979, Berlin: Evangelische Verlagsanstalt
- Schnelle, Udo: *Einleitung in das Neue Testament*. (UTB 1830) 1996: 2. kiadás, 2002: átdolgozott, 4. kiadás, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht
- Schweizer, Eduard: *Theologische Einleitung in das Neue Testament*. 1989, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht (Angol ford. O. C. Dean által, *A Theological Introduction to the New Testament*. 1991, Nashville: Abingdon Press; a magyar ford. megjelent 2004-ben a Kálvin Kiadónál.)
- Theissen, Gerd: *Das Neue Testament*. 2002, 2004: átnézett, 2. kiadás, München: C. H. Beck (Angol ford. John Bowden által, *Fortress Introduction to the New Testament*. 2003, Minneapolis: Fortress Press.)
- Varga Zsigmond J.: *Újszövetségi bevezetés*. Debrecen: Református Theológiai Akadémia: 1979, LUX: 2000 (új kiadás, szerk. Szathmáry Sándor)
- Vielhauer, Philipp: *Geschichte der urchristlichen Literatur: Einleitung in das Neue Testament, die Apokryphen und die Apostolischen Väter*. 1975, átnézett kiadás: 1978, ugyanez újra nyomtatva 1985-ben, Berlin - New York: Walter de Gruyter
- Wolde, G. (ed.): *Einleitung ins Neue Testament: Aus Schleiermacher's hand-schriftlichem Nachlasse und nachgeschriebenen Vorlesungen*. 1845, Berlin: bei G. Reimer
- Zahn, Theodor B.: *Introduction to the New Testament*. 3 vols. (transl. from the third German edition by J. M. Trout, et al.) 1909, Edinburgh: T & T Clark
- Forrásgyűjtemények:
Adamik Tamás (szerk.): *Apokrif iratok* c. sorozat kötetei (1996-1999, Budapest: Telosz)
Vanyó László (szerk.): *Ókeresztény írók* c. sorozat első négy kötete (1979-1983, Budapest: Szent István Társulat)
  - Monográfiák és újszövetségi lexikonok:
Bartha Tibor (szerk.): *Keresztény Bibliai Lexikon*. 1. kötet: 2000; 2. kötet: 2004, Budapest: Kálvin
Bruce, F. F.: *Paul: Apostle of the Heart Set Free*. 2000, Carlisle: Paternoster és Grand Rapids—
Cambridge: Eerdmans (eredetileg 1977)
Cseri Kálmán: *Pál apostol*. 2011, Budapest: Kálvin Kiadó
Dunn, James D. G. (ed.): *The Cambridge Companion to St Paul*. 2003, Cambridge: University Press
Freedman, David Noel (ed.): *The Anchor Bible Dictionary 1-6*. 1992, New York: Doubleday
Hawthorne, Gerald F.—Martin, Ralph P. (ed.): *Dictionary of Paul and his Letters*. 1993, Downers
Grove—Leicester: InterVarsity Press
Martin, Ralph P.—Davids, Peter H.: *Dictionary of the Later New Testament and Its
Developments*. 1998, Downers Grove—Nottingham: InterVarsity Press
Schnelle, Udo: *Paulus: Leben und Denken*. 2003, Berlin: de Gruyter
Wick, Peter: *Pál: A kereszténység tanítója*. 2007, Budapest: Kálvin Kiadó

Az Apokrif irodalomhoz további ajánlott szakirodalom található Balla Péter: *Az újszövetségi iratok története* utolsó fejezetében.

HT BTHBV55 – BIBLIAI KORTÖRTÉNET 2

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József Gyula	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Ld. órarend	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Zsengellér József Gyula				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegység célja megismertetni a hallgatókkal Izrael történetének hellenisztikus és római kori történelmét. Azt a közeget, melyben az ószövetségi kánon kialakult, illetve amelyben az Újszövetség eseményei játszódtak. Ennek során betekintést nyerhetnek a hellenisztikus birodalmak, és a római birodalom működésébe, szellemi közegébe. Részletesen vizsgálhatják a zsidóságon belül kialakuló vallási irányvonalak eredőit és küzdelmeit. A korabeli szövegek megismerésével összehasonlíthatják a bibliai és nem bibliai szerzők szociológiai és politikai háttérét.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- 17.A hellenisztikus kor nagypolitikai eseményei
- 18.A hellenizmus és judaizmus találkozásának politikai hatásai
- 19.A makkabeus felkelés és a hamóneus királyság
- 20.A Római birodalom és Izrael
- 21.Heródes és utódai
- 22.A keresztyénség megjelenése
- 23.Az 1. zsidó háború és hatása zsidókra és keresztyénekre
- 24.A Bar-Kochba felkelés

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozat az első három témakörből

Kötelező irodalom:

- Karasszon István (1991) *Izrael története* (jegyzet) Budapest
- H. Jagersma (1991) *Izrael története 2.* Budapest

Ajánlott irodalom:

- H. H. Ben-Sasson (1969) *A History of the Jewish People*, London
- J. Allerhand (1987) *A zsidóság története*, Budapest
- E. Fergusson (1999) *A keresztyénség bölcsője* Budapest, Osiris
- S. Schwartz (2001) *Imperialism and Jewish Society, 200 B:C:E: to 640 C:E.* Princeton
- E. Haag (2003) *Das Hellenistische Zeitalter* Stuttgart, Kohlhammer

HT DOERV20 – Dogmatörténet 2

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:
--	---------------------	--------------------	--------------------------------

Tantárgy előadója: Dr. Szűcs Ferenc	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az első félév folytatásaként bevezetés a keresztyén teológiai gondolkodásba a középkortól napjainkig.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Hit és tudás a skolasztikus teológiában: Anselmus- Abaelard- Aquinói Tamás teológiájának ismerete.
2. A késői skolasztika, a via antiqua és moderna, William Occam
3. A humanizmus, a keresztyén misztika, az előreformátori mozgalmak
4. A reformáció teológiája különös tekintettel az úrvacsora vitákra (Luther, Zwingli, Melancton, Kálvin).
5. A protestáns ortodoxia, viták a predestináció körül
6. A Felvilágosodás hatása a protestáns teológiára angol és német területen. Pietizmus, puritanizmus, Jonathan Edwards. A 19. századi német protestáns teológia (Schleiermacher, Rietschl, Harnack, Troeltsch)
7. A 20. század teológiai irányzatai (Barth, Bultmann, Tillich, Kuyper és a történelmi kálvinizmus)
8. A mai protestáns irányzatok

Évközi tanulmányi követelmények:

- Óralátogatás és a kiküldött előadás vázlat jegyzetelt kiegészítése.
- Kötelező olvasmány: Kálvin Institutio 2. fele

Kötelező irodalom:

- Jonathan Hill: *A keresztyén gondolkodás története* Atheneum, Budapest, 2000.
- Tony Lane, *A keresztyén gondolkodás rövid története*, Harmat-Kálvin, 2000.
- A. McGrath, *Bevezetés a keresztyén teológiába*, Osiris, Budapest
- Vanyó László (szerk.) *Ókeresztyén írók* sorozat kijelölt szövegei
- Kálvin János, *Tanítás a keresztyén vallásra*, MRE Zsinati Iroda, Budapest 1986. 1-151.o olvasmánynapló szerű kijegyzetelés
- Az előadásokhoz küldött szöveg, jegyzet

Ajánlott irodalom:

- A. von Harnack, *Dogmatörténet*, Szentendre
- Bengt Haeglund, *Geschichte der Theologie*, Berlin, E.V.
- Louis Berkhof, *The History of Christian Doctrines*, Grand Rapids, Mich. 1988.
- Bernhard Lohse, *A Short History of Christian Doctrine*, Fortress, Philadelphia, 1985.
- Órigenész, *Kelszosz ellen*, Kairosz, Budapest, 2008.
- Szent Ágoston, *Vallomásai*
- Szent Ágoston, *Isten városáról* I-IV.
- ill. a fentebbi szerzők egy-egy műve.

HT ETRRV51 – Egyetemes egyháztörténet 2

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:
--	---------------------	--------------------	--------------------------------

Tantárgy előadója: Dr. Lányi Gábor János	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy megismerteti a hallgatókat a protestáns reformáció meghatározó személyiségeinek életével, tanításaival, evangéliumi felismeréseik máig ható hatásaival. Vizsgálatunk folyamán különleges szerepet kap a reformátorok műveinek elemzése, élettörténeti eseményeiknek teológiai felfogásukra gyakorolt hatása, illetve hogy ők hogyan gyakoroltak hatást a későbbi korokra, nem csupán teológia, hanem a jog, a politika, a gazdaság, a tudomány, de a mindennapi élet egyéb területein is. Különleges figyelmet kap Kálvin János élete, teológiája és a hozzá köthető reformátori irányvonal terjedése és fejlődése.

A tantárgy programja:

1. Bevezetés - keresztyénség az újkor hajnalán
2. Luther Márton élete
3. A lutheri reformáció története 1517-től 1555-ig
4. Ulrich Zwingli és Zürich reformációja
5. A helvét reformáció terjedése
6. Radikális reformáció, anabaptista mozgalmak
7. Kálvin János élete első genfi tartózkodásáig (1509-1536)
8. Genf reformációja
9. Kálvin János vitái, Kálvin teológiájának formálódása
10. Kálvintól a kálvinizmusig, Kálvin János teológiájának hatása
11. A francia reformáció
12. Angol és skót reformáció
13. Reformáció Németalföldön, Pfalzban, Kelet-Európában
14. Összefoglalás – a reformáció öröksége

Évközi tanulmányi követelmények: A szorgalmi időszakban két zárthelyi dolgozat évszámokból, fontos kifejezések és fogalmak definícióiból

Kötelező irodalom:

Cadier, Jean: *Kálvin - Egy ember Isten igájában*, Budapest, 1994
 Colijn, Jos: *Egyetemes egyháztörténet*, Iránytű Alapítvány, 2001
 Gabler, Ulrich: *Huldrych Zwingli*, Budapest: Kálvin Kiadó, 2008
 Heussi, Karl: *Az egyháztörténet kézikönyve*, Budapest: Osiris, 2000
 Révész I.-Segesváry L.: *Az egyháztörténelem alapvonalai*, Debrecen: 1936; reprint 1991

Ajánlott irodalom:

Adriányi Gábor: *Az egyháztörténet kézikönyve*, Budapest: Szent István Társulat, 2001
 Béza, Theodor: *Kálvin János élete*, Budapest: Kálvin Kiadó, 1998
 Chadwick, Owen: *A reformáció*, Budapest: Osiris, 1998
 Dienes Dénes: *A reformáció*, Sárospatak: Hernád Kiadó, 2008
 Erikson, Erik H.: *A fiatal Luther és más írások*, Budapest: Gondolat, 1991
 Fazakas Sándor, szerk.: *Kálvin időszerűsége*, Budapest: Kálvin Kiadó, 2009
 Fiala Endre: *Pápaság és nemzetállamok a késői középkorban és az újkor hajnalán*, Jászberény, 1937
 Fröhlich, Roland: *Egyháztörténet évszámokban*, Budapest: Jel, 2007
 Gánóczy Sándor-Stefan Scheld: *Kálvin hermeneutikája*, Budapest: Kálvin Kiadó, 1997
 Gritsch, Eric W.: *Isten udvari bolondja - Luther Márton korunk perspektívájából*, Budapest: Luther Kiadó, 2006
 Gyökössy Endre: *A lelkipásztor Kálvin*, Budapest: 1996

- Johnson, Paul: *A keresztyénség története*, Budapest: Európa, 2001
 Kálvin János: *A keresztyén vallás rendszere I-II.*, Budapest: Kálvin Kiadó, 2014
 Lane, Tony: *A keresztyén gondolkodás rövid története*, Budapest: Harmat-Kálvin, 2001
 Luther, Martin: *Asztali beszélgetések*, Budapest: Helikon, 1983
 McGrath, Alistair: *Bevezetés a keresztyén teológiába*, Budapest: Osiris, 2003
 McGrath, Alistair E.: *Kálvin*, Budapest: Osiris, 1996
 Pröhle Károly, szerk.: *Luther Márton négy hitvallása*, Budapest: Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya, 1983
 Pruzsinszky Pál: *Kálvin János*, Pápa, 1909
 Pruzsinszky Pál.: *Kálvin levelei a nőkhöz*, Lorántffy Zsuzsanna Egyesület, 1909
 Révész Imre, *Kálvin élete és a kálvinizmus*, Debrecen, 1909
 Sebestyén Jenő: *A kálvinizmus és a kultúra*, Budapest: 1943
 Southern, R. W.: *A nyugati társadalom és az egyház a középkorban*, Budapest: Gondolat, 1987
 Spijker, Willem van: *Kálvin élete és teológiája*, Budapest: Kálvin Kiadó, 2003
 Szántó György Tibor: *Anglikán reformáció, angol forradalom*. Budapest: Európa Könyvkiadó, 2000
 Szántó Konrád: *Egyháztörténelem*, Budapest: Jel, 2007
 Tomlin, Graham: *Luther és kora*, Budapest: Scolar, 2003
 Warga Lajos: *A keresztyén egyház történelme*, Sárospatak, 1906
 Zwingli, Ulrich: *67 tétel*, Exodus Kiadó, 2006
 Zwingli, Ulrich: *Commentarius vagyis az igaz és a hamis vallás magyarázata*, Budapest: Kálvin János Társaság, 1999

HT ETRRV54 – Magyar egyháztörténet 1

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Horváth Erzsébet	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

A magyarság keresztyénné válása folyamatának, szervezetének, kultúrájának megismerése. A reformáció okainak, előkészítő mozgalmaknak, irányzatoknak és magának a reformációnak és hatásának bemutatása az egyházi, társadalmi, tudományos, kulturális életre az európai reformáció összefüggésében. Továbbá tárgyalja a reformációra válaszul a római katolikus egyház európai újjáéledését, magyarországi küzdelmeit, a véres, majd, csendesebb erőszakot, melyben a protestánsok harcoltak megmaradásukért a XVII – XVII. században.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A keresztyénség és magyarság - a keresztyén egyház megszervezése és helyzete Magyarországon a középkor folyamán.
2. A magyarországi reformáció előzményei és gyökerei - a római katolikus egyház állapota - a ferences rendi obszervánsok, a huszitizmus a reneszánsz és a humanizmus Magyarországon, társadalmi, egyházi helyzetkép, a Dózsa-féle parasztháború, a Mohács utáni helyzet
3. A reformáció helyzete, terjedése a török hódoltságban, a királyi Magyarországon és Erdélyben.
4. A reformáció terjesztői és pártfogói, a „ius patronatus” fogalma, tartalma és jelentősége, hatása a reformáció terjesztésében-terjedésében. A teológiai-hitvallási irányok: a wittenbergi, Luther-Melanchthon-i irányzat, - Dévai Biró Mátyás, Ozorai Imre, Gálszécsi István, Sztárai Mihály, Stöckel Lénárt, Bornemisza Péter, Huszár Gál, a Confessio Pentapolitana (1549, északkelet-magyarországi

- városok), Confessio Heptapolitana (1559, Garam-vidéki bányavárosok), Confessio Scepusiana (1569, szepesi városok).
5. A reformáció teológiai-hitvallási irányai II.: a helvét irány megjelenése, követői, hatása: Kálmáncsehi Sánta Márton, Szegedi Kis István, Méliusz Juhász Péter,
  6. Az anabaptista, az antitrinitárius irányzat jelentkezése és elterjedése Erdélyben és Magyarországon, hitviták. Blandrata György, Dávid Ferenc, Heltai Gáspár, Egri Lukács, Arany Tamás, Válaszúti György...
  7. A protestantizmus vallásügyi és közjogi helyzetének alakulása a reformáció századában a királyi Magyarországon és Erdélyben. 1568. - Tordai országgyűlés – tolerancia – A református egyházi szervezet és az egyházalkotmány kialakulása. (1567. Debreceni Zsinat) A templom és az iskola, - veteményeskert - jelentősebb református iskoláink, peregrináció, teológiai irodalom, bibliafordítások.
  8. Az ellenreformáció - a római katolikus egyház megerősödése és támadása Habsburg támogatással - politikai és vallási küzdelmek, fegyveres ellenállás és megtorlások, a rendi függetlenségi mozgalmak, a jus patronatus hatása a vallásügyre. A magyar protestantizmus vallásügyi helyzete és a római katolikus restauráció a XVI-XVII. század fordulóján és a XVII. század első évtizedeiben: Rudolf, II. Mátyás és a Báthoryak kora, a Bocskai-szabadságharc oka, lefolyása, a bécsi béke (1606) és annak becikkelyezése, II. III. Ferdinánd és Pázmány Péter kora. Elárvult gyülekezetek - az első református presbitérium felállítása, Kanizsai Pálfi János.
  9. Erdély aranykora - a protestantizmus helyzete Erdélyben a XVII. században, Bethlen Gábor, I. és II. Rákóczi György, Báthori Zsófi vallás- és művelődéspolitikája - az ortodoxia, a puritanizmus, presbiterianizmus, karteziánizmus, coccejanizmus küzdelmei, oktatás, peregrináció.
  10. Hitvallók, egyház-országépítők: Lorántffy Zsuzsanna; - Tolnai Dali János, Geleji Katona István, Medgyesi Pál, Apáczai Csere János, Méliusz Juhász Péter, Károly Gáspár, Köleséri Sámuel, Dézsi Márton, Tofeusz Mihály, ...
  11. A protestantizmus helyzete a török hódoltságban a XVII. században.
  12. I. Lipót kora - a protestánsok vallásügyi helyzete a királyi Magyarországon, - a vasvári béke és következményei, a "véres ellenreformáció", a "gyászévtized"- a pozsonyi rendkívüli törvényszék - Thököly valláspolitikája és a szabadságharc, 1681-es soproni országgyűlés vallásügyi döntései, Buda visszafoglalása (1686)
  13. Az 1687. évi pozsonyi országgyűlés, a "iure armorum" elv tartalma és vallásügyi jelentősége, a "neoaquis - tica commissio" a beolvasztás és a katolikus restauráció szolgálatában, az "Explanatio Leopoldina" és a "Diploma Leopoldinum" 1691 tartalma és jelentősége. Megmaradásunk - az "articularis helyek" és az "árva eklézsiák".
  14. Rákóczi szabadságharc - II. Rákóczi Ferenc valláspolitikája; - Rákóczi vallásügyi rendeletei és a szécsényi országgyűlés (1705) vallásügyi végzései; - a szatmári béke vallásügyi vonatkozásai.

Évközi tanulmányi követelmények:

óralátogatás, forráselemzés

Kötelező irodalom:

Bíró Sándor-Bucsay Mihály-Tóth Endre-Varga Zoltán: A magyar református egyház története Kossuth Könyvkiadó, Bp. 1949, 512. 19-177.

Bucsay Mihály: A protestantizmus története Magyarországon 1521-1945, Gondolat, Bp. 1985. 9-143.

Bucsay Mihály, A magyar református egyház története, I. II. korszak, Bp. Református Theológiai Akadémia Kurzustára, 1972/73. Bp.

Bucsay Mihály, A Tarcali Zsinatok és a Tarcal-Tordai Hitvallás jelentősége Református Egyház, XVI. 1964. 149-152.

Bucsay Mihály, A gyászévtized drámája és a résztvevők külföldi kapcsolatai, Theologiai Szemle, 1976, 179-183.

Hörccsik Richárd, Kálvin 16. századi magyarországi recepciója, 13-38, és

Márkus Mihály, A presbiteri rendszer alakulása a 17. század közepéig, 38-49, és

Fekete Csaba, A genfi zsoltárok elterjedése hazánkban, 185-243, Fazakas Sándor szerk., Kálvin időszerűsége, Tanulmányok Kálvin János teológiájának maradandó értékéről és magyarországi hatásáról, Budapest: Kálvin Kiadó, 2009. 410

Révész Imre: Magyar református egyháztörténet I. 1520 tájától 1608-ig (Debrecen, 1938., Református Egyházi Könyvtár XX.);

Horváth Erzsébet, A reformáció terjedésének okai Magyarországon, Történelmet írunk. Tisztelgő kötet Ladányi Sándor 75. születésnapja alkalmából, Horváth Erzsébet, Literátý Zoltán, szerk., KRE HTK, 2012.

Ajánlott irodalom:

Almási Tibor, Draskóczy István..., A magyar történelem kronológiája, Pannonica, Bp. 2001. 284.

Barta Gábor, Az erdélyi fejedelemség, Gondolat, Bp. 1984. 279.

Benda Kálmán, Köpeczi Béla..., Comenius és a magyar művelődés, Magyar Comenius Társaság, Sárospatak, 1994. 190.

Bitskey István, Hitviták tüzeiben, Gondolat, Bp. 1978. 249.

Bitskey István, Pázmány Péter, Gondolat, Bp. 1986. 224.

Debreceni Ember Pál, A magyarországi és erdélyi református egyház története, ford. Botos Péter, Sárospatak, 2009. 776.

Dienes Dénes: A keresztyénség Magyarországon 1526 előtt, Sárospatak, 1992, 2. átdolg. kiad. 2001.

DIENES Dénes, Az első püspökválasztás a Tiszáninneri Református Egyházkerületben Tanulmányok a Tiszáninneri Református Egyházkerület történetéből, Sárospatak, 1998..

Fabiny Tibor, A Magyarországi Evangélikus Egyház rövid története, 2. kiadás, Budapest, 1997.

Horváth Erzsébet, A Váradai Biblia, „Magvetés”, Katona Gyula, szerk., Békés (2008-2010), 2010. 40-46.

Karácsonyi János, Magyarország egyháztörténete, Könyvértékesítő Vállalat, Bp. 1985. 416.

Kocsi Csergő Bálint, Masnicius Tóbiás, Simonides János, A magyarországi gályarab prédikátorok emlékezete, ford. Bod Péter, Makkai László, Magyar Helikon, Budapest, 1976. 164.

Kocsi Csergő Bálint, A gályarabok lelke, Szemelvények Kocsi Csergő Bálint „Narratio brevis...” éből, Debrecen, Az Igazság és Élet füzetek, 1967. 23.

Kocsi Csergő Bálint, Narratio brevis de oppressa libertate Ecclesiarum Hungaricarum (Rövid elbeszélés a magyar egyházak szabadságának megnyomorításáról) 1676, Zürich, Bod Péter fordításában, Kősziklán épült ház ostroma.

Köpeczi Béla, Péter Katalin..., Erdély és Patak fejedelemasszonya Lorántffy Zsuzsanna, I-II. Sárospataki Rákóczi Múzeum, Sárospatak, 2000. 717.

LADÁNYI Sándor, Ráday Pál vallásügyi tevékenysége a szatmári béke után - Ráday Pál szerepe a magyarországi protestáns egyházak életében, Bp. 1997. 117.

LADÁNYI Sándor: A szécsényi országgyűlés pontjainak előkészítése, Irodalom, történelem, folklór, Hopp L.-Pintér M.Zs.-Tüskés G. szerk., Debrecen, 1992 Medgyesi Pál, Praxis Pietatis azaz Kegyeség-gyakorlás, Debrecen, 1636, Bp. 1936. 496.

Michiel De Ruyter és Magyarország, Bitskey István, Pusztai Gábor, szerk. Debreceni Egyetem Netherlandisztika Tanszék, 2008. 251.

NAGY Sándor Béla szerk. A Bodrogkeresztúri Konvent 200 éves jubileumának emlékkönyve 1734-1934. Sárospatak, 1934.

- Payr Sándor: A magyar protestáns gályarabok, Budapest, 1926.
 Pálffy Géza, A tizenhatodik század története, Pannonica, Bp. 2000. 280.
 Péter Katalin, A reformáció: kényszer vagy választás, Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2004, 124.
 Péter Katalin, Comenius és a Rákócziak, A hazáért és a szabadságért, szerk. Miklós Péter, Szeged, 2013. 101-111.
 Péter Katalin, A vallásügy a bécsi békében, „Frigy és békesség legyen...” Papp Klára... szerk., Debrecen, 2006.171-175.
 Péter Katalin, Lorántffy Zsuzsanna, Lorántffy Zsuzsanna album, Tamás Edit, szerk., Sárospataki Rákóczi Múzeum Füzetek, 39. Sárospatak, 2000. 9-67.
 Szenci Molnár Albert, A keresztyéni religióra és igaz hitre való tanítás, Hanovia, M. DC. XXIV. Hanau, 1624. Bibliotheca Hungarica Antiqua XLIII. szerk. Kőszeghy Péter, reprint. Bp. 2009.
 S. Szabó József, A protestantizmus Magyarországon, Bethlen Gábor Szövetség, Bp. 1928. I. II. rész. A protestáns szellem hivatása a magyar nemzet életében, (Vida Gyula) 511.
 S. VARGA Katalin: Vitetnek ítélőszékre... Az 1674-es gályarabper jegyzőkönyve, 1958 Kalligram, Pozsony, 2002.
 Takács Béla: Comenius sárospataki nyomdája, Sárospatak, 1958.
 Takács Béla: A sárospataki nyomda története - MEK
 Comenius és a nyomda megalapítása. A sárospataki nyomdamegalapításának és ... mek.oszk.hu/01600/01648/01648.htm
 Tóth Endre: A gályarabság története, Pápa, 1906.
 Unghváry Sándor, A magyar reformáció az ottomán hódoltság alatt a 16. században, KRE Egyháztörténeti Tanszék, Bp. 1994. 363.
 Zoványi Jenő: A reformáció Magyarországon 1565-ig Bp. 1922, reprint 1986
 Zoványi Jenő: A magyar protestantizmus 1565-től 1600-ig Bp. 1977

III. évfolyam

HT DOER017 – Dogmatika 2

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Szabó István	N: 30	Ld.órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus reformátori dogmatika felépítését figyelembe véve tárgyalja a teológia rendszerét. Módszerében segítségére van mind az írásmagyarázat, mind a filozófia. Rendszerzi a bibliai stúdiumok kutatásainak eredményeit. Alapvető eligazítást ad az egyház tanítása tekintetében, s egyúttal a bibliai könyvek tapasztalatai alapján képed ad az Isten, ember, világ összefüggéseiről, egyszóval a református keresztyén világról.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Szótériológia. Krisztus váltságműve értünk.
2. Az engedelmesség, szenvedés kereszt

3. A pokolra szállás, a feltámasztás, a mennybemenetel
4. Az ordo salutis, predestináció, vocatio, megigazulás és megszentelődés
5. Megtérés, újjászületés
6. A Szentlélek személye és munkája
7. Az egyház, krisztológiai alapja, látható és láthatatlan egyház, ismertető jegyei, szervezete és kormányzása
8. A kulcsok hatalma, a tan-és egyházfegyelem
9. Az egyház szolgálói, a kálvini négyes rend
10. A sakramentumok: keresztség és úrvacsoratanok
11. Eszkhatológia

Évközi tanulmányi követelmények:

- referátum

Kötelező irodalom:

- Barth Károly: Kis dogmatika. Budapest, é.n.
- Jan Milich Lochman: Az Apostoli Hitvallás. Budapest, 1995.
- Sebestyén Jenő: Református dogmatika. Gödöllő, 1994.
- Alister McGrath: Bevezetés a keresztény teológiába. Budapest, 1995.
- Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985.
- Szücs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995.

Ajánlott irodalom:

- Paul Tillich. Rendszeres teológia. Budapest, 1996.
- Otto Weber: Grundlagen der Dogmatik. 1-2. Berlin, 1962.
- John Macquarrie: Principles of Christian Theology. New York, 1977.
- Millard J. Erickson: Christian Theology. Grand Rapids, 1994.
- Gerhard Ebeling: Dogmatik des christlichen Glaubens. II-III. Berlin, 1966.
- Szathmáry-Török-Kocsis: Eszkhatológia. Budapest, 2001.
- Oscar Cullmann: Az Újszövetség krisztológiája. Budapest, 1990.
- Louis Berkhof: Keresztyén dogmatika. H. és é.n.

HT ETRRV01 – Históriai szigorlat (egyetemes és magyar egyháztörténet)

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója:	N: -		Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

HT ÓSZBV17 – Ószövetségi írásmagyarázat 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István	N: 30	Ld.órarend	Ld. mintatanterv	

Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

2Móz 5:6-11
2Móz 5:12-18
2Móz 5:19-3
2Móz 6:1-8
2Móz 6:9-19
2Móz 6:20-30
2Móz 7:1-13
2Móz 7:14-24
2Móz 7:26-8:11
2Móz 8:12-20
2Móz 8:21-9:7
2Móz 9:8-21

Évközi tanulmányi követelmények:

Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

B.C. Childs, *The Book of Exodus*, London: SCM Press, 1974
J.I. Durham, *Exodus*, Waco: Word Books, 1987
Fodor Ferenc, *Az Exodus 1-4 fejezeteinek magyarázata*, Komárom: CJTA, 2002
J.P. Hyatt, *Exodus*, London: Marshall, Morgan & Scott, 1971
M. Noth, *Das zweite Buch Mose*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1960
W.H. Schmidt, *Exodus*, Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1988kk.
G. Fohrer, *Überlieferung und Geschichte des Exodus*, Berlin-New York: W. de Gruyter, 1964
K. Schmid, *Erzväter und Exodus*, Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1999
J. Van Seters, *The Life of Moses*, Louisville: Westminster/John Knox Press

HT ÚSZBV37 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 2

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Pap Ferenc	N: 30			
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (pap.ferenc@kre.hu)	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: 6	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a lelkész és teológus szakon teljesítendő, a hittanoktató és vallástanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész és teológus szakon. Hittanoktató és vallásstanár szakon csak az exegézis elvart, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

1. hét: Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom

2-13. hét: Exegézis: **Lk 15-19**

14-15. hét: összefoglalás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel az előadásokon
- Lelkész és teológus szakon: görög szöszedet készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján; a szöszedet a vizsga megkezdésekor adandó át a vizsgáztató tanárnak)
- Hittanoktató és vallásstanár szakon: írásbeli exegézis készítése a szaktanár által meghatározott perikópáról és tartalmi-formai kritériumok szerint (katechetikai kitekintéssel; leadási határidő: a szorgalmi időszak utolsó előtti hete)

Kötelező irodalom:

- Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998.
- Kommentárok magyar és idegen nyelven
- A Magyarországi Református Egyház hit- és erkölcsstan kerettanterve (9-12/13. évfolyam) http://rpi.reformatus.hu/hatteranyagok/Kerettanterv_9-12_13_2012.pdf
- Tanári segédletek és digitális könyvek
<http://rpi.reformatus.hu/content/k%C3%B6z%C3%A9piskola>
<http://rpi.reformatus.hu/let%C3%B6lthet%C5%91-digit%C3%A1lis-form%C3%A1tum%C3%BA-tank%C3%B6nyvek>
<http://rpi.reformatus.hu/tan%C3%A1ri-seg%C3%A9dletek-%C3%A9s-egy%C3%A9b-digit%C3%A1lis-anyagok>

Ajánlott irodalom:

- Kommentárok magyar és idegen nyelven

HT VPPGV41 – Katechetikai gyakorlat 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Siba Balázs	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Thoma László Róbert	N: 30	Ld. órarend	Ld. Mintatanterv!	
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegység célja az elméleti pedagógiai és katechetikai ismeretek gyakorlati alkalmazása, a metodikai felkészültség fejlesztése a gyakorlatban különösen is az iskolai hittanoktatási területre összpontosítva.

A tantárgy tervezett programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az óravázlat-készítés alapszabályai. A használandó módszerek és eszközök kiválasztásának modelljei, lehetőségei. A hallgatóknak lehetőségük lesz óvodai, általános iskola alsó- illetve felső tagozat, valamint középiskolás fiatalok között végzett hittanoktatói munkába betekinteni. Az adott foglalkozások témái az adott csoport tanmenetétől függően változóak, de a kurzus indulásakor ismeretesebbek lesznek a hallgatók számára.

Évközi tanulmányi követelmények:

- részvétel a kötelező megbeszéléseken (beleértve a hospitálást követő kiértékelő megbeszéléseket is) rendszeres hospitálás
- óravázlat-, ill. elemző bírálatkészítés
- egy hittanoktatási óra megtartása, ill. egy óraadás bírálata

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- A Kálvin Kiadó és a Református Pedagógiai Intézet gondozásában megjelent tankönyvsorozatok.
- Fodorné Nagy Sarolta: A katechézis kommunikációs problémái, Budapest, 1996.
- Tamminen, K. et al.: Hogyan tanítsunk hittant, Budapest 1998.

HT DOERV18 – Etika 1

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Békési Sándor	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az etika változó korokon keresztül keresi a felvetődő kérdésekre adandó keresztyén válaszokat. Életszerűsége és időszzerűsége készíti fel a hallgatókat, hogy helyt tudjanak állni és a keresztyén üzenet alapján cselekedetekre tudják váltani a megértett és megélt igazságot. Ebben a szemeszterben egyrészt az általános etikai kategóriák kerülnek szóba, másrészt pedig az etika történetének jelentősebb állomásai is ismerkedik meg a hallgató.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek:

1. Ethosz és etika
2. Kicsoda az ember? Teológiai antropológia
3. Evangélium és törvény
4. Lelkiismeret, erkölcsi felelősség és szabad akarat
5. Rendek, mandátumok és intézmények
6. *I. zárthelyi dolgozat*
7. A keresztyén ókor etikái
8. A skolasztika etikája
9. A reformáció etikája
10. A liberális teológiai etika
11. A 20. századi protestáns etika
12. *II. zárthelyi dolgozat*

Kötelező irodalom:

- Bonhoeffer, Dietrich: *Etika*. Ford. Visky S. Béla. Kolozsvár, 2015, Exit
- Szathmáry Sándor: *Theológiai Antropológia dióhéjban*. Budapest, 1990
- Szücs Ferenc: *Teológiai etika*. Budapest, 1993
- Török István: *Etika*. Kolozsvár, 1997
- Barth Károly: *Evangelium és törvény*. Budapest, 1997

Ajánlott irodalom:

- Anzenbacher, Arno: *Keresztény társadalometika*. Budapest, 2001
- Bonhoeffer, Dietrich: *Követés*. Budapest, 2008, Luther
- Brunner, Emil: *Das Gebot und die Ordnungen*. 1978, Zürich, TVZ
- Brunner, Emil: *Der Mensch im Widerspruch*. 1985, Zürich, TVZ
- Frey, Christofer: *Die Ethik des Protestantismus von der Reformation bis zur Gegenwart*. Gütersloh, 1989
- Nyíri Tamás: *Alapvető etika*. Budapest, 1994
- Pinckaers, Servias: *A keresztény erkölcssteológia forrásai*. Budapest, 2001
- Rae, Scott B.: *Erkölcsei döntések. Bevezetés az etikába*. Budapest, 2015, Harmat
- Weber, Helmut: *Általános erkölcssteológia*. Budapest, 2001

HT ETRRV53 – Egyetemes egyháztörténet 4.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Óraszám: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Lányi Gábor János				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi		Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

A kereszténység és az őt körülvevő világ soha korábban nem ment át olyan gyors és mélyreható változásokon, mint a 19-20. század felgyorsult világában. A vizsgált korszakban a kereszténység fokozatosan került ki a nyugati társadalmak politikai, gazdasági és kulturális nyilvánosságából és vált ez egyes ember magánügyévé. Egyesek - személyek és egyházak egyaránt - betokozódással és tételeik megszilárdításával válaszoltak a modern kihívásokra, mások a kompromisszumok, de olykor a megalkuvások útját választották. A kurzus célja, hogy példát szolgáltatson mindkét hozzáállásra, megmutassa mikor és hogyan tudott a kereszténység hűséges maradni Urához és küldetéséhez, mikor és hol maradt alul. Ennek megismerése rendkívül fontos korunk mélyebb megértéséhez, benne való szolgálatunk teljesebb végzéséhez.

A tantárgy programja:

1. A moderntől a posztmodernig - a vizsgált korszak általános történeti, társadalmi és kulturális folyamatainak bemutatása
2. Katolikus restauráció a 19. században (IX. Pius pápasága és az I. Vatikáni Zsinat. Az Ókatolikus Egyház)
3. Protestantizmus a 19. századi Németországban (Porosz Protestáns Unió, Kulturkampf)

4. Az új világ új vallásai (Utolsó Napok Szentjei, Jehova Tanúi, a pünkösdistakarizmatikus, az evangelikál és a fundamentalista mozgalom)
5. Az egyházak és a szociális kérdés (XII. Leó és a Rerum Novarum, keresztényszocializmus)
6. A belmissziói mozgalmak kialakulása és története
7. Külmisszió a 19-20. században (William Carey, missziói egyesületek, David Livingstone, Albert Schweitzer)
8. A protestáns egyház Hollandiában a 19-20. században (Abraham Kuyper, neokálvinizmus)
9. Kirchenkampf (keresztyének a Harmadik Birodalomban, a német Hitvalló Egyház, a Barmeni Teológiai Nyilatkozat, Martin Niemöller, Dietrich Bonhoeffer)
10. Keresztyénség és kommunizmus (ortodox egyházak a 18-20. században)
11. A katolicizmus története a jelenkorig (A világháborúk pápái, II. Vatikáni Zsinat és öröksége)
12. Az ökumenikus mozgalom és a felekezeti világszövetségek története
13. A legújabb kihívások – Krisztus követése a posztmodern individualista, pluralista és relativista társadalmában

Évközi tanulmányi követelmények:

A szorgalmi időszakban két zárthelyi dolgozat évszámokból, fontos kifejezések és fogalmak definícióiból

Kötelező irodalom:

Colijn, Jos: *Egyetemes egyháztörténet*, Iránytű Alapítvány, 2001
Dienes Dénes, szerk.: *A Felvilágosodás és ami utána következett – Vezérfonal az egyháztörténet tanulmányozásához III.*, Sárospatak: Sárospataki Teológiai Műhely, 2013
Heussi, Karl: *Az egyháztörténet kézikönyve*, Budapest: Osiris, 2000

Ajánlott irodalom:

Adriányi Gábor: *Az egyháztörténet kézikönyve*, Budapest: Szent István Társulat, 2001
Bucsay Mihály: *A legújabb kor egyetemes egyháztörténete 1814-től napjainkig*, Budapest, 1969
Csohány János: *A legújabb kor egyetemes egyháztörténete*, Debrecen, 1974
Diós István, szerk.: *A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai*, Budapest: Szent István Társulat, 2000
Fröhlich, Roland: *Egyháztörténet évszámokban*, Budapest: Jel, 2007
Gereben Ágnes: *Egyház az ateista államban*, Budapest: PolgArt, 2001
Gereben Ágnes: *A bolsevik állam és az ortodox egyház: 1917-1920*, in: Valóság 44. évf. 3. sz. (2001), o. 71-91.
Gereben Ágnes: *A szovjet egyházpolitika gyökerei: Az orosz ortodoxegyház 1925 után*, in: Magyar Szemle: Új folyam 10. évf. 11-12. sz. (2001), o. 37-55.
Gereben Ágnes: *Szovjet egyházpolitikai fordulat 1943-ban: okok és előzmények*, in: Polgári szemle 9. évf. 3-6. sz. (2013), o. 256-274.
Johnson, Paul: *A kereszténység története*, Budapest: Európa, 2001
Lane, Tony: *A keresztyén gondolkodás rövid története*, Budapest: Harmat-Kálvin, 2001
Lányi Gábor: *Ébredés és Forradalom – A nagy ébredés és az amerikai polgári forradalom*, in Confessio 2009/1, 111-123. o.
McGrath, Alistair: *Bevezetés a keresztény teológiába*, Budapest: Osiris, 2003
Révész I.-Segesváry L.: *Az egyháztörténelem alapvonalai*, Debrecen: 1936; reprint 1991
Szántó Konrád: *Egyháztörténelem*, Budapest: Jel, 2007
Szántó Konrád: *A katolikus egyház története II.*, Budapest: Ecclesia, 1988

Vályi Nagy Ervin: *Nyugati teológiai irányzatok századunkban*, Budapest: Református Zsinati Iroda, 1984

Wiltgen, Ralph: *A Rajna a Tiberisbe ömlött: a második Vatikáni Zsinat története*, Budapest: Szent István Társulat, 2000

HT ETRR056 – Magyar egyháztörténet 3

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Horváth Erzsébet	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

A széttagoltan élő magyar reformátusok, megmaradásukért vívott harcaik, eredményeik bemutatása az adott korszak történelmi eseményeinek tükrében.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az egyház az I. világháború utáni vörös terror idején.
2. A Trianoni Békeszerződés és a szétszakított országban élő egyház veszteségei, nehézségei, helytállása a Horthy korszakban.
3. Az egyház belmissziója, ifjúsági egyesületek /Bethánia Egylet, Népfőiskola, ORSZ, ORJÓ, ORPSZ, ORLE, KIE, KLE, MEKDESZ, SDG, 1921, 1942-1943, 1945., Ichtüs/.
4. Egyházunk szerepe a magyar kultúrában, oktatásban, sajtóban /ORTE, KRE, DRHE,.../.
5. A magyar reformátusok válasza a társadalmi és a szociális kihívásokra.
6. A II. világháború egyházpolitikája, Jó Pásztor Misszió, Ravasz László, Bereczky Albert.
7. Helyreállítás, ébredés és a „fordulat éve”, az Egyezmény, perek, 1945-1948. /Ravasz László, Révész Imre, Karácsony Sándor, Victor János, Békefi Benő, Bereczky Albert Kiss Roland, Pap Béla, Pógyor István, Soós Géza,.../
8. Az ellenőrzött egyház: Rákosi diktatúra, ÁVÓ, ÁVH, ÁEH – a keskeny út teológiája, a templom falai közé zárt egyház élete, megmaradása.
9. Az 1956-os forradalom, Hitvalló Nyilatkozat, Országos Református Intézőbizottság, terror, Ravasz László, Kardos János, Pap Béla, Gulyás Lajos, Magócsi István, Herczeg Lajos.
10. Megmaradás a Kádári diktatúra idején, nyitási lehetőség a belmisszióban.
11. Egyházszervezeti változások a XX. században a magyar református egyházban.
12. A Magyarországi Református Egyház/MRE/ hazai- és külföldi kapcsolatai, részvétele egyházi testületekben.
13. Az MRE és az elszakított területek magyar reformátussága, - közös szervezetek, Magyar Református Egység- Fesztivál /2009. Debrecen/Zsinat, MRE Tanácskozó Zsinata, Generális Konvent./Hegedüs Loránt, Bölskei Gusztáv, Csiha Kálmán, Tóth Károly/.
14. Múltfeltárás, tisztánlátás, megbocsátás.

Évközi tanulmányi követelmények: óralátogatás, forráselemzés

Kötelező irodalom:

BUCSAY Mihály, A protestantizmus története Magyarországon 1521-1945, Gondolat, Bp. 1985. 235-269.

Barcza József, Dienes Dénes szerk., A Magyarországi Református Egyház története 1918-1990. Sárospatak, 1999. 1-240.

Ladányi Sándor: Vázlatos történeti áttekintés a Magyarországi Református Egyház közelebbi múltjáról (Valóság, 1994/4).

Horváth Erzsébet, Zsidómentő szolgálat a Magyarországi Református Egyházban, Confessio, 2012. 4. sz. 73-81.

Horváth Erzsébet, A református iskolák államosítása Magyarországon (1945-1945), Bp. 2014. 11-170.o.

Ladányi Sándor: Adalékok a Magyarországi Református Egyházban az 1956-57-es esztendőkhöz történetekhez. Dokumentumok a Református Megújulási Mozgalom és az Országos Intézőbizottság tevékenysége valamint a megtorlások történetéből. Kálvin Kiadó, Budapest, 2006.

Ajánlott irodalom:

Almási Tibor, Draskóczy István..., A magyar történelem kronológiája, Pannonica, Bp. 2001. 284.

Á. Varga László, Nagy Imre és kora I. II. Nagy Imre Alapítvány, 2003.

Balla Bálint, Szöllőssy Pál szerk. 50 év. 1956–2006. Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, Bern, 2006.

Barcza József Bütösi János szerk., „Tebenned bízunk eleitől fogva...” A magyar reformátusság körképe, Magyar Református Világtalálkozó Alapítvány, Debrecen, 1991. 288.

Bálint László, A kommunista párt öklei, Kárpátia Stúdió, Bp. 2014.302.

Bolyki János, Ladányi Sándor, A református egyház, A magyar protestantizmus, A magyar protestantizmus 1918-1948.szerk. Lendvai L. Ferenc, Bp. 1987.

Bogárdi Szabó István, Egyházvezetés és teológiai a Magyarországi Református Egyházban 1948 és 1989 között, Societas et Ecclesia 3. Debrecen, 1995, 197.

Csizmadia Károly: Gulyás Lajos életútja és halála, Confessio, 1990. 3. sz.

Egyházak a változó világban, Új forrás, 23. évf. 1991.május, 5. sz. 88.

Gál Vilmos-Tar Attila Szilárd, Dokumentumok a XX. század történetéhez, Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 385.

Gratz Gusztáv szerk. A bolsevizmus Magyarországon, Vadszőlő Kiadó Bp. 2003. 295.

Gyarmati György, A Rákosi-korszak, Rendszerváltó fordulatok évtizede Magyarországon, 1945-1956., ÁBTL-Rubicon, Bp. 2013. 528.

Kovács Bálint, A kecskeméti szolgálat évei 1942-1957, Emmaus Kiadó, Kecskemét, 2006. 135.

Kő András-Nagy J. Lambert, Kossuth tér 1956. Teleki László Alapítvány, Bp. 2001. 336.

Krahulcsán Zsolt, A párt belügye, A politikai rendőrség és az MSZMP a korai Kádár-korszakban (1956-1962), ÁBTL-L'Harmattan, Bp. 2013. 256.

Horváth Erzsébet, Benda Kálmán és a Tatai Népfőiskola, Studia Caroliensia, Bp.2001/3.

Kónyai István, A magyar református egyház felső vezetésének politikai ideológiája a Horthy-korszakban, Akadémia Kiadó, Bp. 1967. 243.

Horváth Erzsébet, Bethesda az első magyar diakonissza kórház és a Filadelfia Diakonissza Egylet, Ministerio, Esztergom, 1998.

Horváth Erzsébet, Az egyházi iskolák államosítása 1948 - erkölcsi vákuum, Szabó Előd szerk."Isten fia magának egy kiválasztott gyülekezetet gyűjt egybe" Ünnepi kötet Dr. Márkus Mihály püspök, professzor 70. születésnapja tiszteletére. Pápa, Magvető, 2013. 75-88.

Horváth Erzsébet, Az 1947-es támadás a vallásoktatás ellen, Kezdetben volt az ige, Peres Imre, szerk. Debrecen, 2011. 371-381.

Horváth Erzsébet, Jézus Krisztus jó vitéze” Soós Géza, Hősök, mártírok, áldozatok a XX. századi magyar reformátusságból, Bp. 2011. 139.

Horváth Erzsébet, Kardos János (1894-1959) főgondnoksága, Református Egyház 2007. 3. sz. 68-70.

Horváth Erzsébet, Lenni, vagy nem lenni, ahogy lehet, Egyezmény az állam és az MRE között, Confessio, 2008/4. sz. 23-30.

Horváth Erzsébet, A magyar református népfőiskola forrása – Sárospatak -, Magyar Népfőiskolai Collegium, 1996. 56.

Horváth Erzsébet szerk. Megújulás, visszarendeződés (1956-57), Dokumentumok a Magyarországi Református Egyház Zsinati Levéltárában az 1956-1957-es esztendőkhöz történetének kutatásához, Kálvin Kiadó, Budapest, 2007.

Horváth Erzsébet szerk. Megújulás, visszarendeződés (1957-58), Dokumentumok a Magyarországi Református Egyház Zsinati Levéltárában az 1957-1958-as esztendőkhöz történetének kutatásához, Kálvin Kiadó, Budapest, 2008.

- Horváth Erzsébet, A népfőiskola forrásánál, Emlékezz vissza az egész útra, 75 éves a magyar népfőiskola, MNC, 2011. 41-52.
- Horváth Erzsébet, Ravasz László és a zsidómentés, Theologiai Szemle, 2007/4. sz. 206-210.
- Horváth Erzsébet, A Református Egyház és a 43-as konferencia, Számvetés, MRE, Budapest, 2003. 39-57.
- Horváth Erzsébet, A Sárospataki Református Kollégium, mint a magyar népfőiskola mozgalom otthonteremtője, Doctrina et Pietatis. Debrecen-Sárospatak, 2002.
- Ladányi Sándor, Adalékok a Magyarországi Református Egyházban az 1956-57-es esztendőkből történetekhez. Dokumentumok a Református Megújulási Mozgalom és az Országos Intézőbizottság tevékenysége valamint a megtorlások történetéből, Kálvin Kiadó, Budapest, 2006.
- Ladányi Sándor, "Őrségváltás - háttérzenével" - Kardos János megválasztott dunamelléki főgondnok hivatalba lépésének megakadályozása és Kiss Roland főgondnokká lételének körülményei, Confessio, 1991. 1. sz.
- Ladányi Sándor: A Református Megújulási Mozgalom - különös tekintettel Szabolcs-Szatmár megyei tevékenységére, Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle, 1995.
- Milotay István, Egy élet Magyarorszáért, Ami Horthy Emlékirataiból kimaradt, gede Testvérek Bt., Bp. 2001.312.
- Ordass Lajos, Válogatott írások, EPMSZ, Bern, 1982. 413.
- Ö. Kovács József, A paraszti társadalom felszámolása a kommunista diktatúrában ... 1945-1965, Korall, Bp. 2012. 574.
- Pap László: Tíz év és ami utána következett. 1945-1963. Adalékok a magyarországi református egyház XX. századi történetéhez, Bern-Budapest. 1992. EPMSZ. 424.
- Papp Vilmos, Negyvenegy prédikátor, I.II.III. Bp. 2008, 2009. 220.
- Pándy Bertalan, Meggyújtott gyertya, Egy felvidéki lelkipásztor életútja, Madách-Posonium, 2003. 260.
- Pölöskei Ferenc, Gergely Jenő, Izsák Lajos szerk. 20. századi magyar történelem 1900-1994. Korona Kiadó, Bp. 1997. 460.
- Szebeni Olivér, Kiszolgáltatottan, MBE, Bp. 2006. 279.
- Ravasz László, Emlékezéseim, MRE Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Bp. 1992. 427.
- Ravasz László, Válogatott írások 1945-1968, szerk. Bárczay Gyula, EPMSZ, Bern, 1988. 372.
- Simándi Irén, Magyarország a Szabad Európa Rádió hullámhosszán 1951-1956, Gondolat, Bp. 2005. 346.
- Tanulmányok a MRE 1867 és 1978 közötti történetéből, MRE Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Bp. 1983. 23-91, 271-641.
- Tenke Sándor szerk. Református ifjúsági egyesületek és mozgalma Magyarországon a XX. században Bp. 1993.
- Zeidler Vilmos, A revíziós gondolat, Osiris, Bp. 2001. 256.
- Zombori István szerk., Az 1956-os forradalom hatása a környező országok egyházaira, Juhász Nyomda Kft. Bp. 2010. 237.

TNS5011 - Vallásdidaktika 2

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hit- és erkölcsstan tantárgy oktatásának didaktikai kérdéseit tárgyalja. Áttekintést nyújt azokról az általános didaktikai elméletekről, amelyek a vallásdidaktikára leginkább hatottak. Megismertet a vallásoktatás tantervi koncepcióival, bevezet a tanmenet készítésének feladatába és az óra-előkészítés mozzanataiba. Részletesen foglalkozik a különböző típusú tananyagok feldolgozásának elvi kérdéseivel és módszereivel. A vallásdidaktika II vallásdidaktika I. folytatásaként a hitvallás-ismereti, az etikai és az egyháztörténeti tananyag oktatásával didaktikai kérdések tárgyalása és leginkább használható módszerek bemutatása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

21. Az empátia és kapcsolódás fontossága a tanításban
22. A hálózatok szerepe a tanításban
23. A tanári kérdés mint eszköz
24. Nehéz esetek és fegyelmezés a hittanórán
25. A hitvallásismereti tananyag oktatásának didaktikája
26. A hitvallásismereti tananyag oktatásának módszertana
27. Az etikai tananyag oktatásának didaktikája
28. Az etikai tananyag oktatásának módszertana
29. Az egyháztörténeti tananyag oktatásának didaktikája
30. Az egyháztörténeti tananyag oktatásának módszertana

Évközi tanulmányi követelmények:

- projektbemutató 20 %
- zárthelyi dolgozat 80%

Kötelező irodalom:

- órai jegyzet
- Németh Dávid: Vallásdidaktika, A hit- és erkölcsstan tanítása az 5-12. osztályban, II. rész, kézirat
- K. Tamminen et al., Hogyan tanítsunk hittant, Bp. 1998
- Bodó S., ifj. Fekete Károly, Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyűjtemény, Debrecen, 1998.
- Németh Dávid/Kaszó Gyula (szerk.), Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény, Budapest, 2000
- G. Adam/F. Schweitzer (szerk.), Etikai oktatás az iskolában, Bp. 2005.
- Homor T. (szerk.), Az etikatanítás gyakorlata, Budapest 2003.
- Csepela Jánosné et al., A történelemtanítás gyakorlata, Budapest 2003.

Ajánlott irodalom:

- Dobos L., Játék a hittanórán, Abaliget 2002.
- H. Lehnhard (Hg.), Arbeitsbuch Religionsunterricht, Gütersloh 1996.
- F. Weidmann (Hg.), Didaktik des Religionsunterrichts, Donauwörth, 1997.
J. Frisch, Leitfaden Fachdidaktik Religion, Düsseldorf 1992.
- F. Oser/ W. Althof, Moralische Selbstbestimmung, Stuttgart 1992.
R. Lachmann – G. Adam – W. Ritter, Theologische Schlüsselbegriffe, Göttingen 1999
- G. Hilger et al., Religionsdidaktik, München, 2001.
- Religionsdidaktik. Jahrbuch der Religionspädagogik, Bd. 18., Neukirchner-Vluyn, 2002.
- G. Adam/R. Lachmann (Hg.), Methodisches Kompendium für den Religionsunterricht 1.-2., Göttingen, 2002.
- V. Pfeifer, Didaktik des Etikunterrichts, Stuttgart 2003.
- R. Mokrosch/ A. Regenbogen (Hg.), Werte-Erziehung und Schule, Göttingen 2009.

XI. Protestáns teológia osztatlan képzés, esti munkarend

IV. évfolyam:

ÓSZBT19 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT IV.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István	10	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: kötelező	tavaszi	VIII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Alapfogalmak elsajátítása, valamint kezdő szintű exegetikai munka segédanyagok használatával.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Program: az egzegézis szó etimológiája, jelentésváltozásai, definíciója, néhány fontosabb hermeneutikai irányzat megismerése, ismerkedés a kommentárokkal, szótárakkal, két rövid perikópa egzegézise szakirodalom segítségével.

Évközi tanulmányi követelmények:

Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

BHS, valamint a Török Pál Könyvtár szótárai, lexikonai, kommentárjai.

Ajánlott irodalom:

A fentiekén kívül közös megbeszélés szerint.

HT ÚSZBT39 – Újszövetségi írásmagyarázat IV

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves / Heti óraszám: F: 10; H: -	Órarendi beosztás: Lásd: órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Fazakas Márk				
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév: 8	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi		Értékelés módszere: ZH/szóbeli felelet

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a lelkész és teológus szakon teljesítendőek, a hittanoktató és vallástanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a lelkész szakos és a vallástanár szakos hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész és teológus szakon. Hittanoktató és vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

1. Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom
2. Exegézis – **Lukács evangéliumának válogatott szakaszai**
3. Összefoglalás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel az előadásokon
- Görög szöszedet készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján; a szöszedet a vizsga megkezdésekor adandó át a vizsgáztató tanárnak)

Kötelező irodalom:

-

Ajánlott irodalom:

- Kommentárok magyar és idegen nyelven

HT BTHBT57–BIBLIAI TEOLÓGIA II. (ÓSZ).

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám: E: 10	Órarendi beosztás: Ld. órarend	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Zsengellér József				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

HT DOERT19 – Etika II

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Békési Sándor	E: 10			
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VIII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus reformátori dogmatika felépítését figyelembe véve tárgyalja a teológia rendszerét. Módszerében segítségére van mind az írásmagyarázat, mind a filozófia. Rendszerezi a bibliai stúdiumok kutatásainak eredményeit. Alapvető eligazítást ad az egyház tanítása tekintetében, s egyúttal a bibliai könyvek tapasztalatai alapján képed ad az Isten, ember, világ összefüggéseiről, egyszóval a református keresztyén világról.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Szótériológia. Krisztus váltságműve értünk.
2. Az engedelmesség, szenvedés kereszt
3. A pokolra szállás, a feltámasztás, a mennybemenetel
4. Az ordo salutis, predestináció, vocatio, megigazulás és megszentelődés
5. Megtérés, újjászületés
6. A Szentlélek személye és munkája
7. Az egyház, krisztológiai alapja, látható és láthatatlan egyház, ismertető jegyei, szervezete és kormányzása
8. A kulcsok hatalma, a tan-és egyházfegyelem
9. Az egyház szolgálói, a kálvini négyes rend
10. A sakramentumok: keresztség és úrvacsoratanok
11. Eszkhatológia

Évközi tanulmányi követelmények:

- referátum

Kötelező irodalom:

- Barth Károly: Kis dogmatika. Budapest, é.n.
- Jan Milich Lochman: Az Apostoli Hitvallás. Budapest, 1995.
- Sebestyén Jenő: Református dogmatika. Gödöllő, 1994.
- Alister McGrath: Bevezetés a keresztyén teológiába. Budapest, 1995.
- Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985.
- Szücs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995.

Ajánlott irodalom:

- Paul Tillich. Rendszeres teológia. Budapest, 1996.
- Otto Weber: Grundlagen der Dogmatik. 1-2. Berlin, 1962.
- John Macquarrie: Principles of Christian Theology. New York, 1977.
- Millard J. Erickson: Christian Theology. Grand Rapids, 1994.
- Gerhard Ebeling: Dogmatik des christlichen Glaubens. II-III. Berlin, 1966.
- Szathmáry-Török-Kocsis: Eszkhatológia. Budapest, 2001.
- Oscar Cullmann: Az Újszövetség krisztológiája. Budapest, 1990.
- Louis Berkhof: Keresztyén dogmatika. H. és é.n.

FILFT21 – ÓKORI NYELVŰ SZÖVEGOLVASÁS II.

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Kendeffy Gábor	E: 10		FILFT13 – Részletes filozófiatörténet III.	
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		VIII.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

**A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:
Évközi tanulmányi követelmények:**

**Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:
Ajánlott irodalom:**

HT FILFT28 – A hermeneutika kérdései és története II.

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. órarend	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója:	E: 10		Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező		VIII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

**A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:
Évközi tanulmányi követelmények:**

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

HT VPPRT10 – VALLÁSLÉLEKTAN

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. órarend	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Németh Dávid	E: 10			
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VIII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

**VII. MA református hittanár-nevelő, levelező munkarend
 (lelkész alapképzéssel)**

I.évfolyam:

HT VPPGW46 – VALLÁSDIDAKTIKA I (SZAKMÓDSZERTAN)

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	L: 15			
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hit- és erkölcsstan tantárgy oktatásának didaktikai kérdéseit tárgyalja. Áttekintést nyújt azokról a didaktikai elméletekről, amelyek a vallásdidaktikára leginkább hatottak. Megismertet a vallásoktatás tantervi koncepcióival, bevezet a tanmenet készítésének feladatába és az óra-előkészítés mozzanataiba. Részletesen foglalkozik a különböző típusú tananyagok feldolgozásának elvi kérdéseivel és módszereivel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A vallásdidaktika feladata

2. Főbb didaktikai koncepciók I.
3. Főbb didaktikai koncepciók II.
4. A tantervkészítés alapelvei
5. Oktatási célok a vallásitanításban
6. Az óra-előkészítés lépései
7. Az óra felépítése
8. A bibliatanítás didaktikai elvei
9. A bibliatanítás céljai
10. A bibliai tananyag oktatásának módszerei I.
11. A bibliai tananyag oktatásának módszerei II.
12. A bibliai tananyag oktatásának módszerei III.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Házi dolgozat megadott szempontok alapján

Kötelező irodalom:

- Németh Dávid Vallásdidaktika jegyzete
- Az órán elhangzott előadások anyaga
- Balderman, I.: A Biblia a tanulás könyve, Kálvin Kiadó, 2003.
- Dr. Tóth László, Pszichológia a tanításban, Debrecen, Pedellus Kiadó, 2000.

Ajánlott irodalom:

- Bodó S., ifj. Fekete Károly, Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyűjtemény, Debrecen, 1998
- Németh Dávid/Kaszó Gyula (szerk.), Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény, Budapest, 2000
- H. Lehnhard (Hg.), Arbeitsbuch Religionsunterricht, Gütersloh 1996
- F. Weidmann (Hg.), Didaktik des Religionsunterrichts, Donauwörth, 1997
- J. Frisch, Leitfaden Fachdidaktik Religion, Düsseldorf 1992
- Religionsdidaktik. Jahrbuch der Religionspädagogik, Bd. 18., Neukirchner-Vluyn, 2002.
- Ch. Grethlein, Fachdidaktik Religion, Göttingen 2005.

HT VPPGW55 - VALLÁSPSZICHOLÓGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Németh Dávid	L: 10			
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy oktatásának célja, hogy a hallgatók megismerjék a valláslélektani kutatások területeit, módszereit és főbb eredményeit. Betekintést nyerjenek a vallásosság egyéni és közösségi megélésének lélektani összefüggéseibe, lássák azokat a kölcsönös kapcsolatokat, amelyek a vallásosság és a személyiség működése, a viselkedés és az élményfeldolgozás között megfigyelhetők.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Tematika:

1. A valláslélektan tudományos besorolása, története
2. A vallásosság motivációs háttere

3. A vallásosság közösségi vonatkozásai
4. A hit és az istenképzet alakulása az élettörténet során
5. Az érett vallásosság jellemzői
6. A megtérés
7. Vallásosság és lelki egészség
8. A vallásosság szerepe a megküzdési folyamatokban
9. A kóros vallásosság

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Vergote, Valláslélektan, Budapest 2001.
- F. Schweitzer, Vallás és életút, Bp. 1999.
- Horváth-Szabó Katalin (szerk.), Valláspszichológiai tanulmányok, Bp. 2003.
- Németh Dávid, Hit és nevelés, Bp. 2002.
- Horváth-Szabó Katalin (szerk.), Vallásosság és személyiség, Piliscsaba 2007.
- Horváth-Szabó Katalin, Vallás és emberi magatartás, Piliscsaba 2007.

Ajánlott irodalom:

- R. Otto, A szent, Budapest 1998.
- B. Grom, Religionspsychologie, Göttingen 1992.
- D.M. Wulff, Psychology of Religion, New York etc. 1991.
- R. Paloutzian, Invitation to the Psychology of Religion, Boston etc. 1996.
- R. Hood et al., The Psychology of Religion, New York 1996.
- Ch. Hennig/S. Murken/E. Nestler (Hg.), Einführung in die Religionspsychologie, Paderborn etc. 2003.
- S. Heine, Grundlagen der Religionspsychologie, Göttingen 2005.

HT VPPGW58 – ÖNISMERETI GYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	L: 10	Ld. Órarend!	Ld. Mintatanterv!	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere: órai munka alapján

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A vallásstanári pályára készülő hallgatók számára lehetőséget biztosítani önmaguk jobb megismerésére. Személyiségük jobb megismerése segítheti az eredményesebb szakmai fejlődés és munka egyensúlyát. További segítséget jelenthet a hivatás gyakorlása kapcsán a saját belső harmónia, valamint egy adott másokkal, így pl. a kollégákkal való kapcsolatban a saját személyes és szakmai szempontok kibontakoztatására.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A motiváció
2. Az identitás
3. Életrajzunk meghatározó eseményei – biográfiai munka
4. Kommunikációnk jellemzői
5. Problémás helyzetekben tanúsított viselkedésünk

6. Személyes értékrendünk alakulása
 7. Kapcsolatban másokkal
 8. Erőforrásaink és tartalékai

Évközi tanulmányi követelmények:

- Az önismereti csoportban való aktív részvétel
- Az ön-reflexív készség erősítése
- Reflexiós napló írása

Kötelező irodalom:

- Schulz Von Thun, F.: A kommunikáció zavarai és feloldásuk. Háttér Kiadó, Budapest, 2012.
- Siba Balázs – Siba-Rohn Hilda: Élettérkép – Az élettörténeti munka elmélete és gyakorlata. Kálvin Kiadó, Budapest, 2013.

Ajánlott irodalom:

- Várkonyi Zsuzsa: Tanulom magam, Balatonfenyves 2000.
- Maarit Johnson: Önbecsülés és alkalmazkodás, Budapest, 2008.
- Gyökössi Endre: Magunkról magunknak, Budapest, 1989.
- Berne, Eric: Emberi játszmák, Budapest, 1984.
- Carl Rogers: Valakivé válni, Budapest, 2008.
- Rudas János: Delfi örökösei. Önismereti csoportok: elmélet, módszer, gyakorlat, 1990.

HTVPPGW62 – PSZICHOLÓGIA 2. (PEDAGÓGIAI)

Tantárgy felelőse: Dr. Hadházi Éva	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Hadházi Éva	L: 10	Ld. Órarend!	Ld. Mintatanterv!	
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Megismertetni a hallgatókat a szocializáció folyamatával, színtereivel és e folyamatot meghatározó főbb tényezőkkel. Bemutatni, hogy milyen lélektani törvényszerűségek érvényesülnek a különböző nevelési helyzetekben, és milyen módszerekkel és eszközökkel befolyásolhatja a nevelő fejlesztő módon és hatékonyan a személyiség kibontakozásának folyamatát.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A család, mint elsődleges szocializációs színtér szerepe a fejlődésben, különös tekintettel a korai anya- gyermek kapcsolatára, a leggyakoribb fejlődéskárosító szocializációs tényezőkre (kulcsfogalmak: újszülött és csecsemőkori kompetenciák; szeparáció Harlow féle majomkísérletek; kötődés Bowlby; kötődési mintázatok Ainsworth)
2. A kisdedkor jellemzői, a nevelői attitűdök összefüggése a személyiség fejlődésével (kulcsfogalmak: autonómia, kétely, szégyen, önkontroll, indulati szabályozás, dac Erikson; az Én fogalma, énkép, én-tudat, nemi identitás csírái; utánzás; kognitív fejlődés gyermekkorban szenzomotoros fejlődési szakasz Piaget)
3. Az óvodáskor jellemzői és a nevelői attitűdök összefüggése a személyiség fejlődésével (kulcsfogalmak: kezdeményezés, büntudat Erikson; lelkiismereti funkció megalapozása, én-ideál,

- Ödipusz konfliktus, identifikáció Freud; műveletek előtti szakasz, artificializmus, finalizmus, animizmus, egocentrizmus, erkölcsi ítéletalkotás Piaget)
4. A kisiskoláskor jellemzői és a nevelői attitűdök összefüggése a személyiség fejlődésével (kulcsfogalmak: teljesítmény, kisebbségség, kompetencia érzés az intellektuális, szociális és fizikai képességekben Erikson; latencia Freud; konkrét műveleti szakasz, decentralás, konvencionális erkölcs Piaget)
  5. A serdülőkor jellemzői és feladatai (kulcsfogalmak: identitás, szerepdiffúzió Erikson; moratórium, korai zárás Marcia; genitális fejlődés Freud; formális műveleti szakasz, Piaget; posztkonvencionális erkölcs Kohlberg; a társas kapcsolatok szerepe, vonatkoztatási csoport; devianciák: serdülőkori magatartási problémák, drog- és alkoholfüggőség serdülőkorban, serdülőkori bűnözés, öngyilkossági krízisek, a nemi identitás serdülőkori zavarai, szektajelenségek; serdülőkori pszichiátriai problémák, az abnormális viselkedés /evési zavarok: anorexia és bulimia, szorongásos betegségek, hangulatbetegségek, személyiségzavarok, szkizofrénia/)
  6. Egyének és csoportok megítélése, személypercepció, attribúció, társas kapcsolatok, személyközi kapcsolatok, a társas kapcsolatok zavarai; normaalakulás, csoportigazodás, szociometria, osztálytermi kommunikáció (tanár-diák viszony, tanári szerep)

Évközi tanulmányi követelmények:

- Gyakorló lelkészekről, hitoktatókról lévén szó, különös hangsúlyt fektetünk a leggyakoribb serdülőkori, mentális és viselkedési problémák és kezelési módjaik megismerésére. Az elméletben elsajátított ismeretek gyakorlatban - terepen -, történő megvalósulásának megfigyelésére, a személyes tapasztalat ihlette élmények elemzésére.

Kötelező irodalom:

- Cole, M., és Cole, S. R. (2006): Fejlődéslélektan. Osiris Kiadó, Budapest
- Atkinson: Pszichológia, Osiris- Századvég, 1995, és minden későbbi kiadás
- Mérei F. (1970): Gyermeklélektan, Medicina, Budapest (több kiadást megért)
- Bernáth László & Solymosi Katalin, (1997): Fejlődéslélektani Olvasókönyv, Tertia, Bp.
- Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995
- F. Földi Rita: A pszichikus fejlődés problémái. OKKER, Budapest, 1999
- F. Földi Rita: Hiperaktivitás és tanulási zavarok, Volán Humán Oktatási és Szolgáltató Rt., Bp., 2002
- A DSM- IV diagnosztikai kritériumai. Zsebkönyv, Animula Egyesület, Budapest, 1997
- Klein Sándor: Gyerekközpontú iskola, Edge 2000, Budapest 2002
- Mérei Ferenc: Közösségek rejtett hálózata, Osiris, Budapest, 2000. október 17.
- P. Balogh Katalin & S. Gerencsik Eszter: Pedagógiai Pszichológia, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2000
- Aronson, Elliot: A társas lény, Budapest, 1987
- Forgács József (J. P. Forgas): A társas érintkezés pszichológiája, Kairosz, é.n.

Ajánlott irodalom:

- Erikson, Erik H.: Gyermekkor és társadalom, Osiris, Bp., 2002
- Frenkl Sylvia – Rajnik Mária: Életesemények a fejlődéslélektan tükrében, Bp., 2000
- Korherr, Edgar Josef: A valláspedagógia fejlődéslélektani alapjai, Szülők és Nevelők könyvespolca 7., Jel Könyvkiadó, é.n. 1998 után
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (szerk.): Pszichológia pedagógusoknak, Bp., 2004
- Riemann, F.: A félelem alaptípusai, 1987

HT VPPGW63 - VALLÁSPEDAGÓGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Németh Dávid	L: 15	Ld. Órarend!	Ld. Mintatanterv!	
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy vizsgálja a vallásosság jelentőségét az egyén és a társadalom életében, a vallásosság alakulásának életkori sajátosságait, valamint a vallási szocializáció hatásait. Rámutat a vallásosság fejlesztésének pedagógiai lehetőségeire, sorra veszi azokat a célokat és feladatokat, amelyeket a keresztyén nevelésnek be kell töltenie.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Vallás és vallásosság
2. Vallás és hit
3. A vallásosság élettörténeti fejlődése I.
4. A vallásosság élettörténeti fejlődése II.
5. A vallástanár személye
6. Vezetői attitűdök
7. Az érett vallásosság ismérvei
8. Pedagógiai alapfogalmak valláspedagógiai megközelítésben I.
9. Pedagógiai alapfogalmak valláspedagógiai megközelítésben II.
10. A keresztyén nevelés feladatai
11. A keresztyén nevelés céljai
12. A valláspedagógia története
13. A valláspedagógia főbb koncepciói

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Boross G., Bevezetés a valláspedagógiába (jegyzet)
- Pálhegyi Ferenc, Pedagógiai kalauz, Budapest 1997.
- Németh Dávid, Hit és nevelés, Budapest, 2002.

Ajánlott irodalom:

- H. Schmidt, Leitfaden Religionspädagogik, Stuttgart 1991.
- G.R. Schmidt, Religionspädagogik, Göttingen 1993.
- Ch. Grethlein, Religionspädagogik, Berlin, New York 1998.
- J. Kunstmann, Religionspädagogik, Tübingen-Basel 2004.

HT VPPGW65 – ÁLTALÁNOS DIDAKTIKA 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Majzikné	L: 10	Ld. Órarend!	Ld. Mintatanterv!	

Lichtenberger Krisztina				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma és célja:

A kurzus során tapasztalati tanulás történik, a pedagógiai elemeket a hallgatók saját tanulásukon keresztül ismerik meg. Célja az előadáson megszerzett ismeretekre építve az iskolai oktatáshoz kapcsolódó ismeretek, jártasságok, készségek bővítése, melyek a későbbi módszertani tanulmányokat megalapozzák, valamint a konkrét iskolai munka során a gyakorlatban is hasznosíthatók.

A hallgatók önreflektív tanulás keretében foglalkoznak saját pedagógusságukkal, pedagógiai képességeikkel, erőnyeikkel és a fejlesztendő képességekkel.

Tanulási forrásként használjuk a tankönyvi, szakkönyvi ismereteket, az oktató visszajelzéseit, tapasztalatait, valamint az egymástól való tanulást és az önreflektív egyéni tanulást is.

A gyakorlatorientált iskolai nevelési és oktatási helyzetek megbeszélésén keresztül történik a szemléletformálás.

A hallgatók a félév végére egy dolgozatot készítenek irányított kérdések alapján, amelyben saját tanári szerepüket elemzik didaktikai szempontok szerint.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A tanuló megismerése. Az önértékelés fejlesztése.
2. A posztmodern kor gyermekei – gyermeknek lenni napjainkban, kihívások az iskola felé
3. A pedagógus gyermekszemlélete
4. Az eredményes pedagógus tulajdonságai
5. A pedagógiai gondolkodás, a pedagógiai döntések jellemzői, sajátosságai
6. A reflektív tanár jellemzői, hogyan segíti a reflektivitás és önreflexió a pedagógiai munkát
7. A pedagógus önismereti forrásai
8. Pedagógiai hivatással járó gondok, problémák
9. A pedagógiai munka, mint segítő kapcsolat
10. A pedagógus kapcsolatai
11. A kiegészítés és a hozzá vezető út – megelőzési lehetőségek
12. A vallástanár szerepe, helye az egyházi és az állami iskolákban

Kötelező irodalom:

- Falus Iván (2004, szerk.): *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Ajánlott irodalom:

- Csapó Benő (2002): *Az iskolai műveltség*. Osiris kiadó, Budapest.
- Hunyady Györgyné – M. Nádasi Mária (2000): *Pedagógiai tervezés*. Comenius Bt., Pécs.
- Kagan, Spencer (2004): *Kooperatív tanulás*. Ökonet kiadó, Budapest.
- M. Nádasi Mária (2001): *Adaptivitás az oktatásban*. Comenius Bt. Pécs.

HT VPPGW73 - CSALÁDI KOMMUNIKÁCIÓ

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. órarend	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Komlósi Piroska	L: 10			
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott	Értékelés módja:

			félév:	Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A családok életében a kommunikációjukon keresztül láthatóvá váló problémák felismerése, és a más kurzusokon tanult készségek alkalmazásával azok „segítő megszólítása” és a megértés és megoldáskeresés irányába való együttműködés kialakítása

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségeiről.
2. A család rendszerszemlélete.
3. Változás – krízis – fejlődés a családban.
4. A családi életciklusról.
5. A veszteségek kezelése a családban.
6. A megszerzett ismeretek felismerése a családok kommunikációjában, s az érzelmi, kötődési és szerep viszonyokban jelentkező működési zavarokhoz való segítő kommunikáció fejlesztése.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Az egyik kötelező olvasmányt elolvastatni egy szülőpárral/házaspárral, majd egy közös beszélgetésre leülni velük. Ennek a menetét, tapasztalatait leírni 4-5 oldal terjedelemben.
- Számonkérés formája: házidolgozat (előre írásban elküldendő)
- Határidő: 2016. május 1. (beküldése: flaskom@t-online.hu)

Kötelező irodalom:

A sorszámozottak. A házi dolgozathoz bármelyik Chapman választhat.)

1. Buda Béla: Empátia. A beleélés lélektana. Gondolat, 1978. 1997. 2006.
2. Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok. Nemzeti Tankönyvkiadó, 1997.
3. Chapman, Gary: Egymásra hangolva. Az öt szeretetnyelvről. Harmat, 2002
  - Chapman, Gary: Családi összhangzattan. Harmat, 2003.
  - Chapman, Gary: Gyerekekre hangolva. Harmat, 2004.
  - Chapman, Gary: Kamaszokra hangolva. Harmat, 2005.
  - Chapman, Gary: Szólóban. Harmat, 2005.
  - Chapman, Gary: A szeretet másik arca – a harag. Harmat, 2006.
  - Chapman, Gary: Maradjunk együtt. Harmat, 2007.
  - Dobson, J.: Lányok (Fiúk) nevelése. Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Bp, 2011.
4. Gyökössy Endre: Nem jó az embernek egyedül. Ref. Zsinati Sajtosztály, 1989.
5. Eric Fromm: A szeretet művészete. Háttér K.
6. Komlósi Piroska (szerk.): Családi életre és kapcsolati kultúrára felkészítés. L'Harmattan, Bp. 2014.

Ajánlott irodalom:

- Gyökössy Endre: A szeretet szimfóniája. Szent Gellért Kiadó, Bp. 2000.
- Cseri Kálmán: Öregen is gyümölcsözön.
- Pálhegyi Ferenc: Házassági karambolok. Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, 2000.
- Pál Ferenc: A szorongástól az önbecsülésig. Kulcs Lyuk, Bp. 2012.
- Hézsér Gábor: Miért? Pasztorálpszichológiai tanulmányok. Kálvin K. 2001.
- Komlósi Piroska: A család támogató és károsító hatása az egyénre. (elektronikus formában)
- Bettelheim, Bruno: Az elég jó szülő. Gondolat, Bp. 1994.
- Gordon Thomas: P.E.T. A szülői eredményesség tanulása. Gordon Könyvek, 1999.

HT VPPGW75 – Szakmódszertani szeminárium 1

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:
--	---------------------	--------------------	--------------------------------

Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	N. 5	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

II. évfolyam:

HT VPPGW77 – GYAKORLATKÍSÉRŐ SZEMINÁRIUM

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	L: 10			
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A hallgatók a gyakorlaton szerzett tapasztalataikat hallgatótársaikkal együtt szakmai irányítás mellett dolgozzák fel.

A gyakorlat konkrét helyzeteiben és feladataihoz kapcsolódva elemzik az óra-előkészítés folyamatát, benne az oktatási és nevelési célkitűzéseket, azok megvalósításával kapcsolatos didaktikai döntéseket és nevelési elképzeléseket, szándékokat.

Vizsgálják továbbá a megvalósult óra folyamatait és eredményeit.

A tervekkel való egybevetés után keresik a választ az eltérések, a sikertelenségek, a váratlan körülmények, fordulatok, elakadások, felmerült nevelési problémák okaira.

Pedagógiailag értékelik saját reflexióikat, probléma-érzékenységüket és megoldási elképzeléseiket.

HT VPPGW79 – ÖSSZEFÜGGŐ FÉLÉVES EGYÉNI GYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	L: 60	Ld. órarend	Ld. Mintatanterv!	
Előadók fogadóórái:	28 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott	Értékelés módja:

			félév:	Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

Összefüggő gyülekezeti, vagy iskolai egyéni szakmai gyakorlat egy iskolai féléven át, a gyakorlatvezető irányítása mellett.

Feltétele a tanári mesterképzés (szakdolgozaton kívüli) minden követelményének teljesítése, ill. azok teljesítéséhez szükséges kreditek megszerzése.

A gyakorlat magában foglalja a hospitálást, heti 2-5 óra tanítást, valamint nevelőtanári teendők ellátását.

Ehhez a gyakorlathoz egy szeminárium is kapcsolódik, amelyben módja van a hallgatónak a hospitálási tapasztalatai és saját tevékenysége reflektálására és feldolgozására, továbbá segítséget kap a gyakorlattal kapcsolatos adatgyűjtés és tapasztalatszerzés szakszerű dokumentálására.

A gyakorlatról a hallgatók megadott szempontok szerint portfóliót készítenek a következő szempontok szerint:

1. A munkanapló a vallástanárjelölt gyakorlati munkáját mutatja be:
  - egy hittancsoportban,
  - egy féléven át (3 hónap időtartamban),
  - 5-12. évfolyamok valamelyikében,
  - a „Református hit- és erkölcsstan” tantárgy oktatásához kapcsolódóan,
  - vezetőtanár és felsőoktatási tanárképző szakember irányítása mellett.
2. A munkanapló tartalmazza:
  - a tanulócsoporthoz adatait, az oktatás külső feltételeinek leírását,
  - az életkori sajátosságokkal kapcsolatos megjegyzéseket, aktuális problémákat,
  - a tanmenetet,
  - a tankönyvhasználattal kapcsolatos megjegyzéseket,
  - a megtartott órákkal kapcsolatos
    - a) nevelési, a személyiség és a keresztyén identitás fejlesztésére vonatkozó elképzeléseket,
    - b) didaktikai és módszertani megfontolásokat és célkitűzéseket,
    - c) az órán használt óravázlatokat,
    - d) óra utáni reflexiókat (a megvalósulás egybevetése a tervekkel, az eltérések vélhető okainak mérlegelése, következtetések levonása, nem várt események kezelése, problémamegoldásokkal kapcsolatos megfontolások, jövőre vonatkozó tervek, stb.),
    - e) a tanóra kiértékelését:
      - figyelemfelkeltés sikeressége/sikertelensége és okai,
      - a motiválás folyamatossága,
      - témafeldolgozás tapasztalatai: célok adekvát volta, tanulók érdeklődése, érdekeltisége, aktivitása, a módszerek alkalmassága,
      - eredményességi mutatók, tanulságok.
  - a konzultációk eredményeinek összefoglalását,
  - hosszabb távú csoportfolyamatok és az egyéni haladás és fejlődés értékelését,
  - önértékelő elemzést a tanulócsoporthoz végzett munkáról.
3. A munkanapló készítésének célja:

Bemutassa:

  - hogy a hallgató képes a képzés különböző területein elsajátított tudást integrálni és a tanári munkájában alkalmazni.
  - hogy szaktudása alapján képes tanári munkáját önállóan megtervezni és a tanítás vagy a pedagógiai feladat eredményességét értékelni.
  - hogy képes a tanulók teljesítményeiről és fejlődéséről, valamint a tanulási-tanítási folyamatról módszeresen gyakorlati tapasztalatokat gyűjteni, a tényszerű adatokat elemezni, és következtetéseket megfogalmazni.

VII. MA református hittanár-nevelő, levelező munkarend (hittanoktató alapképzéssel)

I.évfolyam:

HT ÓSZBW19 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 4

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István	L: 10			
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja nem csupán az említett szakaszok magyarázata, hanem azok elhelyezése az ószövetségi teológiában éppúgy, mint az izraeli társadalomtörténetben. A kurzus során fontos lesz az egyes rendelkezések utóhatását is látni a későbbi vallástörténetben, ugyanakkor pedig a keresztyén is zsidó kegyességre gyakorolt hatását is láttatni kívánjuk.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az 5Móz magyarázata.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Tóth Kálmán magyarázata a *Jubileumi Kommentárban* (Budapest: Kálvin Kiadó, 1995)

Ajánlott irodalom:

- G. von Rad, *Das fünfte Buch Mose*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1968 (2. kiadás)
- M. Weinfeld, *Deuteronomy*, New York/London: Doubleday, 1991
- M. Rose, *5. Mose*, Zürich: TVZ, 1994
- E. Nielsen, *Deuteronomium*, Tübingen: J.C.B. Mohr (P. Siebeck), 1995
- T. Veijola, *Das 5. Buch Mose*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2004

HT ÚSZBW39 – Újszövetségi írásmagyarázat 4

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves / Heti óraszám: F: 10; H: -	Órarendi beosztás: Lásd: Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Pap Ferenc				
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (pap.ferenc@kre.hu)	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: 2	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező			Értékelés módszere: Házi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézis módszertanának elsajátítása, elmélyítése, ami által a hallgatókban kifejlődik az önálló exegézis készítésének képessége. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a protestáns teológus szakon teljesítendőek, a vallástanár-nevelő szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a teológus szakos és a vallástanár-nevelő szakos hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise teológus szakon. Vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

Exegézis: Lk 15-19

Évközi tanulmányi követelmények:

- Házi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái*. Kálvin Kiadó, Budapest, 1998.

Ajánlott irodalom:

- További kommentárok magyar és idegen nyelven

ÚSZBXXX – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: F: 30; H: 2	Órarendi beosztás: Kedd 13,30-15,00	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Pap Ferenc				
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (pap.ferenc@kre.hu)	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: k			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata (az eredeti szöveg ismerete, olvasása és fordítása csak a lelkész és a teológus szakon elvárás, hittanoktató és vallástanár szakon nem), a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész szakon.

Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom

Exegézis: **Jn 1-3**

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel az előadásokon
- Lelkész szakon: görög szószedet (tudnivalók: Balla Péter honlapján; a szószedet a vizsga megkezdésekor adandó át a vizsgáztató tanárnak)
- Hittanoktató és vallástanár szakon: írásbeli exegézis készítése a szaktanár által meghatározott perikópáról és tartalmi-formai kritériumok szerint (katechetikai kitekintéssel; leadási határidő: a szorgalmi időszak utolsó előtti hete)

Kötelező irodalom:

- Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái.* Kálvin Kiadó, Budapest, 1998.
- Bolyki János: „*Igaz tanúvallomás.*” *Kommentár János evangéliumához.* Budapest, 2001.
- Bolyki János: *János evangéliuma a görög tragédiák tükrében.* Budapest, 2002.

Ajánlott irodalom:

- Kommentárok magyar és idegen nyelven

HT BTHBW53 – Vallástörténet 2

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József Gyula	Féléves / Heti óraszám: L: 10	Órarendi beosztás: Ld. órarend	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Pecsuk Ottó				
Előadók fogadóórái: Megbeszélés szerint: opecsuk@yahoo.com	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A ókori közel-keleti vallásoknak és az újszövetségi kor „konkurens” vallásainak előző féléves megismerését követően a hallgatók betekintést nyerhetnek abba, hogy Izráel és az első keresztyének vallásossága hogyan tagozódik ebbe a rendszerbe, hogyan írható le az Ó- és az Újszövetség vallása vallásfenomenológiai és vallástörténeti eszközökkel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az ószövetségi vallás fejlődése és nagy témái: a kultusz, a szertartások, a papság, a próféták és az ünnepek
2. Az első keresztyének vallása: mítosz és történelem; az első keresztyének etikája; az első keresztyének rituális nyelve; a keresztyénség mint önálló vallási jelrendszer; az őskeresztyénség krízisei

Évközi tanulmányi követelmények:

- Az órákon elhangzott előadások anyagának ismerete a kiadott kötelező szakirodalom alapján

Kötelező irodalom:

- Karasszon István, *Az óizraeli vallás*. Budapest, 1994.
- G. Theissen, *Az első keresztyének vallása*, Budapest, 2001
- de Vaux, R., (Bartha Tibor szerk.), *Az Ószövetség népe – Izráel vallásos élete*. Főiskolai jegyzet, több kiadásban. 1974 (1994).

Ajánlott irodalom:

- R. Albertz, *Religionsgeschichte Israels in alttestamentlicher Zeit, Bd.1: Von den Anfängen bis zum Ende der Königszeit, Bd.2: Vom Exil bis zu den Makkabäern, Grundrisse zum Alten Testament*. ATD-Ergänzungsreihe 8/1+2, Göttingen 1992.
- M. Eliade, *Vallási hiedelmek és eszmék története I. köt.* Budapest, 1994.
- Xeravits Géza, *Tanulmányok az ókori Izrael kultuszáról*. Pápa, 2004.

HT BTHBW57 – BIBLIAI TEOLÓGIA 2 (ŐSZ.)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József Gyula	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Zsengellér József Gyula				
Előadók fogadóórái:	3kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlat
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Bibliai teológia 1. tantárgy során megalapozott tudásanyag további tágítása. A kiadott szakirodalom alapján az Ószövetség egyes teológiai gondolatainak részletes megismerése, elemzése. Az Ószövetség teológiai gondolkodásmódjának és összefüggésrendszerének megismerése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Nagy teológiai témák részletes elemzése:

11. Kiválasztás
12. Bűn és bűnbocsánat
13. Messiás és eszkatológia
14. Ember és a nemiség
15. Szeretet és gyűlölet

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Claus Westermann (1993) *Az Ószövetség teológiájának vázlatja*. Budapest
- Hans W. Wolff (2001) *Az Ószövetség antropológiája*, Pápa-Budapest: PRTA-Harmat

Ajánlott irodalom:

- H. Gese (1977) *Biblische Theologie* München
- Tóth Kálmán: (1979): *Az Ószövetség biblikai teológiája* (jegyzet) Budapest
- B. S. Childs (1985) *Old Testament in a Canonical Context*, London, SCM
- R. Albertz (1992). *Religionsgeschichte Israels*. Göttingen, Vandenhoeck & Rupprecht/ Uő: *A History of Israelite Religion in the Old Testament* Louisville, Westminster John Knox Press
- W. Bruggemann (1997): *Theology of the Old Testament: Testimony, Dispute, Advocacy*. Minneapolis, Fortress Press
- E. S. Gerstemberger (2005) *Theologien des Alten Testaments*. Stuttgart, Kohlhammer

Ajánljuk továbbá az ószövetségi bibliai teológia kiterjedt irodalmából többek között: H.D. Preuss, W. Zimmerli, G. Von Rad, A.H.J. Gunneweg, O. Kaiser, R. Rendtorff, G. Fohrer, M. Noth, A. Alt, F. Crüsemann és mások német és angol nyelven megtalálható műveit.

HT DOERW17 – Dogmatika 2

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Békési Sándor	L: 10	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus reformátori dogmatika felépítését figyelembe véve tárgyalja a teológia rendszerét. Módszerében segítségére van mind az írásmagyarázat, mind a filozófia. Rendszerzi a bibliai stúdiumok kutatásainak eredményeit. Alapvető eligazítást ad az egyház tanítása tekintetében, s egyúttal a bibliai könyvek tapasztalatai alapján képed ad az Isten, ember, világ összefüggéseiről, egyszóval a református keresztyén világrépről.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Szotériológia. Krisztus váltságműve értünk.
2. Az engedelmesség, szenvedés kereszt
3. A pokolra szállás, a feltámasztás, a mennybemenetel
4. Az ordo salutis, predestináció, vocatio, megigazulás és megszentelődés
5. Megtérés, újjászületés
6. A Szentlélek személye és munkája
7. Az egyház, krisztológiai alapja, látható és láthatatlan egyház, ismertető jegyei, szervezete és kormányzása
8. A kulcsok hatalma, a tan-és egyházfegyelem
9. Az egyház szolgálói, a kálvini négyes rend
10. A sakramentumok: keresztség és úrvacsoratanok
11. Eszkhatológia

Évközi tanulmányi követelmények:

- referátum

Kötelező irodalom:

- Barth Károly: Kis dogmatika. Budapest, é.n.
- Jan Milich Lochman: Az Apostoli Hitvallás. Budapest, 1995.
- Sebestyén Jenő: Református dogmatika. Gödöllő, 1994.

- Alister McGrath: Bevezetés a keresztény teológiába. Budapest, 1995.
- Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985.
- Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995.

Ajánlott irodalom:

- Paul Tillich. Rendszeres teológia. Budapest, 1996.
- Otto Weber: Grundlagen der Dogmatik. 1-2. Berlin, 1962.
- John Macquarrie: Principles of Christian Theology. New York, 1977.
- Millard J. Erickson: Christian Theology. Grand Rapids, 1994.
- Gerhard Ebeling: Dogmatik des christlichen Glaubens. II-III. Berlin, 1966.
- Szathmáry-Török-Kocsis: Eszkatológia. Budapest, 2001.
- Oscar Cullmann: Az Újszövetség krisztológiája. Budapest, 1990.
- Louis Berkhof: Keresztyén dogmatika. H. és é.n.

HT ETRRW531 – Egyetemes egyháztörténet 4

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Lányi Gábor János	L: 10	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

A keresztyénség és az őt körülvevő világ soha korábban nem ment át olyan gyors és mélyreható változásokon, mint a 19-20. század felgyorsult világában. A vizsgált korszakban a keresztyénség fokozatosan került ki a nyugati társadalmak politikai, gazdasági és kulturális nyilvánosságából és vált ez egyes ember magánügyévé. Egyesek, személyek és egyházak egyaránt, betokozódással és tételeik megszilárdításával válaszoltak a modern kihívásokra, mások a kompromisszumok, de olykor a megalkuvások útját választották. A kurzus célja, hogy példát szolgáltasson mindkét hozzáállásra, megmutassa mikor és hogyan tudott a keresztyénség hűséges maradni Urához és küldetéséhez, mikor és hol maradt alul. Ennek megismerése rendkívül fontos korunk mélyebb megértéséhez, benne való szolgálatunk teljesebb végzéséhez.

A tantárgy programja:

1. A moderntől a posztmodernig - a vizsgált korszak általános történeti, társadalmi és kulturális folyamatainak bemutatása
2. A bezárkózástól a nyitásig – a katolicizmus modernkori története (1814-től napjainkig)
3. Egyház az állam árnyékában – Kulturkampf, szekularizáció, Kirchenkampf, totalitárius diktatúrák, ortodox egyházak modernkori története
4. Keresztyénség és globalizáció - külmiszió, belmiszió és kultúrmisszió a 19-20. században
5. A legújabb kihívások – Krisztus követése a posztmodern individualista, pluralista és relativista társadalmában (szociális kérdés, ökumenikus törekvések, felekezeti világszövetségek)

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív óralátogatás

Kötelező irodalom:

Bucsay Mihály: *A legújabb kor egyetemes egyháztörténete 1814-től napjainkig*, Budapest, 1969
 Colijn, Jos: *Egyetemes egyháztörténet*, Iránytű Alapítvány, 2001
 Csohány János: *A legújabb kor egyetemes egyháztörténete*, Debrecen, 1974

Heussi, Karl: *Az egyháztörténet kézikönyve*, Budapest: Osiris, 2000

Ajánlott irodalom:

Adriányi Gábor: *Az egyháztörténet kézikönyve*, Budapest: Szent István Társulat, 2001

Diós István, szerk: *A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai*, Budapest: Szent István Társulat, 2000

Fröhlich, Roland: *Egyháztörténet évszámokban*, Budapest: Jel, 2007

Gereben Ágnes: *Egyház az ateista államban*, Budapest: PolgArt, 2001

Gereben Ágnes: *A bolsevik állam és az ortodox egyház: 1917-1920*, in: Valóság 44. évf. 3. sz. (2001), o. 71-91.

Gereben Ágnes: *A szovjet egyházpolitika gyökerei: Az orosz ortodox egyház 1925 után*, in: Magyar Szemle: Új folyam 10. évf. 11-12. sz. (2001), o. 37-55.

Gereben Ágnes: *Szovjet egyházpolitikai fordulat 1943-ban: okok és előzmények*, in: Polgári szemle 9. évf. 3-6. sz. (2013), o. 256-274.

Johnson, Paul: *A kereszténység története*, Budapest: Európa, 2001

Lane, Tony: *A keresztény gondolkodás rövid története*, Budapest: Harmat-Kálvin, 2001

Lányi Gábor: *Ébredés és Forradalom – A nagy ébredés és az amerikai polgári forradalom*, in Confessio 2009/1, 111-123. o.

McGrath, Alistair: *Bevezetés a keresztény teológiába*, Budapest: Osiris, 2003

Révész I.-Segesváry L.: *Az egyháztörténelem alapvonalai*, Debrecen: 1936; reprint 1991

Szántó Konrád: *Egyháztörténelem*, Budapest: Jel, 2007

Szántó Konrád: *A katolikus egyház története II.*, Budapest: Ecclesia, 1988

Vályi Nagy Ervin: *Nyugati teológiai irányzatok századunkban*, Budapest: Református Zsinati Iroda, 1984

Wiltgen, Ralph: *A Rajna a Tiberisbe ömlött: a második Vatikáni Zsinat története*, Budapest: Szent István Társulat, 2000

HT VPPGW57 - EGYHÁZI ÉS GYÜLEKEZETI KOMMUNIKÁCIÓ

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
	N: 10	Ld. órarend	-----	
Tantárgy előadója: Dr. Németh Dávid				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	I.	Értékelés módszere: Házi dolgozat, zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A vallásánár üzenetközvetítő személy. Küldetését akkor toltheti be eredményesen, ha a közvetlen emberi kommunikáció kínálta lehetőségekkel megtanul tudatosan élni, és képes konstruktívan kezelni, illetve kiküszöbölni az elkerülhetetlenül fellépő kommunikációs zavarokat. Az ehhez szükséges ismeretek gyarapításához és képességek fejlesztéséhez kíván hozzájárulni ez a kurzus. A hallgatók különböző felekezetek istentiszteletein és gyülekezeti alkalmain megadott szempontok szerint megfigyeléseket végeznek a kommunikáció jellegzetességeivel kapcsolatosan, melyről írásos beszámolót készítenek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az egyház mint communio sanctorum
2. Hitmódok és kommunikációs stílusok a gyülekezetben
3. A gyülekezet (egyház) struktúrája és működése
4. Hallgatói beszámolók
5. A vallásosság nyelvi és rituális kifejezési formái
6. A prédikáció mint kommunikáció

7. Meditáció és imádság
8. Hallgatói beszámolók
9. A lelkigondozói kommunikáció sajátosságai
10. Valláspedagógiai kommunikáció
11. Hallgatói beszámolók

Évközi tanulmányi követelmények:

- Hospitálási jegyzőkönyv beadása
- Zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- H.-Ch. Piper, A kommunikáció tanulása a lelkigondozásban és a prédikálás terén, Debrecen 1999.
- F. Schweitzer, Vallás és életút, Budapest 1999.
- Ch. Thomann/ F. Schulz von Thun, Tisztázó beszélgetések, Budapest 1992.
- J. Ries (szerk.), A szent antropológiája, Bp. 2003.
- Hézsér G., Pasztorálpszichológiai szempontok az istentisztelet útkereséséhez, Bp. 2005.

Ajánlott irodalom:

- R. Otto, A szent, Bp. 1997.
- F. Schulz von Thun, Miteinander reden 1-3. 2002.
- W. Simon, Grundlagen der Kommunikation, Offenbach 2004.
- K.H. Delhees, Soziale Kommunikation, Opladen 1994.
- J.M. Sautter, Spiritualität lernen, Neukirchen-Vluyn 2004.
- R. Hajduk, Die seelsorgliche Dimension der Predigt, St. Ottilien 1995.
- M. Klessmann, Pastoralpsychologie, Neukirchen-Vluyn 2004.

HT FILRW321 – Filozófiatörténet 2

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Kendeffy Gábor	L: 10	Ld. órarend		
Előadók fogadóórái: kendeffy.gabor@kre.hu	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja bevezetésszerűen megismertetni a hallgatókat középkori és újkori filozófia legfontosabb irányzataival, fogalmaival, és ezzel filozófiatörténeti háttérrel és kontextussal adni a rendszeres teológiai ismeretekhez.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Descartes
2. Spinoza,
3. Locke, Hume
4. Kant
5. Nietzsche
6. Heidegger
7. Logikai pozitivizmus

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

1. R. Descartes, Elmélkedések az első filozófiáról. Ford. Boros G. (Budapest: Atlantisz, 1994), I-III. könyv: (25-78.o).
2. B. Spinoza, Etika, I. rész (Budapest, Magyar Helikon, 1968, 7-52.)
3. David Hume. Tanulmány az emberi értelemről, Budapest, Nippon, 1996, I. és VII. Fejezet.
4. Immanuel Kant, A tiszta ész kritikája (ford. Kiss János), Budapest, Atlantisz, 2009., „Bevezetés”, 51-72. o.
5. Friedrich Nietzsche, „A nem morálisan felfogott igazságról és hazugságról”, in: M. Heidegger, Bevezetés a metafizikába, Bp. Ikon, 1995. Jegyzetek és szövegek 32-36.o.
6. Martin Heidegger : Mi a metafizika? in: M. Heidegger, Bevezetés a metafizikába, Jegyzetek és szövegek, 36-42.
7. Rudolf Carnap: A metafizika kiküszöbölése a nyelv logikai elemzésén keresztül, Tudományfilozófia szöveggyűjtemény, szerk. Forrai Gábor, Szegedi Péter, pp 9-26, Budapest, Áron kiadó 1999.
8. Boros Gábor (szerk.) Filozófia, Akadémiai kiadó, 2007. (vonatkozó fejezetek)

Ajánlott irodalom:

HT VPPGW59 – ÖSSZEFÜGGŐ FÉLÉVES EGYÉNI GYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Siba Balázs	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	L: 40	Ld. órarend	Ld. Mintatanterv!	
Előadók fogadóórái:	18 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

Összefüggő gyülekezeti, vagy iskolai egyéni szakmai gyakorlat egy iskolai féléven át, a gyakorlatvezető irányítása mellett.

Feltétele a tanári mesterképzés (szakdolgozaton kívüli) minden követelményének teljesítése, ill. azok teljesítéséhez szükséges kreditek megszerzése.

A gyakorlat magában foglalja a hospitálást, heti 2-5 óra tanítást, valamint nevelőtanári teendők ellátását.

Ehhez a gyakorlathoz egy szeminárium is kapcsolódik, amelyben módja van a hallgatónak a hospitálási tapasztalatai és saját tevékenysége reflektálására és feldolgozására, továbbá segítséget kap a gyakorlattal kapcsolatos adatgyűjtés és tapasztalatszerzés szakszerű dokumentálására.

A gyakorlatról a hallgatók megadott szempontok szerint portfóliót készítenek a következő szempontok szerint:

1. A munkanapló a vallástanárjelölt gyakorlati munkáját mutatja be:
  - egy hittan csoportban,
  - egy féléven át (3 hónap időtartamban),
  - 5-12. évfolyamok valamelyikében,
  - a „Református hit- és erkölccstan” tantárgy oktatásához kapcsolódóan,
  - vezetőtanár és felsőoktatási tanárképző szakember irányítása mellett.
2. A munkanapló tartalmazza:
  - a tanuló csoport adatait, az oktatás külső feltételeinek leírását,
  - az életkori sajátosságokkal kapcsolatos megjegyzéseket, aktuális problémákat,
  - a tanmenetet,
  - a tankönyvhasználattal kapcsolatos megjegyzéseket,
  - a megtartott órákkal kapcsolatos

- a) nevelési, a személyiség és a keresztyén identitás fejlesztésére vonatkozó elképzeléseket,
  - b) didaktikai és módszertani megfontolásokat és célkitűzéseket,
  - c) az órán használt óravázlatokat,
  - d) óra utáni reflexiókat (a megvalósulás egybevetése a tervekkel, az eltérések vélhető okainak mérlegelése, következtetések levonása, nem várt események kezelése, problémamegoldásokkal kapcsolatos megfontolások, jövőre vonatkozó tervek, stb.),
  - e) a tanóra kiértékelését:
    - figyelemfelkeltés sikeressége/sikertelensége és okai,
    - a motiválás folyamatossága,
    - témafeldolgozás tapasztalatai: célok adekvát volta, tanulók érdeklődése, érdekeltisége, aktivitása, a módszerek alkalmassága,
    - eredményességi mutatók, tanulságok.
- a konzultációk eredményeinek összefoglalását,
  - hosszabb távú csoportfolyamatok és az egyéni haladás és fejlődés értékelését,
  - önértékelő elemzést a tanulócsoporthoz végzett munkáról.
3. A munkanapló készítésének célja:
- Bemutassa:
- hogy a hallgató képes a képzés különböző területein elsajátított tudást integrálni és a tanári munkájában alkalmazni.
  - hogy szaktudása alapján képes tanári munkáját önállóan megtervezni és a tanítás vagy a pedagógiai feladat eredményességét értékelni.
  - hogy képes a tanulók teljesítményeiről és fejlődéséről, valamint a tanulási-tanítási folyamatról módszeresen gyakorlati tapasztalatokat gyűjteni, a tényszerű adatokat elemezni, és következtetéseket megfogalmazni.

HT VPPGW77 – GYAKORLATKÍSÉRŐ SZEMINÁRIUM

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	L: 10			
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A hallgatók a gyakorlaton szerzett tapasztalataikat hallgatótársaikkal együtt szakmai irányítás mellett dolgozzák fel.

A gyakorlat konkrét helyzeteiben és feladataihoz kapcsolódva elemzik az óra-előkészítés folyamatát, benne az oktatási és nevelési célkitűzéseket, azok megvalósításával kapcsolatos didaktikai döntéseket és nevelési elképzeléseket, szándékokat.

Vizsgálják továbbá a megvalósult óra folyamatait és eredményeit.

A tervekkel való egybevetés után keresik a választ az eltérések, a sikertelenségek, a váratlan körülmények, fordulatok, elakadások, felmerült nevelési problémák okaira.

Pedagógiaileg értékelik saját reflexióikat, probléma-érzékenységüket és megoldási elképzeléseiket.

VIII. MA református hittanár-nevelő, levelező munkarend (protestáns teológus alapképzéssel)

I.évfolyam:

HT ÓSZBW19 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 4

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István	L: 10			
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja nem csupán az említett szakaszok magyarázata, hanem azok elhelyezése az ószövetségi teológiában éppúgy, mint az izraeli társadalomtörténetben. A kurzus során fontos lesz az egyes rendelkezések utóhatását is látni a későbbi vallástörténetben, ugyanakkor pedig a keresztyén is zsidó kegyességre gyakorolt hatását is láttatni kívánjuk.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az 5Móz magyarázata.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Tóth Kálmán magyarázata a *Jubileumi Kommentárban* (Budapest: Kálvin Kiadó, 1995)

Ajánlott irodalom:

- G. von Rad, *Das fünfte Buch Mose*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1968 (2. kiadás)
- M. Weinfeld, *Deuteronomy*, New York/London: Doubleday, 1991
- M. Rose, *5. Mose*, Zürich: TVZ, 1994
- E. Nielsen, *Deuteronomium*, Tübingen: J.C.B. Mohr (P. Siebeck), 1995
- T. Veijola, *Das 5. Buch Mose*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2004

HT ÚSZBW39 – Újszövetségi írásmagyarázat 4

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves / Heti óraszám: F: 10; H: -	Órarendi beosztás: Lásd: Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Pap Ferenc				
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (pap.ferenc@kre.hu)	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: 2	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező			Értékelés módszere: Házi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézis módszertanának elsajátítása, elmélyítése, ami által a hallgatókban kifejlődik az önálló exegézis készítésének képessége. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a protestáns teológus szakon teljesítendők, a vallástanár-nevelő szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a teológus szakos és a vallástanár-nevelő szakos hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise teológus szakon. Vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

Exegézis: Lk 15-19

Évközi tanulmányi követelmények:

- Házi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái*. Kálvin Kiadó, Budapest, 1998.

Ajánlott irodalom:

- További kommentárok magyar és idegen nyelven

HT DOERW17 – Dogmatika 2

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Békési Sándor	L: 10	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus reformátori dogmatika felépítését figyelembe véve tárgyalja a teológia rendszerét. Módszerében segítségére van mind az írásmagyarázat, mind a filozófia. Rendszerezi a bibliai stúdiumok kutatásainak eredményeit. Alapvető eligazítást ad az egyház tanítása tekintetében, s egyúttal a bibliai könyvek tapasztalatai alapján képed ad az Isten, ember, világ összefüggéseiről, egyszóval a református keresztyén világról.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Szótériológia. Krisztus váltságműve értünk.
2. Az engedelmesség, szenvedés kereszt
3. A pokolra szállás, a feltámasztás, a mennybemenetel
4. Az ordo salutis, predestináció, vocatio, megigazulás és megszentelődés
5. Megtérés, újjászületés
6. A Szentlélek személye és munkája
7. Az egyház, krisztológiai alapja, látható és láthatatlan egyház, ismertető jegyei, szervezete és kormányzása
8. A kulcsok hatalma, a tan-és egyházfegyelem
9. Az egyház szolgálói, a kálvini négyes rend
10. A sakramentumok: keresztség és úrvacsoratanok
11. Eszkhatológia

Évközi tanulmányi követelmények:

- referátum

Kötelező irodalom:

- Barth Károly: Kis dogmatika. Budapest, é.n.
- Jan Milich Lochman: Az Apostoli Hitvallás. Budapest, 1995.
- Sebestyén Jenő: Református dogmatika. Gödöllő, 1994.
- Alister McGrath: Bevezetés a keresztyén teológiába. Budapest, 1995.
- Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985.
- Szücs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995.

Ajánlott irodalom:

- Paul Tillich. Rendszeres teológia. Budapest, 1996.
- Otto Weber: Grundlagen der Dogmatik. 1-2. Berlin, 1962.
- John Macquarrie: Principles of Christian Theology. New York, 1977.
- Millard J. Erickson: Christian Theology. Grand Rapids, 1994.
- Gerhard Ebeling: Dogmatik des christlichen Glaubens. II-III. Berlin, 1966.
- Szathmáry-Török-Kocsis: Eszkhatológia. Budapest, 2001.
- Oscar Cullmann: Az Újszövetség krisztológiája. Budapest, 1990.
- Louis Berkhof: Keresztyén dogmatika. H. és é.n.

HT ETRRW53 – Egyetemes egyháztörténet 4

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Lányi Gábor János	L: 10	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

A keresztyénség és az őt körülvevő világ soha korábban nem ment át olyan gyors és mélyreható változásokon, mint a 19-20. század felgyorsult világában. A vizsgált korszakban a keresztyénség fokozatosan került ki a nyugati társadalmak politikai, gazdasági és kulturális nyilvánosságából és vált ez egyes ember magánügyévé. Egyesek, személyek és egyházak egyaránt, betokozódással és tétéleik megszilárdításával válaszoltak a modern kihívásokra, mások a kompromisszumok, de olykor a megalkuvások útját választották. A kurzus célja, hogy példát szolgáltatson mindkét hozzáállásra, megmutassa mikor és hogyan tudott a keresztyénség hűséges maradni Urához és küldetéséhez, mikor és hol maradt alul. Ennek megismerése rendkívül fontos korunk mélyebb megértéséhez, benne való szolgálatunk teljesebb végzéséhez.

A tantárgy programja:

1. A moderntől a posztmodernig - a vizsgált korszak általános történeti, társadalmi és kulturális folyamatainak bemutatása
2. A bezárkózástól a nyitáshoz – a katolicizmus modernkori története (1814-től napjainkig)
3. Egyház az állam árnyékában – Kulturkampf, szekularizáció, Kirchenkampf, totalitárius diktatúrák, ortodox egyházak modernkori története
4. Keresztyénség és globalizáció - külmiszió, belmiszió és kultúrmisszió a 19-20. században
5. A legújabb kihívások – Krisztus követése a posztmodern individualista, pluralista és relativista társadalmában (szociális kérdés, ökumenikus törekvések, felekezeti világszövetségek)

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív óralátogatás

Kötelező irodalom:

Bucsay Mihály: *A legújabb kor egyetemes egyháztörténete 1814-től napjainkig*, Budapest, 1969

Colijn, Jos: *Egyetemes egyháztörténet*, Iránytű Alapítvány, 2001

Csohány János: *A legújabb kor egyetemes egyháztörténete*, Debrecen, 1974

Heussi, Karl: *Az egyháztörténet kézikönyve*, Budapest: Osiris, 2000

Ajánlott irodalom:

Adriányi Gábor: *Az egyháztörténet kézikönyve*, Budapest: Szent István Társulat, 2001

Diós István, szerk: *A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai*, Budapest: Szent István Társulat, 2000

Fröhlich, Roland: *Egyháztörténet évszámokban*, Budapest: Jel, 2007

Gereben Ágnes: *Egyház az ateista államban*, Budapest: PolgArt, 2001

Gereben Ágnes: *A bolsevik állam és az ortodox egyház: 1917-1920*, in: Valóság 44. évf. 3. sz. (2001), o. 71-91.

Gereben Ágnes: *A szovjet egyházpolitika gyökerei: Az orosz ortodox egyház 1925 után*, in: Magyar Szemle: Új folyam 10. évf. 11-12. sz. (2001), o. 37-55.

Gereben Ágnes: *Szovjet egyházpolitikai fordulat 1943-ban: okok és előzmények*, in: Polgári szemle 9. évf. 3-6. sz. (2013), o. 256-274.

Johnson, Paul: *A keresztyénség története*, Budapest: Európa, 2001

Lane, Tony: *A keresztyén gondolkodás rövid története*, Budapest: Harmat-Kálvin, 2001

Lányi Gábor: *Ébredés és Forradalom – A nagy ébredés és az amerikai polgári forradalom*, in: Confessio 2009/1, 111-123. o.

McGrath, Alistair: *Bevezetés a keresztény teológiába*, Budapest: Osiris, 2003
 Révész I.-Segesváry L.: *Az egyháztörténelem alapvonalai*, Debrecen: 1936; reprint 1991
 Szántó Konrád: *Egyháztörténelem*, Budapest: Jel, 2007
 Szántó Konrád: *A katolikus egyház története II.*, Budapest: Ecclesia, 1988
 Vályi Nagy Ervin: *Nyugati teológiai irányzatok századunkban*, Budapest: Református Zsinati Iroda, 1984
 Wiltgen, Ralph: *A Rajna a Tiberisbe ömlött: a második Vatikáni Zsinat története*, Budapest: Szent István Társulat, 2000

HT VPPGW46 – VALLÁSDIDAKTIKA I (SZAKMÓDSZERTAN)

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	L: 15			
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hit- és erkölcstan tantárgy oktatásának didaktikai kérdéseit tárgyalja. Áttekintést nyújt azokról a didaktikai elméletekről, amelyek a vallásdidaktikára leginkább hatottak. Megismertet a vallásoktatás tantervi koncepcióival, bevezet a tanmenet készítésének feladatába és az óra-előkészítés mozzanataiba. Részletesen foglalkozik a különböző típusú tananyagok feldolgozásának elvi kérdéseivel és módszereivel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

13. A vallásdidaktika feladata
14. Főbb didaktikai koncepciók I.
15. Főbb didaktikai koncepciók II.
16. A tantervkészítés alapelvei
17. Oktatási célok a vallásitanításban
18. Az óra-előkészítés lépései
19. Az óra felépítése
20. A bibliatanítás didaktikai elvei
21. A bibliatanítás céljai
22. A bibliai tananyag oktatásának módszerei I.
23. A bibliai tananyag oktatásának módszerei II.
24. A bibliai tananyag oktatásának módszerei III.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Házi dolgozat megadott szempontok alapján

Kötelező irodalom:

- Németh Dávid Vallásdidaktika jegyzete
- Az órán elhangzott előadások anyaga
- Dr. Tóth László, Pszichológia a tanításban, Debrecen, Pedellus Kiadó, 2000

Ajánlott irodalom:

- Bodó S., ifj. Fekete Károly, Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyűjtemény, Debrecen, 1998
- Németh Dávid/Kaszó Gyula (szerk.), Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény, Budapest, 2000

- H. Lehnhard (Hg.), Arbeitsbuch Religionsunterricht, Gütersloh 1996
- F. Weidmann (Hg.), Didaktik des Religionsunterrichts, Donauwörth, 1997
- J. Frisch, Leitfaden Fachdidaktik Religion, Düsseldorf 1992
- Religionsdidaktik. Jahrbuch der Religionspädagogik, Bd. 18., Neukirchner-Vluyn, 2002.
- Ch. Grethlein, Fachdidaktik Religion, Göttingen 2005.

HT VPPGW58 – ÖNISMERETI GYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	L: 10	Ld. Órarend!	Ld. Mintatanterv!	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere: órai munka alapján

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A vallásstanári pályára készülő hallgatók számára lehetőséget biztosítani önmaguk jobb megismerésére. Személyiségük jobb megismerése segítheti az eredményesebb szakmai fejlődés és munka egyensúlyát. További segítséget jelenthet a hivatás gyakorlása kapcsán a saját belső harmónia, valamint egy adott másokkal, így pl. a kollégákkal való kapcsolatban a saját személyes és szakmai szempontok kibontakoztatására.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A motiváció
2. Az identitás
3. Életrajzunk meghatározó eseményei – biográfiai munka
4. Kommunikációnk jellemzői
5. Problémás helyzetekben tanúsított viselkedésünk
6. Személyes értékrendünk alakulása
7. Kapcsolatban másokkal
8. Erőforrásaink és tartalékai

Évközi tanulmányi követelmények:

- Az önismereti csoportban való aktív részvétel
- Az ön-reflexív készség erősítése
- Reflexiós napló írása

Kötelező irodalom:

- Schulz Von Thun, F.: A kommunikáció zavarai és feloldásuk. Háttér Kiadó, Budapest, 2012.
- Siba Balázs – Siba-Rohn Hilda: Élettérkép – Az élettörténeti munka elmélete és gyakorlata. Kálvin Kiadó, Budapest, 2013.

Ajánlott irodalom:

- Várkonyi Zsuzsa: Tanulom magam, Balatonfenyves 2000.
- Maarit Johnson: Önbecsülés és alkalmazkodás, Budapest, 2008.
- Gyökössi Endre: Magunkról magunknak, Budapest, 1989.
- Berne, Eric: Emberi játszmák, Budapest, 1984.
- Carl Rogers: Valakivé válni, Budapest, 2008.
- Rudas János: Delfi örökösei. Önismereti csoportok: elmélet, módszer, gyakorlat, 1990.

HTVPPGW62 – PSZICHOLÓGIA 2. (PEDAGÓGIAI)

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Hadházi Éva	L: 10	Ld. Órarend!	Ld. Mintatanterv!	
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Megismertetni a hallgatókat a szocializáció folyamatával, színtereivel és e folyamatot meghatározó főbb tényezőkkel. Bemutatni, hogy milyen lélektani törvényszerűségek érvényesülnek a különböző nevelési helyzetekben, és milyen módszerekkel és eszközökkel befolyásolhatja a nevelő fejlesztő módon és hatékonyan a személyiség kibontakozásának folyamatát.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- A család, mint elsődleges szocializációs színtér szerepe a fejlődésben, különös tekintettel a korai anya- gyermek kapcsolataira, a leggyakoribb fejlődéskárosító szocializációs tényezőkre (kulcsfogalmak: újszülött és csecsemőkori kompetenciák; szeparáció Harlow féle majomkísérletek; kötődés Bowlby; kötődési mintázatok Ainsworth)
- A kisdedkor jellemzői, a nevelői attitűdök összefüggése a személyiség fejlődésével (kulcsfogalmak: autonómia, kétely, szégyen, önkontroll, indulati szabályozás, dac Erikson; az Én fogalma, énkép, én-tudat, nemi identitás csírái; utánzás; kognitív fejlődés gyermekkorban szenzomotoros fejlődési szakasz Piaget)
- Az óvodáskor jellemzői és a nevelői attitűdök összefüggése a személyiség fejlődésével (kulcsfogalmak: kezdeményezés, büntudat Erikson; lelkiismereti funkció megalapozása, én-ideál, Ödipusz konfliktus, identifikáció Freud; műveletek előtti szakasz, artificializmus, finalizmus, animizmus, egocentrizmus, erkölcsi ítéletalkotás Piaget)
- A kisiskoláskor jellemzői és a nevelői attitűdök összefüggése a személyiség fejlődésével (kulcsfogalmak: teljesítmény, kisebbség, kompetencia érzés az intellektuális, szociális és fizikai képességekben Erikson; latencia Freud; konkrét műveleti szakasz, decentralálás, konvencionális erkölcs Piaget)
- A serdülőkor jellemzői és feladatai (kulcsfogalmak: identitás, szerepdiffúzió Erikson; moratórium, korai zárás Marcia; genitális fejlődés Freud; formális műveleti szakasz, Piaget; posztkonvencionális erkölcs Kohlberg; a társas kapcsolatok szerepe, vonatkoztatási csoport; devianciák: serdülőkori magatartási problémák, drog- és alkoholfüggőség serdülőkorban, serdülőkori bűnözés, öngyilkossági krízisek, a nemi identitás serdülőkori zavarai, szektajelenségek; serdülőkori pszichiátriai problémák, az abnormális viselkedés /evési zavarok: anorexia és bulimia, szorongásos betegségek, hangulatbetegségek, személyiségzavarok, szkizofrénia/)
- Egyének és csoportok megítélése, személypercepció, attribúció, társas kapcsolatok, személyközi kapcsolatok, a társas kapcsolatok zavarai; normaalakulás, csoportigazodás, szociometria, osztálytermi kommunikáció (tanár-diák viszony, tanári szerep)

Évközi tanulmányi követelmények:

- Gyakorló lelkészekről, hitoktatókról lévén szó, különös hangsúlyt fektetünk a leggyakoribb serdülőkori, mentális és viselkedési problémák és kezelési módjaik megismerésére. Az elméletben elsajátított ismeretek gyakorlatban - terepen -, történő megvalósulásának megfigyelésére, a személyes tapasztalat ihlette élmények elemzésére.

Kötelező irodalom:

- Cole, M., és Cole, S. R. (2006): Fejlődéslelektan. Osiris Kiadó, Budapest
- Atkinson: Pszichológia, Osiris- Századvég, 1995, és minden későbbi kiadás
- Mérei F. (1970): Gyermeklelektan, Medicina, Budapest (több kiadást megért)
- Bernáth László & Solymosi Katalin, (1997): Fejlődéslelektani Olvasókönyv, Tertia, Bp.
- Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995
- F. Földi Rita: A pszichikus fejlődés problémái. OKKER, Budapest, 1999
- F. Földi Rita: Hiperaktivitás és tanulási zavarok, Volán Humán Oktatási és Szolgáltató Rt., Bp., 2002
- A DSM- IV diagnosztikai kritériumai. Zsebkönyv, Animula Egyesület, Budapest, 1997
- Klein Sándor: Gyerekközpontú iskola, Edge 2000, Budapest 2002
- Mérei Ferenc: Közösségek rejtett hálózata, Osiris, Budapest, 2000. október 17.
- P. Balogh Katalin & S. Gerencsik Eszter: Pedagógiai Pszichológia, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2000
- Aronson, Elliot: A társas lény, Budapest, 1987
- Forgács József (J. P. Forgas): A társas érintkezés pszichológiája, Kairosz, é.n.

Ajánlott irodalom:

- Erikson, Erik H.: Gyermekkor és társadalom, Osiris, Bp., 2002
- Frenkl Sylvia – Rajnik Mária: Életesemények a fejlődéslelektan tükrében, Bp., 2000
- Korherr, Edgar Josef: A valláspedagógia fejlődéslelektani alapjai, Szülők és Nevelők könyvespolca 7., Jel Könyvkiadó, é.n. 1998 után
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (szerk.): Pszichológia pedagógusoknak, Bp., 2004
- Riemann, F.: A félelem alaptípusai, 1987

HT VPPGW63 - VALLÁSPEDAGÓGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Németh Dávid	L: 15	Ld. Órarend!	Ld. Mintatanterv!	
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: II.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy vizsgálja a vallásosság jelentőségét az egyén és a társadalom életében, a vallásosság alakulásának életkori sajátosságait, valamint a vallási szocializáció hatásait. Rámutat a vallásosság fejlesztésének pedagógiai lehetőségeire, sorra veszi azokat a célokat és feladatokat, amelyeket a keresztyén nevelésnek be kell töltenie.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

14. Vallás és vallásosság
15. Vallás és hit
16. A vallásosság élettörténeti fejlődése I.
17. A vallásosság élettörténeti fejlődése II.
18. A vallástanár személye
19. Vezetői attitűdök
20. Az érett vallásosság ismérvei
21. Pedagógiai alapfogalmak valláspedagógiai megközelítésben I.

22. Pedagógiai alapfogalmak valláspedagógiai megközelítésben II.
23. A keresztyén nevelés feladatai
24. A keresztyén nevelés céljai
25. A valláspedagógia története
26. A valláspedagógia főbb koncepciói

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Boross G., Bevezetés a valláspedagógiába (jegyzet)
- Pálhegyi Ferenc, Pedagógiai kalauz, Budapest 1997.
- Németh Dávid, Hit és nevelés, Budapest, 2002.

Ajánlott irodalom:

- H. Schmidt, Leitfaden Religionspädagogik, Stuttgart 1991.
- G.R. Schmidt, Religionspädagogik, Göttingen 1993.
- Ch. Grethlein, Religionspädagogik, Berlin, New York 1998.
- J. Kunstmann, Religionspädagogik, Tübingen-Basel 2004.

HT VPPGW65 – ÁLTALÁNOS DIDAKTIKA 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Majzikné Lichtenberger Krisztina	L: 10	Ld. Órarend!	Ld. Mintatanterv!	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere: dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma és célja:

A kurzus során tapasztalati tanulás történik, a pedagógiai elemeket a hallgatók saját tanulásukon keresztül ismerik meg. Célja az előadáson megszerzett ismeretekre építve az iskolai oktatáshoz kapcsolódó ismeretek, jártasságok, készségek bővítése, melyek a későbbi módszertani tanulmányokat megalapozzák, valamint a konkrét iskolai munka során a gyakorlatban is hasznosíthatók.

A hallgatók önreflektív tanulás keretében foglalkoznak saját pedagógusságukkal, pedagógiai képességeikkel, erőnyeikkel és a fejlesztendő képességekkel.

Tanulási forrásként használjuk a tankönyvi, szakkönyvi ismereteket, az oktató visszajelzéseit, tapasztalatait, valamint az egymástól való tanulást és az önreflektív egyéni tanulást is.

A gyakorlatorientált iskolai nevelési és oktatási helyzetek megbeszélésén keresztül történik a szemléletformálás.

A hallgatók a félév végére egy dolgozatot készítenek irányított kérdések alapján, amelyben saját tanári szerepüket elemzik didaktikai szempontok szerint.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

13. A tanuló megismerése. Az önértékelés fejlesztése.
14. A posztmodern kor gyermekei – gyermeknek lenni napjainkban, kihívások az iskola felé
15. A pedagógus gyermekszemlélete
16. Az eredményes pedagógus tulajdonságai
17. A pedagógiai gondolkodás, a pedagógiai döntések jellemzői, sajátosságai
18. A reflektív tanár jellemzői, hogyan segíti a reflektivitás és önreflexió a pedagógiai munkát
19. A pedagógus önismereti forrásai

20. Pedagógiai hivatással járó gondok, problémák
21. A pedagógiai munka, mint segítő kapcsolat
22. A pedagógus kapcsolatai
23. A kiegészítés és a hozzá vezető út – megelőzési lehetőségek
24. A vallástanár szerepe, helye az egyházi és az állami iskolákban

Kötelező irodalom:

- Falus Iván (2004, szerk.): *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Ajánlott irodalom:

- Csapó Benő (2002): *Az iskolai műveltség*. Osiris kiadó, Budapest.
- Hunyady Györgyné – M. Nádasi Mária (2000): *Pedagógiai tervezés*. Comenius Bt., Pécs.
- Kagan, Spencer (2004): *Kooperatív tanulás*. Ökonet kiadó, Budapest.
- M. Nádasi Mária (2001): *Adaptivitás az oktatásban*. Comenius Bt. Pécs.

HT VPPGW73 - CSALÁDI KOMMUNIKÁCIÓ

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Komlósi Piroska	L: 10	Ld. órarend		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A családok életében a kommunikációjukon keresztül láthatóvá váló problémák felismerése, és a más kurzusokon tanult készségek alkalmazásával azok „segítő megszólítása” és a megértés és megoldáskeresés irányába való együttműködés kialakítása

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

7. A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségeiről.
8. A család rendszerszemlélete.
9. Változás – krízis – fejlődés a családban.
10. A családi életciklusról.
11. A veszteségek kezelése a családban.
12. A megszerzett ismeretek felismerése a családok kommunikációjában, s az érzelmi, kötődési és szerep viszonyokban jelentkező működési zavarokhoz való segítő kommunikáció fejlesztése.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Az egyik kötelező olvasmányt elolvastatni egy szülőpárral/házaspárral, majd egy közös beszélgetésre leülni velük. Ennek a menetét, tapasztalatait leírni 4-5 oldal terjedelemben.
- Számonkérés formája: házidolgozat (előre írásban elküldendő)
- Határidő: 2016. május 1. (beküldése: flaskom@t-online.hu)

Kötelező irodalom:

A sorszámozottak. A házi dolgozathoz bármelyik Chapman választhat.)

1. Buda Béla: Empátia. A beleélés lélektana. Gondolat, 1978. 1997. 2006.
2. Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok. Nemzeti Tankönyvkiadó, 1997.
3. Chapman, Gary: Egymásra hangolva. Az öt szeretetnyelvről. Harmat, 2002
  - Chapman, Gary: Családi összhangzattan. Harmat, 2003.
  - Chapman, Gary: Gyerekekre hangolva. Harmat, 2004.

- Chapman, Gary: Kamaszokra hangolva harmat, 2005.
  - Chapman, Gary: Szólóban. Harmat. 2005.
  - Chapman, Gary: A szeretet másik arca – a harag. Harmat, 2006.
  - Chapman, Gary: Maradjunk együtt. Harmat, 2007.
  - Dobson, J.: Lányok (Fiúk) nevelése. Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Bp, 2011.
4. Gyökössy Endre: Nem jó az embernek egyedül. Ref. Zsinati Sajtosztály, 1989.
5. Eric Fromm: A szeretet művészete. Háttér K.
6. Komlói Piroska (szerk.): Családi életre és kapcsolati kultúrára felkészítés. L'Harmattan, Bp. 2014.

Ajánlott irodalom:

- Gyökössy Endre: A szeretet szimfóniája. Szent Gellért Kiadó, Bp. 2000.
- Cseri Kálmán: Öregen is gyümölcsözőn.
- Pálhegyi Ferenc: Házassági karambolok. Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, 2000.
- Pál Ferenc: A szorongástól az önbecsülésig. Kulcs Lyuk, Bp. 2012.
- Hézsér Gábor: Miért? Pasztorálpszichológiai tanulmányok. Kálvin K. 2001.
- Komlói Piroska: A család támogató és károsító hatása az egyénre. (elektronikus formában)
- Bettelheim, Bruno: Az elég jó szülő. Gondolat, Bp. 1994.
- Gordon Thomas: P.E.T. A szülői eredményesség tanulása. Gordon Könyvek, 1999.

HT VPPGW75 – Szakmódszertani szeminárium 1

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	N. 5	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	tavaszi	II.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

IX. Kötelezően választható tanegységek

1. Szemináriumok

HT BSVS172, HT ÉRTÉ278

BÉTEL – EGY VÁROS IZRAEL VALLÁSTÖRTÉNETÉBEN

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Félévesórászá m:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István	N: -			
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelezően választható	tavaszi	.	Értékelés módszere:

Bétel városának hosszú tradíciója van, ami az ószövetségi kor előtt kezdődik, s az intertestamentális korban is folytatódik. Az Ószövetség bőséges adatot tár elénk a város történetéről, illetve szerepéről az izraeli vallás alakulásában. Ezek feltérképezése egyenként a szeminárium résztvevőinek feladata, önálló dolgozatok írásával.

Számonkérés módja: gyakorlati jegy

Ajánlott irodalom:

J. F. Gomes, *The Sanctuary of Bethel and the Configuration of Israelite Identity*, Beihefte zur Zeitschrift für die Alttestamentliche Wissenschaft 368, Berlin/New York: W. de Gruyter, 2006; K. Koenen, *Bethel: Geschichte, Kult und Theologie*. Orbis Biblicus et Orientalis 192, Freiburg: Universitätsverlag; Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2003, valamint az izraeli vallástörténeti összefoglalók.

HT RSVS194, HT ÉRTÉ279

ÁLTALÁNOS KUTATÁSMÓDSZERTAN SZEMINÁRIUM – HOGYAN ÍRJUNK TUDOMÁNYOS DOLGOZATOT?

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N:30	Órarendi beosztás: Egyéni egyeztetés alapján	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Lányi Gábor				
Előadók fogadóórái: Egyéni egyeztetés alapján	4 k	Meghirdetés féléve: tavasz	Ajánlott félév: 4.	Értékelés módja: gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelezően választható			Értékelés módszere: Szemináriumi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

Hogyan írjunk tudományos dolgozatot? Égető kérdés minden hallgató számára legyen szó szemináriumi-, TDK-, alapvizsga-, szak-, vagy doktori dolgozatról. A szeminárium célkitűzése, hogy segítséget nyújtson a kérdés megválaszolásában és bevezesse résztvevőit a „tudományos információszerzés” (kutatás) és a „tudományos kommunikáció” (publikálás) alapjaiba. A szeminárium résztvevői a könyvtárhasználat, forráselemzés, a szóbeli prezentálás és a publikálás terén olyan gyakorlati ismeretekre tehetnek szert, amelyeket nagy haszonnal tudnak használni felsőfokú tanulmányaik során.

A tantárgy programja:

1. Orientációs óra
2. A tudományos és a hétköznapi megismerés különbözőségei (A tudomány- és kutatómódszertan ismeretelméleti alapjai, rövid tudományelmélet, -történet)
3. Tudományos információszerzés I. - A kutatási terv és a koncepció, konzulens szerepe
4. Tudományos információszerzés II. - Bibliográfia, forrásgyűjtés 1. -könyvtárhasználat, irodalom- és szerzőkövetés (helyszín: Török Pál Szemináriumi Könyvtár)
5. Tudományos információszerzés III. - Bibliográfia, forrásgyűjtés 2. -internetes adatbázisok (JSTOR, ATLA, EBSCO, helyszín: Török Pál Szemináriumi Könyvtár)
6. Tudományos információszerzés IV. – Kutatási és elemzési módszerek, a mintavétel formái
7. A tudományos információszerzés és kommunikáció etikai kérdései
8. Az egyháztörténelmi kutatás sajátosságai, az egyháztörténetírás története, segédtudományai
9. Tudományos kommunikáció I. - A jó szóbeli prezentáció ismérvei
10. Tudományos kommunikáció II. – A publikálás általános kérdései
11. Tudományos kommunikáció III.– Tartalomjegyzék és vázlatkészítés fontossága
12. Tudományos kommunikáció IV. – A hivatkozás szabályai és fontossága
13. Gyakorlati tanácsok a dolgozat megírásához
14. Összefoglaló óra

Évközi tanulmányi követelmények:

A tematikából választott téma prezentálása a többi résztvevő számára, illetve szabadon választott téma alapján 6-8 oldalas szemináriumi dolgozat, amelynek közös elkészítésével folyamatában gyakoroljuk a kutatás és publikálás különböző lépéseit. A dolgozatban minimum egy internetes adatbázisban talált forrás felhasználása.

Kötelező irodalom:

Kovács Kármén: *Kutatási és publikálási kézikönyv nem csak közgazdászoknak*, Budapest: Akadémiai Kiadó, 2013

Majoros Pál: *Tanácsok, tippek, trükkök nem csak szakdolgozatíróknak avagy a kutatómódszertan alapjai*, Budapest: Perfekt, 2011

Ajánlott irodalom:

Babbie, Earl R.: *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*, Budapest: Balassi Kiadó, 2008

Bernal, J. D.: *Tudomány és történelem*, Budapest: Gondolat, 1963

Fercsik Erzsébet: *Dolgozatírás felsőfokon*, Budapest: Krónika Nova Kiadó, 2002

Gligor János: *A tudományos kutatás és publikálás etikai kérdéseiről*, in: *Hadtudomány*, 2008/3-4

Göcze István: *A tudományelmélet és kutatómódszertan alapjai – A tudományos kutatás és publikálás*, Budapest: ZMNE, 2010

Kecső István: *Kutatási folyamat az ismeretlentől a hasznosítóig*, Budapest: Akadémiai Kiadó, 1980

Khun, T. S.: *A tudományos forradalmak szerkezete*, Budapest, Osiris, 2002

Paczolay Gyula: *A tudományos kutatás néhány elméleti és módszertani kérdései*, in: *A tudomány néhány elméleti kérdése*, (szerk.) Bóna E., Farkas J., Budapest: Akadémiai Kiadó, 1970

Szilágyi Tivadar (szerk.): *A tudományos írásművekkel szemben támasztott követelmények*, Budapest: ZMNE, 2003

Szűcs István: *Tudományos megismerés módszertana*, Gödöllő: SZIE, 2008

Tomcsányi Pál: *Általános kutatómódszertan*, Budapest: SZIE, 2000

HT GSVS117 - KONFLUKTUSKEZELÉS AZ EGYHÁZBAN SZERVEZÉSELMÉLETI MEGKÖZELÍTÉSben

(THE RESOLUTION OF CONFLICT IN THE CHURCH)

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: csütörtök 16:00	Előtanulmányi kötelezettségek: nincs	
Tantárgy előadója: Dr. Tomka János				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: aktivitás az órákon és kiselőadás

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

A legkülönbözőbb típusú szervezetek egyik közös jellemzője, hogy tele vannak konfliktusokkal. Ez alól nem jelentek kivételt az egyházak és a gyülekezetek sem. A szeminárium célja az, hogy a hallgatókat felkészítse a várható konfliktusterhes helyzetek átlátására és szakszerű kezelésére. A világi vezetéstudomány konfliktuskezelés terén elért eredményeinek bemutatásán túl a kurzus hangsúlyosan foglalkozik a bibliai szemléletű és radikális megoldási lehetőségeket kínáló béketeremtő reakciók és lehetőségek bemutatásával.

A tantárgy programja, megszerezhető ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Vezetési és szervezeti alapok; A konfliktus lényege
2. A konfliktusok kialakulásának tipikus okai és szakaszai
3. Szervezeti erők és kultúrák, mint konfliktusforrások
4. A hatalmi rendszer: hatalommániások, játékosok és áldozatok
5. A konfliktus csúszós lejtője: különböző reakciók konfliktushelyzetben
6. A békekesség fontossága; A jó konfliktus kezeléshez szükséges tulajdonságok
7. A konfliktuskezelés különböző módszerei
8. A béketeremtés vezérfonala
9. Hogyan bánjunk a hatalommániás emberrel?
10. Békekesség a gyülekezetben
11. Hallgatói kiselőadások I.

12. Hallgatói kiselőadások II.

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív közreműködés az órákon és kiselőadás tartása

Kötelező irodalom:

- Biblia – Revideált új fordítás; a Magyar Bibliatársulat megbízásából a MRE Kálvin János Kiadója, 2014.
- Sande, Ken: Béketeremtők – A konfliktusmegoldás bibliai megközelítése; Harmat Kiadó, 2015.
- Tomka János: Konfliktuskezelés az egyházban szervezetelméleti megközelítésben; kézirat/jegyzet, KRE, 2017.

Ajánlott irodalom:

- Bakacsi Gyula: Szervezeti magatartás és vezetés; KJK-Kerszöv, 2000. (8. fejezet: Konfliktusok a szervezetben)
- Chapman, Gary; Myra, Harold; White, Paul: Mérgező munkahelyek – Hogyan óvjuk meg testi-lelki épségünket a negatív környezetben; Harmat Kiadó, 2016.
- Kessler, Martina és Volker: Hatalmi csapdák a gyülekezetben; Harmat Kiadó, 2015.

HT BSVS138 – IZRAEL VALLÁSTÖRTÉNETE

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Zsengellér József	N: 30		Ld. Mintatanterv!	
Előadók fogadóórái: zsengeller.jozsef@kre.hu	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Kollokőtelezően válaszhatóium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus során a hallgatók megismerkednek az ókori Izrael vallásával, annak bibliai és Biblián kívüli szöveges forrásaival és tárgyi emlékeivel. Az összehasonlító és elemző bemutatás révén teljes komplexitásába és történeti változásaiba nyerhetnek betekintést. Az izraeli vallás elemeinek és gyakorlatának bemutatásával a bibliai szöveg jobb megértésére juthatnak el a hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Történeti korszakok és vallástörténeti változások
2. A jahvizmus előzményei: Szíro-palesztinai vallások
3. A jahvizmus „születése”: monolatria-henoteizmus-monoteizmus
4. „Klasszikus” jahvizmus a királyság idején: Izrael és Júda vallásai
5. Fogság utáni vallásosság Jehud és Samerin provinciákban

6. Hellenisztikus-római kori izraeli vallásosság
7. Áldozatok
8. Ünnepek
9. Templomok
10. Papság

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Karasszon István: *Az óizraeli vallás*, Budapest 1994.
- Xeravits Géza: *Tanulmányok az ókori Izraeli kultuszáról* (Simeon könyvek 2.) Pápa-Budapest 2004.

Ajánlott irodalom:

- Mircea Eliade: *Vallási hiedelmek és eszmék története I.* Budapest 1996.
- Ziony Zevit: *Religions of Ancient Israel: A Synthesis of Parallactic Approaches*, London 2001
- Patrick D. Miller: *Religion of Ancient Israel*, Louisville Kent. 2000.
- Rainer Albertz: *Religionsgeschichte Israel sin altestamentlichen Zeit I-II.* Göttingen 1992

**HT GSVS157 - AZ IRGALMAS SAMARITÁNUS PÉLDÁZATA A PRÉDIKÁCIÓ-
IRODALOMBAN**

(Parable of the Good Samaritan in the Homiletic Literature)

Tantárgy felelőse: Dr. Kocsev Miklós	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Kedd 13,30-15,00	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója: Dr. Szetey Szabolcs				
Előadók fogadóórái: Előzetes egyeztetés alapján (szetey.szabolcs@kre.hu)	kredit 2	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: szabadon választhat ó			Értékelés módszere: Előadás/házi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus homiletika- és teológiatörténeti „utazásra” hívja a résztvevőket, hiszen a közös munka középpontjában egész félévben az *Irgalmas samaritánus*(Lk 10,25-37) példázatának homiletikatörténeti recepciója és homiletikai kérdései állnak. Lehetséges és izgalmas homiletikatörténeti módszer egy adott perikópa magyarázattörténetének vizsgálata az ógyházi homiliáktól a kortárs, internetes adatbázisokban megtalálható igehirdetéseikig. Az egyes korszakok/évszázadok írásmagyarázati módszereit, prédikációs stílusát és az ahhoz szorosan kapcsolódó liturgiai, istentiszteleti gyakorlatot is végigtekintjük, hiszen sok esetben ez is segít az adott prédikáció és korszak megértésében. Különösen érdekes lehet, hogy honnan hová jutottak el ezek a magyarázatok éppen a teológia(történet)i, felekezeti sajátosságok vagy különbözőségeik miatt. A

választott perikópa érdekessége, hogy az az egyházi évhez rögzült perikóparend miatt a posztilláskötetekben megjelenik (Szentháromság utáni XIII. vasárnap). Ez egyrészt meg is könnyíti a kutatást, hiszen bibliai könyvekhez kapcsolódó homíliagyűjtemények és gyűjteményes prédikációskötetek véletlenszerű találatai mellett garantálni lehet a homiletikatörténeti folytonosságot, hiszen a reformáció előtti és utáni korszakokból egyaránt találunk magyar és külföldi prédikációkat. Az azonos korszakból származó római katolikus, evangélikus és református prédikációk összevetése is lehetséges és nagyon hasznos. Összességében óriási tanulsággal járhat e sajtószerű kutatás, amely számos konzekvencia levonására és számos egyéb észrevételezésre készítheti az abban résztvevőket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A félév során az ókortól egészen napjainkig megadott és kiadott prédikációk alapján megvizsgáljuk azokat a – nemcsak protestáns – prédikációkat, amelyek az *Irgalmas samaritánus* példázatát magyarázzák. A megvizsgált prédikációkat közös szempontok és megfigyelési rendszerek alapján referátum formájában elemzik a hallgatók, amit közös megbeszélés követ. A következő kérdések határozzák meg munkánkat: Egy-egy bibliai történetnek milyen szerepe van az egyház életében, vagy az egyházi évben hol és miért helyezkedik el, mi a funkciója, üzenete? Miként alakult át mindez mára, és ma milyen szerepe van akár az *Irgalmas samaritánus* történetének? Mennyire befolyásolták és befolyásolják szellemi irányzatok és egyházon belüli irányvonalak az értelmezés mikéntjét és hogyanját, beleértve az applikációt is? A félév végén a tapasztalatokat és meglátásokat közös megbeszélés zárja le.

Évközi tanulmányi követelmények:

- referátum
- kiadott anyagok feldolgozása
- Az alábbi prédikációskötetekben található, kijelölt prédikációk elemzése
- prédikációk gyűjtése, feldolgozása

Kötelező irodalom:

- Kommentárok magyar és idegen nyelven
- Homiletikai és homiletikatörténeti tankönyvek
- Prédikációskötetek

Ajánlott irodalom:

Prédikációskötetek és gyűjtemények a magyar nyelvű igehirdetés-történetből (a Szaktanár ajánlása alapján)

HT BSVS170 – Peter and Paul: Representatives of Apostolic Authority

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Blokkosított formában Minimum number of students: 10	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Szabados Ádám (szabados.adam@gmail.com)				
Előadók fogadóórái:		Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy

Oktatás nyelve: angol/English	Típusa: szv			Értékelés módszere:
----------------------------------	----------------	--	--	---------------------

Course description:

A study of the role of the apostle Peter and the apostle Paul in the formation of the authoritative apostolic tradition. The aim of the course is to help students get acquainted with the foundations of the Christian faith. It provides opportunity to study primary source texts and practise sound exegetical method of reading those texts. The course seeks to convey a vision of the missionary world of the first two centuries, in which the tradition of the apostles served to embody and safeguard the faith once for all delivered to the saints.

Course objectives and requirements:

Students are required to attend classes and participate in the conversations. Each student has to give a 5-minute presentation to the class on a subject assigned by the course instructor. Students are also expected to write a 5-page paper (between 10-15 thousand characters) on a chosen topic, decided in agreement with the course instructor. Students are expected to read all required literature.

Required literature:

To be announced.

Recommended literature:

To be announced.

HT BSVB010 -Bibliai teológia haladó szeminárium 1

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József Gyula	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: megbeszélés szerint	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Pecsuk Ottó				
Előadók fogadóórái: megbeszélés szerint	4 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szemináriumot azoknak a hallgatónak hirdetjük meg, akik a Bibliai Teológia és Vallástörténeti tanszékhez tervezik megírni szakdolgozatukat. A szeminárium lehetőséget ad a választott szakdolgozati témában való elmélyülésre, a szaktanári vezetésre, szakirodalom alaposabb megismerésére, és a többi szakdolgozó hallgatóval való tapasztalatcserére.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A szakdolgozat témájának folyamatos feldolgozása a szaktanár felügyelete alatt.

Évközi tanulmányi követelmények:

Rendszeres óra jelenlét, a megbeszélte elvárások teljesítése.

Kötelező irodalom:

Megbeszélés szerint.

Ajánlott irodalom:
Megbeszélés szerint.

HT GSVS010 – MISSZIOLÓGIA - APOLOGETIKA

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: László Emőke	N: 30		---	
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható	tavaszi	VI. – VIII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Betekintést nyerni az apologetika történetébe, modern útkeresésébe, módszereibe és kérdéseibe.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A 21. században az európai protestáns keresztyénség a legnagyobb kihívásokkal már nem a világ „négy sarkán” találkozik, hanem saját társadalmi, kulturális és egyházi határain belül. Ma, amikor a protestáns egyházak tömegével veszítik el tagjaikat, különösen is fontossá válik azoknak a kérdéseknek a megválaszolása, hogy milyen hatások távolítanak el a hittől, hogyan lehet kapcsolatot teremteni az igehirdetés és a hallgató között, melyek azok a kérdések, melyek megválaszolását nem kerülhetjük meg, s milyen formában találkozunk e kérdésekkel. Napjainkban ismét sürgetően hangzik el felénk az intés: Legyetek készen számot adni a bennetek levő reménységről, s a hívő és nem hívő közötti párbeszédben a keresztyénség lényegét ragadjuk meg.

A kurzus keretében röviden megismerkedünk a hitvédelem történetével, a pluralista társadalom kihívásaival a modernkori hitvédelem teológiai alapjaival, lehetőségeivel és korlátaival. Az órai alkalmakon nagy hangsúlyt fektetünk az ajánlott irodalomból válogatott szemelvények folyamatos és közös feldolgozására.

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív részvétel minden az órákon, a feldolgozandó szövegek folyamatos feldolgozása, együtt gondolkodás; szemeszter végén a kötelező irodalom feldolgozott és előadott részének írásos összegzésén túl egy néhány oldalas írásbeli összefoglaló benyújtása egy, a keresztyén hitről folytatott apologetikai jellegű beszélgetésről

Kötelező irodalom:

A. E. McGrath: Híd. Új utak az apologetikában. Harmat, Budapest, 1997
L. Newbigin: Evangélium a pluralista társadalomban. Harmat, Budapest, 2006

Ajánlott irodalom:

A. E. McGrath: Az ateizmus alkonya – A hitetlenség térhódítása és hanyatlása a modern világban. Kalligram, Pozsony, 2008.

- F. A Schaeffer: Aki van. Harmat, Budapest, 1996
 A.C. Dulles: A History of Apologetics. San Francisco, 2005³
 T. Keller: Hit és kételkedés. Meggyőző érvek Isten mellett. Harmat- Koinonia, Kolozsvár-Budapest, 2012
 Vanyó Iászló (szerk.): II.századi görög apologéták, Szent István Társulat, Budapest, 1984
 C.S. Lewis: Keresztény vagyok. Harmat, Budapest, 2006
 Szalai András: Más Jézus, más lélek, más evangélium. Harmat, Budapest, 1998
 Szűcs Ferenc: Egyházi nyelv és jelenlét a misszióban. In Békési Sándor (szerk.): Ki szíveket tanít. Budapest, 2006.

HT GSVS011 - DIAKÓNIA

Tantárgy felelőse: Dr. Literáty Zoltán	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	N: 30			
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: VI.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A gyakorlati teológia területén belül egyik részterület megismerése és ennek a református közegyházi és gyülekezeti életbe való beágyazása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A diakónika elméletének és gyakorlatának megismerése.
2. A diakóniai területek áttekintése hazai és ökumenikus egyházi szinten.
3. A diakónia elméletének gyakorlatban való hasznosításának elsajátítása, hazai református egyházi szinten való értelmezése.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Órai jelenlét, kiadott irodalom elsajátítása
- Félév végén szóbeli / írásbeli vizsga

Kötelező irodalom:

- Nagy István: Diakónika, KRE-HTK Budapest 2012.

Ajánlott irodalom:

- A Diakóniai Könyvtár első kötete Kiss Ferenc életművéről. (Szerk.: Dr. Fekete Károly) Kiss Ferenc életműve
- Colombo: Theological Perspectives on Diakonia in the Twenty-First Century The Ecumenical Review; October 1, 2012

- Chr. Sigris, Diakonie - eine Einführung
- Zur theologischen Begründung helfenden Handelns, Theologischer Verlag Zürich, 2011.
- A közösségépítő lelkész: gyakorlati teológiai kézikönyv lelkészeknek és nem lelkészeknek (szerk.: Szabó Lajos Luther Kiadó, Budapest 2010.)

HT GSVS121 – A prédikációírás ABC-je.

Tantárgy felelőse: Literáty Zoltán	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 19:30-21:00	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Literáty Zoltán:	30			
Előadók fogadóórái:		Meghirdetés féléve:	Ajánl ott félév:	Értékelés módja: gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: Magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: otthoni és órai munka

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja: A gyakorlati homiletika (Homiletika I.) tantárgyhoz illeszkedve biztosít homiletikai műhelymunkát az I. évfolyam számára, hogy a megtanult elmélet a gyakorlatba is azonnal átültetésre kerülhessen.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Főleg az első évfolyam számára kerül meghirdetésre.

Évközi tanulmányi követelmények:

A prédikációírás lépéseit gyakorlati módon mélyítik el a hallgatók. (Pl. Üzenet, felosztás, gondolatok kifejtése, illusztrációk és alkalmazások írása, prédikáció írása). A cél egy önálló prédikáció megírása a félév végére.

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

HT GSVS 110, HT ÉRTÉ 154 - LELKÉSZES REGÉNYEK – REGÉNYES LELKÉSZEK

Tantárgy felelőse: Literáty Zoltán	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Szerda 16.00 – 17.30	Előtanulmányi kötelezettségek: nincs	
Tantárgy előadója: Bölcsföldi András, Literáty Zoltán				
Előadók fogadóórái: Csütörtök 14 – 16.	3 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy

Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kv	tavaszi	-	Értékelés módszere: Gyakorlati jegy
---------------------------	---------------	---------	---	--

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Cél: A hallgatók a szeminárium anyagát tartalmazó műveken keresztül ismerjék meg az irodalomban fellelhető lelkészekről szóló regényeket, s azok elemzésével alakítsák ki véleményüket, látásukat az adott témáról.

Tartalom: A hallgatók a szeminárium során kapjanak válaszokat arra, hogy az irodalom tükrében az írók bizonyos korokban hogyan ábrázolják a lelkészeket, milyen lelkészképek bontakoznak ki az adott regényekben, valamint „híres”, regényes életű lelkészek életművén megismerésén keresztül szerezzenek tapasztalatokat, lássanak követhető példákat majdani szolgálatukra nézve.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A lelkészi munkát, családot, élethelyzetet középpontba állított regények elolvasása, megismerése. A kiválasztott regény részletes ismertetése és elemzése.

A szeminárium anyaga két jól megkülönböztethető részre oszlik. Az egyik a lelkészekről, családokról szóló regények a magyar irodalom tárházából. A másik: klasszikus és híres XX. századi lelkészek életének és munkájának tanulmányozása, a róluk szóló könyvek műfaji besorolása, jellegzetességeinek kiemelése.

Lelkészekről szóló regények

Makkai Sándor:	Holttenger
Móricz Zsigmond:	Fáklya
Móricz Zsigmond:	A galamb papné
Nyíró József:	Én népem
Rákosi Viktor:	Elnémult harangok
Sükös Pál:	A keskeny úton
Szabó Dezső:	Az elsodort falu
Szabó Magda:	A freskó

A különböző jellegű lelkészregények eltérő megközelítése, vizsgálata megadott szempontok alapján: a keletkezés körülményei, a kor, amiben íródtak, milyen egyház- és milyen társadalomképet tükröznek a művek? Milyen a lelkész, mint hivatás beállítása az adott művekben? Milyenek a körülmények, szociológiai helyzet különös tekintettel a családra. A lelkészek lelki motivációjának, érzelmi hullámlásainak, válságainak megfigyelése. A szeminárium tárgya a művek részletes elemzése, vizsgálata, következtetések levonása.

Életrajzi jellegű könyvek „regényes” sorsú lelkészek életéről

Ablonczy Dániel:	Magasság, mélység...
Borzsák Enikő, Lilla:	Mindezideig megsegített minket az Úr, Borzsák Sándor élete
Hargita Árpád:	Tüoszlopoddal jéghegyek között, Zimányi József életútja
Makkai Sándor:	Szolgálatom
Miklya Luzsányi Mónika:	Az igazak útján – Dobos Károly élete

Ravasz László: Emlékezéseim
Soós Gézáné Tüdős Ilona: Mint a Jézus Krisztus jó vitéze (Soós Géza)
Szabó Imre: Sírjanak a papok
Visky Ferenc: Szerelme szorongat (Fogoly vagyok)

Az életrajz jellegű, híres XX. századi lelkészekről szóló könyvek több műfajú megismerése. Közöttünk találhatóak önéletréások, életük naplószerű feldolgozása, illetve mások által megírt életrajzi könyveinek megismerése, ismertetése és elemzése. A lelkészek életének, munkájának, munkásságának egyházra, gyülekezetekre gyakorolt hatásuk megismerése és elemzése. Lelki beállítottságaik, missziói szemléletük, motivációik vizsgálata. A műfajok megkülönböztetése, összehasonlítása, lényegük kiemelése, megismerése.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az órákon való aktív részvétel, rendszeres olvasás, készülés, a kiválasztott könyvből szemináriumi előadás és referátum tartása.

Ajánlott irodalom:

A fenti regények és életrajzi jellegű könyvek ismerete, valamint az ezekhez kapcsolható irodalomtörténeti, teológiai könyvek használata.

HT GSVS159 – Haladó szeminárium - Pál apostol homiletikájának teológiai alapjai

Tantárgy felelőse: Literáty Zoltán	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 8:00-9:30	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Literáty Zoltán:	30			
Előadók fogadóórái:		Meghirdetés féléve:	Ajánl ott félév:	Értékelés módja: gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: Magyar	Típusa: kv			Értékelés módszere: otthoni és órai munka

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja: Minden homiletikai paradigma teológiai alapokon nyugszik. Sokszor kerül megfogalmazásra az az igény, hogy prédikálásunk biblikus alapjai elengedhetetlenek. Ez a szeminárium arra vállalkozik, hogy az Újszövetség páli levelekben található homiletikai alapokat (prédikálásra vonatkozó locusokat) feltárja, értelmezze és értékelje.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Idegen nyelvű irodalom feldolgozása.

Kötelező irodalom:

Braxton, Brad R.: Preaching Paul, Abingdon Press 2005.

Litfin, Duane: Paul's Theology of Preaching : The Apostle's Challenge to the Art of Persuasion in Ancient Corinth, Inter-Varsity Press, 2015.

Thompson, James W.: Preaching like Paul. Homiletical wisdom for today, WJK Press, 2001.

Ajánlott irodalom:

HT GSVP010 - Haladó szeminárium 1

Tantárgy felelőse: Dr. Kocsev Miklós	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	N 30		A tárgyat csak III. évfolyamtól felfele lehet felvenni	
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: gyakorlati sáv – általános modul	tavaszi		Értékelés módszere: 2 szemináriumi dolgozat készítése

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szakdolgozat készítése közben fontos, hogy olyan alapvető művekkel ismerkedjenek meg a Hallgatók, amelyek a szakdolgozatuk elkészítésében meghatározó tartalommal és üzenettel bírnak. Ezen meghatározó művek bemutatása a cél.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A szemináriumi munka, dolgozat célja bemutatni két olyan fontos és alapvető művet (magyar vagy külföldi szakirodalom), ami a Hallgató által készítendő szakdolgozat írásában, annak kidolgozásában jelentős szereppel bír.

Ezeknek a meghatározó, szakmailag fontos műveknek a bemutatására egy szakdolgozatban általában nem kerül sor.

Ezért a hallgatók választhatnak két olyan fontos és általuk szakmailag nagyra értékelt munkát, amelyről egy-egy szemináriumi dolgozat keretében be tudnak számolni.

A dolgozatok lényegre törően összegezzék a kiválasztott két művet.

Évközi tanulmányi követelmények:

Az elkészült dolgozatok a szemeszter folyamán – az oktatási időszakban folyamatosan – adhatók be. Szükség szerint a dolgozat készítője személyes konzultáció keretében is egyeztethet a tantárgy előadójával.

A szeminárium dolgozat keretében bemutatott munkákra formailag a szakdolgozat írásához meghatározott követelmények érvényesek.

A dolgozatok terjedelme min. 10 (A4-es) oldal.

Az elkészült dolgozatok elektronikus formában az alábbi címre küldhetők: kocsev.miklos@kre.hu

HT RSVEH10 – HITTANOKTATÓI SZAKDOLGOZATRA FELKÉSZÍTŐ SZEMINÁRIUM 1

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:
--	---------------------	--------------------	--------------------------------

Tantárgy előadója: Dr. Lányi Gábor	N: 30	Kedd: 14:00	Ld. Mintatanterv!	
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható	tavaszi	IV.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

A szeminárium célja a hallgató segítése szakdolgozati témájának megválasztásában, az ahhoz szükséges szakirodalom kiválasztásában és beszerzésében. Segítségnyújtás a szakdolgozathoz végzett kutatásban, illetve a dolgozat formai-, szerkezeti- és tartalmi követelményeinek teljesítésében.

A tantárgy programja:

Egyéni egyeztetés alapján, a hallgató igényeit és haladását figyelembe véve

Ajánlott irodalom:

Eco, Umberto: *Hogyan írjunk szakdolgozatot?*, Budapest: Kairosz, 2002

Majoros Pál: *Tanácsok, tippek, trükkök nem csak szakdolgozatiroknak avagy a kutatómódszertan alapjai*, Budapest: Perfekt, 2011

Mihályi Péter: *Hogyan írjunk szakdolgozatot?*, Veszprém: Veszprémi Egyetem, 2002

Gyurgyák János: *Szerkesztők és szerzők kézikönyve*, Budapest: Osiris,

HT RSVS159 – FELEKEZETISMERET - SZIMBOLIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: László Emőke	N: 30	Szerda: 15 órától	Ld. Mintatanterv!	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható	tavaszi	II.	Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja megismertetni a hallgatókkal a református egyházon kívül a különböző keresztyén felekezetek sajátosságait: kialakulásuknak történetét, a magyar történelemben betöltött szerepüket és helyüket, teológiai alaptanításukat, ünnepeiket és istentiszteletüket, liturgiájukat, szervezeti felépítésüket, jellegzetes egyházművészetüket, amennyiben van, szerzetesrendjeiket, illetve szolgálatuknak legjellemzőbb területeit.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

11. Monofizita és Keleti ortodox egyházak
12. A Római Katolikus Egyház; Ókatolikus Egyház.

13. A szerzetesrendek
14. Anglikán Egyház
15. Evangélikus Egyház
16. Unitárius Egyház
17. Magyarországi kisegyházak: Baptista Egyház
18. Metodista Egyház
19. Pünkösdi Egyház
20. Hetednap Adventista Egyház

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel.
- Az előadáson elhangzottak és a megadott irodalom alapján történő számonkérés a félév befejeztével.

Kötelező irodalom:

- Az előadó valamennyi alkalommal a megfelelő témában irodalommal látja el a hallgatókat.

Ajánlott irodalom:

HT RSVS189 - EGYHÁZTÖRTÉNET SZEMINÁRIUM: AZ ISZLÁM VILÁG TÖRTÉNETE II. - A 13. SZÁZADTÓL NAPJAINKIG

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N:30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Lányi Gábor				
Előadók fogadóórái:		Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: szemináriumi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A mai világunkban zajló folyamatok és jelenségek teljesebb megértéséhez rendkívül fontosá vált az iszlám történetének, tanításainak, jogrendszerének és gondolkodásmódjának részletesebb megismerése. Ehhez kínál segítséget ez a szeminárium, amelynek célja, hogy résztvevőinek tudását elmélyítse iszlám vallás és az általa meghatározott népek és kultúrák történetében. A szemináriumon különleges figyelmet kapnak az iszlám és a keresztyén világ kapcsolódási pontjai, mint például a muszlim területen élő keresztyénekkal szembeni bánásmód, vallásgyakorlatuk szabadsága, korlátozása vagy tiltása. A történeti események mellett szintén hangsúlyt kap az iszlám kultúrájának, irodalmának, zenéjének, építészetének, tudományos eredményeinek megismerése is. A szeminárium elvégzése annak az előző félévben meghirdetett első részének elvégzése nélkül is teljesíthető és hasznos.

A tantárgy programja:

1. Orientációs óra
2. Iszlám a türkök között- a szeldzsukoktól az ottománokig
3. A közel-keleti kereszties hadjáratok
4. Az iszlám további terjedése Afrikában (Nyugat-Afrika, Afrika szarva)
5. Iszlám Közép-Ázsiában: Timur Lenktől a szafavidákig (14-18. szd.)
6. Az iszlám terjedése Dél-Kelet Ázsiában (a 16. századtól napjainkig)
7. Iszlám Indiában: a Mogul Birodalom (16-18. szd.)
8. Keresztyénként az Ottomán Birodalomban (16-20. szd.)
9. Európai gyarmatosítás és az iszlám (19-20. szd.)
10. Iszlám közösségek megerősödése Európában a 20. század második felében
11. Iszlám Amerikában (a 16. századtól kezdve napjainkig, fekete iszlám polgárjogi mozgalmak)
12. Iszlám radikalizmus: vahhabizmus, szalafizmus, „dzsihádzmus”
13. A legújabb kihívások: a 2011-es arab tavasz, az Iszlám Állam
14. Összefoglaló óra

Évközi tanulmányi követelmények: Szemináriumi dolgozat elkészítése a szorgalmi időszak végéig, illetve a dolgozat prezentálása a szeminárium keretein belül

Ajánlott irodalom:

- Ahmad, Mirza Gulam: *Az iszlám tanításainak filozófiája*, Budapest: Palatinus, 2002
- Armstrong, Karen: *Az iszlám rövid története*, Budapest: Európa, 2005
- Billings, Malcolm: *A kereszties hadjáratok: az iszlám elleni háború 1096-1798*, Debrecen: Hajja, 2007
- Brentjes, Burchard: *Kánok, szultánok, emírek*, Budapest: Kossuth, 1985
- Cahen, Claude: *Az iszlám - A kezdetektől az Oszmán Birodalom létrejöttéig*, Budapest: Gondolat, 1989
- Crowley, Roger: *Tengeri birodalmak*, Budapest: Park Kiadó, 2014
- Glasenapp, Helmuth von: *Az öt világvallás*, Budapest: Akkord, 2012
- Goldziher Ignác: *Az arabok és az iszlám I-II. – válogatott tanulmányok*, Budapest: MTA, 1995
- Goldziher Ignác: *Az iszlám kultúrája I-II.*, Budapest: Gondolat, 1981
- Goldziher Ignác: *Az iszlám - tanulmányok a mohamedán vallás története köréből*, Budapest: Magvető, 1980
- Goldziher Ignác: *Előadások az iszlámról*, Katalizátor Kiadó, 2008
- Gnilka, Joachim: *Biblia és Korán*, Budapest: Szent István Társulat, 2007
- Hegy Klára: *Egy világbirodalom végvidékén*, Budapest: Gondolat, 1976
- Komlósi Éva, szerk.: *Dzsihád*, Budapest: Európa, 2007
- Küng, Hans: *Párbeszéd az iszlámról*, Budapest: Palatinus, 1998
- Lewis, Bernard: *Isztambul és az oszmán civilizáció*, Budapest: Gondolat, 1981
- Lewis, Bernard: *Iszlám – Nép és Vallás*, Budapest: HVG Könyvek, 2009
- Luyendijk, Joris: *Elkendözött valóság - közelkép a Közel-Keletről*, Budapest: Nyitott Könyvműhely, 2008
- Maróth Miklós: *Iszlám és politikaelmélet*, Budapest: Akadémiai Kiadó, 2013
- Matúz József: *Az Oszmán Birodalom története*, Budapest: Akadémiai, 1990
- Napoleoni, Loretta: *Az iszlamista főnix - Az Iszlám Állam születése és a Közel-Kelet újrafelosztása*, Budapest: HVG Könyvek, 2015
- Németh Pál: *Az iszlám*, Budapest: Gondolat, 2010
- Rogers, Michael: *A hódító iszlám*, Budapest: Helikon, 1987
- Rostoványi Zsolt: *Az iszlám a 21. század küszöbén*, Budapest: Aula, 1998

- Rostoványi Zsolt: *Az iszlám világ és a Nyugat - interpretációk összecsapása, avagy a kölcsönös fenyegetettség mítosza és valósága*, Budapest: Corvina, 2004
- Runciman, Steven: *A kereszties hadjáratok története*, Budapest: Osiris, 2002
- Serdián Miklós György: *Iszlám kislexikon*, EPL Kiadó, 2015
- Simon Róbert: *Goldziher Ignác*, Budapest: Osiris, 2000
- Simon Róbert: *Iszlám kulturális lexikon*, Budapest: Corvina, 2009
- Simon Róbert: *Politika az iszlámban - A muszlim társadalom anatómiája*, Budapest: Corvina, 2016
- Speidl Bianka, Prantner Zoltán, Besenyő János, Vogel Dávid: *Az Iszlám Állam - Történet, ideológia, propaganda*, Budapest: Kossuth, 2016
- Tibi, Bassam: *Kereszties háború és dzsihád*, Budapest: Corvina, 2003
- Tüske László, szerk.: *Muszlim művelődéstörténeti előadások*, Pécs: Iskolakultúra, 2001
- Watt, William Montgomery: *Az iszlám rövid története*, Budapest: Akkord, 2000

HT RSVS192 - EGYHÁZTÖRTÉNET SZEMINÁRIUM: A REFORMÁCIÓ SZÍNTEREI

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N:30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. mintatanterv	
Tantárgy előadója: Dr. Lányi Gábor				
Előadók fogadóórái:		Meghirdetés féléve: tavasz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: szemináriumi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A reformáció 500. évfordulója alkalmából a szeminárium a reformáció főbb eseményeinek helyszínéül szolgáló városok történetén keresztül ad mélyebb betekintést a reformáció történetébe. A szeminárium résztvevői lehetőséget kapnak arra, hogy megismerkedjenek az adott városok és területek reformáció előtti általános- és egyháztörténetével, a helyi vallásosság jellegzetességeivel, a reformációt előkészítő mozgalmak és törekvések lokális sajátágaival, a reformáció főbb helyi reprezentánsaival és a reformáció általános tan- és egyházszerkezeti fejlődéséhez való hozzájárulásukkal.

A szeminárium tematikája illeszkedik a 2017. júliusában a KRE-HTK által meghirdetett tanulmányút által érintett helyszínekhez, de a szeminárium ugyanakkor a tanulmányúton való részvétel nélkül is hasznos elmélyítőjéül és kiegészítőjéül szolgálhat a reformációról alkotott ismereteinknek.

A tantárgy programja:

1. Orientációs óra
2. A Német-Római Birodalom a 16-17. században – általános jellemzés
3. A Svájci Államszövetség a 16-17. században – általános jellemzés
4. Wittenberg

5. Zürich
6. Worms
7. Augsburg
8. Strassburg
9. Bern
10. Bázél
11. Erfurt
12. Genf
13. Konstanz
14. Összefoglaló óra

Évközi tanulmányi követelmények: Szemináriumi dolgozat elkészítése a szorgalmi időszak végéig, illetve a dolgozat prezentálása a szeminárium keretein belül

Ajánlott irodalom:

- Adriányi Gábor: Az egyháztörténet kézikönyve, Budapest: Szent István Társulat, 2001
Béza, Theodor: Kálvin János élete, Budapest: Kálvin Kiadó, 1998
Cadier, Jean: Kálvin - Egy ember Isten igájában, Budapest, 1994
Chadwick, Owen: A reformáció, Budapest: Osiris, 1998
Colijn, Jos: Egyetemes egyháztörténet, Iránytű Alapítvány, 2001
Dienes Dénes: A reformáció, Sáropatak: Hernád Kiadó, 2008
Fazakas Sándor, szerk.: Kálvin időszerűsége, Budapest: Kálvin Kiadó, 2009
Gabler, Ulrich: Huldrych Zwingli, Budapest: Kálvin Kiadó, 2008
Gordon, Bruce: The Swiss Reformation, Manchester: University Press, 2002
Greschat, Martin: Martin Bucer – Egy reformátor és a kor, amelyben élt, Budapest: Kálvin Kiadó, 2011
Gritsch, Eric W.: Isten udvari bolondja - Luther Márton korunk perspektívájából, Budapest: Luther Kiadó, 2006
Guggisberg, Kurt: Bernische Kirchengeschichte, Bern: Paul Haupt, 1958
Heussi, Karl: Az egyháztörténet kézikönyve, Budapest: Osiris, 2000
Huszár Pál: Kálvin János élete, teológusi, reformátori és egyházszerzői munkássága, Budapest: Kálvin, 2009
Johnson, Paul: A kereszténység története, Budapest: Európa, 2001
Jung, Martin H.: Melancton és kora, Budapest: Kálvin, 2012
Kiessling, Rolf: Augsburg in der Reformationszeit, in: „...wider Laster und Sünde“ Augsburg Weg in der Reformation, szerk. Josef Kirmeier, Köln: DuMont, 1997
Kiessling, Rolf: Wolfgang Musculus und die Reformation in schwäbischen Einzugsgebiet der Stadt Augsburg, in: Wolfgang Musculus (1497-1563) und die oberdeutsche Reformation, szerk. Rudolf Dellsperger et alii, Berlin: Akademie Verlag, 1997
Kirmeier, Josef, szerk.: „...wider Laster und Sünde“ - Augsburgs Weg in der Reformation, Köln: DuMont, 1997
Lányi Gábor János: Wolfgang Musculus Dusanus élete és művei, in: Studia Caroliensia, 1(2005), 3-22
Lányi Gábor János: Vereség és győzelem: Az 1526-os badeni és az 1528-as berni hitvita, in: Confessio - A magyarországi református egyház figyelője 2(2009), 69-87
Lavater, Hans Rudolf: Die „Verbesserung der Reformation“ zu Bern, in: Der Berner Synodus von 1532: Edition und Abhandlungen zum Jubiläumsjahr 1982 im Einvernehmen mit der Evangelisch-Theologischen Fakultät der Universität Bern; herausgegeben vom

Forschungsseminar für Reformationstheologie unter Leitung von Gottfried W. Locher, szerk. Gottfried W. Locher, Neukirchen: Neukirchener Verlag, 1982
 Lienhard, Marc: Kirche und Theologie in Strassburg zwischen 1527 und 1531, in: Wolfgang Musculus (1497-1563) und die oberdeutsche Reformation, szerk. Rudolf Dellsperger, Berlin: Akademie Verlag, 1997
 McGrath, Alister E.: Kálvin, Budapest: Osiris, 1996
 Pfister, Rudolf: Kirchengeschichte der Schweiz, Zürich: Theologischer Verlag, 1974
 Pruzsinszky Pál: Kálvin János, Pápa, 1909
 Révész I.-Segesváry L.: Az egyháztörténelem alapvonalai, Debrecen: 1936; reprint 1991
 Szántó Konrád: Egyháztörténelem, Budapest: Jel, 2007
 Tomlin, Graham: Luther és kora, Budapest: Scolar, 2003
 Vischer, Lukas - Lukas Schenker - Rudolf Dellsperger, szerk.: *Ökumenische Kirchengeschichte der Schweiz*, Fribourg-Basel: Paulusverlag-Friedrich Reinhardt Verlag, 1998
 Warga Lajos: A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906

HT RSVS190 - HISTÓRIAI SZIGORLATRA FELKÉSZÍTŐ SZEMINÁRIUM (EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET)

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N:30	Órarendi beosztás: Egyéni egyeztetés alapján	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Lányi Gábor				
Előadók fogadóórái: Egyéni egyeztetés alapján		Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelezően választható			Értékelés módszere: szakdolgozat

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

A szeminárium célja segítségnyújtás a történelmi szigorlat egyetemes egyháztörténelmi részéből való felkészüléshez, főképpen a Hittanoktató BA szakos hallgatók, de minden más szakos érdeklődő számára.

A szeminárium alatt lehetőség nyílik a szigorlaton számonkért egyetemes egyháztörténelmi témák bővebb és részletesebb átismétlésére. A szeminárium programja a szigorlati tételek alapján, a résztvevő hallgatók egyéni igényeihez alakítva, közös megbeszélés folyamán kerül kidolgozásra a szemeszter elején.

A tantárgy programja:

A kiírt szigorlati tételek alapján, szemeszter eleji egyéni egyeztetés alapján, heti 2 órában

Évközi tanulmányi követelmények: Szabadon választott szigorlati tételek kidolgozása és prezentálása a szeminárium résztvevői számára

Ajánlott irodalom: a Magyar Egyháztörténet 1-3 és az Egyetemes Egyháztörténet 1-4 tantárgyak kötelező és ajánlott irodalma

HT ÉRTÉ274 - THE DEVELOPMENT OF CHRISTIAN POLITICAL THOUGHT IN THE REFORMATION ERA

Course Supervisor: Dr. HorváthErzsébet	Number of Lessons per Week: 2	Course Schedule: TBA	Prerequisites: Intermediate Level English Skills	
Instructor's Name: Dr. Gabor J Lanyi				
Consulting Hours: TBA	6 credit	Course's Semester: 2016/2017 Spring	Recomen ded Semester :	Evaluation: „Gyakorlatijegy”
Language: English	Type of Course: Seminar			Method of Evaluation: see requirements below

Course Description: Relating to the upcoming 500th anniversary of the European Reformation this course aims to illustrate the use of Christian theological arguments in political discussion during the Reformation Era. The participants can be acquainted with the most important 16-17. Century theologians whose teachings shaped the development of the Christian social and political ideas, namely Thomas More, Erasmus, Luther, Melanchton, Calvin, John Knox, Francisco Suarez, Richard Hooker, William Perkins and Hugo Grotius.

Goals: A study of Christian political thought is useful for any student who wants to understand the Western tradition of government.

Requirements: Participating students will have to give a presentation in class with handouts, lead discussion about a chosen topic, and submit a 6-8 pages long seminar paper at the end of the course OR two presentations in class with handouts and discussion lead about two chosen topics without submitting seminar paper

Bibliography:

Textbook:

O'Donovan, Oliver and Joan Lockwood. *From Irenaeus to Grotius*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans, 1999.

Recommended Literature:

Brady, Thomas A. *Communities, Politics, and Reformation in Early Modern Europe*. Brill, 1998.
 Gorski, Philip. *Historicizing the secularization debate: Church, state, and society in the late medieval and early modern Europe, ca. 1300 to 1700*. in: *American Sociological Review* 2000, 65(1):138-167.

- Gorski, Philip. *The Disciplinary Revolution: Calvinism and the Rise of the State in Early Modern Europe*. Chicago: University of Chicago Press, 2003.
- Kann, Robert A. *A History of the Habsburg Empire, 1526-1918*. Berkeley: University of California Press, 1974.
- O'Donovan, Oliver. *The Desire of the Nations: Rediscovering the Roots of Political Theology*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999.
- Ozment, Steven. *The Age of Reform, 1250-1550: An Intellectual and Religious History of Late Medieval and Reformation Europe*. London: Yale University Press, 1980
- Ozment, Steven E. *The Reformation in the Cities: The Appeal of Protestantism to Sixteenth Century Germany and Switzerland*. New Haven: Yale University Press, 1975.
- Phillips, Elizabeth. *Political Theology: A Guide for the Perplexed*. London: T & T Clark International, 2012.
- Schilling, Heinz. *The Reformation and the Rise of the Early Modern State*. Kirkwood, MO: Sixteenth Century Journal Publishers, 1986.
- Witte, John. *Law and Protestantism: The Legal Teachings of the Lutheran Reformation*. Cambridge University Press, 2002.

HT RSVS193 - Lelkeszi LÉT „for”ma

Tantárgy felelőse: Literáty Zoltán	Féléves óraszám: 30	Órarendi beosztás: Csütörtök 18:30-20:00	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Literáty Zoltán és meghívott előadók				
Előadók fogadóórái:		Meghirdetés féléve:	Ajánl ott félév:	Értékelés módja: gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: Magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: otthoni és órai munka

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

„(...)Szép októberi szombat reggel, igazi vénasszonyok nyaraként ígéri magát az időjárás. A lelkész családjának minden tagja már napok, sőt hetek óta tervezi, hogy ezt az egész szombatot együtt töltik Tihanyban. Már a prédikáció is készen van vasárnapra. 8:55-kor, amikor a három gyerek már benn van a kocsiban, s a lelkész éppen a legkisebbet köti be az babaülésbe, megszólal a telefonja. Az egyik fiatal két gyermekes gyülekezeti tag sírva hívja, hogy ha teheti, jöjjön azonnal oda hozzájuk, a férje el akarja hagyni... (...)”

Teheti? Nem teheti? Meddig tart a szolgálati idő? Mi lesz a családdal? Mi lesz a pihenésével? Mit diktál a lelkiismeret? Mikor mondhat igent? Mikor mondhat nemet? Jó, hogy bekapcsolva volt a telefonja?

Református lelkésznek lenni egy különös és alapjaiban véve különböző életformát jelent a társadalmi életstílusok között. Nem jobb és nem rosszabb, de mindenképpen más, mint a környezetben definiálható életformák. Ennek összetevői nagyon sok mindent magukba foglalnak. A szeminárium célja, hogy bepillantást engedjen abba a létformába, amit a református lelkészek vállalnak magukra, amikor elhívásuknak engedve és tanulmányaikat befejezve felszentelésüket kéri a református egyházban. Azaz milyen kihívásokat, feladatokat és felelősséget jelent református lelkésznek lenni azon túl, hogy valaki elvégzi a rá váró lelkipásztori munkát az adott gyülekezetben.

Ugyanakkor egyházunkban a parókiális lelkipásztori szolgálat kontextusai határozott különbségeket mutatnak, ezért a szeminárium arra vállalkozik, hogy ezek közül a legmarkánsabbakat mutassa be konkrét élettörténeteket keresztül.

Éppen ezért a szemináriumi alkalmakat – alkalmanként egy-egy meghívott – lelkész (adott esetben házastársával együtt) tartja meg. A meghívottak körében olyan lelkészek kerültek felkérésre, akiknek az élethelyzete a maguk helyzetében különös, azaz külön-külön élettörténetük több mindenre rávilágíthat: pl. nyugalmazott lelkész, nyugalmazás előtt álló lelkész (esperes), esperesi szolgálatát most kezdő fiatal lelkész, lelkészházaspárok (hosszabb és rövidebb tapasztalattal a hátuk mögött), nagycsaládos lelkész nő civil foglalkozású férjjel, egyedül álló lelkész nő, gyülekezetplántáló házaspár, budapesti, városi, falusi és szórványban szolgáló lelkipásztorok. Tervek szerint a következő lelkipásztorokat várjuk csütörtök esténként 18:30-tól:

Dátum	Lelkipásztor
Február 2.	Bereczky Örs
Február 9.	Hős Csaba
Február 16.	Nyilas Zoltán esperes
Február 23.	Imre Zita
Március 2.	Vizi István
Március 9.	Cseri Kálmán
Március 16.	Sóskuti Zoltán
Március 23.	Faragóné Bencsik Dóra
Március 30.	Takaró Tamás esperes
Április 20.	Baki Ilona
Április 27.	Pap András
Május 4.	Édes Árpád
Május 11.	Pogrányi Károly

FIGYELEM! A szeminárium február 2-án kezdődik!

Megkérdezzük tőlük, hogy milyen örömmel, áldásokkal esetleg terhekkal és szomorúsággal jár ez a létforma, mennyire könnyű vagy nehéz az az út, ahol ezeket a tapasztalatokat egybegyűjtik? Mi a legfontosabb, amit a teológus ifjak szívére helyeznének, hogy azt el ne felejtse? Mit tennének másképpen, ha újrakezdhetnék huszonévesen a szolgálataikat? Mit tennének ugyanúgy? A család és a szolgálat krízisének milyen megoldásait tudják ajánlani? Hogy látják azokat a kollégáikat, akik önként kiléptek ebből a lelkészi létformából? Lelki egyensúlyukat és stabilitásukat hogyan tudják megteremteni? Hogyan tudnak vigyázni személyiségükre és engedni, hogy ne a külső környezet,

hanem Isten keze formálja azt? (Stb.) A szeminárium alapvetően a meghívottakkal folytatott dialógusokra építkezik majd.

Az egész szeminárium célja, hogy az a bizonyos nagyon is képlékeny lelkészkép a hallgatók identitásán belül a mai kontextusokra való tekintettel erősödjön. És nem utolsó sorban a címben található idézőjel (LELKÉSZI LÉT „for” MA) is arra utal, hogy a dialógusban rejlő lehetőségek alapján kirajzolódó lelkészi létforma, a mában erősítse meg és készítse fel a hallgatókat arra, hogy református lelkésznek lenni jó, és Isten a maga áldásait bőven adja minden református lelkésznek önmagával, családjával, gyülekezetével való kapcsolatában, aki azt kéri és nyitottan fogadja tőle.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények: Órai részvétel. Félév végére egy személyes reflexió készítése az elhangzott előadások alapján.

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

HT RSVS 076 and HT ÉRTÉ 102 – CHRISTIAN SPIRITUALITY

Responsible for the course: Dr. John Brouwer	Timetable: Thursday, 10:00 - 11:30, BTK		Prescriptions: (prerequisites) Beginning to intermediate English. A complete set of notes is provided.	
Leader of the course: Dr. John Brouwer	Contact Hours: N: 30	Credit: RSVS 076: 3 ÉRTÉ 102: 2		
jbrouwer@cantab.net	Type: Optional	Semester: 2016- 17.1 Autumn	Language: English	Evaluation: Practical mark
			Suggested semester: Spring 2017	Method of evaluation: Short quizzes and reflection paper

Course description:

What is Christian spirituality? How can we use this in our churches? Will it attract people to come to church?

The seminar will teach you how Christian belief can be used in practical areas of church life, and how Christian spirituality is effective to draw people back to church. Many BTK students attend. The course allows you to meet and mingle with ‘non-theologians’, to see how they think, to discover what’s important to them.

The course will demonstrate how conversations about what it means to be a human are effective for outreach and evangelism. The seminar will also help you improve your spoken and written English.

In today’s Hungarian culture, many ideas surround us about our ‘humanity’. Yet Jesus was fully human. With interactive discussion, the seminar uses the idea of “being human” to discuss Christian spirituality. We first identify important views in culture. And then we contrast those views with what

the Bible teaches about true humanity and spirituality.

Lastly, we describe the practical elements of Christian spirituality. This part of the course begins with the separation between God and man, and the practical question of right relationship with God. How does this occur and what happens after that. Broken relationships in families and throughout all levels of society seem to be normal in Hungarian society. Christian spirituality – deep, personal relationship between God and man – will be offered as a way to begin to heal broken relationships.

Course content:

- Preparatory meeting and Nature of Humanity I: Historic, Government and Family
- Nature of Humanity II: Humans as the image of God
- Nature of Humanity III: Is there purpose and meaning to life? ‘Problem of Evil’ presented
- Nature of Humanity IV: Evil defeated and its consequences
- Contrasts Explored: Majesty of God vs. corruption of man
- Can we be right with God? And then what?
- Perfect grace and proximate peace: spiritual work for our congregations
- God with us: practical consequences for church life

Requirements:

Grade: class participation and short reflection paper.

Literature:

- *The Holy Bible* in reliable modern translation-- e.g., ESV, NIV, NASB, NRSV.
- Augustine, *Confessions*, trans. R.S. Pine-Coffin, London, 1961.
- Brown, Colin, *The New International Dictionary of New Testament Theology*, Grand Rapids, MI, 1971.
- *Hoekema, Anthony, *Created in God’s Image*, Carlisle, 1994.
- Lindsley, Art, ‘Character’ and ‘Character, Part Two’, *Knowing and Doing* (Fall and Winter: 2006).
- *Lovelace, Richard, *Dynamics of Spiritual Life*, Downers Grove, IL, 1980.
- Luther, Martin, *Commentary on Galatians*.
- *Macaulay, Ranald, and Jerram Barrs, *Being Human*, Downers Grove, IL, 1978.
- *McGrath, Alister E., *Christian Theology: An Introduction*, 2nd ed., Oxford, 1997.

* Designates main reading text

Further readings:

HT ÉRTÉ 184 and HT RSVS 144 – CHARACTER OF CHRIST

Responsible for the course: Dr. John Brouwer	Timetable: Szerda(Wednesday) 14:00-15:30 HTK		Prescriptions: (prerequisites) Beginning to Intermediate level English. Complete set of notes provided Course given in English by a native speaker of English	
Leader of the course: Dr. John Brouwer	Contact Hours: N: 30	Credit: 3 credits: RSVS 2 credits: ÉRTÉ		
Office hours: Thursday 14:00-15:00	Type: Free	Semester:	Language: English	Evaluation: Practical mark

jbrouwer@cantab.net	choice/ optional		Suggested semester: Autumn	Method of evaluation: Class participation or short essay
--	---------------------	--	--------------------------------------	--

Course description:

We study much *about* Jesus Christ but do we really know *who* Jesus was? What the human Jesus was like? What was his character? How he related with people?

With discussion and interactive lecture, we will explore the character of Jesus. We will also explore how his character can be formed in members of our congregations. Throughout the seminar we look at his various relationships: from his disciples, through ‘untouchables’ like a prostitute and a tax collector, to the Pharisees. How he related with those around him. The course will describe what was he like and how we can be like him. In addition, aspects of atiology for the Trinity are examined. This seminar will offer practical ideas and guides about how to develop a character that is more like that of Christ. The seminar will improve your spoken and written English.

Course content:

We will look at Jesus the man and his many different relationships. We will see how his character combined holiness and love, justice and mercy. The Beatitudes and the seven last words of Christ on the cross tell us much about the character of Jesus. He was both gentle and a man of sorrow, yet also speak very strongly to Peter and became angry with those desecrating the Temple. He brought together seemingly opposite character traits.

This is an interactive seminar. We will use a two-fold method: reading and discussion, and some lecture

Requirements:

Readings: in English and some in Hungarian, copies sent via email.
 Language: beginning to intermediate level English (notes provided).
 Grades: reading and class participation or short reflection paper

Literature:

- Crabb, Larry, *School of Spiritual Direction* (June, 2012).
- Edwards, Jonathan, ‘The Diverse Excellencies of Christ’.
- Lewis, C.S., *The four Loves* (English and Hungarian).
- Lloyd-Jones, D. Martyn, *Studies in the Sermon on the Mount* (1991).
- Pink, A.W., *The Seven Sayings of the Saviour on the Cross* (e-copy).
- Sibbes, Richard, *The Bruised Reed* (reprint, 1998).
- Yancey, Phillip, *The Jesus I Never Knew* (2002).

Further readings:

HT RSVS 195 and HT ÉRTÉ 280 –THE GOSPEL AND POSTMODERN THINKING

Responsible for the course: Dr. John Brouwer	Timetable: Block Course: 24-28 April 15:00-19:00 daily	Prescriptions: Intermediate level English (The Leader of the Course is very
--	---	--

Leader of the course: Ellis Potter	Contact Hours: N: 30	Credit: 3 credits: RSVS 2 credits: ÉRTÉ	student friendly and has taught extensively in Central and Eastern Europe)	
jbrouwer@cantab.net ellispotter@live.com	Type: Free choice/ optional	Semester: SPRING 2017	Language: English	Evaluation: Practical mark
			Suggested semester:	Method of evaluation: Class participation

Course description:

This course expands Ellis Potter's apologetics presentation at Csendes Nap in September. It will also add to his earlier courses with the addition of new material. The goal is similar to the previous courses: to help students understand and present the gospel into contemporary Hungarian society more intelligently and effectively.

Some of the new material includes practical exercises and role-playing of 'evangelistic' conversations and additional work on the art of asking thoughtful questions. Case examples of Hungarian university students will be used. The course will again include lectures on comparative worldviews, spirituality and epistemology, and how best to connect with people in evangelistic conversations. Specific attention will be given to how we can best present the gospel in a postmodern context. Interactive discussions and applications of the lecture material will be used. There will be group discussions, and reporting conclusions to the whole class for feedback and discussion. Do not worry if you did not attend Potter's previous course, he will review that material. If you did attend last year, significant new material will be given.

Since 1978 Ellis Potter has visited Central and Eastern Europe dozens of times, and Hungary specifically at least 30 times. He is familiar with our country and context. He is flexible and open to interruptions by questions and will not follow a strict agenda. His interest is to keep everyone together to understand and use the course material.

Course content:

Requirements:

Full attendance and active participation

Literature:

- Jerram Barrs, *The Heart of Evangelism*, Wheaton, 2001.
- Ellis Potter, *Three Theories of Everything*, Huemoz, 2012. (available in Hungarian, Harmat Kiadó)
- Ellis Potter, *How do You Know That*, Huemoz, 2016. (Hungarian translation in process)
- James Sire, *The Universe Next Door*, fifth edition, Downers Grove, 2009.

Further readings:

HT RSVS129 – LATIN NYELVGYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!
Tantárgy előadója: Dr. Kendeffy Gábor			

Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: IV.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: A gyakorlati jegy a hetenkénti zh-k és a 2 ismétlő dolgozat jegyéből, valamint az órai aktivitás értékeléséből adódik össze. A két ismétlő zh jegye súlyozottan nyom a latba. Legalább elégséges jegyet csak az kaphat, aki a félévvégi ismétlő dolgozatot legalább elégségesre írja meg.

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók továbbfejlesztik latin alaktani és mondattani, valamint lexikai ismereteiket, szövegolvasó készségüket. Megismerkednek az ókeresztény szenvedéstörténetek és az ókori útleírás legfontosabb műfaji sajátosságaival, betekintést nyernek a keresztényüldözések történetébe, benyomást szerezhetnek az ókori keresztény zarándoklatok lefolyásáról, továbbá a korábbinál érzékletesebb képet nyerhetnek a bibliai földrajzról.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A *Passio Sanctorum Scilitanorum* és az *Itinerarium Egeriae* című írás olvasása – hetenként 1 paragrafus.

Évközi tanulmányi követelmények:

Óráról órára szótározás, olvasás, új nyelvtan megtanulása; minden órán rövid nyelvtani, lexikai vagy fordítási zárthelyi dolgozat, a 7. órán és a félév végén ismétlő (nyelvtani, lexikai és fordítási) zárthelyi dolgozat.

Kötelező irodalom:

Passio Sanctorum Scilitanorum

(http://xoomer.virgilio.it/sito_della_pace/martiri_scillitani.htm)

Itinerarium Egeriae (részletek)

http://www.hs-augsburg.de/~harsch/Chronologia/Lspost04/Egeria/ege_it00.html

Ajánlott irodalom:

Györkösy Alajos: *Latin–magyar kéziszótár*. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest

Finály Henrik: *A latin nyelv szótára*. Magyar Elektronikus Könyvtár

Lewis and Short Latin Dictionary: <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/resolveform?redirect=true&lang=Latin>

Nagy Ferenc–Kováts Gyula–Péter Gyula: *Latin nyelvtan a középiskolák számára*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

HT GSVS156, HT ÉRTÉ292 – A BETELJESÜLÉS FELE PANNENBERGGEL

Tantárgy felelőse: Dr. Kodácsy Tamás	Féléves óraszám: N:30	Órarendi beosztás: H 15-16.30	Előtanulmányi kötelezettségek: Hitvallásismeret	
Tantárgy előadója: Dr. Kodácsy Tamás				
Előadók fogadóórái:	kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: 3	Értékelés módja: gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Wolfhart Pannenberg a Rendszeres teológia második kötetében négy alapvető teológiai artikulust fejt ki (a teremtést, az antropológiát, a krisztológiát és a megváltást) lebilincselő teológiai látásmóddal és széles kitekintéssel. Folyamatosan a krisztológiai tétel polirálásában érezhetjük magunkat, a fenn és lenn egyidejű paradoxonában. Így a történelem eseményei addig igazolhatatlanok és eldönthetetlenek, amíg a történelem végén a kijelentés be nem teljesedik. Hogyan élünk ebben az eldönthetetlenségben? A Krisztus-esemény hogyan öleli át egész történelmünket?

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A teremtés mint Isten cselekvése (RT2, 15–56)
A teremtmények világa (RT2, 57–110)
A teremtés és eszkatológia (RT2, 111–138)
Az ember méltósága és nyomorúsága (RT2, 139–214)
Antropológia és krisztológia (RT2, 215–248)
Jézus Krisztus istensége (RT2, 249–298)
A világ kiengesztelése Jézus Krisztus által (299–348)

Évközi tanulmányi követelmények:

A kötelező olvasmány folyamatos olvasása, az órákon aktív részvétel és a szemeszter folyamán egy előre kiválasztott témában referátum tartása.

Kötelező irodalom:

(RT2) Wolfhart Pannenberg, Rendszeres teológia 2. Osiris, Budapest, 2006.

Ajánlott irodalom:

Wolfhart Pannenberg, Rendszere teológia 1. Osiris, Budapest, 2005.
Heinz Zahrnt, Az Isten-kérdés. Református Zsinati Iroda, 1997.

2. Szaknyelvi kurzusok

HT LSVL016 – ANGOL EGYHÁZI SZAKNYELV 2

Tantárgy felelőse: Móriczné Berczik Klára	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Móriczné Berczik Klára	N: 30			
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: Folyamatos a tanórákon, szóbeli prezentáció, 2 zh., két fordítási feladat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A négy félévre tervezett 'Angol egyházi szaknyelv' második része a korunkban gyakran felmerülő erkölcsi és etikai kérdések keresztény megközelítését tűzi ki célul. (Making Moral Decisions, The Family, Citizenship, Responsibility for Others, World Issues)

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Good and Bad: Concepts of Morality
2. Christianity: The Love Principle
3. Christians and Human Rights
4. The Problem of Pain and Suffering
5. Christianity, Divorce, Remarriage, Abortion
6. Crime and Consequences
7. Test-paper 1.
8. Christians and Work, Unemployment
9. Drugs
10. Poverty: The Response of the Church
11. The Needs of Children
12. Disability
13. War; Christian Attitudes
14. Test-paper 2.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Folyamatos, aktív részvétel a foglalkozásokon (a hiányzás mértéke egyezik a kari normatívával)
- Szóbeli prezentáció két témából a félév folyamán
- Két zárthelyi dolgozat írása

Kötelező irodalom:

- Angol nyelvű Biblia (RSV, NIV, NKJV, GNB, stb.)
- Angol nyelvű egyházi folyóiratok cikkei
- Internetes weboldalak
- Hangkazetta, CD és videó az egyes bibliai szövegekhez

Ajánlott irodalom:

- Angol nyelvű kommentárok egyes fejezetei
- Példák angol nyelvű hittankönyvekből

HT LSVL033 – ANGOL EGYHÁZI SZAKNYELV 4

Tantárgy felelőse: Móriczné Berczik Klára	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Móriczné Berczik Klára				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: Folyamatos a tanórákon, szóbeli prezentáció, 2 zh., két fordítási feladat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A négy félévre tervezett „Angol egyházi szaknyelv” tantárgy negyedik része híres keresztények történetét tárja elénk, akik megtérésükről számolnak be és akik példás, Krisztust követő életükkel is tanúbizonyságot tettek hitükről. (Famous Conversions)

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- Az olvasott szövegek elemzése
- A beszédképesség fejlesztése (prezentációk)
- A szaknyelvi szókinccs folyamatos bővítése

Tematika:

1. A fordítási készség gyakorlása About the Conversion Experience in General
2. The Apostle Paul
3. Augustine (354-430)
4. John Calvin (1509-1564)
5. John Wesley (1703-1791)
6. Charles H. Spurgeon (1834-1892)
7. Test-paper 1.
8. Leo Tolstoy (1828-1910)
9. Billy Sunday (1862-1935)
10. Albert Schweitzer (1875-1965)
11. C.S. Lewis (1898-1963)
12. Evelyn Waugh (1903-1966)
13. Thomas Merton (1915-1968)
14. Test-paper 2.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Folyamatos készülés (hétről – hétre)
- Szóbeli prezentációk az adott témában
- Két zárthelyi

Kötelező irodalom:

- Angol nyelvű Biblia (RSV, NIV, NKJV, GNB, stb.)
- Angol nyelvű egyházi folyóiratok cikkei
- Internetes weboldalak
- Hangkazetta, CD és videó az egyes bibliai szövegekhez

Ajánlott irodalom:

- Angol nyelvű kommentárok egyes fejezetei
- Példák angol nyelvű hittankönyvekből

HT LSVL026 – NÉMET EGYHÁZI SZAKNYELV 2

Tantárgy felelőse: Móriczné Berczik Klára	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Móriczné Berczik Klára				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: Folyamatos a tanórákon, szóbeli prezentáció, 1 zárthelyi, két fordítási feladat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hitünk megvállásához, a vallásgyakorláshoz, az igehirdetéshez kapcsolódó szókincs bővítése, az ismeretek elmélyítése. A német nyelven történő bibliaolvasás valamint a német teológiai szakcikkek olvasásának rendszeressé tétele. Nyelvtani anyagként az igeidők, a kötőmód, és a függő beszéd ismétlése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Unsere Kirche, unsere Gemeinde
2. Berufe in der Kirche, wie soll ein Pastor sein?
3. Was wir glauben; Unterschiede zwischen christlichen Konfessionen
4. Wie wir die christlichen Mysterien feiern, Sakramente
5. Wie wir in Christus das Leben haben
6. Das Gebet im christlichen Leben, das Vaterunser
7. Das Kirchenjahr
8. Ein protestantischer Gottesdienst – eine katholische Messe

9. Die Bibel
10. Ein Film christlichen Inhalts
11. Ein Buch christlichen Inhalts
12. Das gottgeweihte Leben
13. Eine Andacht aufgrund eines selbst ausgewählten Bibeltextes
14. Abschlusstest

Évközi tanulmányi követelmények:

- Folyamatos készülés (hétről – hétre)
- Szóbeli prezentációk az adott témában
- Fordítási feladatok egyházi szaklapból vagy kommentárból
- 1 zárthelyi

Kötelező irodalom:

- Kötelező tankönyv: Ajkay – Simon: *Lernt von mir*, KRE Budapest, 2001
- Hangkazetta, CD és videó az adott tankönyvhöz

Ajánlott irodalom:

- Német nyelvű Biblia olvasása
- Egyházi lapok (pl. *Kirchenzeitung*, *Christ in der Gegenwart*, *Missio Aktuell*) és kommentár olvasása

HT LSVL028 – NÉMET EGYHÁZI SZAKNYELV 4

Tantárgy felelőse: Móriczné Berczik Klára	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Móriczné Berczik Klára	N: 30			
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: Folyamatos a tanórákon, szóbeli prezentáció, 1 zárthelyi, két fordítási feladat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A négy félévre tervezett „Német egyházi szaknyelv ” tantárgy negyedik része az egyházi szaknyelvi ismeretek bővítését és elmélyítését célozza. A tankönyvi anyag lehetővé teszi az egyházi, gyülekezeti élet, az istentiszteleti rend, az ünnepek, valamint az egyházi iskolák sajátosságainak megismerését német nyelvterületen. Ehhez civilizációs ismereteket is nyújt. Megvalósítandó a kiválasztott bibliai történetek értő olvasása, valamint az egyházi sajtó és a kommentárok nyelvezetének megismerése a fordítási feladatok révén.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az olvasott- és hallott szöveg értése (ez utóbbi fejlesztését segíti a tankönyv hanganyaga és videós anyaga), a fordítási készség, a nyelvtani ismeretek és a beszéd-készség továbbfejlesztése. A hallgató legyen képes közép-haladó szinten lévő szövegeket önálló olvasás során vagy hang- vagy videós anyagként is megérteni, lefordítani, a megadott témákkal kapcsolatban önállóan is kifejezni a véleményét.

Tematika:

1. Wiederholung der Familien- und Nationalfeiertage und der kirchlichen Festtage, Video Teil 8, Übersetzung des Videotextes
2. Lektion 8. Kirchenjahr, Ostern, Bräuche und Symbole
3. Lektion 9. Die Trauung, Die Hochzeit in Kana
4. Trauung und Ehe in der katholischen, evangelischen und reformierten Kirche
5. Lektion 10. Diakonie, die Gedanken von Mutter Teresa, Video Teil 10.
6. Übersetzung des Videotextes
7. Lektion 11. Religion und Medien, Die Macht der Zunge
8. Anhören der Sendung des Kath. Radios über Medien
9. Lektion 12. Mission und Missionare
10. Übersetzung eines Artikels aus der Zeitschrift Missio Aktuell
11. Lektion 13. Klöster und Orden, Video Teil 13
12. Lektion 14. Ökumenische Jugendkonferenz, Video Teil 14
13. Das Hohelied der Liebe, Auslegung des Bibeltextes
14. Wiederholung des Fachwortschatzes
15. Abschlusstest

Évközi tanulmányi követelmények:

- Folyamatos készülés (hétről – hétre)
- Szóbeli prezentációk az adott témában
- Fordítási feladatok egyházi szaklapból vagy kommentárból
- 1 zárthelyi

Kötelező irodalom:

- Kötelező tankönyv: Ajkay – Simon: *Lernt von mir*, KRE Budapest, 2001
- Hangkazetta, CD és videó az adott tankönyvhöz

Ajánlott irodalom:

- Német nyelvű Biblia olvasása
- Egyházi lapok (pl. *Kirchenzeitung*, *Christ in der Gegenwart*, *Missio Aktuell*) és kommentár olvasása

HT LSVL010 – Latin nyelv 1

Tantárgy felelőse: Kendeffy Gábor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:
--------------------------------------	---------------------	--------------------	--------------------------------

Tantárgy előadója: Kendeffy Gábor	30			
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: Magyar	Típusa:	tavaszi	II.	Értékelés módszere: a gyakorlati jegy a hetenkénti zh-k és a 2 ismétlő dolgozat jegyéből, valamint az órai aktivitás értékeléséből adódik össze. A két ismétlő zh jegye súlyozottan nyom a latba. Legalább elégséges jegyet csak az kaphat, aki a félévvégi ismétlő dolgozatot legalább elégségesre írja meg.

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

A latin nyelv alapjainak elsajátítása a Ferenczi–Monostori könyv első 5 leckeje alapján.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- 1-2. F-M: I/1
- 3-4. F-M: I/2
- 5-6. F-M: I/3
- 7-8. hét: F-M: I/4 (I. témazáró zh)
- 9-10. hét: F-M: I/4
- 11-12. hét: F-M: I/5
- 13-16. F-M: I.6. (eglsz féléves témazáró zh)

Évközi tanulmányi követelmények:

órai munka
zárhelyik

Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

Ferenczi Attila–Monostori Martina: *Latin nyelvkönyv*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
+ év közben kiadandó szövegek

Ajánlott irodalom:

Györkösy Alajos: *Latin–magyar kéziszótár*. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest
Finály Henrik: *A latin nyelv szótára*. Magyar Elektronikus Könyvtár
Nagy Ferenc–Kováts Gyula–Péter Gyula: *Latin nyelvtan a középiskolák számára*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

HT ÉRTÉ281, HT LSVL029 – LATIN SZÖVEGOLVASÁS 2

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Kendeffy Gábor	N: 30		Legalább 2 félév latin nyelvi kurzus elvégzése	
Előadók fogadóórái: kendeffy.gabor@kre.hu Fogadóóra kedd 12-13;	3 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: A gyakorlati jegy a hetenkénti zh-k és a 2 ismétlő dolgozat jegyéből, valamint az órai aktivitás értékeléséből adódik össze. A két ismétlő zh jegye súlyozottan nyom a latba. Legalább elégséges jegyet csak az kaphat, aki a félévvégi ismétlő dolgozatot legalább elégségesre írja meg.

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók továbbfejlesztik latin nyelvtani (különösen mondattani), valamint lexikai ismereteiket, szövegolvasó készségüket. Megismerkednek a skolasztikus teológiai nyelv sajátosságaival, Aquinói Tamásnak és az egyházatyáknak a hazugságra vonatkozó tanításával, és bepillantást nyernek Tamás egzegetikájába is.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus során Aquinói Tamás *Summa Theologiae* című művéből olvassuk a 2/2 rész 110. kérdésének (A hazugságról) 3. cikkelyét, óránként kb 10 sort haladva.

Évközi tanulmányi követelmények:

Óráról órára szótározás, olvasás, új nyelvtan megtanulása; minden órán rövid nyelvtani, lexikai vagy fordítási zárthelyi dolgozat, a 7. órán és a félév végén ismétlő (nyelvtani, lexikai és fordítási) zárthelyi dolgozat.

Kötelező irodalom:

Kötelező Irodalom

A kijelölt darabok ebből a kiadásból:

Carmina Burana, hrsg. A. Hilka, O. Schumann, B. Bischoff, 5. Revidierte Auflage, München, 1991.

<http://gutenberg.spiegel.de/buch/carmina-burana-4492/1>

Ajánlott irodalom:

Györkösy Alajos: *Latin–magyar kéziszlótar*. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest

Finály Henrik: *A latin nyelv szótára*. Magyar Elektronikus Könyvtár

Lewis and Short, Latin

Dictionary:

<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/resolveform?redirect=true&lang=Latin>

CHARLE DU FRESNE DU CANGE, et al., *Glossarium mediæ et infimæ latinitatis*:

<http://ducange.enc.sorbonne.fr/>

Nagy Ferenc–Kováts Gyula–Péter Gyula: *Latin nyelvtan a középiskolák számára.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Györkösy Alajos: *Latin–magyar kéziszótár.* Akadémiai Könyvkiadó, Budapest

Finály Henrik: *A latin nyelv szótára.* Magyar Elektronikus Könyvtár

Nagy Ferenc–Kováts Gyula–Péter Gyula: *Latin nyelvtan a középiskolák számára.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Short-Lewis Latin Dictionary

<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/resolveform?redirect=true&lang=Latin>

X. Szabadon választható tanegységek

3. Értelmiségi tanegységek

HT ÉRTÉ282 – Lelkészi LÉT „for”ma

Tantárgy felelőse: Literáty Zoltán	Féléves óraszám: 30	Órarendi beosztás: Csütörtök 18:30-20:00	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Literáty Zoltán és meghívott előadók				
Előadók fogadóórái:		Meghirdetés féléve:	Ajánl ott félév:	Értékelés módja: gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: Magyar	Típusa: szabadon választható			Értékelés módszere: otthoni és órai munka

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

„(...)Szép októberi szombat reggel, igazi vénasszonyok nyaraként ígéri magát az időjárás. A lelkész családjának minden tagja már napok, sőt hetek óta tervezi, hogy ezt az egész szombatot együtt töltsék Tihanyban. Már a prédikáció is készen van vasárnapra. 8:55-kor, amikor a három gyerek már benn van a kocsiban, s a lelkész éppen a legkisebbet köti be az babaülésbe, megszólal a telefonja. Az egyik fiatal két gyermekes gyülekezeti tag sírva hívja, hogy ha teheti, jöjjön azonnal oda hozzájuk, a férje el akarja hagyni... (...)”

Teheti? Nem teheti? Meddig tart a szolgálati idő? Mi lesz a családdal? Mi lesz a pihenésével? Mit diktál a lelkiismeret? Mikor mondhat igent? Mikor mondhat nemet? Jó, hogy bekapcsolva volt a telefonja?

Református lelkésznek lenni egy különös és alapjaiban véve különböző életformát jelent a társadalmi életstílusok között. Nem jobb és nem rosszabb, de mindenképpen más, mint a környezetben

definiálható életformák. Ennek összetevői nagyon sok mindent magukba foglalnak. A szeminárium célja, hogy bepillantást engedjen abba a létformába, amit a református lelkészek vállalnak magukra, amikor elhívásuknak engedve és tanulmányaikat befejezve felszentelésüket kérik a református egyházban. Azaz milyen kihívásokat, feladatokat és felelősséget jelent református lelkésznek lenni azon túl, hogy valaki elvégzi a rá váró lelkipásztori munkát az adott gyülekezetben.

Ugyanakkor egyházunkban a parókiális lelkipásztori szolgálat kontextusai határozott különbségeket mutatnak, ezért a szeminárium arra vállalkozik, hogy ezek közül a legmarkánsabbakat mutassa be konkrét élettörténeteket keresztül.

Éppen ezért a szemináriumi alkalmakat – alkalmanként egy-egy meghívott – lelkész (adott esetben házastársával együtt) tartja meg. A meghívottak körében olyan lelkészek kerültek felkérésre, akiknek az élethelyzete a maguk helyzetében különös, azaz külön-külön élettörténetük több mindenre rávilágíthat: pl. nyugalmazott lelkész, nyugalmazás előtt álló lelkész (esperes), esperesi szolgálatát most kezdő fiatal lelkész, lelkészházaspárok (hosszabb és rövidebb tapasztalattal a hátuk mögött), nagycsaládos lelkész nő civil foglalkozású férjjel, egyedül álló lelkész nő, gyülekezetplántáló házaspár, budapesti, városi, falusi és szórványban szolgáló lelkipásztorok. Tervek szerint a következő lelkipásztorokat várjuk csütörtök esténként 18:30-tól:

Dátum	Lelkipásztor
Február 2.	Bereczky Örs
Február 9.	Hős Csaba
Február 16.	Nyilas Zoltán esperes
Február 23.	Imre Zita
Március 2.	Vizi István
Március 9.	Cseri Kálmán
Március 16.	Sóskuti Zoltán
Március 23.	Faragóné Bencsik Dóra
Március 30.	Takaró Tamás esperes
Április 20.	Baki Ilona
Április 27.	Pap András
Május 4.	Édes Árpád
Május 11.	Pogrányi Károly

FIGYELEM! A szeminárium február 2-án kezdődik!

Megkérdezzük tőlük, hogy milyen örömmel, áldásokkal esetleg terhekkel és szomorúsággal jár ez a létforma, mennyire könnyű vagy nehéz az az út, ahol ezeket a tapasztalatokat egybegyűjtik? Mi a legfontosabb, amit a teológus ifjak szívére helyeznének, hogy azt el ne felejtsek? Mit tennének másképpen, ha újramezhetnék huszonévesen a szolgálataikat? Mit tennének ugyanúgy? A család és a szolgálat krízisének milyen megoldásait tudják ajánlani? Hogy látják azokat a kollégáikat, akik önként kiléptek ebből a lelkészi létformából? Lelki egyensúlyukat és stabilitásukat hogyan tudják megteremteni? Hogyan tudnak vigyázni személyiségükre és engedni, hogy ne a külső környezet, hanem Isten keze formálja azt? (Stb.) A szeminárium alapvetően a meghívottakkal folytatott dialógusokra építkezik majd.

Az egész szeminárium célja, hogy az a bizonyos nagyon is képlékeny lelkészkép a hallgatók identitásán belül a mai kontextusokra való tekintettel erősödjön. És nem utolsósorban a címben található idézőjel (LELKÉSZI LÉT „for” MA) is arra utal, hogy a dialógusban rejlő lehetőségek alapján kirajzolódó lelkészi létforma, a mában erősítse meg és készítse fel a hallgatókat arra, hogy református lelkésznek lenni jó, és Isten a maga áldásait bőven adja minden református lelkésznek önmagával, családjával, gyülekezetével való kapcsolatában, aki azt kéri és nyitottan fogadja tőle.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények: Órai részvétel. Félév végére egy személyes reflexió készítése az elhangzott előadások alapján.

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

**HT ÉRTÉ283 - Reformáció ünnepe
(The Festival of the Reformation)**

Tantárgy felelőse: Dr. Pap Ferenc	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Kedd 15,00-16,30	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója: 1. Dr. Pap Ferenc 2. Dr. Szetey Szabolcs				
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján 1. pap.ferenc@kre.hu ; 2. szetey.szabolcs@kre.hu	kredit 2	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: szabadon választhat ó			Értékelés módszere: referátum, írásbeli dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az Úr 2017. esztendeje kiemelkedő jelentőséggel bír a világ protestáns egyházai, közösségei, így a magyar református és protestáns egyházak számára is. A reformáció ötszáz évvel ezelőtti pontszerű, jelképes „gyűjtőpontjára”, 1517. október 31-re emlékezünk, azt ünnepeljük. De hogyan, mikor, miért lett a reformációból ünnep, amit – a bevett vélemény szerint – egyetlen egyháztörténeti ünnepként tart számon egyházunk ünnepi kalendárium? Valóban egyháztörténeti ünnep ez a nap? Reformáció napját vagy reformáció ünnepét tartjuk? Milyen szokások, szertartások jellemezték, jellemzik október 31-et? Ma hogyan ünnepeljük/ünnepeljünk? Miről, miként prédikáltak/prédikáljunk reformáció ünnepén? Vannak-e különleges énekei e napnak? Ilyen és hasonló kérdésekre keres választ a felkínált kurzus.

A KRE HTK szervezeti keretein belül működő *Egyházművészeti Intézet* egyik fontos célkitűzése és működésének egyik alappillére a keresztyén istentisztelet történeti és elméleti kutatása

(liturgiai szakcsoport). Feladataink között szerepel a keresztyén és református istentisztelet egészének kutatása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- A reformáció napja/ünnepe kialakulása, története, istentiszteleti gyakorlata magyar és egyetemes vonatkozásban
- Liturgikák és homiletikák tanítása a reformáció megünnepléséről
- A reformáció napjának/ünnepének magyar és külföldi prédikációs irodalma
- Énekeskönyvek, énekrendek

Évközi tanulmányi követelmények:

- referátum
- kiadott anyag feldolgozása

Kötelező irodalom:

- A témával kapcsolatos kiadványok, szakkönyvek magyar és idegen nyelven

Ajánlott irodalom(válogatás!):

Adolf, Adam: *The Liturgical Year. Its History & its meaning after the reform of the liturgy*. Collegeville, Minnesota, 1990.; Adorján József–Békési Andor–Boross Géza–Pásztor János–Szenes László (szerk.): *„Hirdesd az Igét” – Az igehirdetők kézikönyve*. Budapest, 1980.; Bieritz, Karl-Heinrich: *Das Kirchenjahr. Feste, Gedenk- und Feiertage in Geschichte und Gegenwart*. München, 2005.; Bieritz, Karl-Heinrich: *Liturgik*. Berlin, 2004.; Bogár János: *Az egyházi évkör kialakulása és hatása az igehirdetésre. Különös tekintettel a református keresztyén egyház istentiszteletére. Liturgikai tanulmány*. Debrecen, 1932.; Boross Géza: *Homiletika*. Budapest, 1988.; Bradshaw, Paul (Ed.): *The New Westminster Dictionary of Liturgy and Worship*. Louisville-London, 2002.; Czegléd Sándor: *A homiletika vázlata*. Debrecen, 1971.; Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Budapest, 1950.; Fekete Károly: *Homiletika*. Debrecen, 1993.; Hafenscher Károly: *Liturgika. A keresztyén istentisztelet protestáns megközelítésben, ökumenikus szellemben*. Budapest, 2010.; Jánossy Lajos: *Az egyházi év útmutatása*. Sopron, 1944. (=Veszprém, 2008.); Kádár Ferenc: *Liturgika*. Sárospatak, 2013.; Leeuwen, Marius van: *Ünnepről ünnepre. A keresztyén ünnepek története és lényege*. Kolozsvár, 2009.; Macleod, Donald: *Presbyterian Worship. Its Meaning and Method*. Richmond, 1966.; Oskamp, Paul–Schuman, Niek (ed.): *De weg van de liturgie. Tradities, achtergronden, praktijk*. Zoetermeer, 2001.; Pásztor János: *Liturgika. A magyar református istentisztelet múltja, jelene és jövője a Szentírás világosságában*. Komárno, 2002. (több kiadásban); Ravasz László: *A gyülekezeti igehirdetés elmélete (Homiletika)*. Pápa, 1915.; Szénási Sándor: *Ünnepeink. A református egyházi év*. Budapest, 1999.; Szőnyi György: *Homiletika I*. Sárospatak, 1992/1993.; Tóth Endre: *A református prédikáció*. Budapest, 1935.; Tóth Mihály: *Egyházzónoklattan. Az egyházi beszéd rövid történelmével, hittanhallgatói részére készítette, s kiadta Tóth Mihály*. Debrecen, 1866., 1878.; Valamint: további szakkönyvek, homiletikák, liturgikák, ágendák, istentiszteleti rendtartások, énekeskönyvek, egyházzene-történeti művek magyar és idegen nyelven

**HT ÉRTÉ284 - AZ IRGALMAS SAMARITÁNUS PÉLDÁZATA A PRÉDIKÁCIÓ-
 IRODALOMBAN**
(Parable of the Good Samaritan in the Homiletic Literature)

Tantárgy felelőse: Dr. Kocsev Miklós	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Kedd 13,30-15,00	Előtanulmányi kötelezettségek: ---	
Tantárgy előadója: Dr. Szetey Szabolcs				
Előadók fogadóórái: Előzetes egyeztetés alapján (szetey.szabolcs@kre.hu)	kredit 2	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: szabadon választhat ó			Értékelés módszere: Előadás/házi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus homiletika- és teológiatörténeti „utazásra” hívja a résztvevőket, hiszen a közös munka középpontjában egész félévben az *Irgalmas samaritanus*(Lk 10,25-37) példázatának homiletikatörténeti recepciója és homiletikai kérdései állnak. Lehetséges és izgalmas homiletikatörténeti módszer egy adott perikópa magyarázattörténetének vizsgálata az ógyházi homiliáktól a kortárs, internetes adatbázisokban megtalálható igehirdetéseikig. Az egyes korszakok/évszázadok írásmagyarázati módszereit, prédikációs stílusát és az ahhoz szorosan kapcsolódó liturgiai, istentiszteleti gyakorlatot is végigtekintjük, hiszen sok esetben ez is segít az adott prédikáció és korszak megértésében. Különösen érdekes lehet, hogy honnan hová jutottak el ezek a magyarázatok éppen a teológia(történet)i, felekezeti sajátosságok vagy különbözőségek miatt. A választott perikópa érdekessége, hogy az az egyházi évhez rögzült perikóparend miatt a posztilláskötetekben megjelenik (Szentháromság utáni XIII. vasárnap). Ez egyrészt meg is könnyíti a kutatást, hiszen bibliai könyvekhez kapcsolódó homiliagyűjtemények és gyűjteményes prédikációskötetek véletlenszerű találatai mellett garantálni lehet a homiletikatörténeti folytonosságot, hiszen a reformáció előtti és utáni korszakokból egyaránt találunk magyar és külföldi prédikációkat. Az azonos korszakból származó római katolikus, evangélikus és református prédikációk összevetése is lehetséges és nagyon hasznos. Összességében óriási tanulsággal járhat e sajátos kutatás, amely számos konzekvencia levonására és számos egyéb észrevételezésre készítheti az abban résztvevőket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A félév során az ókortól egészen napjainkig megadott és kiadott prédikációk alapján megvizsgáljuk azokat a – nemcsak protestáns – prédikációkat, amelyek az *Irgalmas samaritanus* példázatát magyarázzák. A megvizsgált prédikációkat közös szempontok és megfigyelési rendszerek alapján referátum formájában elemzik a hallgatók, amit közös megbeszélés követ. A következő kérdések határozzák meg munkánkat: Egy-egy bibliai történetnek milyen szerepe van az egyház életében, vagy az egyházi évben hol és miért helyezkedik el, mi a funkciója, üzenete? Miként alakult át mindez mára, és ma milyen szerepe van akár az *Irgalmas samaritanus* történetének? Mennyire befolyásolták és befolyásolják szellemi irányzatok és egyházon belüli irányvonalak az értelmezés mikéntjét és hogyanját, beleértve az applikációt is? A félév végén a tapasztalatokat és meglátásokat közös megbeszélés zárja le.

Évközi tanulmányi követelmények:

- referátum
- kiadott anyagok feldolgozása
- Az alábbi prédikációskötetekben található, kijelölt prédikációk elemzése
- prédikációk gyűjtése, feldolgozása

Kötelező irodalom:

- Kommentárok magyar és idegen nyelven
- Homiletikai és homiletikatörténeti tankönyvek
- Prédikációskötetek

Ajánlott irodalom:

Prédikációskötetek és gyűjtemények a magyar nyelvű igehirdetés-történetből (a Szaktanár ajánlása alapján)

HT GSVS096 - Nagyvárosi misszió és gyülekezetplántálás

Tantárgy felelőse: Literáty Zoltán	Féléves óraszám: N:	Órarendi beosztás: kedd 14:00-15:30 8 órarendi kontakóra	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója/ Dr. Lovas András	L:	2 gyülekezeti látogatás		
Előadó fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: II. félév	Ajánlott félév:	Értékelés módja: gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: Magyar	Típusa: szabadon választható			Értékelés módszere: Órai referátum, házi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

- Bevezetni a diákot/leendő lelkipásztort a nagyvárosi misszió, és a lelkipásztori vezetés mai kérdéseibe különös tekintettel az új gyülekezetek plántálására;
- Bibliai-teológiai ismereteket nyújtani a missziói egyház teológiájához, nagyvárosi gyülekezetépítéshez és missziói munkához;
- Elősegíteni a kritikus-elemző hozzáállás és készségek kialakulását;
- Elősegíteni a személyes reflexiót arra, hogy lelkipásztorként el tudja-e képzelni magát nagyvárosi missziói munkában/gyülekezetplántálásban.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus missziológiai alapjait az evangélium, az egyház és a kultúra (kontextus) egymásra való kölcsönhatásának, dinamikájának a feltárásával körvonalazzuk Lesslie Newbigin és követői (Gospel and Our Culture Network) munkásságának alapján. A következő témákat

vesszük még számba: a nagyváros, mint missziói kihívás; a magyarországi lakótelepek társadalmi kontextusa és az elmúlt 20 év lakótelepi gyülekezetplántálási tapasztalatai; az evangélium, mint a holisztikus misszió bibliai alapja; nagyvárosi gyülekezetplántálási modellek.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Részvétel 8X2 kontaktórán
- Részvétel a két gyülekezetlátogatáson
- Kutatás és összegző dolgozat elkészítése. A kurzus résztvevője az előadások alapján egy kutatási kérdést tesz fel, amelyet a gyülekezetlátogatások valamint az előadások és a vonatkozó irodalom fényében dolgozat formájában feldolgoz. (4-6 oldal)
- Kötelező irodalom olvasása, reflexiók elkészítése

IDŐPONTOK ÉS TÉMÁK – TERVEZET!

1. Febr. 14.

Előadás megbeszéléssel: *A missziói egyház a Biblia történetében 1.*

Olvasmány: Lesslie Newbigin: *Evangélium a pluralista társadalomban*, 141-168 és 260-281.

Leadandó: Reflexiók az olvasmányra*

2. Febr. 21.

Előadás megbeszéléssel: *A missziói egyház a Biblia történetében 2.*

Olvasmány:

1. Tim Keller, *Why Plant Churches?* (mindenkinek kötelező)
2. Czövek Tamás, *Írd meg, amiket láttál.* 1-50. o.

vagy:

Center Church, 251-274

vagy:

Mission-Shaped Church, 1-43 (a 2. pont alól egy kötelezően választandó)

Leadandó: Reflexiók az olvasmányra

Február 26. délelőtt: gyülekezetlátogatás

Március 12. délelőtt: gyülekezetlátogatás

3. Márc. 14.

Előadás megbeszéléssel: *A nagyváros, mint missziói kihívás*

Olvasmány:

Dr. Kovács György, Kerekes Szabolcs: *Gyülekezetek alapítása Magyarországon*, 41-110

vagy:

Center Church, 135-162

vagy:

Mission-Shaped Church, 43-83

Leadandó: Reflexiók az olvasmányra

4. Márc. 21.

Előadás megbeszéléssel: *Kontextualizáció a gyülekezetépítésben*

Olvasmány:

Dr. Kovács György, Kerekes Szabolcs: Gyülekezetek alapítása Magyarországon,
189-231, 254-260

vagy:

Center Church, 89-116

Mission-Shaped Church, 84-124

Leadandó: Reflexiók az olvasmányra

5. Márc. 28.

Előadás megbeszéléssel: *Nagyvárosi gyülekezetplántáló modellek*

6. Ápr. 18.

Előadás megbeszéléssel: *A gyülekezetplántáló szolgálat személyes kihívásai (vendégek)*

7. Ápr. 25.

Előadás megbeszéléssel: *Az egész várost megszólító misszió alkotóelemei*

A DOLGOZATOK LEADÁSÁNAK HATÁRIDEJE: ÁPRILIS 25. ÉJFÉL!!!

(Késve érkezett dolgozatot csak nagyon indokolt esetben fogadok el)

8. Május 2.

A tanultak összefoglalása, személyes reflexiók

*** REFLEXIÓK AZ OLVASMÁNYRA**

Egy oldalas (szimpla sorköz) reflexiókat kérek, amelyek az alábbi felosztást követik:

- Mit olvastam? (Egy bekezdésben összefoglalva az olvasott szakasz fő tételét, érvelését, gondolatmenetét – tárgyilagosan, kritika nélkül)
- Mi a véleményem? (Kritikai reflexiók: egyetértések, egyet nem értések kifejtése egy bekezdésben)
- Mit tanultam? (Mire indít ez személyesen? – pl. miről kellene még tanulnom, mire szeretnék összpontosítani, vagy mit szeretnék majd elkerülni a szolgálatomban az olvasottak alapján, stb.)

A leadandó reflexiók határideje mindig az órát megelőző vasárnap éjfélig.

Helye: andras.lovass@votin.hu

Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

Bakke, Raymond, *A nagyváros teológiája*, Theológiai Szemle 41, no. 5 (1998): 306-12.

Bosch, David J.: *Paradigmaváltások a misszió teológiájában*, Harmat Kiadó, 2005.

Conn, Harvey M. ed. *Planting and Growing Urban churches*. Baker Books, Grand Rapids, MI. 1997.

Conn, Harvey and Ortiz, Manuel, *Urban Ministry*, IVP. Downers Grove, Illinois. 2001.

Douglas, Klaus. *Az új reformáció*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2002.

Csizmady Adrienne: *A lakótelep*, Gondolat Budapest, 2003

Czövek Tamás szerk: *Írd meg, amiket láttál – Hét lakótelepi gyülekezet*, Kálvin Kiadó, Budapest. 2010.

Goheen. Michael W. *Evangélium, kultúra és kultúrák. Lesslie Newbiggin hozzájárulása a missziói gondolkodáshoz*, Lelkipásztor 76 no. 9 (2001): 322-27.

Gornik, Mark R. *To Live in Peace: Biblical Faith and the Changing Inner City*. Grand Rapids, MI/Cambridge, U.K.: William B. Eerdmans Publishing Company, 2002.

Guder, Darrell L. ed. *Missional Church: a Vision for the Sending of the Church in North America*. Edited by Craig van Gelder, *The Gospel and our Culture Series*. Grand Rapids, MI: William B. Eerdmans Publishing Company, 1998.

Hunsberger, George R., "Acquiring the Posture of a Missionary Church" in Hunsberger, George R., and Craig Van Gelder, eds. *The Church Between Gospel and Culture* Grand Rapids, Eerdmans, 1996. pp. 289-297.

Keller, Timothy. *Center Church*. . Grand Rapids MI.: Zondervan, 2012.

Keller, Timothy, *Why Plant Churches*,

http://download.redeemer.com/pdf/learn/resources/Why_Plant_Churches-Keller.pdf

Kovács György, Kerekes Szabolcs: *Gyülekezetek alapítása Magyarországon*, TBL Magyarország Alapítvány, Budapest, 2006.

Mission-shaped Church: Church Planting and Fresh Expressions of Church in a Changing Context. A Report from a Working Group of the Church of England's Mission and Public

Affairs Council. London: Church House Publishing, 2004.

http://thewearypilgrim.typepad.com/files/mission_shaped_church-1.pdf

Newbigin, Lesslie: *Evangélium a pluralista társadalomban*, Harmat Kiadó, Budapest 2006.

Rácz, József: *Semmittevés. Lakótelep és szegénynegyed-mentalitás*,

<http://www.szociologia.hu/dynamic/9602racz.htm>

United Nations Population Fund: *Unleashing the Potential of Urban Growth*, UNFPA 2007.

http://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/695_filename_sowp2007_eng.pdf

HT RSVS 076 and HT ÉRTÉ 102 – CHRISTIANSPIRITUALITY

Responsible for the course: Dr. John Brouwer	Timetable: Thursday, 10:00 - 11:30, BTK		Prescriptions: (prerequisites) Beginning to intermediate English. A complete set of notes is provided.	
Leader of the course: Dr. John Brouwer	Contact Hours: N: 30	Credit: RSVS 076: 3 ÉRTÉ 102: 2		
jbrouwer@cantab.net	Type: Optional	Semester: 2016- 17.1Autumn	Language: English	Evaluation: Practical mark
			Suggested semester: Spring 2017	Method of evaluation: Short quizzes and reflection paper

Course description:

What is Christian spirituality? How can we use this in our churches? Will it attract people to come to church?

The seminar will teach you how Christian belief can be used in practical areas of church life, and how Christian spirituality is effective to draw people back to church. Many BTK students attend. The course allows you to meet and mingle with ‘non-theologians’, to see how they think, to discover what’s important to them.

The course will demonstrate how conversations about what it means to be a human are effective for outreach and evangelism. The seminar will also help you improve your spoken and written English.

In today’s Hungarian culture, many ideas surround us about our ‘humanity’. Yet Jesus was fully human. With interactive discussion, the seminar uses the idea of “being human” to discuss Christian spirituality. We first identify important views in culture. And then we contrast those views with what the Bible teaches about true humanity and spirituality.

Lastly, we describe the practical elements of Christian spirituality. This part of the course begins with the separation between God and man, and the practical question of right relationship with God. How does this occur and what happens after that. Broken relationships in families and throughout all levels of society seem to be normal in Hungarian society. Christian spirituality – deep, personal relationship between God and man – will be offered as a way to begin to heal broken relationships.

Course content:

- Preparatory meeting and Nature of Humanity I: Historic, Government and Family
- Nature of Humanity II: Humans as the image of God
- Nature of Humanity III: Is there purpose and meaning to life? ‘Problem of Evil’ presented
- Nature of Humanity IV: Evil defeated and its consequences
- Contrasts Explored: Majesty of God vs. corruption of man
- Can we be right with God? And then what?
- Perfect grace and proximate peace: spiritual work for our congregations
- God with us: practical consequences for church life

Requirements:

Grade: class participation and short reflection paper.

Literature:

- *The Holy Bible* in reliable modern translation-- e.g., ESV, NIV, NASB, NRSV.
- Augustine, *Confessions*, trans. R.S. Pine-Coffin, London, 1961.
- Brown, Colin, *The New International Dictionary of New Testament Theology*, Grand Rapids, MI, 1971.
- *Hoekema, Anthony, *Created in God’s Image*, Carlisle, 1994.
- Lindsley, Art, ‘Character’ and ‘Character, Part Two’, *Knowing and Doing* (Fall and Winter: 2006).
- *Lovelace, Richard, *Dynamics of Spiritual Life*, Downers Grove, IL, 1980.
- Luther, Martin, *Commentary on Galatians*.
- *Macaulay, Ranald, and Jerram Barrs, *Being Human*, Downers Grove, IL, 1978.
- *McGrath, Alister E., *Christian Theology: An Introduction*, 2nd ed., Oxford, 1997.

* Designates main reading text

Further readings:

HT ÉRTÉ 184 and RSVS 144 – CHARACTER OF CHRIST

Responsible for the course: Dr. John Brouwer	Timetable: Szerda(Wednesday) 14:00-15:30 HTK		Prescriptions: (prerequisites) Beginning to Intermediate level English. Complete set of notes provided Course given in English by a native speaker of English	
Leader of the course: Dr. John Brouwer	Contact Hours: N: 30	Credit: 3 credits: RSVS 2 credits: ÉRTÉ		
Office hours: Thursday 14:00-15:00 jbrouwer@cantab.net	Type: Free choice/ optional	Semester:	Language: English	Evaluation: Practical mark
			Suggested semester: Autumn	Method of evaluation: Class participation or short essay

Course description:

We study much *about* Jesus Christ but do we really know *who* Jesus was? What the human Jesus was like? What was his character? How he related with people?

With discussion and interactive lecture, we will explore the character of Jesus. We will also explore how his character can be formed in members of our congregations. Throughout the seminar we look at his various relationships: from his disciples, through ‘untouchables’ like a prostitute and a tax collector, to the Pharisees. How he related with those around him. The course will describe what was he like and how we can be like him. In addition, aspects of atiology for the Trinity are examined. This seminar will offer practical ideas and guides about how to develop a character that is more like that of Christ. The seminar will improve your spoken and written English.

Course content:

We will look at Jesus the man and his many different relationships. We will see how his character combined holiness and love, justice and mercy. The Beatitudes and the seven last words of Christ on the cross tell us much about the character of Jesus. He was both gentle and a man of sorrow, yet also speak very strongly to Peter and became angry with those desecrating the Temple. He brought together seemingly opposite character traits.

This is an interactive seminar. We will use a two-fold method: reading and discussion, and some lecture

Requirements:

Readings: in English and some in Hungarian, copies sent via email.

Language: beginning to intermediate level English (notes provided).

Grades: reading and class participation or short reflection paper

Literature:

- Crabb, Larry, *School of Spiritual Direction* (June, 2012).
- Edwards, Jonathan, ‘The Diverse Excellencies of Christ’.
- Lewis, C.S., *The four Loves* (English and Hungarian).
- Lloyd-Jones, D. Martyn, *Studies in the Sermon on the Mount* (1991).
- Pink, A.W., *The Seven Sayings of the Saviour on the Cross* (e-copy).
- Sibbes, Richard, *The Bruised Reed* (reprint, 1998).
- Yancey, Phillip, *The Jesus I Never Knew* (2002).

Further readings:

HT RSVS195 and HT ÉRTÉ280 –THE GOSPEL AND POSTMODERN THINKING

Responsible for the course: Dr. John Brouwer	Timetable: Block Course: 24-28 April 15:00-19:00 daily		Prescriptions: Intermediate level English (The Leader of the Course is very student friendly and has taught extensively in Central and Eastern Europe)	
Leader of the course: Ellis Potter	Contact Hours: N: 30	Credit: 3 credits: RSVS 2 credits: ÉRTÉ		
jbrouwer@cantab.net ellispotter@live.com	Type: Free choice/ optional	Semester: SPRING 2017	Language: English	Evaluation: Practical mark
			Suggested semester:	Method of evaluation: Class participation

Course description:

This course expands Ellis Potter's apologetics presentation at Csendes Nap in September. It will also add to his earlier courses with the addition of new material. The goal is similar to the previous courses: to help students understand and present the gospel into contemporary Hungarian society more intelligently and effectively.

Some of the new material includes practical exercises and role-playing of 'evangelistic' conversations and additional work on the art of asking thoughtful questions. Case examples of Hungarian university students will be used. The course will again include lectures on comparative worldviews, spirituality and epistemology, and how best to connect with people in evangelistic conversations. Specific attention will be given to how we can best present the gospel in a postmodern context. Interactive discussions and applications of the lecture material will be used. There will be group discussions, and reporting conclusions to the whole class for feedback and discussion. Do not worry if you did not attend Potter's previous course, he will review that material. If you did attend last year, significant new material will be given.

Since 1978 Ellis Potter has visited Central and Eastern Europe dozens of times, and Hungary specifically at least 30 times. He is familiar with our country and context. He is flexible and open to interruptions by questions and will not follow a strict agenda. His interest is to keep everyone together to understand and use the course material.

Course content:

Requirements:

Full attendance and active participation

Literature:

- Jerram Barrs, *The Heart of Evangelism*, Wheaton, 2001.
- Ellis Potter, *Three Theories of Everything*, Huemoz, 2012. (available in Hungarian, Harmat Kiadó)
- Ellis Potter, *How do You Know That*, Huemoz, 2016. (Hungarian translation in process)
- James Sire, *The Universe Next Door*, fifth edition, Downers Grove, 2009.

Further readings:

**KONVERZATÓRIUM AKTUÁLIS GAZDASÁGI/TÁRSADALMI TÉMÁKBÓL
 NÉMET NYELVEN**

(Current Economic/Social Topics – Conversatorium in German Language)

(Conversatorium über aktuelle wirtschafts-/ sozialpolitische Themen in deutscher Sprache)

Tantárgy felelőse: Állam és Jogtudományi Kar	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Hétfő 16:00-tól	Előtanulmányi kötelezettségek: közepes német tudás	
Tantárgy előadója: Dr. Gróf Bethlen István	N:30			
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: szabadon választható	tavasz		Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai elsajátításának célja:

(a tantárgy keretében elsajátítandó ismeretanyag rövid, néhány soros, de informáló leírása)

A gazdaság központi jelentősége a modern nyugati társadalmakban – így hazánkban is – elkerülhetetlenné teszi, hogy e téren legalább alapvető ismeretekkel rendelkezzen minden állampolgár. A magyar gazdaságban meghatározó szerepet játszanak a német nyelvterületről származó cégek. A gyakorlat bizonyítja, hogy a jó német tudás nagymértékben megnöveli a munkavállalók be- és előbbrejutási esélyeit az ilyen vállalatoknál. A német tudás természetesen más területeken is nagy lehetőségeket biztosít mindenki számára. Ezért a konverzatórium keretében a különböző karok és tanszékek már közepes német tudással rendelkező hallgatói könnyen követhető beszélgetés formájában foglalkozhatnak a társadalmi érdeklődés homlokterében álló témákkal. Így a résztvevők ismeretei gyarapodnak úgy az aktuális gazdasági közbeszéd megértésének vonatkozásában, mint a német nyelvű társalgás tekintetében. A felsorolt kérdéskörök mellett a hallgatók is javasolhatnak őket különösen érdeklő és a nyilvánosságban vitatott témákat.

Rövid tantárgyprogram, a megszerezhető ismeretek, elsajátítandó alkalmazási

(rész)kézségek és (rész)kompetenciák leírása: *(TANTÁRGYI TEMATIKA heti bontásban.*

Min. 12 – max. 15 hét)

A konverzatórium lehetőséget ad alapvető ismeretek elsajátítására a gazdaság- és társadalompolitikai közbeszédben vitatott témák jobb megértése céljából.

1. Piaci mechanizmus (kereslet, kínálat, árképződés), gazdasági körforgás, nemzeti termék, nemzeti jövedelem
2. Gazdasági rendszerek („szabad piacgazdaság”, szocialista rendszerek, Szociális Piacgazdaság, Keynesianizmus, Planification, neo-liberalizmus)
3. Gazdaságpolitikai célok (foglalkoztatottság, növekedés, árszínvonal-stabilitás, külgazdasági egyensúly, szociális kiegyenlítés), célkonfliktusok

4. Versenyrend (a verseny korlátozásának tilalma, európai uniós versenypolitika, spekuláció, globalizáció, liberalizáció, dereguláció, privatizáció)
5. Nemzetközi pénzügyi rendszer (aranyalap, Bretton Woods-System, Dollar Regime, európai pénz- és valutapolitika), BRICS, a permanens krízisek okai
6. Államadósság (rövid történeti áttekintés, rendszerszerű okok, az IMF és a World Bank szerepe, kitörési lehetőségek)
7. Világkereskedelmi rend (GATT, WTO). CETA, TTIP: érvek és ellenérvek
8. A nyugati világ és a „fejlődő országok viszonya (gyarmatosítás, a hagyományos gazdasági- és társadalmi állapotok erőszakos megváltoztatása, „fejlődési segítség” és „élelmiszer segélyek”, nagyhatalmi érdekek érvényesítése a nemzetközi szervezeteken keresztül, eladósodás)
9. Szociális rend és szociálpolitika (szociális és jóléti állam, a szociális biztonság rendszerei)
10. A népesedési problémakör (a demográfia alakulása, családpolitika, nemzetközi migráció)
11. Környezetvédelem (a környezetvédelmi politika eszközei, céljai és célkonfliktusai, EU környezeti politika)
12. Gróf Széchenyi István életművének időszerűsége a Széchenyi évben a „Hitel” tükrében

Évközi tanulmányi követelmények:

Rendszeres óralátogatás, aktív részvétel a megadott témakörök alapján folytatott beszélgetésekben

Értékelés módja: *(Vizsgaforma: kollokvium/ gyakorlati jegy/ szigorlat/ beszámoló)*

A felsorolt témákból választható kiselőadások.

Az értékelés módszere: *(írásbeli/szóbeli)*

Gyakorlati jegy

Az ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok: *(KÖTELEZŐ TANANYAG)*

Rolf H. Hasse/Hermann Schneider/Klaus Weigelt (Hrsg.), Lexikon Soziale Marktwirtschaft, 2. erweiterte Auflage, Ferdinand Schöningh, Paderborn-München-Wien-Zürich 2005.

Vagy az előadó által megadott cikkek/tanulmányok

Ajánlott irodalom:

Az Országgyűlési Könyvtárban található német nyelvű napilapok (pl.: Die Welt vagy Frankfurter Allgemeine Zeitung) egyikének és/vagy a Focus vagy a Der Spiegel hetilapok rendszeres olvasása a megadott témakörökre összpontosítva.

HT ÉRTÉ138 - Mennyezetkazettás templomok táblaképeinek leolvasása Coffered ceiling, pictures of churches table scan.

Tantárgy felelőse: Bereczky Zoltán	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Csütörtök 16 órától	Előtanulmányi kötelezettségek: Nem szükséges	
Tantárgy előadója: Bereczky Zoltán				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: 2016/17 II. félév	Ajánlott félév: 2	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: szv			Értékelés módszere: Gyakorlati munka bemutatása

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja: A mennyezetkazettás templomok táblaképei segítségével a hallgatók megismerhetik a régi magyar jelképrendszert.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:
Minden hallgató egy-egy mennyezetkazettás templom elemzését végezheti el, bemutató program segítségével.

Évközi tanulmányi követelmények:
Gyakorlati, elemző órákon való részvétel. Egy templom jelképrendszerének önálló elemzése.

Kötelező irodalom:

Bereczky Zoltán – Cseuz Anett: **Simai Sakkoló**, Budapest 2008 Püski.
C.G. Jung: **Az ember és szimbólumai**. Bp. 1993.
Takács Béla: **Bibliai jelképek a magyar református egyházművészetben**, Budapest, 1986.
Bereczky Zoltán. **Ősképekönny**. Budapest – Balatonszepezd 2014

A tárgy irodalma:

Balassa M. Iván: **Felső-Tiszavidéki templomfestők** (a kronológia). IX. Országos Népi Építészeti Tanácskozás. Békés, 1994
Balassa M. Iván: "Fizesse meg Te néked az Úr a Te Tselekedetedet" (**Bibliai idézetek a kelet-magyarországi templomok festett famennyezeitein és berendezésein**. Széphalom. A Kazinczy Társaság Évkönyve 7. Tanulmányok Újszászy Kálmán Emlékére. 107-114.
Balázs Lajos: **Rituális szimbólumok**. Pallas-Akadémia Csíkszereda, 2012
Belting, Hans: **Kép és kultusz**. Balassi kiadó, 2000
Bereczky Zoltán – Cseuz Anett: **Simai sakkoló**. Püski, 2008
Bereczky Zoltán: **Ősképekönny** 2014. Püski
Bereczky Zoltán: **Töki színező** 2015.
Bereczky Zoltán : **Abonyi színező**. 2016. Kézirat
Berze Nagy János: Égigérő fa. é.n.
Békési Sándor szerk. : Pius Efficit Ardor. **A művészet értékelése Kálvin művében és a református kultúrában**. Kálvin Kiadó, Budapest, 2009

- Besenyey József: **A magyarországi boszorkányság forrásai I – III.** Balassi Kiadó Budapest é.n.
- Borbola János: **Kikelet.** Budapest, 2005
- Boros Judit: **Famennyezetek és rokon emlékek Erdélyben a XVI–XVIII. században.** Művészettörténeti Értesítő, XXXI, 120–134. 1982
- Dávid László: **A középkori Udvarhelyszék művészeti emlékei.** Kriterion Kiadó, Bukarest, 1981
- Dezső Tibor - Fülöp Szabolcs - Juhász Judit - Kincses Kálmán - Pap Gábor - Sajnovics Péter – Szántai Lajos: **Fényhozók.** Sárosi Kft., 2006
- Diószegi Vilmos: **Az ősi magyar hitvilág.** Budapest, 1971
- Erdélyi Zsuzsanna, szerk.: **Boldogasszony ága.** Tanulmányok a népi vallásosság köréből. Budapest, 1991
- Entz Géza: **Három régi ajtószárny az Erdélyi Nemzeti Múzeum Történeti Tárában.** Közlemények az Erdélyi Nemzeti Múzeum Történeti Művészeti és Néprajzi Tárából (1944). 111–119.
- Erdélyi Zsuzsanna: **Hegyet hágék, lőtőt lépék.** Budapest, 1976., és Pozsony, 1999
- Fehér M. Jenő: **Középkori magyar inkvizíció.** Budapest 1999.
- Hegedűs Zoltán: **Nyúl vadászat – szimbólumok nyomán.** Ars Natura, 2012-13.
- Hoppál Mihály, szerk.: **Folklór Archivum 14.** Budapest, 1982
- Hoppál Mihály: **Nő - Hegy - Fa.** Mítosz jel és szöveg. Zöldövezet, 1993.
- Jankovics Marcell: **A Fa mitológiája.** Csokonai kiadó.é.n.
- Jankovics Marcell: **Jelkép – Kalendárium.** Budapest, 1988
- Jankovics Marcell: **A Nap könyve.** Csokonai kiadó, 1996
- Jankovics Marcell: **A szarvas könyve.** Csokonai kiadó 2004.
- Jung, C. G.: **Der Mensch und seine Symbole.** Walter- Verlag, 1987
- Kelemen Lajos: **Művészettörténeti tanulmányok.** Bukarest, 1977
- Kocsi Márta-Csomor Lajos: **Festett bútorok a Székelyföldön.** Budapest, 1982
- Kovács László - Görföl Jenő: **Dél-Szlovákia középkori templomai.** Ipoly mente-Gömör-Abaúj-Torna-Bodroghöz-Ung vidék. Nap Kiadó, Dunaszerdahely, 2012
- Lángi József - Mihály Ferenc: **Erdélyi falképek és festett faberendezések 1,** Állami Műemlékhelyreállítási és Restaurálási Központ, Budapest é.n.
- Lükő Gábor: **Az Ige, a Magyar Ige.** Zöldövezet, 1993. 48.p.
- Marcu Istrate, Daniella: **A gyulafehérvári római katolikus székesegyház és püspöki palota régészeti kutatása (2000 - 2002)** Budapest, 2008. XVI.1.6.
- Malonyay Dezső: **A magyar nép művészete.** Budapest, 1925
- Máthé Csaba: **Homoródszentpéter monográfiája,** Státus Könyvkiadó, Csíkszereda, 2007
- Molnár V. József: **Világ - Virág.** Budapest, 1996
- Molnár V. József: **Hétboldogasszony,** Debrecen, 2001
- Obrusánszky Borbála: **Keleti kereszténység,** Farkas L.I. Könyvkiadó, 2012
- Orbán Balázs: **A Székelyföld leírása. 1868 – 1873.**
- Németh Zsolt: **A Kárpát-medence legkülönlegesebb Árpád –kori templomai I.** Szombathely, 2013
- Pais Dezső: **A magyar ősvallás nyelvi emlékeiből.** Budapest, 1975.
- Palmer, Martin: **A Jézus - szútrák.** Budapest, 2001
- Pap Gábor: **Mag a hó alatt.** Püski, 2003
- Radocsay Dénes: **Falképek a középkori Magyarországon.** Budapest, 1977
- Rumi Tamás: **Két kör. Napjelképek rendszere, Naprendszer jelképek.** 2011
- Rumi Tamás: **Kör kódolónégyzet.** Budapest 2012.
- Szabó Antónia: **Megy a gyűrű vándorútra.** Budapest 2014.
- Szabó Imre: **Református jelvények.** Keresztút kiadó é.n.
- Szabó T. Attila: **A magyar festett mennyezetek és épületbelsőik.** In: Uó: Nép és nyelv. Válogatott tanulmányok, cikkek. IV. Kriterion Könyvkiadó. Bukarest, 1980 484–501.
- Takács Béla: **Református templomaink úrasztali terítői.** Budapest, 1983
- Takács Béla: **Bibliai jelképek a magyar református egyházművészetben.** 1986
- Tánczos Vilmos: **Gyöngyökkel gyökereztél.** Csíkszereda, 1995
- Tánczos Vilmos: **Keletnek megnyílt kapuja.** Csíkszereda, 2000
- Tánczos Vilmos: **Eleven ostya, szép virág. A moldvai csángó népi imák képei.** Csíkszereda, 2000
- Tánczos Vilmos: **Szimbolikus formák a folklórban.** Kairosz Kiadó, 2007
- Tarbay Ede: **Az anya és a szűz paradigmája** Bp. 2000
- Teres Ágoston: **Biblia és Asztronómia. Mágusok és a csillag Máthé evangéliumában.**
- Tombor Ilona: **Magyarországi festett famennyezetek és rokonemlékek a XV–XIX. századból.** Akadémiai Kiadó. Budapest, 1968

- Toroczkai-Wigand Ede: *Öreg csillagok*. Budapest, é.n.
dr. Tóth Judit: *Szent Korona, a mágikus pecsét az APOSTOL felíratok titkos üzenete*. Bp. 2009
- “Virágzódozott Anno...”. *Az Umlingok Kalotaszegen*. Néprajzi Múzeum. Budapest, 2007
- Voit Pál: *A magyar festő-asztalosok munkásságának bibliográfiájához*. Franklin Társulat. Budapest, 1942. 111–138.
- Vilhelm Károly: *Festett famennyezetek. Alakos ábrázolások a XV–XVIII. századi erdélyi templomokban*. Kriterion Könyvkiadó. Bukarest, 1975
- Zakariás Erzsébet: *Útmenti keresztek Baróton*. Kolozsvár, 1994.
- Zentai Tünde: **Adorjás**. Pécs, 2007
- Zentai Tünde: **Rétfalu**. Pécs, 2008
- Zentai Tünde: **Patapoklosi**. Pécs, 2009
- Zentai Tünde: **Kovácsbuda**. Pécs, 2010
- Zentai Tünde: **Drávaiványi** Pécs, 2010
- Zentai Tünde: **Drávaszög és Szlavónia** Pécs, 2012
- Zentai Tünde: **Szigetvidék** Pécs, 2013
- Zsigmond Győző: **Égitest és néphagyomány**. Csíkszereda, 1999

Megunta már, hogy nem érti a templomi jelképeket?
Elege van már abból, hogy minden szép virágdíszre azt mondják, hogy "növényi ornamentika"?
Szeretné **megismerni** Mátyás király, vagy Bethlen Gábor palotájának mennyezet díszítéseit?
Szeretné, ha **el tudná olvasni** a magyarság jelképeit?
Szeretné **látni** az archaikus imádságok képeit a mennyezetkazettákon?

**HT ÉRTÉ286 - KÁROLI GÁSPÁR TEOLÓGIÁJA BIBLIAI JEGYZETEI ALAPJÁN
 (THEOLOGICAL VIEWS OF GASPÁR KAROLI IN HIS BIBLICAL NOTES)**

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: dr. Békési Sándor				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: _	Értékelés módja: szeminárium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: szabadon választható			Értékelés módszere:

A szeminárium szakmai tartalma, elsajátításának célja: a Vizsolyi Biblia könyveihez, fejezeteihez és verseihez készített jegyzetei alapján rekonstruálni Károli Gáspár teológiai nézeteit a rendszeres teológia fogalmaiban elrendezve. Ezzel egyrészt Károli rendszeres teológiai gondolkodása kerül összeállításra, másrészt a hallgató a reformáció korának bibliamagyarázatával is megismerkedik, miközben maga is a bibliai könyveket tanulmányozza 16. századi magyar nyelven.

A szeminárium programja:

Bevezető előadás után a hallgatók között kiosztásra kerül a Vizsolyi Biblia egy-egy része, s ki-ki a saját részéből kiírja a Károli jegyzeteket, majd ezeket besorolja a rendszeres teológia megfelelő artikulusaiba. A félév során a hallgatók elkészült munkáikat a többiek előtt előadják, s azokat a szeminárium tagjai megtárgyalják.

Évközi tanulmányi követelmények:

Rendszeres készülés a program szerint, valamint a félév végére mindenki egy-egy szemináriumi dolgozatban összefoglalja munkájának és előadásának eredményeit. A hallgató teljesítményének értékelése a félév során tanúsított készülése, valamint a félév végi dolgozata alapján történik.

Alapvető irodalom:

- *Vizsolyi Biblia* (1590) faksimile kiadásai, illetve digitalizált változata
- Tóth Kálmán: A Vizsolyi Biblia és Kálvin. In *Emlékkönyv a Vizsolyi Biblia megjelenésének 400. évfordulójára*. Budapest, 1990 – és természetesen az egész *Emlékkönyv* anyaga.

HT GSVS060 - Huszár Gál úrvacsorai liturgiája

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója/i: dr. Papp Anette	N: 30 L:	hétfő		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja:
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: szabadon választható	tavaszi		Értékelés módszere: írásbeli és szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Huszár Gál úrvacsorai liturgiájának elemzése

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Huszár Gál 1574-ben nyomtatott énekeskönyve egyike a legbecsesebb forrásainknak, hiszen a 16. századi istentisztelet lefolyására, milyenségére, az éneklés módjára és helyére vonatkozóan – a többi forrásunknál bizonyos tekintetben pontosabb – zenei és liturgiai utalásokkal illetve utasításokkal szolgál. A félév során az énekeskönyv anyagából rekonstruálható úrvacsorai liturgiát elemezzük.

Évközi tanulmányi követelmények: kötelező irodalom olvasása, beszámoló készítése

Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

Kötelező irodalom:

Csomasz Tóth Kálmán: Huszár Gál úrvacsorai liturgiája, *Református Egyház* 1955, 342–348.

Luther, Martin: A gyülekezeti istentisztelet rendjéről, in: *Luther Márton Egyházszerzői iratai*, Budapest, 1908. 55–64.

Luther, Martin: A német mise, in: *Luther Márton Egyházszerzői iratai*, Budapest, 1908. 438–488.

Ajánlott irodalom:

A magyar református imádság a XVI. és XVII. században. In: *Theológiai Szemle* VII (1931), 37–229. Önállóan megjelent: Debrecen, 1931 (*Theológiai Tanulmányok* 17.).

Alvinczi Péter: Az Úrnak szent vacsorájáról való rövid intés az Szent Pál apostol tanítása szerint :egynéhány szükséges kérdésekkel és feleletekkel egyetemben / irattatott Alvinczi Péter által. Sajtó alá rend., szerk. és a tanulmányt írta Fekete Csaba. [A Debreceni Református Hittudományi Egyetem Liturgiai Kutatóintézetének kiadványai, DRHE Liturgiai Kutatóint.](#), 2011

Szent Biblia, az az Istenec Ó és UyTestamentomaban foglaltatott egész Szent Irás. Magyar nyelvre fordítatott Caroli Gaspar által. – Ez kiseded formanvalokinyomtatásnac – [2] Szenci Molnár Albert, az franciainotákra rendelt Soltar könyvel együttutánnavettettec egyéb válogattotpsalmusoc, innepienekec és szokott lelki diczéretec – [3] Az palatinatusicatechismussal, egyházi könyörgéseknek és ceremoniaknac formáival egyetembe, SzenciMolnar Albert által.

Oppenheimiumban, 1612, Galler, LevinusHulsziusözvegyénecc költségeivel. RMNy 1037. Hasonmás formában megjelent Ötvös László szerkesztő gondozásában. Debrecen, 2002.

Botta István: *Huszár Gál élete, művei és kora(1512?–1575)*. Akadémiai Kiadó Budapest 1991.

[Bucsay Mihály](#): A protestantizmus története Magyarországon 1521-1945, Budapest, 1985

Czeglédy Sándor: *Liturgika*. A Debreceni Református Hittudományi Egyetem Gyakorlati Theologiai Tanszékének Tanulmányi füzetek 8. Debrecen 1996.

Fekete Csaba: Úrvacsora, bűnvallás és feloldozás Szenci Molnár Albert Oppenheimeri Bibliája szerint. In: *Theologiai Szemle*, 2000. 141-148.

Fekete Csaba: Gyónás, közgyónat, úrvacsora. In: *Református Egyház*, 1997. 46-50.

FeketeCsaba: Néma úrvacsorázás, avagy vegye ön e bort! InEgyháztörténeti Szemle IV (2003/2) 3-28.

FeketeCsaba: Ágendánkkérdései. In: *Református Egyház*, 2001. 61-62.

[Fekete Csaba](#): E' mi nyomorúlt városunkban... A Losonczi András-féle gyűjtemény (1660–1663) egyik imádsága és szertartási háttere. In: [Református Szemle](#) 102.4 (2009), 432-438.

Fekete Csaba: A Pataki Ágenda és Praxis pietatis. In: *Könyv és Könyvtár XXV* (2003) 65–98.

Fekete Csaba: A Praxis pietatis egyes imádságai a hazai református liturgia és kegyesség történetében. In: *Könyv és Könyvtár XXIX* (2007) 5–25.

Fekete Csaba: Graduál és református istentisztelet. Liturgiátörténeti áttekintés az Öreg Graduálsomorjai példányának kéziratos pótlékai alapján, in: *Egyház és művelődés. Fejezetek a reformátusság és a művelődés XVI-XIX. századi történetéből*. Debrecen 2000. 207–355.

Hafenscher Károly: *A keresztyén istentisztelet. I. Bevezetés, alapvetés, történeti vázlat, liturgikus év*. Budapest, 1999. [Egyházzenei füzetek I/7. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]

Hafenscher Károly: Liturgika.

Herl, Joseph: *WorshipWarsinEarlyLutheranism. Choir, Congregation, and ThreeCenturies of Conflict*, Oxford University Press, 2004.

Huszár Gál: *A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséretetek és imádságok, Komjáti 1574.* Hubert Gabriella tanulmányával. Bibliotheca Hungarica Antiqua 13, Budapest 1986.

Jenny, Markus: *Die Einheit des Abendmahlsgottesdienstes bei den elsässischen und schweizerischen Reformatoren.* Zürich, 1968

Katekizmusi rövid oktatás azoknak számokra, akik legelőször akarnak az Úrnak Szent Vacsorájával élni, és azon alkalmatossághoz intéztetett Ágenda, Debrecen, 1751 :Piskárkosi Szilágyi Sámuel névtelen munkája / sajtó alá rend., szerk. és a kísérő tanulmányt írta Fekete Csaba. Debrecen, 2007.

Kathona Géza: *A róm. kath. confessiogeneralistól a Melotai-agenda gyónóimájáig.* Debrecen, 1941. 98. (Különlenyomat a Csikesz Sándor emlékkönyvek 2. kötetéből. Theologiai tanulmányok 66.)

Karasszon Dezső: *Synopsis Gradualis. A gregorián ének és a magyar református istentisztelet, in: Egyház és művelődés. Fejezetek a reformátusság és a művelődés XVI-XIX. századitörténetéből.* Debrecen 2000. 139–206.

Komáromi Csipkés ágendája: keresztelés, úrvacsora, esketés és eklézsiakövetés szertartási rendje 1653-ból / bevezeti és közread. Fekete Csaba. Debrecen, 2009.

Lelkiségtörténeti számvetés. Szerk. Szelestei N. László. Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba 2008.. (Pázmány Irodalmi Műhely Lelkiségtörténeti tanulmányok.)

Liturgia Sacrae Cœnæ. Az az: UR VACSORAJANAK Ki-osztasaban-való Rend és Cselekedet. Patakon, 1658. Közreadja [és magyarázza]: Fekete Csaba. Sárospatak, 2003. 72. (Acta Patakina XV.)

LITURGIA CLAUDI POLITANA. A református istentiszteletek rendje Kolozsvárott 1670 táján. Közreadja [és magyarázza]: Fekete Csaba. Debrecen, 2005. (Acta Patakina XVIII.)

Németh Balázs: „... Isten nem aloszik, rejánkpislong...” Református életforma kialakítása a folyamatosság és a változások közepette – a 16. századi Magyarország mint példa. Budapest, 2005.

N agyszombati Agendarius: magyar nyelvű szertartási betétek az esztergomi rítusból: 1583, 1596 / [sajtó alá rend., szerk. és a kísérő tanulmányt írta Fekete Csaba]. Debrecen, 2011.

Pásztor János: *Evangélikus-református istentisztelet a XVI. században.* In Magyar Egyházzene I (1993/1994) 31-37.

Protestáns graduál. Szemelvények a 16-17. századi protestáns graduálok anyagából istentiszteleti és oktatási célra. Készítette: Ferenczi Ilona, Dobszay László, Bódiss Tamás, Farkas Zoltán. ReZEM Budapest 1996

Szárnyaidnak árnyékában. Könyörgések a 17. századból. Szerk.: Dienes Dénes. Sárospatak 2006. (Acta Patakina, XX.)

„Szüntelen imádkozzatok”. Imádságok a keresztyénség századaiból. Összeállította Ladányi Sándor.
 Kiadja a Magyarországi Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya. Budapest 1979.

Zoványi Jenő: *A magyarországi protestantizmus 1565-től 1600-ig.* Akadémiai

HT ÉRTÉ027 – EGYETEMI KÓRUS II.
HT ÉRTÉ029 – EGYETEMI KÓRUS IV.
HT ÉRTÉ031 – EGYETEMI KÓRUS VI.
HT ÉRTÉ033 – EGYETEMI KÓRUS VIII.
HT ÉRTÉ035 – EGYETEMI KÓRUS X.

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Papp Anette				
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: szabadon választható	tavaszi		Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Tapasztalatszerzés a közösségi éneklésről. A tiszta intonáció és a kottaolvasási készség fejlesztése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A félév során a közösségben való éneklés gyakorlatát szerezzük meg. A célirányos hangképzéssel, ritmusgyakorlatokkal és rövid gyakorló példákkal az egységes hangzást, és ezzel együtt a minőségi kórusmegszólalást célozzuk meg.

A megtanulásra kijelölt repertoár a vokális egyházi többszólamúság örökségét kívánja reprezentálni.

Évközi tanulmányi követelmények:

Rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

Ajánlott irodalom:

HT SZ_NEPT - NÉPTÁNC

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:
---------------------------------------	---------------------	--------------------	--------------------------------

Tantárgy előadója: Soós Szilárd	N: 30			
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: szabadon választható	tavaszi	II-IV- VI-VIII- X.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

HT ÉRTÉ288 - Eszkatológia – A reménység teológiája

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves / Heti óraszám: F: 30; H: 2	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: László Emőke				
Előadók fogadóórái:		Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: szv	tavaszi		Értékelés módszere: szakmai előadás és dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Betekintés a keresztyén eszkatológia kérdéseibe Jürgen Moltmann: Theology of Hope (Theologie der Hoffnung) műve alapján.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Jürgen Moltmann egyike azon teológusoknak, akik a 20. század második felében a teológiai érdeklődés fókuszát az eszkatológiára irányította. Meglátása szerint a keresztyén jövővárás nem a végre irányul, hanem az életre és Isten Országára, ezért az egyház és a keresztyén hívő ember legfőbb mozgató elve a reménység kell legyen. Reménység abban az Istenben, aki nem csak a múltban cselekedett, hanem akit elsősorban mint az ígéretek Istenét ismerünk meg a kijelentésből és az üdvtörténetből. A jövő felől a jelenben cselekvő Isten miatt Moltmann nem a teremtéssel kezdi teológiájának kifejtését, hanem Krisztus feltámadásával, mint a reményteljes jövő kibontakozásának meghatározó eseményével. Az eszkatológiai reménység

miatt a keresztyén ember pedig, mint az Isten által elkészített és közelgő jövő megragadottja élhet e világban, s ez a jövőbeli megragadottság az, amely arra indítja, hogy a jelennek ne csak szemlélője, hanem formálója is legyen.

Moltmann *A reménység teológiája* című könyve nem újdonság, 50 éve jelent meg, ám kétségtelenül meghatározó része lett a 20. század teológiai hagyományának, s a szerző iránti érdeklődés napjainkban is jelentősnek mondható. Mivel magyar nyelven eddig csak szemelvények jelentek meg eddig e műből, ezért a szemináriumon való részvétel elengedhetetlen feltétele az angol vagy német nyelv ismerete.

Évközi tanulmányi követelmények:

A szemeszter folyamán egy előre kiválasztott témában referátum tartása, ezen túl aktív részvétel minden szemináriumi alkalmon, folyamatos készülés, együtt gondolkodás; szemeszter végén rövid beadandó dolgozat készítése.

Kötelező irodalom:

J. Moltmann: *Theology of Hope*. SCM Press, London, 1970

J. Moltmann: *Theologie der Hoffnung*. Kaiser, München, 1966

Ajánlott irodalom:

HT ÉRTÉ289 - A Római levél magyarázata

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengeller József Gyula	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: megbeszélés szerint	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Pecsuk Ottó				
Előadók fogadóórái: megbeszélés szerint	4 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szeminárium célja, hogy megismerkedjünk a keresztyén teológia „bölcsőjével”, amit Luther Márton időtlen, szintiszta evangéliumnak nevezett. A Római levél és annak értelmezése azóta is minden teológiai megújulás és korszakváltás kiindulópontja lett. Az egyes értelmezések és értelmezési korszakok azonban továbbra is pontos lenyomatukat hagyták a levél magyarázat-történetén. A szeminárium során igyekszünk rákérdezni a levél „eredeti”, első századi jelentésére, valamint megfogalmazni az aktuális mai mondanivalót. A szemináriumon megismerkedünk a Római levél tartalmával, a „kortalan” értelmezésekkel, majd megvizsgáljuk azokat a kortörténeti rekonstrukciós kísérleteket, amelyek igyekeznek visszavezetni az olvasót a levél első századi jelentéséhez.

Az egyes órákon folyó munka feltétele a Római levél folyamatos olvasása és a folyamatos referálás a kiadott magyar, angol vagy német nyelvű cikkek, tanulmányok és kommentárok alapján.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Óramegbeszélés, tartalmi bevezetés a Római levélbe
2. A levélkeret (Róm 1,1-17; 15,14-33; 16. rész)
3. Bűnös ember – haragvó Isten: Róm 1,18-3,20
4. Megigazulás a közösségben: Róm 3,21-4,25
5. Megbékélés a közösségben: Róm 5,1-6,23
6. Egymásra utalva: Róm 9-11
7. Egy test és annak tagjai: Róm 12
8. Szemben a többséggel: Róm 13
9. A konfliktus közéről: Róm 14,1-15,13
10. Összefoglalás, teszt megírása
11. Értékelés

Évközi tanulmányi követelmények:

A szemináriumon megszerezhető gyakorlati jegy alapja a referátumok minősége (1/3), az órai diskusszióban való részvétel (1/3) és az utolsó órán megírandó teszt (1/3). Megengedhető maximális hiányzás 3 óra.

Kötelező irodalom:

- K. P. Donfried, szerk., *The Romans Debate*. Edinburgh: T&T Clark, 1991.
- S. Westerholm, *Perspectives Old and New – The „Lutheran” Paul and His Critics*. Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 2004.
- R. Jewett, *Romans*. Minneapolis: Fortress, 2007.
- Pecsuk O., *Pál és a rómaiak*. Budapest: Kálvin, 2007.

HT GSVS160– Pasztorálteológia szeminárium

Tantárgy felelőse: Dr. Siba Balázs	Féléve s óraszám: N:	Órarendi beosztás: Szerda 17 órától	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Adamekné Németh Zsófia Dr. Siba Balázs				
Előadók fogadóórái:	kredit	Meghirdetés féléve: Tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja:
Oktatás nyelve: magyar	Típusa :			Értékelés módszere: Gyakorlati jegy

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Mivel minden kontextus más, illetve minden lelkipásztor személyisége és kegyelmi ajándéka is más és más, így a hivatásvégzéshez minden lelkésznek szüksége van egy bibliailag megalapozott, református (roll-taking), ugyanakkor személyes lelkészkép kialakítására (roll-creating). Ebben segít a pasztorálteológia, mint a lelkészi identitás és szerep teológiai reflexiója. Ebben a szemináriumban nem a végső válaszok, hanem a jó kérdések keresésére indulunk. A kiindulópontot 30 lelkésszel készített interjú adja és az életük nagy és kisebb kérdései mentén keressük saját kérdéseinket és viszonyulásainkat, a lelkészeket (is) érintő életkérdésekhez. A szeminárium keretében a lelkészi hivatás olyan kérdéseit vesszük górcső alá, melyek különböző formában újra és újra előjöhetnek a lelkészi életpálya során. Az

életesemények nem állnak önmagukban, hanem az események láncolatát összefűző reflexiók, talált magyarázatok kulcsfontosságúak az elhívásban való megerősödésben, ezért is lehet hasznos, hogy kérdéseinkre meghívott lelkész vendégeinkkel közösen ránéznünk.

A szeminárium főbb témái:

1. Önbizalom: Mi van, ha kevésnek érzem magam? Bízhatok-e magamban? Kiben/miben bízom, honnan jön az erő a konfliktusokkal, feladatokkal való megbirkózáshoz?
2. Elhívás: Van-e konkrét feladatom az életben? Letehető-e a lelkészi szolgálat?
3. Munka-magánélet: Lehet-e magánéletem, mint lelkész? Hogyan lehet összeegyeztetni a családról és a gyülekezetről való gondoskodást?
4. Hatalom: Kié a hatalom a gyülekezetben? Ki és mit várhat el a lelkésztől? És a lelkész saját magától? Mi van, a egyenlőtlenséget élek meg a többi kollégámhoz képest?
5. Tanácsstalanság, kiégés: Hogyan tovább, ha tehetetlennek érzem magam? Hogyan lehet előremutató módon megélni a válságot?
6. Egyedülálló lelkész: Milyen kihívásai vannak, ha egyedül kerülök ki egy gyülekezetbe? Mi segít kompenzálni egy társ támogatásának hiányát?
7. Válás: Mi kezdjen a lelkész, hogy a házasságát egyensúlyban tartsa? Melyek azok a jelek, tünetek, amelyek jelzik, hogy a házastársi kötelék veszélybe került?
8. Spiritualitás: Mitől sorvad el az imaélet? Mit jelent lelkészként krisztusinak lenni?
9. Játszmák a gyülekezetben: Mi a teendő, ha a gyülekezet meghatározó tagjai között évtizedes feloldatlan konfliktusok feszülnek és a presbitérium nem egységes? Mit lehet tenni, ha olyan tagok kezébe kerül az irányítás, akik világi alapelvek szerint gondolkodnak és a lelkészt is rendre utasítják, ha nem ezek mentén jár el?
10. Férfi-női dinamikák: Mi van, ha valaki érzelmileg túl erősen kötődik a lelkészéhez? Hogyan ne legyenek félreérthető helyzetek a férfi-női kapcsolatokban a gyülekezetben?
11. Szenvedélyek: Hogyan segítsünk egy kollégának, ha látjuk, hogy baj van? Hogyan vegyem észre saját megkötözöttségeim?
12. Zárás: Közös reflexió

A szeminárium menete:

10-15 perc hallgatói prezentáció az adott téma bibliai relevanciájáról

10-15 perc referátum a 30 lelkészes interjúk kapcsán felmerülő kérdésekről és tapasztalatokról

30-40 perc a meghívott vendég történetének megismerése

30 perc beszélgetés, csoportos reflexió

Max létszám: 12 fő

Évközi tanulmányi követelmények:

Aktív órai részvétel, rövid kiselőadás, és a lelkészi hivatás személyes reflexiója házi dolgozat formájában, 3-4 oldal terjedelemben.

Kötelező irodalom:

HÉZSER Gábor: *A pásztori pszichológia gyakorlati kézikönyve*, Budapest, Kálvin Kiadó 1995.

SIBA Balázs: *A lelkipásztor külső és belső elhívása*, in: Sepsi Enikő, Deres Kornélia, Czeglédy Anita, Szummer Csaba (szerk.): *Nyelv, kultúra, identitás – Studia Caroleinsia, a Károli Gáspár Református Egyetem 2015-ös évkönyve*, Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem – L'Harmattan Kiadó, 2016. 175-189.

SIBA Balázs: *Spirituális útkeresés és a református lelkiség – lelkészinterjúk fényében*, in: *Theológiai Szemle* 2016/3. 158-169.

SIBA Balázs: *Az egyházi kultúra és a lelkészszerp*, in: *Theológiai Szemle* 2016/2. 95-104.

SZABÓ B. András: *A pénz mint teológiai probléma – Az áldozattól a pseudoesztétológiáig*, Budapest, Evangélikus Hittudományi Egyetem, 2015.

SZABÓ Lajos: *A lelkési életpálya jövőképe – Kérdések és jellemzők a mai lelkési életpályán egyházunkban*, Lelkipásztor, 2016/5, 162-166.

SZARKA Miklós: *Lelkipásztor házaspárok kapcsolati konfliktusainak kezelése – Pasztorálpszichoterápia a gyakorlatban*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2013.

WIKSTRÖM, O.: *A kifürkészhetetlen ember – Létkérdések, pszichoterápia, lelkipásztorlás*, Budapest, Animula, 2000.

Ajánlott irodalom:

FRIEDMAN, E. H.: *Nemzedékről nemzedékre – Családi folyamatok egyházi és zsinagógai közösségben*, Exit Kiadó, Kolozsvár, 2008.

GOODCHILD, P.: *Theology of Money*, London, SCM Press, 2007.

JOSUTTIS, M.: *Der Pfarrer ist anders – Aspekte einer zeitgenössischen Pastoraltheologie*, München, Ch. Kaiser, 1982.

JOSUTTIS, M.: *Der Traum des Theologen – Aspekte einer zeitgenössischen Pastoraltheologie 2*, München, Chr. Kaiser, 1988.

JOSUTTIS, M.: *Die Einführung in das Leben – Pastoraltheologie zwischen Phänomenologie und Spiritualität*, Gütersloh, Gütersloher Verlagshaus, 1996.

KAMARÁS István: *Júdások vagy Péterek? – Religiográfia a pályaelhagyó papokról*, Dabas, Egyházforum könyvek 14., 1992.

KARLE, I.: *Der Pfarrberuf als Profession – Eine Berufstheorie im Kontext der modernen Gesellschaft*, Stuttgart, Verlag Kreuz, 2008.

KLESSMANN, M.: *Das Pfarramt – Einführung in Grundfragen der Pastoraltheologie*, Göttingen, Neukirchener, 2012.

KLESSMANN, M.: *Pfarrbilder im Wandel – Ein Beruf im Umbruch*, Neukirchen – Vluyn, Neukirchener, 2001.

KOCSEV Miklós: *Ezredvégi színek – Impulzusok a holland református gyakorlati teológiából*, Budapest, L'Harmattan, 2006.

LODER, J. W.: *The Logic of the Spirit – Human Development in Theological Perspective*, San Francisco, Jossey-Bass Publishers, 1998.

SIBA Balázs: *Pénzkérdések a lelkipásztori életpályán*, in: *Theológiai Szemle* 2016/1. 28-35.

SIBA Balázs: *Life Story and Christian Metanarration – The Importance of the Research Results of Narrative Identity to Practical Theology*, Budapest, Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary – L'Harmattan, 2013.

WAGNER-RAU, U.: *Auf der Schwelle – Das Pfarramt im Prozess kirchlichen Wandels*, Stuttgart, Kohlhammer, 2012.

HT ÉRTÉ165 - Teológiai esztétika (Theological aesthetics)

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Békési Sándor	N: 30	Ld. órarend	Ld. mintatanterv	
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: Kötelező	tavaszi	VI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy annak ismeretét tartalmazza, miszerint az esztétika, a természeti és művészeti szép kérdése egyáltalán nem az egyházi gyakorlat függeléke csupán, mintegy mellőzendő, legjobb esetben adiaforon a nagy hitigazságok mellett, hanem teológia lényegi részét képezi. Azt bizonyítja, hogy az eddig a hallgatók által megismert fő teológiai artikulások, a teremtéstan, a szentháromságtan, a krisztológia, a szótérológia, a pneumatológia és az eszkhatológia végső soron a szép egyetemes forrásának, a legfőbb szépnek megnyilvánulásai. A kurzus célja tehát, hogy a kultúrát és azon belül az esztétikai ítéletet a hallgató majd élete és munkája során ne a teológiai felismerések nélkül, hanem azokkal szoros kapcsolatban fogalmazza meg. Lelkipásztor és hittantanár mellett különösen ajánlott azon bölcsészhallgatók részére, akik későbbi munkájuk révén valamilyen módon esztétikai ítéletet alkotnak.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- 1) Az esztétika és a szép újraértékelése
- 2) Creatura: A teremtés mint a szépre utaló viszony
- 3) Cultura: Az istentisztelet mint a szépnek átélése
- 4) A kultúrának kairosza
- 5) A kultúrának koszmosza
- 6) A kultúrának drámája
- 7) Creativitas: Az új teremtés mint a szépnek elővételezése
- 8) A kreativitás transzcendenciája
- 9) A kreativitás evidenciája
- 10) A kreativitás immanenciája
- 11) A művészet: Az isteni megváltás mint a szépet hordozó tett
- 12) A művészet megnyilvánulásai

Évközi tanulmányi követelmények:

Az előadások anyagának és a megadott irodalom ismerete.

Az elsajátítandó irodalom:

Békési Sándor: *ERGON. A keresztyén esztétika teológiája*. Budapest, 2010, Mundus

HT ÉRTÉ275 – Peter and Paul: Representatives of Apostolic Authority

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Blokkosított formában Minimum number of students: 10	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Szabados Ádám (szabados.adam@gmail.com)				
Előadók fogadóórái:		Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: angol/English	Típusa: szv			Értékelés módszere:

Course description:

A study of the role of the apostle Peter and the apostle Paul in the formation of the authoritative apostolic tradition. The aim of the course is to help students get acquainted with the foundations of the Christian faith. It provides opportunity to study primary source texts and practise sound exegetical method of reading those texts. The course seeks to convey a vision of the missionary world of the first two centuries, in which the tradition of the apostles served to embody and safeguard the faith once for all delivered to the saints.

Course objectives and requirements:

Students are required to attend classes and participate in the conversations. Each student has to give a 5-minute presentation to the class on a subject assigned by the course instructor. Students are also expected to write a 5-page paper (between 10-15 thousand characters) on a chosen topic, decided in agreement with the course instructor. Students are expected to read all required literature.

Required literature:

To be announced.

Recommended literature:

To be announced.

HT ÉRTÉ291 – Szent Ágoston vitái

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Péntek 14:00-tól	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Kendeffy Gábor				
Előadók fogadóórái:		Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: SZV	tavaszi		Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A cél annak bemutatása, hogyan fejlődtek Ágoston teológiai nézetei a különböző keresztény és pogány irányzatokkal folytatott viták során. Az órákon feldolgozzuk az otthoni kötelező olvasmányokat, emellett minden hallgató tart egy referátumot, egy Ágoston műből vagy műrészletből, amelyet az első órán kiadandó olvasmánylistából választ.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Bevezetés. Ágoston előtti egyházatyák, közép- és újplatonizmus
2. Ágoston élete, neveltetése, filozófiai hatások
3. A manicheizmus
4. Ágoston és a manicheizmus
5. Ágoston és a manicheizmus
6. Ágoston vitája a hazugságról
7. Ágoston vitája a hazugságról
8. Ágoston és a donatizmus
9. Ágoston és a pelagianizmus
10. Ágoston és a pelagianizmus
11. Ágoston és a pelagianizmus
12. Ágoston vitája a pogány neoplatonizmussal

Évközi tanulmányi követelmények:

A kötelező olvasmányokon minden órához ajánlott olvasmányok kapcsolódnak, amelyek közül minden hallgatónak egyet-egyét kell választania írásbeli ismertetés és egyben referátum tárgyául. Az első írott változatot két, a végső verziót egy héttel a referátum elhangzása előtt kérem leadni. Emellett a 6. és a 11. órán zárthelyi dolgozatot írnak a feldolgozott irodalomból.

Kötelező irodalom:

1. Plótinosz, "A három eredendő valóságról". In: Plótinosz, *Az egyről, a szellemről és a lélekről*, Bp. 1986. 223-240 (= in: *Bevezetés a filozófiába. Szöveggyűjtemény.*/szerk. Steiger Kornél/) <https://www.dropbox.com/s/fzl3ov1xhg5ehwc/pl%C3%B3tinosz.pdf?dl=0>
2. Cicero, „Lucullus”, XX-XXV. fejezet, in: *Antik szkepticizmus. Cicero- és Sextus Empiricus-szövegek*. Budapest, Atlantisz, 1998. 126-152.
3. „Acta Archelai” VII-XIII in: *imon Róbert - Simonné Pesthy Mónika (szerk.), Máni és a fény vallása - A manicheizmus forrásai*, Budapest, Corvina, 2011, 286-296.
4. Szent Ágoston : *Az eretnekekről*, 34-37. ; *Zsoltármagyarázatok* 140, c. 12. in : *Simon Róbert - Simonné Pesthy Mónika (szerk.), Máni és a fény vallása - A manicheizmus forrásai*, Budapest, Corvina, 2011.
5. Aurelius Augustinus, *Vallomások* (ford. Városi István), Budapest, 1982, 178-206. 7. könyv, 1-20. fej.
6. Szent Ágoston. 28. levél ; A hazugságról (részletek) (később kiadandó, saját fordításomban)
7. Szent Ágoston, A hazugság ellen (részletek) (később kiadandó, saját fordításomban)
8. Saint Augustine, On Baptisme I. 1,1-6,9.. <https://www.ccel.org/ccel/schaff/npnf104.txt>
9. Aurelius Augustinus, A természetről és a kegyelemről, in: *Szent Ágoston a kegyelemről és az eleve elrendelésről*, Budapest, L'Harmattan, 2015,
10. Augustinus, „A feddésről és a kegyelemről”; in: *Szent Ágoston a kegyelemről és az eleve elrendelésről*, Budapest, L'Harmattan, 2015, 71-112.
11. „A szentek elve elrendeléséről”, in: *Szent Ágoston a kegyelemről és az eleve elrendelésről*, Budapest, L'Harmattan, 2015, 173-205
12. Szent Ágoston, *Az Isten városáról*, I. Budapest : Kairosz, 2005, 344-373. (5. könyv 11-21. fej.)

Ajánlott irodalom:

- Peter Brown, *Szent Ágoston élete* (ford. Sággy Marianne), Budapest : Osiris, 2003.
Serge Lancel, *Szent Ágoston*, Budapest, Európa 2005.

HT BSVS173 – Qumráni szövegolvasás 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Egeresi László Sándor				
Előadók fogadóórái:		Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: SZV	tavaszi		Értékelés módszere:

célja: A qumráni közösség könyvtárának fontosságát felfedezni és megismerni. Alapszintű pontozatlan szövegek olvasása és fordítása segédanyagok használatával.

Tematika: Bevezetés a qumránológiába (a qumráni szöveggel foglalkozó szakterület kialakulása, folyóiratai, fontosabb kiadványok, fordítások, idegennyelvű és magyar nyelvű szakirodalom megismerése, a qumránológia külföldi és hazai képviselői). Szövegolvasás: a pontozott (mesterséges) qumráni szövegek előnye és hátránya, a pontozatlan szövegolvasás elkezdése tanári segédlettel, bibliai kéziratok olvasása. A qumráni szöveghagyomány felosztása, haszna más diszciplínáknak (Ószöv- és Újszöv. kutatás, judaica). (A szeminárium folytatása „szektás” irodalom olvasása lesz, elsősorban bibliakommentárok és apokaliptikus szövegekre helyezve a hangsúlyt.)

Ajánlott irodalom:

Fröhlich Ida (PPKE), Xeravits Géza (PRHE) és Egeresi László S. cikkei, recenziói.

Hangsúlyozottan ajánlott a magyar nyelvű irodalomból:

1. Fröhlich Ida: A qumráni szövegek magyarul (Studia Orientalia, PPKE BTK, Budapest, 2000, második javított és bővített kiadás);
2. Xeravits Géza: Könyvtár a pusztában. Bevezetés a holt-tengeri tekercsek nem-bibliai irodalmába (PRTA és L'Harmattan, 2008.);
3. P.S. Davies: A holt-tengeri tekercsek világa (Alexandra, 2006.)
4. Vermes Géza: Jézus és a judaizmus világa (Bp.: Osiris, 1997; chs.VIII-X.).

Az angol, német, francia, ivrit nyelvű szakirodalom (bevezetőtanok, folyóiratok, szövegkiadások, kommentárok felsorolásának itt nincs értelme, a szakképzés során a hallgatót megismertetem a legfontosabbakkal).

e-book: H. Shanks (Ed.): Frank Moore Cross – Conversations with a Bible Scholar (Washington: The Biblical Archaeology Society, 1994) – ezt az előadótól kapja mindenki gratis!

Osztályozás: a szakképzés során mutatott teljesítmény (óralátogatás, otthoni munka, órai munka alapján).

Qumran text reading I

purpose: Discovering és introducing the library of the community of Qumran.

approach: Introduction to the qumranology (the history of the field, its main periodicals, editio princeps, translations etc.). Text reading: the advantage and pedagogical danger of reading pointed (artificial) Qumran texts. Beginning the reading of unpointed texts with the teacher's help, reading biblical manuscripts. The effect of qumranology on other fields (OT research, NT research, judaic studies).

Suggested literature

Fröhlich Ida (PPKE), Xeravits Géza (PRHE) és Egeresi László S. cikkei, recenziói.

Hangsúlyozottan ajánlott a magyar nyelvű irodalomból:

1. Fröhlich Ida: A qumráni szövegek magyarul (Studia Orientalia, PPKE BTK, Budapest, 2000, második javított és bővített kiadás);
2. Xeravits Géza: Könyvtár a pusztában. Bevezetés a holt-tengeri tekercsek nem-bibliai irodalmába (PRTA ésL 'Harmattan, 2008.);
3. 2. P.S. Davies: A holt-tengeri tekercsek világa (Alexandra, 2006.)
4. Vermes Géza: Jézus és a judaizmus világa (Bp.: Osiris, 1997; chs.VIII-X.).

Az angol, német, francia, ivrit nyelvű szakirodalom (bevezetéselemek, folyóiratok, szövegkiadások, kommentárok felsorolásának itt nincs értelme, a szakképzés során a hallgatót megismertetem a legfontosabbakkal).

e-book: H. Shanks (Ed.): Frank Moore Cross – Conversations with a Bible Scholar (Washington: The Biblical Archaeology Society, 1994) – free from the lecturer for the students!